

**MENDELOVA ZEMĚDĚLSKÁ A LESNICKÁ
UNIVERZITA V BRNĚ**

Lesnická a dřevařská fakulta
Ústav hospodářské úpravy lesů



HOSPODÁŘSKÁ ÚPRAVA LESŮ

**Výkladový slovník hospodářské úpravy
lesů**

Prof. Ing. Jaroslav Simon, CSc.,
Prof. RNDr. Stanislav Vacek, DrSc., (eds.)

Brno 2008

LEKTORŮ:

Prof. Ing. Milan Hladík, CSc., LF TU ve Zvolenu
Doc. Ing. Rudolf Bagar, CSc., LDF MZLU v Brně

NÁZEV:

Výkladový slovník hospodářské úpravy lesů

VYDAVATEL:

Mendelova zemědělská a lesnická univerzita v Brně

NÁKLAD:

60 výtisků

POČET STRAN:

126

VYDÁNÍ:

První

© Jaroslav Simon, Stanislav Vacek 2008

ISBN 978-80-7375-131-9

Autorský kolektiv

v oboru hospodářská úprava lesů:

Prof. Ing. Jaroslav Simon, CSc. (LDF MZLU v Brně)	(Sm)
Dr. Ing. Jan Kadavý, (LDF MZLU v Brně).....	(Kd)
Ing. Michal Kneifl, Ph.D., (LDF MZLU v Brně)	(Kn)
Ing. Karel Drápela, CSc., (LDF MZLU v Brně).....	(Dr)
Ing. Tomáš Minx, Ph.D., (LDF MZLU v Brně)	(Mn)
Ing. Miloš Valenta, Ph.D. (LČR LS Zlín)	(Vl)
RNDr. Pavel Mazal, Ph.D. (LDF MZLU v Brně)	(Mz)
Doc. Ing. RNDr. Jan Zach, CSc. (LDF MZLU v Brně)	(Zc)
Prof. Ing. Jan Kouba, CSc. (FLD ČZU Praha)	(Kb)
Ing. Martin Černý, CSc. (IFER Jílové u Prahy)	(Cr)

v oboru pěstování lesa:

Ing. Luděk Chroust, CSc. (VÚLHM Opočno)	(Ch)
Prof. Ing. Petr Kantor, CSc. (LDF MZLU v Brně)	(Ka)
Doc. Ing. Jiří Peňáz, CSc. (LDF MZLU v Brně).....	(Pe)
Prof. Ing. Vladimír Tesař, CSc. (LDF MZLU v Brně)	(Te)
Prof. RNDr. Stanislav Vacek, DrSc. (FLD ČZU v Praze).....	(Va)

v jiných oborech:

Ing. Vladimír Henzlík (ÚHÚL Brandýs n. L.)	(He)
Doc. Ing. Vladimír Hynek, CSc. (MŽP Praha).....	(Hy)
Ing. Vladimír Krečmer, CSc. (Praha)	(Kr)
Ing. Eva Kulhánková (VÚLHM Jíloviště Strnady).....	(Ku)
Ing. Jan Materna, CSc. (Praha)	(Ma)
Ing. Miroslav Mikeska (ÚHÚL Brandýs n. L., pob. Hradec Králové)	(Ml)
RNDr. Ing. Eliška Nováková, DrSc. (ČZU v Praze).....	(No)
Prof. Ing. Zdeněk Poleno, DrSc. (FLD ČZU v Praze).....	(Po)
Prof. Ing. Vladimír Šimanov, CSc. (LDF MZLU v Brně).....	(Sl)
Prof. Ing. Miroslav Stolina, DrSc. (FLD ČZU v Praze).....	(St)
Doc. Ing. Jaromír Vorel, CSc. (LDF MZLU v Brně)	(Vo)
Ing. Ivo Vicena, CSc. (Volary)	(Vi)
Prof. Ing. Vladimír Židek, CSc. (LDF MZLU v Brně)	(Zd)

Úvod

Od vydání „Lesnického naučného slovníku I, II“ uplynulo již 12 let. Za tuto dobu se v ČR v oblasti lesního hospodářství mnoho změnilo. Změny byly podmíněny jednak obecným dynamickým rozvojem jednotlivých vědních disciplín, jednak, a to zejména, profilací oblastí lesního hospodářství a změnami názírání a priorit v rozvíjejících se nových společensko – ekonomických podmínkách. Uvedené se zvláště výrazně dotklo oblasti hospodářské úpravy lesů, zejména v její plánovací a prognostické oblasti. Uvedený fakt způsobil, že část hesel uvedených ve zmíněném lesnickém slovníku pozbylo na aktuálnosti a celá řada aspektů zde logicky chybí, případně je nutné je přehodnotit. Z tohoto důvodu jsme přikročili k aktualizaci a doplnění hesel tak, aby zpracovaný materiál mohl poskytnout zejména pro studenty lesnických fakult vodítko v základní názvoslovné úrovni pro pochopení a další studium složité oblasti hospodářské úpravy lesů. Věříme, že předložený základní výkladový slovník může posloužit i pro provozní praxi a další společenské oblasti, kde pracovníci přicházejí s problematikou do styku.

Prof. Ing. Jaroslav Simon, CSc.
Prof. RNDr. Stanislav Vacek, DrSc.
editoři

Analýza diverzity porostu ve vztahu k dřevinné skladbě a vertikálnímu uspořádání - různorodost porostu je pozorovaný počet zastoupených genotypů, alel či druhů bez ohledu na četnosti jejich výskytu. Diverzita zahrnuje výčet druhů a dále pracuje i s četností zastoupení každého z nich. Pro hodnocení se používá následujících charakteristik:

- Shannonův index
- Standardizovaný Shannonův index
- Artenprofil index
- Standardizovaný Artenprofil index
- Földnerův index
- Segregační index Pielou
- Index porostní proměnlivosti

Mn

Analýza fotogrammetrická - představuje soubor procedur, které umožňují získávat kvantitativní polohopisné a výškopisné informace o předmětech a jevech na zemském povrchu na základě pozemních, leteckých nebo kosmických snímků. Tyto procedury zahrnují širokou technickou škálu – od procedur poskytujících aproximativní informace o polohopisu a výškopisu pomocí jednoduchých geometrických vztahů a relativně jednoduchých zařízení, až po procedury, využívajících složitých zařízení a komplexního zpracování pomocí výpočetní techniky, jejichž výstupem jsou velmi přesné mapy nebo jiným způsobem zpracovaná měření (též fotogrammetrie).

Zd

Analýza horizontální struktury - jedná se o statistickou analýzu bodového pole. Tu je možné provést na základě srovnání struktury vznikající Poissonovým homogenním procesem, kdy vzniklá struktura má stejnou hustotu na kterémkoliv místě zkoumané plochy a poloha kteréhokoliv stromu je náhodná a nezávislá na polohách ostatních stromů.

Pokud je zjištěno, že se struktura porostu statisticky významně liší od struktury vznikající Poissonovým homogenním procesem, je tomu tak buď z důvodu heterogenity (proměnlivá intenzita) procesu nebo přítomnosti interakcí (shlukování či segregace). Z praktického hlediska je možno rozlišovat tři varianty porostní struktury:

- Náhodná (Poissonovo rozdělení pravděpodobnosti)
- Shlukovitá
- Pravidelná

Pro analýzu horizontální struktury je možno použít následujících charakteristik:

- Clark – Evansův agregační index
- K – funkce
- L – funkce
- Párová korelační funkce

Mn

Analýza kmene - číselný nebo grafický rozbor růstu kmene. Rozlišuje se podle rozsahu na úplnou **a. k.** (rozbor růstu kmene od počátku růstu po jeho smýcení) a zkrácenou **a.k.** (rozbor růstu kmene pro určitou časovou periodu. Podle zkoumané veličiny se dělí na tloušťkovou **a. k.** (rozbor tloušťkového růstu a přírůstu kmene podle šířky letokruhů) a na výškovou **a.k.** (rozbor výškového růstu a přírůstu kmene). **A. k.** se provádí na smýcených stromech, které se rozřežou na sekce délky 1-2 m. Na každé řezné ploše se provede měření počtu letokruhů a jejich šířek. Z těchto údajů je možné vypočítat další odvozené veličiny (kruhové plochy, objem apod.) a číselně a graficky rekonstruovat růst kmene. **A. k.** umožňuje vyšetřit růstové a přírůstové poměry v jednotlivých vývojových fázích kmene. **A. k.** se používá pro tvorbu sortimentačních tabulek, pro růstové a přírůstové analýzy, pro vyšetření morfologické křivky kmene.

Dr

Analýza obrazu - Základní vlastností systémů analýzy a zpracování obrazu (image processing) je schopnost vytvářet digitální obrazy různých typů (barevné, šedé, binární), dále je zpracovávat, měřit a získaná data statisticky vyhodnocovat. Analýza obrazu je analytická metoda, která jako vstupní informace využívá digitální (digitalizované) obrazy. Digitální (digitalizovaný) obraz vzniká v procesu digitalizace, kdy se např. původní obraz vytvořený objektivem digitálního fotoaparátu po dopadu na snímač rozkládá na elementární částičky – tzv. pixely.

Podobně lze digitalizovat i analogové obrazy – např. obrazy předloh sejmuté skenerem, obraz scény snímány televizní kamerou atd.

Mz

Analýza prostorových dat - metoda, která zahrnuje u geoinformačních systémů (GIS) operace umožňující takové způsoby analýzy a ošetření prostorových dat, které zabezpečují jejich homogenitu, integritu a požadovanou strukturu. Jedná se zejména o transformace formátů vstupních dat, které mohou pocházet z různých zdrojů a musí být transformovány do formátů a tvarů, se kterými GIS vnitřně pracuje, o geometrické transformace, které se používají ke korekcím souřadnic datových vrstev GIS nebo k transformaci mezi různými kartografickými projekcemi a o různé editační funkce. (též data prostorová, modelování kartografické).

Zd

Analýza přírodního prostředí dynamická - rozbor zpracovávaný na úrovni ekologické soustavy, jejímž hlavním znakem je proměnlivost a dynamika. Její základní metodou je využití matematického modelování. Vstupní parametry lze rozdělit do následujících kategorií:

- úroveň koncentrace hmoty a energie
- závislé rychlosti ekofyziologických procesů
- nezávislé rychlosti procesů (utilizace hmoty a energie)
- stav vnějšího prostředí

Od modelového komplexního ztvárnění na této úrovni se očekává nejen klasifikace – třídění přírodního prostředí, ale zejména jeho ovlivňování ve dvou směrech:

- optimální regulace procesů v ekologické soustavě (styl a strategie hospodaření)
- vymezení prostoru adaptace (limity hospodaření a prognóza)

Sm

Arnsward, H.T. - představitel kontrolních metod hodnotových, tj. kvalitativní inventarizace.

Kd

Artenprofil index - Artenprofil index je rozšířením Shannonova indexu. Pracuje s počtem a zastoupením dřevin a bere v potaz i výškové členění porostu. Matematicky je tento index definován takto:

$$A = - \sum_{i=1}^S \sum_{j=1}^Z p_{ij} \cdot \ln(p_{ij}); \quad p_{ij} = \frac{n_{ij}}{N}$$

kde:

- A* - Artenprofil index
p_{ij} - zastoupení dřeviny *i* ve výškové úrovni *j* porostu
n_{ij} - počet jedinců dané dřeviny *i* ve výškové úrovni porostu *j*
N - celkový počet jedinců porostu
S - počet dřevin porostu
Z - počet hodnocených výškových úrovní

Tento index je možno považovat za vhodnější k hodnocení diverzity lesních porostů než Shannonův index, což je dáno zohledněním výškové členitosti porostu. Jeho vlastnosti jsou podobné Shannonovu indexu. Obecně platí, že čím vyšší je hodnota tohoto indexu, tím vyšší je diverzita společenstva. Vyšší hodnoty představují vyšší míru diverzity porostu a naopak. Porovnávání porostů tímto indexem je vždy absolutní a je prakticky proveditelné pouze za předpokladu stejného počtu a umístění výškových vrstev, které vstupují do výpočtu. Standardně se používají tři výškové úrovně, jejichž umístění je 0 – 50 %, 50 – 80 % a 80 – 100 % maximální výšky porostu.

K Artenprofil indexu existuje i jeho standardizovaná varianta. Při standardizaci se index dělí jeho maximální hodnotou pro daný počet dřevin a hodnocených výškových úrovní.

$$A_{rel} = \frac{A}{A_{max}}; \quad A_{max} = \ln(S \cdot Z)$$

kde:

- A_{rel}* - standardizovaný Artenprofil index
A_{max} - maximální hodnota Artenprofil indexu při daném počtu dřevin a hodnocených výškových úrovní

Standardizovaný Artenprofil index je relativní mírou diverzity a udává nakolik se hodnocený porost blíží stavu maximální možné diverzity, který odvisí od počtu dřevin a hodnocených výškových úrovní.

Artenprofil index se svojí povahou jeví jako nejvhodnější charakteristika diverzity za předpokladu, že nás kromě výčtu a zastoupení dřevin zajímá i vertikální struktura porostu. Při porovnávání hodnot tohoto indexu v různých porostech je ovšem nezbytné dodržet stejnou metodiku vylišení vertikálních úrovní vstupujících do výpočtu. Počet a umístění zvolených vertikálních úrovní totiž není v kontextu tohoto indexu vlastností porostu tak, jako je tomu například v případě počtu a zastoupení druhů. Není-li Artenprofil index počítán za použití totožné metodiky pro vylišování výškových úrovní porostu, nelze problém vzájemného porovnání řešit použitím jeho standardizované varianty.

Mn

Bezlesí - součást pozemků určených k plnění funkcí lesa, která dočasně neplní produkční funkci, ani neslouží k podpoře této funkce. Dočasností se v tomto smyslu rozumí období zhruba deset let, tedy jedno plánovací decenium.

Sm

Biocentrum - (centrum biotické diverzity) - ekologicky významný segment krajiny umožňující trvalou existenci charakteristických druhů a jejich společenstev, druhového a genetického bohatství dané krajiny. Jeho základ tvoří sukcesně zralé ekosystémy s převážně přírodním vývojem. Biocentrum reprezentativně zachovává pro dané území charakteristická společenstva, biocentrum unikátní společenstva vázaná na jedinečné speciální ekotopy. Biocentra se třídí na biosférická, nadregionální, regionální a lokální.

No

Biodiverzita - různorodost všech žijících organismů, suchozemských, mořských a sladkovodních ekosystémů i ekologických systémů, jejichž jsou součástí. Druhová diverzita je rozmanitost žijících organismů na Zemi. Genetická diverzita je součet celkové genetické informace obsažené v genech jedinců rostlin, živočichů a mikroorganismů, které obývají Zemi. Ekosystémová diverzita je rozmanitost biotopů a na ně vázaných společenstev živých organismů v biosféře. Biodiverzita má klíčový význam pro vývoj a zachování životodárných systémů biosféry, je však významně redukována určitými lidskými činnostmi. Ochrana a trvale udržitelné využívání biodiverzity musí být integrovány do oborových a mezioborových, jakož i regionálních programů, projektů

a opatření. Různorodost druhů, včetně diverzity jejich genetických informací, společenstev a ekosystémů, je třeba chránit především na územích, kde se přirozeně vyvíjela a zachovala (in situ). Tam, kde prostředí neskýtá dočasné nebo trvalé podmínky pro udržení biodiverzity, je třeba chránit a udržovat různorodost rostlin, živočichů, mikroorganismů a jejich genetických informací v lokalitách a zařízeních ekologicky vhodných (ex situ). Ty slouží zachování životaschopných populací pro znovuzavedení na jejich někdejší přirozená stanoviště.

No

Biokoridor (koridor biotický) - ekologicky významný segment krajiny, většinou protáhlého tvaru, více méně plynule navazující na dvě biocentra, s nimiž má alespoň z části shodné nebo podobné specifické a strukturální znaky,

a umožňující migraci organismů mezi biocentry. Pro druhy schopné značného pohybu aktivního nebo pasivního postačí biokoridory nespojité, popř. přerušované, pro málo pohyblivé druhy mají být biokoridory spojité nebo málo přerušované.

No

Biolley, H. - prohloubil myšlenky GURNAUDovy. Řazen mezi stoupence klasické kontrolní metody. Ospravedlňuje a hospodářsky zdůvodňuje les výběrný. Normální stav výběrného lesa je charakterizován poměrem objemů tloušťkových tříd 20 : 30 : 50, používáním tloušťkového stupně o 5 cm, stanovenou registrační hranicí na 20 cm, sdružováním stupňů tloušťkových do 3 tloušťkových tříd, použitím speciální jednotky „sylve“ (náhrada objemové jednotky) a jednotného objemového tarifu. Oproti GURNAUDovi ctí především jiné pojetí doby oběžní, která je přímo založena na růstovém rytmu lesa, a rovná se v principu době, v níž se projevuje účinek předchozího hospodářského opatření. Při zjišťování běžného přírůstu postupuje po tloušťkových třídách. Za „ekonomickou zásobu“ považuje takovou zásobu, která poskytuje při nejúspornějších prostředcích nejvyšší přírůst na kvalitní hmotě.

Kd

Biometrika - obor aplikace metod matematické statistiky při řešení biologické problematiky.

Zc

Biotechnika (fytotechnika) - je souhrn dovedností potřebných ke zvládnutí přírodní a materiální stránky výroby, jejímž základem jsou živé organismy. Jsou-li jimi rostliny, nazývá se fytotechnikou. V lesnictví se pod biotechnické disciplíny plně zahrnuje zakládání, pěstování a ochrana lesa, některými částmi i hospodářská úprava.

Te

Bod úměrný - místo na kmenech, ve kterém se tloušťka kmene rovná polovině výčetní tloušťky.

Zc

Bonita absolutní - očekávané hodnoty bonitní veličiny buď střední výšky porostu, nebo objemu středního kmene v určitém, tzv. standardním věku. Za standardní věk se volí zpravidla věk 100 let, u rychle rostoucích dřevin s kratší dobou obměty 50, případně 30 let.

Sm

Bonita dřeviny - míra pro zhodnocení a porovnání produkční schopnosti dřeviny na stanovišti. Ovlivňuje ji kvalita stanoviště – přírodních podmínek (vnější složka bonity), genetické vlastnosti dřeviny (vnitřní složka bonity). Platí pro přesně definovaný pěstební program a pro konkrétní dřevinu.

Sm

Bonita relativní - odhad míry produkční schopnosti dřeviny na stanovišti na základě zařazení změřené biometrické veličiny (zpravidla střední porostní výšky) v daném věku do intervalově vymezeného, číselně označeného bonitního stupně.

Sm

Bonitace dřevin - stanovení míry produkční schopnosti dřeviny na stanovišti. Posuzuje se vždy pro konkrétní věk na základě vybrané biometrické veličiny, bonitní míry, přímo měřené a vypočtené v porostu. Používá se buď výškové bonitace podle střední, případně horní výšky, nebo v určitých případech i bonitace podle jiných kritérií (objem středního kmene, celkový průměrný přírůstek atd.)

Sm

Celek lesní hospodářský - je rámcem pro vypracování lesního hospodářského plánu, tedy nejvyšší plánovací jednotkou prostorového rozdělení lesa. Je vymežován na základě vlastnických hranic středních až větších majitelů lesa, případně sdružení drobných majitelů lesa, s respektováním obdobných přírodních, produkčních a tedy přeneseně hospodářských podmínek. Přírodním rámcem pro posuzování těchto podmínek je lesní oblast. Plánovací jednotkou pro menší majitele lesa (s výměrou pod 50 ha), kteří nevytváří sdružení vlastníků, je opět jejich majetek. Takováto jednotka pak nabývá funkci vyšší jednotky rozdělení lesa.

Sm

Centrum informační datové (IDC) - datový sklad umístěný na ústředí ÚHÚL Brandýs nad Labem, obsahující grafickou i numerickou databázi lesních hospodářských plánů a osnov, údaje oblastních plánů rozvoje lesů, národní inventarizace lesů a další. Údaje slouží k diferencovanému využití. U zpracovaných lesních hospodářských plánů a osnov se v rámci IDC provádí kontrola souladu dat s informačním standardem v lesním hospodářství.

Sm

Cíl hospodaření - rámcové vyjádření zaměření hospodaření a jeho strategie v souladu se zájmem příslušného vlastníka lesa. **C. h.** se u jednotlivých majetků liší, může být zaměřen různým směrem (ekonomicky, esteticky atd.); je rozhodující pro způsob zpracování lesního hospodářského plánu.

Sm

Cíl obnovy - způsob provedení obnovy porostu určeného k mýtní úmyslné těžbě; charakterizuje stav nově založeného porostu po dokončení obnovy. Tento stav je popsán v podstatě počtem jedinců, texturou vzniklé kultury a zastoupením dřevin.

Sm

Cíl výhledový - udává druhovou skladbu a někdy též prostorovou výstavbu porostu a produkci v době mýtní zralosti podle současných představ o optimálním obhospodařování lesa s ohledem na jeho růstové podmínky a funkční poslání a s přihlédnutím k technologické účelnosti. Výhledový cíl nebere ohled na současný stav porostu a nemusí být dosažen v současném obmýtí.

Te

Cíl výchovný - vytyčuje a popisuje vlastnosti porostu, k nimž se má dospět v etapách jeho pěstování (postupné cíle). Kromě stanovištních podmínek a funkčního zaměření vychází i ze současného stavu porostu. Dlouhodobým výchovným cílem je zvýšení stability, objemové a jakostní produkce dřeva, zlepšení estetického vzhledu, vodohospodářské účinnosti apod. Krátkodobého výchovného cíle, např. úpravy zápoje, zlepšení zdravotního stavu apod. je dosaženo bezprostředně výchovným zásahem.

Te

Četnost počáteční - četnost prvního, nejtenčího tloušťkového stupně. Bývá vstupem do rovnice optimálního rozdělení tloušťkových četností, např. Liocourtovy.

Kn

Četnost stromová - číslo udávající počet stromů, které mají určitou hodnotu sledované veličiny.

Zc

Číslo konkurenční - je zjednodušujícím, více nebo méně exaktním vyjádřením toho, jak je určitý strom ve svém růstu a vývoji v porostu ovlivněn stromy okolními. Výpočet konkurenčního čísla se opírá o skutečnost, že růstový potenciál stromu v porostu je podstatně závislý na fotosynteticky aktivní části koruny. Přístup sluneční energie ke koruně posuzovaného (centrálního) stromu se měří nepřímo rozdílem stromových výšek a rozstupem korun nejbližších stromů, jejichž počet (nejčastěji 3 až 6) se stanoví empiricky nebo konvenčně.

Te

Číslo obnovní - charakterizuje délku obnovní doby a intenzitu zásahů v jednotlivých decenních. Počet číslic udává počet decenní obnovní doby a každá číslice sílu zásahu v desítkách procent. Součet číslic obnovního čísla je vždy 10. Např. obnovní číslo 334 udává, že při délce obnovní doby 30 let (třímístné číslo) se vytěží v prvním decenniu 30 %, ve druhém rovněž 30 % a ve třetím 40 % mýtného porostu. Podobně lze charakterizovat každé obnovní číslo, např. 2332, 55 atp.

Ka

Clark – Evansův agregační index - vychází z teoretické znalosti rozdělení pravděpodobnosti vzdáleností od náhodně vybraného stromu k jeho nejbližšímu sousedovi při splnění podmínky čistě náhodné struktury porostu dané Poissonovým rozdělením pravděpodobnosti. Index je definován následujícím způsobem:

$$R = \frac{\bar{r}_{\text{pozorovaná}}}{\bar{r}_{\text{očekávan}}}; \quad \bar{r}_{\text{pozorovaná}} = \frac{\sum_{i=1}^N r_i}{N} \quad \bar{r}_{\text{očekávan}} = \frac{1}{2\sqrt{\lambda}}$$

kde:

R - Clark – Evansův agregační index

$\bar{r}_{\text{pozorovaná}}$ - pozorovaná průměrná vzdálenost od náhodně vybraného stromu k nejbližšímu sousedovi

$\bar{r}_{\text{očekávan}}$ - teoretická průměrná vzdálenost od náhodně vybraného stromu k nejbližšímu sousedovi

r_i - vzdálenost r_i od stromu i k jeho nejbližšímu sousedovi

N - počet stromů na zkoumané ploše

λ - intenzita Poissonova procesu. Vypočte se jako podíl celkového počtu stromů v analyzované oblasti a plochy této oblasti.

Pokud index nabývá hodnoty 1 (průměrná vzdálenost k nejbližšímu sousedovi se rovná očekávané vzdálenosti podle Poissonova rozdělení) je rozmístění pat stromů v porostu náhodné. Liší-li se hodnota indexu statisticky významně od hodnoty 1, pak neodpovídá struktura Poissonovu rozdělení pravděpodobnosti a tudíž není utvářena čistě náhodnými efekty. Přitom hodnoty $R > 1$ vypovídají o určité pravidelnosti rozmístění stromů (projevuje se vzájemná separace stromů). Hodnoty $R < 1$ poukazují na shlukovitě uspořádání.

Pro otestování významnosti odchylek hodnot R od hodnoty 1 je možné použít následující testové kritérium T_r , které má Studentovo rozdělení pravděpodobnosti s $N-1$ stupni volnosti.

$$T_r = \frac{R \cdot \bar{r}_{\text{očekávan}} - \bar{r}_{\text{očekávan}}}{\sqrt{\frac{4 - \pi}{4 \cdot \lambda \cdot \pi \cdot N}}}$$

Význam použitých symbolů je stejný jako ve výše uvedených vzorcích, π je zde Ludolfovo číslo. Výraz ve jmenovateli je směrodatná odchylka očekávané průměrné vzdálenosti k nejbližšímu sousedovi.

Mn

Článek mýtní - soubor porostů jednoho hospodářského souboru (skupiny) se stejným pasečným pořadím, prostorově samostatný, těžebně oddělený rozdělovacími liniemi. Smyslem vymezení mýtního článku je dobrá těžební a vůbec prostorová organizace lesa, především z hlediska ochrany lesa proti větru; používá se v lese s holosečným a násečným hospodářstvím.

Ko

Čtení leteckých snímků - vyhodnocování leteckých snímků co nejjednodušším způsobem, jímž získáváme ze snímků údaje o předmětech, strukturách a jevech prohlížením snímků pouhým okem, respektive za pomoci jednoduchých optických pomůcek, např. lupy. Čtením leteckých snímků nezískáváme měřické hodnoty. Při práci využíváme co nejvíce tzv. interpretačních znaků (tvar, velikost, stín, barva nebo tón, struktura, textura, poloha a příčinné souvislosti), ve srovnání s mapou je na leteckých snímcích mnohem více podrobností. To je často matoucí, poněvadž i když všechny podrobnosti jsou zobrazeny věrně, oko člověka není zvyklé na pohled z ptáčích perspektivy,

a pro nezkušené oko je při čtení obsahu obtížné odlišit důležité informace od nepodstatných. Plochy na černobílých snímcích se zobrazují tím tmavěji, čím více obsahují zelené a červené barvy (při obvykle používaných panchromatických emulcích), nebo čím je jejich povrch více drsnější a nerovnoměrnější. Naopak, plochy jsou o to jasnější, čím více obsahují bílé a modré barvy, resp. Čím jsou hladší a tak lépe odrážejí světlo. Proto na snímcích jasně vynikají cesty a chodníky, poněvadž jsou hladké a často i bílé. Vodní plochy naopak pohlcují velkou část světelných paprsků a odrážejí z nich jen velmi malou část, a proto se na snímcích jeví jako tmavé plochy. Při čtení leteckých snímků je vhodné je postavit tak, aby vržené stíny dopadaly směrem k pozorovateli. V opačném případě může nastat obrácený (pseudoskopický) vjem uspořádání terénu. Šikmé snímky se mají pozorovat ve směru osy záběru, tj. od popředí k pozadí. Protože většina leteckých snímků je vyhotovena se stereoskopickým překryvem, je účelné pozorovat snímky zrcadlovým stereoskopem. Tak se vyloučí chyby plynoucí z nesprávného osvětlení a projeví se i podrobnosti, které by při pozorování prostým okem unikly pozornosti. Je-li třeba studovat na leteckých snímcích rozsáhlejší prostoterénu, použijeme k tomu s výhodou tzv. fotomozaik (fotomozaika).

Zd

D'Alverny - představitel kontrolní metody křivkové a metody doby přesunu.

Kd

Databáze relační - databáze sestávající z většího počtu navzájem pomocí jednoznačných klíčů propojených datových tabulek. Tabulky jsou propojeny tzv. relační vazbou. Systém umožňuje k jednomu záznamu tabulky nadřazené připojit větší množství záznamů tabulky podřazené.

Kn

Deklinace magnetická - magnetická deklinace vyjadřuje odchylku magnetického severu od skutečného zeměpisného severu. Udává se ve stupních s přesností na desetinu a její hodnota je závislá na zeměpisných souřadnicích měřené lokality a čase měření (datum měření).

Hodnota magnetické deklinace pro dílčí území se vypočte před zahájením terénních prací pomocí speciálního software a je uložena do databáze projektu. Zároveň se provede odpovídající nastavení kompasového modulu sestavy přístrojů.

Kd

Dílec - vytváří se dle podobnosti přírodních podmínek pro dosažení jednotného způsobu hospodaření. Výměra do 30 ha. Označení velkým písmenem.

Vl

Dílčí těžební procento, normální paseka a probírkové intenzity pro odvození závazného ustanovení maximální celkové výše těžeb - dílčí těžební procento pro desetiletou platnost LHP pro jednotlivé hospodářské soubory nebo sdružené hospodářské soubory se shodným obmýtím a obnoví dobou se stanoví v jednotlivých věkových stupních na základě následující tabulky:

Počet desetiletí, o něž je věkový stupeň vzdálen od obmýtní doby	Obnovní doba (roky)				
	10	20	30	40	50
- 4	-	-	-	-	2
- 3	-	-	4	12	18
- 2	12	25	30	29	25
- 1	86	67	50	40	33
+ 1	100	100	88	67	50
+ 2	100	100	100	100	88
+ 3	100	100	100	100	100

Ukazatel těžby mýtní TM pro hospodářský soubor (nebo sdružené HS) dle dílčích těžebních procent se vypočte po jednotlivých věkových stupních ze vztahu :

$$TM_{HS} = \frac{Z_x \cdot t_{x\%} + Z_{x+1} \cdot t_{x+1\%} + Z_{x+n} \cdot t_{x+n\%}}{100}$$

kde:

- TM_{HS} - desetiletá těžba mýtní pro hospodářský soubor dle dílčích těžebních procent
 Z_x až Z_{x+n} - zásoba dřeva v m^3 v jednotlivých věkových stupních příslušného hospodářského souboru zatížených těžebním procentem
 $t_{x\%}$ až $t_{x+n\%}$ - těžební procento v příslušných věkových stupních daného hospodářského souboru (nebo sdružených HS)

Normální paseka na dobu platnosti LHP se stanoví ze vztahu :

$$B = \frac{P}{u} \cdot Z_M \cdot n$$

kde:

- B - normální paseka
P - výměra porostní půdy celku
u - obmýtní celku
n - počet let, pro které se LHP zpracovává (zpravidla 10 let)
 Z_M - průměrná zásoba mýtních porostů; zásobou mýtních porostů je zásoba věkového stupně, do kterého spadá průměrné obmýtní snížené o polovinu průměrné obnovní doby a věkové stupně starší.

Pro lesy obhospodařované hospodářským způsobem výběrným se stanoví ukazatel celkové výše těžeb (těžba mýtní a předmýtní se nerozlišuje) pomocí celkového běžného přírůstu ze vztahu 3:

$$TC = \left(CBP + \frac{Z_s - Z_n}{a} \right) \cdot t$$

kde:

- TC - ukazatel těžby celkové na dobu platnosti LHP – zpravidla 10 let
CBP - zjištěný celkový běžný přírůst roční v m^3
 Z_s - registrovaná porostní zásoba skutečná
 Z_n - vzorová (normální) porostní zásoba odvozená ze vzorové křivky stromových četností
a - vyrovnávací doba – zpravidla kolem 50 let
t - doba platnosti LHP (zpravidla 10 let)

CBP se pak zjistí ze vztahu :

$$CBP = \frac{Z_2 + T_t - Z_1 - D}{t}$$

kde:

Z_1	- inventarizovaná zásoba předchozí v m^3
Z_2	- inventarizovaná zásoba současná v m^3
T_t	- celková těžba za inventarizované období v m^3
D	- dorost do kmenoviny, který za inventarizované období překročil registrační hranici v m^3
t	- interval mezi inventarizacemi – počet let.

Sm

Diferenciace pěstební techniky - reaguje na nesmírnou rozmanitost ekologických a porostních poměrů a má za úkol vymezit účelné rámce, ve kterých je možné uplatnit víceméně stejnou pěstební techniku a charakterizovat ji. Hlavními kritérii účelné diferenciace jsou stanovištní podmínky, dřevina (typ porostu), současný stav a ohroženost porostu, funkční poslání lesa a technologické možnosti jeho dosažení. Cestou diferenciace postupovalo pěstování od svých začátků a tím stále zvyšovalo svou obecnou úroveň. Rámce diferenciace se upřesňovaly, v nové době jsou jimi hospodářské soubory. Diferenciace je nezbytnou podmínkou racionalizace pěstebních prací.

Te

Dimenze mýtního typu - biometrická veličina, zpravidla výčetní tloušťka stromu při jejíž dosažení je strom, zejména z ekonomických důvodů, vhodný k těžbě (les s bohatou strukturou). Zásadní pro určení cílové zásoby a výše produkce.

Sm, Kd

Diverzita druhová - druhová různorodost fytoocenóz, biocenóz nebo ekosystémů. Je tím větší, čím jsou uvedené jednotky druhově bohatší. Hospodářské velkoplošné zásahy vedou zpravidla k rozsáhlé homogenizaci prostředí a tím též zpravidla ke snižování druhové diverzity ve srovnání se stavem přírodním.

Vo

Doba návratná - časový interval, který uplyne mezi dvěma na sebe navazujícími těžebními zásahy. Jeho délka se rovná době povolené k založení nové kultury (doba zalesnění) a době potřebné k zajištění této kultury.

Sm

Doba oběžní - je doba, po níž se ve výběrném lese těžební zásah znovu opakuje na téže části.

Te

Doba oběžní - je dána počtem let, které udávají, za jak dlouhou dobu se těžba (výběrná seč) vrací na stejnou kontrolní jednotku. U klasických kontrolních metod je rovna období kontrolnímu. Pojem ze zařizování výběrných lesů.

Ka

Doba obmýtní - rámcová produkční doba porostů jednotky diferenciace hospodaření – hospodářského souboru. Konkrétní mýtní věk jednotlivých porostů se od této rámcové charakteristiky může výrazně odlišovat zpravidla v rámci hranic obnovní doby.

Sm

Doba obnovní - je základní termín časové úpravy obnovy - je to doba, která uplyne od prvního do posledního obnovního zásahu. Obnovní dobu charakterizuje začátek obnovy - věk, při němž se začíná porost obnovovat, návratná doba a obnovní číslo, které udává celkovou délku obnovní doby a intenzitu zásahů v jednotlivých decenních. Tyto aspekty časové úpravy obnovy musí být účelně a cílevědomě propojeny s prostorovým řešením obnovy - počtem, velikostí, tvarem a umístěním obnovních prvků. Zásada jednotnosti a nedělitelnosti časové a prostorové úpravy obnovy platí jak pro obnovu umělou, tak zejména pro obnovu přirozenou, která probíhá jako nepřetržitý proces obvykle několik desetiletí.

Začátek a konec obnovní doby vychází ze stavu obnovovaného porostu a z plánovaných obnovních cílů. V hospodářských lesích se stanovuje začátek obnovní doby na základě produkčních, zejména hodnotově-produkčních ukazatelů. Obvykle jiné než ekonomické požadavky jsou základem pro určení obnovní doby v lesích ochranných i v lesích zvláštního určení.

Specifické postavení má obnovní doba v imisních oblastech. Nová generace lesa zde byla zakládána zpravidla až po odumření imisemi zasažených porostů během mimořádně krátké obnovní doby. Přitom je obnova tím snadnější

a úspěšnější, čím je pro ni k dispozici delší období. Proto je zde nutné začínat s obnovou již v porostech v počátečních fázích poškození, kdy lze účinné prodloužení obnovní doby docílit např. metodami obnovy předsunuté.

Ka

Doba obnovní dílčí - je časové údobí, které uplyne od prvního do posledního obnovního zásahu na ploše obnovního prvku. Je vždy kratší než porostní obnovní doba.

Ka

Doba obnovní porostní - je časový úsek ohraničený prvním a posledním obnovním zásahem na ploše celého obnovovaného porostu. Její délka závisí na současném stavu porostu, obnovních cílech a funkčním zaměření porostu. Je vždy delší než dílčí obnovní doba.

Ka

Doba produkční - je dobou obmýtí stanovenou na základě produkčních a ekonomických úvah. Liší se podle druhu dřevin, stanovištních podmínek (bonity) a tržní situace. V užším smyslu doba produkční vyjadřuje dobu potřebnou k vyprodukování toho kterého sortimentu, např. pro produkci smrkových tyčí 20 let, dubových dýhových výřezů 160 let atp.

Ch

Doba přesunu - jedná se o dobu v rocích, které je zapotřebí, aby určitý strom zvětšil svůj výčetní průměr o počet centimetrů, který je roven velikosti zvoleného tloušťkového intervalu. Platí, že se doba přesunu se stoupající výčetní tloušťkou ve výběrném lese zmenšuje.

Ka

Doba převodní - doba potřebná k záměrné změně hospodářského tvaru (např. z lesa nízkého na les vysoký) nebo způsobu (pasečného ve formu výběrného lesa) na základě stanoveného pěstebního případně těžebního programu.

Sm

Doba vyrovnávací - očekávaná časová perioda, za kterou se zásoba dostane do tzv. normálního – modelového stavu. Je součástí rovnice na výpočet etátu ve výběrném lese.

Kn

Doležal Bohumil - dlouholetý profesor hospodářské úpravy lesů v Brně. Autor řady odborných knih a publikací. Z oblasti kontrolních metod pak především publikace: „Základní pojmy v učení o kontrolních metodách“. V této publikaci podává rozbor základních kontrolních metod, tj. klasické metody kontrolní, křivkové kontrolní metody a doby přesunu.

Kd

Domýcení - je poslední těžební zásah, kterým je ukončena obnovní doba v obnovovaném porostu nebo na ploše obnovního prvku. Při clonných formách obnovy se provádí formou seče domýtné po biologickém zajištění nárostů.

Ka

Doporučení hospodářská základní - stanovují se pro hospodářské soubory. Zahrnují cílovou druhovou skladbu, minimální podíl melioračních a zpevňujících dřevin, hospodářský způsob, obmýtí a obnovní dobu. Jsou uvedeny v rámcových směrnících hospodaření.

Sm

Dorost do kmenoviny (D) - objem (zásoba) stromů, které za kontrolní období (oběžní dobu) překročily (přerostly) tzv. registrační hranici. Tímto se přesunuly z neregistrované do registrované části, tj. do kmenoviny. Úroveň registrační hranice není pevně stanovena.

Ka

Dotaz aktualizací - účelem aktualizací je zápis nových informací do existujících tabulek databáze.

Kd

Dotaz výběrový - účelem výběrového dotazu je filtrování dat databáze.

Kd

Dotaz vytvářecí - účelem vytvářecího dotazu je vytvoření nové tabulky databáze.

Kd

Druh zásahu - ve výchově porostů je označen podle korunové vrstvy, do které je výchovný zásah zaměřen. Klasická výchova porostů rozlišuje tři základní druhy: podúrovňový, úrovňový a neutrální (jinak též kombinovaný). Při podúrovňovém zásahu se odstraňují stromy 5., 4. i 3. stromové třídy. Při úrovňovém zásahu stromy 2. a 1. třídy Kraftha a při neutrálním se zasahuje do všech stromových tříd. Základní druhy se dále dělí podle intenzity nebo stupně.

Ch

Dřevina autochtonní (původní) - dřevina, která se na daném území či lokalitě v minulosti vyskytovala v přírodních, člověkem neovlivněných biocenózách (druh a nižší taxonomická či genetická jednotka). Na lokalitách, kde není přírodní lesní ekosystém, to jsou dřeviny, které svým genotypem souvisejí s předchozími generacemi dřevin, které tam rostly v původních populacích v přírodních lesních ekosystémech.

Te, Vo

Dřevina cílová - je plánována a zastoupena v cílové porostní skladbě a má rozhodující hospodářský nebo funkční význam.

Te

Dřevina ekonomická - má vysokou tržní uživatelnost.

Te

Dřevina geograficky nepůvodní - je dřevina, jejichž výskyt je v daném území ovlivněn činností člověka. Někdy se tyto dřeviny také označují jako dřeviny zavlečené, vetřelecké, introdukované, exotické či adventivní. Pro zařazení druhu do této kategorie je podstatné, že druh se nevyskytoval v daném území bez přičinění člověka během posledních 10 000 let (od konce poslední doby ledové). Podle začlenění do nových ekosystémů můžeme rozlišit následující kategorie geograficky nepůvodních druhů:

- Náhodný výskyt (causal) – dřevina se ve volné přírodě pravidelně nereprodukuje a pokud se v krajině vyskytuje v delším časovém horizontu, je závislá na opakovaném, člověkem zprostředkovaném přísunu diaspor.
- Naturalizace – dřevina se ve volné přírodě rozmnožuje, jeho výskyt není závislý na dalších introdukcích a její přítomnost na určité lokalitě či v určitém území je dosti trvalá.
- Invaze – dřevina se v krajině šíří a vytváří více či méně rozsáhlé populace.
- Postinvazní druhy – invaze u těchto dřevin proběhla v minulosti. V současné době se jejich areál ani velikost populace nezvětšuje a z hlediska začlenění do nových ekosystémů se podobají druhům naturalizovaným.

Va

Dřevina hlavní (základní) - má v porostu rozhodující význam z hlediska stanovených funkcí lesa. V porostu buď zcela převládá jedna hlavní dřevina nebo spolu rostou dvě i tři funkčně rovnocenné a přibližně stejně zastoupené hlavní dřeviny.

Te

Dřevina hospodářská - je v hospodářském lese pěstována pro využití dřeva.

Te

Dřevina introdukovaná - dřevina přenesená ze vzdálenějších zemí či světadílů (exot). Nezahrnuje domácí dřeviny přenesené mimo areál jejich přirozeného rozšíření.

Po

Dřevina meliorační - má zajistit udržení, popř. zlepšení stanovištních podmínek porostu. Většina melioračních dřevin je náročná na světlo (např. olše, jeřáb, bříza, osika) nebo jsou dřevinami cílovými, kterým má předchodí

biologická meliorace usnadňovat odrůstání (buk, jedle, javory aj.). Při biologické melioraci je vždy nutné provést výběr nevhodnějších druhů pro daný účel: - dřeviny s vysokým melioračním účinkem (rozklad opadu do dvou let) – olše, topoly, jilmy, líska, habr; dřeviny se středním melioračním účinkem (rozklad opadu dva až tři roky) – lípy, vrby, duby, klen, bříza, buk, mléč, jeřáb, osika, jedle a dřeviny s malým melioračním účinkem (rozklad opadu delší než tři roky) – smrk, borovice, modřín.

Te, Va

Dřevina náhradní - dřevina, která je schopna třeba i omezeně růst a vytvářet porosty v oblastech se silně změněnými růstovými podmínkami, kde původní dřeviny odumírají. Jedná se zpravidla o dřeviny s relativně vysokou odolností vůči imisím zaváděné do oblastí s nejvyšším imisním ohrožením (viz pásmo ohrožení A). Tyto dřeviny mají většinou sníženou schopnost produkce kvalitního průmyslově užitkovatelného dřeva a často i sníženou mimoprodukční funkčnost. Proto se ve většině případů počítá s rekonstrukcí (viz rekonstrukce) jimi vytvořených porostů. Náhradní dřeviny mohou být jednak relativně odolné domácí dřeviny (např. bříza, jeřáb, olše, osika, kleč aj.) nebo dřeviny introdukované (viz dřeviny introdukované) - nejčastěji smrk pichlavý, smrk černý, smrk omorika, borovice pokroucená a borovice rumelská.

Po

Dřevina pomocná - má za úkol vykonávat ve prospěch hlavní (cílové) dřeviny určitou podpůrnou úlohu, např. meliorační, zápojnou, ochrannou před okusem zvěří; nemusí být zastoupena v cílové skladbě.

Te

Dřevina převládající (dominantní) - má největší a tím většinou funkčně určující zastoupení v porostu.

Te

Dřevina přimíšená - má v porostní skladbě menší zastoupení než převládající dřevina, ale větší než 10 %.

Te

Dřevina přípravná (pionýrská) - připravuje příznivé půdní nebo mikroklimatické prostředí pro hlavní dřevinu, která bude kultivována spolu s ní nebo po ní. Přípravné dřeviny (břízy, vrby, osika, olše, borovice) se vyznačují přirozenou osidlovací schopností, rychlým růstem v mládí a kratším fyzickým věkem.

Te

Dřevina vedlejší - plní podobnou produkční nebo užitečnou úlohu jako dřevina hlavní, její význam je však až druhořadý.

Te

Dřevina vtroušená - má v cílové skladbě porostu menší zastoupení než 10 %.

Te

Dřevina výchovná - napomáhá výchově porostu formováním kmene a korun hlavních dřevin. Přitom může mít i hospodářský význam.

Te

Dřevina zpevňující - je součástí druhové skladby, která má schopnost zvyšovat odolnost porostů vůči větru i dalším destabilizačním faktorům a tím předcházet jejich kalamitnímu rozpadu. Jedná se zejména o hlubokokořenné dřeviny: modřín, borovice, dub, jasan, klen a buk.

Va

Dřeviny meliorační a zpevňující - viz dřevina meliorační a dřevina zpevňující. Minimální podíl melioračních a zpevňujících dřevin stanovený vyhláškou č. 83/1996 Sb., byl v Příloze č. 3 této vyhlášky rozpracován jako „Základní hospodářská doporučení dle hospodářských souborů pro odvození závazných ustanovení maximálního celkové výše těžby a minimálního podílu melioračních a zpevňujících dřevin“. Minimální podíl melioračních a zpevňujících dřevin je též předmětem vyhlášky č. 84/1996 Sb. Zde se v § 10, odst. 1 uvádí: „Minimální podíl melioračních a zpevňujících dřevin se jako rámcové ustanovení plánu stanoví pro všechny porosty (porostní skupiny, etáže) starší 80 let a porostní skupiny mladší, pokud do nich plán umísťuje obnovu nebo tam obnovu připouští.“ Představuje závazný ukazatel hospodaření pro částečné přeměny lesů hospodářských, zvláštního určení

a ochranných. Jde o skutečné minimum, které může v nejlepším případě zastavit zhoršování současného stavu lesních ekosystémů.

Te, Va

Dřeviny stanovištně vhodné přirozené skladby - viz dřevina (původní) autochtonní. Podle širšího významu pojmu stanoviště se jedná v našich podmínkách o dřeviny formace středoevropských opadavých listnatých a smíšených lesů včetně dřevin sukcesních stadií. Měřítkem (edifikátorem) přírodě blízkého podílu dřevin na daném stanovišti jsou pouze autochtonní, tj. stanovištně vhodné dřeviny. Rekonstruované potencionální skladby dřevin vycházejí ze tří zdrojů: výzkum přirozených lesů, historické údaje s přispěním pylových analýz a v současnosti nejpoužívanějším zdrojem jsou ekologické nároky a konkurenční schopnosti jednotlivých dřevin. V následující tabulce je uvedena jednoduchá struktura přirozené dřevinné skladby půdně a vertikálně klimaticky členěného středoevropského opadavého listnatého a smíšeného lesa.

Vertikální poloha stanoviště	trofnost stanoviště	chudé (sukcese)	kyselé (sukcese)	středně bohaté (sukcese)	bohaté (sukcese)
	vlhkost stanoviště				
nížiny pahorkatiny	suché (extrémní)	BO,BŘ,DBZ (BO,BŘ)	BO,BŘ,DBZ,BK (BO,BŘ)	BO,BŘ,DBZ, BK,JŘ (BO,BŘ,JŘ)	BO,DBP,DBZ,BK, LPM,BB JŘ,BŘ (BO,BŘ,JŘ)
	normální	DBZ,BK (BŘ,BO)	DBZ,BK,LPM (BŘ,JŘ,BO)	DB,BK,HB, LPM,JV (BŘ,OS,HB,JŘ)	DB,BK,HB,LP,JV,JS, JL,BB (HB,JS,JV,JŘ,OS,BŘ)
	vlhké	JD,DBL,BK (BŘ,BO)	JD,DBL,BK, LPM (BŘ,JŘ,BO)	JD,DBL,OL, BK,HB,LP,JV,JL (OL,OS,BŘ,JŘ)	DBL,JS,JL,OL,HB, BK,LP,JV (JS,JV,OL,OS,LP,JŘ, HB,BŘ)
	mokré	BŘP,BO (BŘP,BO)	OL,BŘ,JD,DBL (BŘ,JŘ,BO)	JD,DBL,OL,JV (OL,OS,BŘ,JŘ)	OL,TP,DBL,VR,JV,JS (JS,VR,JV,OL,OS,JŘ, TP)
vrchoviny podhůří	suché (extrémní)	BO,BŘ,BK,DBZ (BO,BŘ)	BO,BŘ,BK,DBZ (BO,BŘ)	BO,BŘ,DB,BK, JD,JŘ (BO,BŘ,JŘ)	BO,DB,BK,JD,LP,BB, JŘ,BŘ (BO,BŘ,JŘ)
	normální	BK,JD,DB (BŘ)	BK,JD,DB,LPM (BŘ,JŘ,BO)	BK,JD,DB,LP,JV (BŘ,OS,JŘ)	BK,JD,DB,HB,LP,JV, JS,JL (JS,JV,JŘ,OS,BŘ)
	vlhké	JD,DBL,BK (BŘ,JŘ,SM)	JD,DBL,BK, LPM (BŘ,JŘ)	JD,DBL,OL,BK, LP,JV,JL (OL,OS,BŘ,JŘ)	DBL,JS,JD,JL,OL,HB, BK,LP,JV (JS,JV,OL,OS,LP,JŘ, HB,BŘ)
	mokré	BŘP,BO,SM (BŘP,BO,SM)	OL,JD,DBL (BŘ,JŘ,SM)	JD,DBL,OL (OL,OS,BŘ,JŘ)	OL,JS,VR,JV (JS,OL,OS,VR,JŘ,BŘ)
hory	suché (extrémní)	SM,KOS (JR,BŘP,SM)	SM,KOS,BK (JR,BŘP,SM)	SM,BK,KL,JD (JR,BŘP,SM)	SM,BK,KL,JD (JR,BŘP,SM)
	normální	BK,JD,SM (JŘ,BŘP,SM)	BK,JD,SM,KL (BŘP,JŘ,SM)	BK,JD,KL,SM (BŘ,JŘ,SM)	BK,JD,KL,JLH,SM (KL,JŘ,OS,BŘ)
	vlhké	JD,SM,BK (JŘ,BŘP,SM)	JD,BK,SM (BŘP,JŘ,SM)	JD,SM,OLS,BK, KL,JLH (OLS,OS,BŘ,JŘ)	KL,JS,JD,JLH,OL,BK, SM (KL,JS,OL,OS,JŘ,BŘ)
	mokré	BŘP,BO,SM,KOS (BŘP,SM)	OLS,JD,SM (BŘP,JŘ,SM)	JD,SM,OLS (OLS,SM,BŘ,JŘ)	OL,KL,JS,SM (OL,JS,OS,JŘ,BŘ)

Vysvětlivky k vybraným zkratkám dřevin: DB – dub letní a zimní, DBL – d. letní, DBZ – d. zimní, OL – olše lepkavá a šedá, OLS – o. šedá, JL – všechny domácí jilmy, LP – lípa srdčitá a velkolistá, LPM – lípa srdčitá, JV – javor mlčec a klen, KL – javor klen, BB – javor babyka, TP – topol černý a bílý, VR – všechny domácí stromové vrby.

Mi, Va

Dvojice snímková - představuje dva fotografické snímky získané z různých expozičních stanovišť tak, že část jednoho snímku zobrazuje stejné území jako část druhého snímku. Tento termín zahrnuje všeobecný případ a neznamena, že snímky mají být použity k účelům stereoskopického zpracování.

Zd

Eberbach, O. - představitel klasické kontrolní metody. Zajímavé je především jeho rozpracování problematiky „ekonomické zásoby“. Ve snaze vyloučit vliv peněžní úrokové míry, aby nebylo nutné počítat hospodářsky nejvýhodnější obmýtí (obmýtí finanční), zavádí využití svobodně zvoleného hmotového zúročení (2,5 – 4,5 %). Tímto předpokládá, že soustavnou těžbou takto vypočteného etátu vznikne postupně zásoba, která se úročí stanoveným procentem hmotového zúročení. Eberbach takto získává možnost měnit změnou těžebního procenta procenta obmýtí, aniž by je skutečně počítal. Jako jeden z prvních se pokouší aplikovat přizpůsobené učení kontrolních metod na větší lesní majetky s porosty do značné míry stejnověkými. Zajímavým je rovněž jeho návrh na sloučení funkce lesního hospodáře a zařizovatele v jedné osobě.

Ka

Edatop (edafotop) - soubor půdních ekologických podmínek v prostoru dané lokality ve vztahu k určitému rostlinnému druhu, populaci druhu nebo fytocenóze.

Vo

Edifikátor (determinanta) - populace rostlinného druhu nebo souboru druhů v ekosystému, která má největší vliv na utváření biotopu, strukturu a proměnu ekosystému, jako jsou stromy v zapojeném lese, též edifikátor v ekosystému lesa.

Vo

Efekt ekosystému funkční - rozdíl mezi skutečným uspokojováním utilitárních požadavků člověka a funkčním potenciálem ekosystému. Je to míra skutečně plněných funkcí ekosystému vztažená k míře potenciálních funkcí ekosystému v krajině.

St

Efekt krajiny funkční - míra skutečně plněných funkcí krajiny oproti potenciální funkci. Efekt krajiny funkční je menší nebo stejný jako funkční potenciál krajiny.

St

Efekt lesa funkční - konkrétně definovaný, člověku prospěšný účinek plynoucí z určitého lesního porostu (efekt lesa) nebo obecněji z funkce krajinném celku (např. funkční efekt lesů v povodí). Jedná se o efekty dílčí (např. klimatické, hydričké, somatické, psychické) i souborné, integrující více dílčích efektů (např. efekty zdravotní, ochranné, ekologické, vodohospodářské). Na tvorbě a charakteru funkčních efektů některých funkcí lesů se nepodílejí jen přírodní složky lesa (lesních ekosystémů), nýbrž soubor ekosystémů, hospodářských procesů i objektů na lesních pozemcích (např. funkce vodohospodářská, rekreační). Funkční efekty mohou být použity jako měřítko plnění funkcí lesů. Funkční efekt lesů se v lesnickém pojetí týká obvykle oblastí funkcí mimoprodukčních.

Kr

Ekologie - 1. nauka o vztazích a interakcích mezi organismy nebo živými systémy a jejich prostředím v prostoru, tedy o ekologických systémech. Prvně byla charakterizována jako samostatný biologický vědní obor roku 1866 (E. HAECKEL).

2. soubor vztahů existujících mezi organismy a jejich prostředím.

Ekologie obecná zkoumá obecné zákonitosti ekologických systémů (na úrovni jedince – autekologie, na úrovni populace – demekologie, na úrovni biocenóz a ekosystémů – synekologie).

Ekologie speciální se zabývá problematikou vybraných prvků nebo jejich skupin v biocenózách na určitém území nebo v určitém typu ekosystémů.

Ekologie teoretická studuje ekologické systémy pomocí matematických modelů, podle jejichž chování se pokouší prognózovat vývoj konkrétních ekosystémů.

Ekologie krajiny zkoumá zastoupení typů ekosystémů v územních celcích a řeší optimalizaci využívání krajiny s ohledem na jejich ekologickou stabilitu.

Ekologie technologická je obor zaměřený na výzkum technologií výroby a čerpání přírodních zdrojů, které by minimálně ohrožovaly životní prostředí člověka.

He

Ekologie krajiny - samostatný vědní obor ekologie, který se poprvé pokusil definovat německý geograf C. TROLL (1939) jako „*studium komplexní struktury vztahů mezi společenstvy organismů (biocenózami) a podmínkami jejich prostředí v určitém výseku krajiny*“. Ekologie krajiny studuje krajinu jako charakteristický systém ekosystému, činností a výtvorů člověka v přirozeně vymezeném územním celku. Jde tedy o hraniční disciplínu s širokým překryvem ekologie a geografie s návazností na ekonomii a péči o životní prostředí. Z toho vyplývá dvojí pojetí zkoumání struktury, pochodů a vazeb v krajině, a to:

- geosystémový, polycentrický postup, kde v popředí je studium interakcí krajinných sfér – atmosféry, litosféry, pedosféry, hydrosféry, biosféry, antroposféry;
- ekosystémový, biocentrický přístup, kde v popředí je studium jednotlivých ekosystémů v prostoru.

Slovenský pedogeograf L. MIČIAN (1984) definoval obecnou ekologii krajiny (geoekologii) jako interdisciplinární výzkumné odvětví, které studuje a předpovídá vznik, vývoj, chování a prostorovou organizaci přírodních územních jednotek především topické a chorické dimenze jako celostátních útvarů s použitím ekosystémového (ekologického) nebo geosystémového (geografického) přístupu.

Aplikovaná ekologie krajiny se zabývá především strukturálními, ekologickými, užitnými, vývojovými charakteristikami krajinných systémů, jevy, pochody a vazbami v krajině jako podkladu pro racionální využívání jednotlivých částí (složek) krajiny a jejich zdrojů za současného udržení biodiverzity, zvýšení ekologické stability, a to s cílem soustavné péče o životní prostředí a docílení trvale udržitelného rozvoje společnosti.

No

Ekologie lesnická - nauka zabývající se lesními ekosystémy a jejich vztahy k ekosystémům okolním nebo k ekosystému vyššího řádu. Ekologie lesnická využívá poznatků ze speciálních průzkumů přírodních, technických a společenských podmínek hospodaření v lesích. Hospodaření v lesích a lesnické stavby nesmějí podstatně a nevratně narušovat fungování lesních ekosystémů.

He

Ekologizace hospodářství - proces, který byl takto pojmenován v publikaci Zásady státní koncepce tvorby a ochrany životního prostředí a racionálního využívání přírodních zdrojů, tvořící přílohu k usnesení vlády ČSSR č. 226/1985. Zde se mj. ukládá „*důsledná ekologizace výrobních technologií odvětví hospodářských v krajině a exploatující přírodní zdroje*“. Z hlediska jazykového je možno mít k tomuto termínu určité výhrady, a bylo by proto vhodnější mluvit o integraci ekologických principů do plánovacích a řídicích procesů. Za uplynulých 20 let se bezesporu prohloubily i naše znalosti ekologie a schopnosti tyto poznatky v praxi realizovat. Téměř ve všech oblastech našeho denního života dochází dnes k nástupu orientace na ekologii, což pochopitelně platí i pro lesní hospodářství. Pro toto hospodářské odvětví to však není myšlenka tak zcela nová. Pojem ekologie aplikoval již před 60 lety v lesním hospodářství Dengler ve své knize Pěstování lesů na ekologickém základě. Určité principy ekologického pojetí lesního hospodářství – ryze empiricky odvozené – zavedl již koncem 19. století Gayer a princip trvale udržitelného hospodaření v lese je v podmínkách střední Evropy uplatňován dokonce již 200 let.

Ekologicky orientované lesní hospodářství usiluje o vytvoření optimálních vztahů živých složek ekosystému mezi sebou i k růstovému prostředí. Sleduje proto trvalé zachování biologické rozmanitosti (diverzity), ekologické stability, maximální vitality a regenerační kapacity při dosažení plné produkční schopnosti i schopnosti plnit další požadované ekologické, ekonomické i sociální funkce jako integrální složky hospodaření. Z těchto teoretických cílů se v konkrétních podmínkách odvozují požadavky na strukturu lesních porostů (druhovou, věkovou, prostorovou) a podle toho se formulují principy pro hospodářské zásahy do porostů (ekotechnologie). Jde přitom zejména o výchovu a obnovu porostů. Ve svých důsledcích se tyto ekologicky orientované hospodářské zásahy odlišují od tradičních zejména tím, že se snižuje a postupně zcela ztrácí význam zatím nejdůležitějších pojmů v lesním hospodářství, kterými jsou plocha a čas. Hospodářské zásahy se neuplatňují plošně, ale jsou individuálně zaměřené ke každému stromu; čas (věk) přestává být ukazatelem nutnosti zásahu a je nahrazován vývojem a stavem každého stromu (po stránce kvalitativní i kvantitativní). Ekologizace hospodářství neznamená žádné schéma, poněvadž ekologické principy hospodaření je nutno uplatňovat diferencovaně, zejména podle daných růstových podmínek.

Po

Ekologie výchovy lesních porostů - jedná se o specifickou vědní disciplínu v rámci pěstování lesů, která se zabývá poznáním a definováním vlivu výchovných sečí na porostní prostředí a jeho zpětného působení na porost. Zkoumá vztahy mezi dřevinnou složkou lesního ekosystému a stanovištními podmínkami do kterých je zasahováno hospodářsko-technickou činností člověka. Smyslem je snaha o racionální řízení a usměrňování procesů

probíhající uvnitř geobiocenózy jak za účelem obecně prospěšných funkcí lesa a hospodářských efektů, tak i upevnění jeho ekologické stability.

Ch

Ekorajon - okrsek území homogenní z hlediska fyzicko-zeměpisného, přírodních podmínek, socioekonomických vlastností, druhu a intenzity lidských činností a vlivů v současnosti i v minulosti. Hranice ekorajonu sledují pokud možno přírodní hranice nebo umělé linie, vytvořené při historické delimitaci zájmů různých hospodářských odvětví.

No

Ekoregion - účelově vymezená jednotka geomorfologického členění území se specifickým souborem ekologických charakteristik a se specifickými způsoby a intenzitou ovlivnění člověkem. Například sociokoregion je jednotka území vymezená z hlediska ochrany přírody s charakteristickým souborem typů potenciální vegetace a ovlivnění přírody člověkem.

No

Ekosféra - část zemského povrchu a troposféry, která poskytuje možnost osídlení organismy. Zahrnuje svrchní část litosféry – hydrosféru.

Ma

Ekosystém - dynamický cirkulační systém živých organismů a jejich abiotického prostředí, s koloběhem látek a tokem energie, schopný samostatné existence. Jde o základní, prostorově vymezenou jednotku biosféry. Živou složku ekosystému tvoří producenti, organismy, které vytvářejí biomasu a poutají tak energii, konzumenti, kteří ji spotřebovávají, využívají a organismy, které se podílejí na rozkladu organické hmoty. Základními složkami jsou půda, voda, ovzduší a záření. Tvorba, koloběh a rozklad látek, poutání a uvolňování energie jsou základními procesy v ekosystému.

Ma

Ekosystém klimaxový - ekosystém, jehož determinantní složkou je klimaxové rostlinné společenstvo (klimax). Je to jednotka klimaxového společenstva s jeho biotopem.

Vo

Ekosystém lesní - ekosystém, v němž převládají (dominují) lesní dřeviny.

He

Ekotechnologie - v lesním hospodářství označení výrobních technologií, které chápou les jako ekosystém a podle toho s ním zacházejí, využívají ekologické zákony a sledují tak dosažení trvale udržitelného optimálního stavu lesa.

Po

Ekoton - přechodné pásmo mezi přilehlými ekologickými systémy, jehož vlastnosti jsou jedinečně určeny v prostoru i v čase a v němž probíhají interakce mezi oběma ekologickými systémy. Ekotonální (lemová) společenstva vytvářejí pruh různé šířky a jsou v nich zastoupeny druhy obou dotykových společenstev a druhy vyskytující se pouze v ekotonu. Populační hustota a počet některých druhů jsou často vyšší než v přilehlých společenstvech (okrajový, ekotonový efekt). Je to liniový prvek systému ekologické stability.

He

Ekotop - abiotická náplň (hmotná, energetická a fyzikální) polí potenciálně možného životního prostoru organismu, biocenózy nebo bioty Země bez ovlivnění živou složkou přírody.

Vo

Ekotyp - genetická podjednotka druhu vzniklá jako výsledek selektivního procesu v přírodním prostředí a vykazující adaptabilitu na dané prostředí. Jednotlivé ekotypy se od sebe liší. Mohou se, ale volně křížit s jedinci patřícími k jiným e. toho jistého druhu, poddruhu, variety a mohou vzniknout selekčním tlakem, který je vlastním každému prostředí.

Hy

Etapa dospělosti - je období ve vývoji, kdy lesní dřeviny plodí. Tato etapa začíná první plodností a končí, jakmile dřeviny přestávají produkovat kvalitní plody nebo semena. Jedinci dřevin mají již relativně ustálené životní projevy, zejména pak sníženou plasticitu svých vlastností a proměnlivost z hlediska přizpůsobování podmínkám prostředí.

Va

Etapa mladosti - je období ve vývoji, kdy lesní dřeviny rostou, vyvíjejí se, avšak ještě neplodí. Je pro ni charakteristická vysoká plasticita, určitá přizpůsobivost podmínkám prostředí, nestálost některých vlastností a jejich značná proměnlivost.

Va

Etát - objem dřeva, který lze z lesa v daném období (např. deceniu) těžít s ohledem na dosažení stavu trvalosti a nepřetržitosti těžeb a s přihlédnutím k stávajícímu, především věkovému rozdělení lesů. Etát těžby mýtní (maximální), předmýtní (minimální) a těžby celkové, dále etát decenální, roční a bilancovaný. Určování etátu je upraveno zákonnými předpisy. Uvádí se většinou m³ bez kůry pro zpracování.

Ko

Etát lesa výběrného - pro výpočet celkové maximální výše těžeb bývá v současné době používán vzorec z přílohy č.5 vyhlášky MZe ČR č. 84/1996 Sb. - pro výpočet celkové výše těžeb pro lesy obhospodařované hospodářským způsobem výběrným v následujícím tvaru:

$$TC = \left[CBP + \frac{(Z_s - Z_n)}{a} \right] \cdot t$$

kde:

TC - ukazatel těžby celkové na dobu platnosti LHP - zpravidla 10 let

CBP - zjištěný celkový běžný přírůst roční v m³

Z_s - registrovaná porostní zásoba skutečná

Z_n - vzorová (normální) porostní zásoba odvozená ze vzorové křivky stromových četností

a - vyrovnávací doba - zpravidla kolem 50 let

t - doba platnosti LHP (zpravidla 10)

Kd

Etát bilancovaný - etát připadající na zbývající roky hospodářského období (decenia) po odečtení doposud provedených těžeb.

Ko

Etáž porostní - vyjádření vertikálního členění porostu a porostní skupiny, významného pro zjištění stavu lesa a stanovení plánu hospodářských opatření

Sm, Vl

Etáž porostní - je jedním ze tří znaků vertikální porostní výstavby a znamená uspořádání stromů do jednoho nebo více dílčích souborů, které mají výrazný vzájemný výškový odstup. V mírném pásmu může mít les až čtyři, v tropickém lese i šest etáží, které překrývají nebo prostupují porostní vrstvy. Etážovitost je způsobena buď nestejnověkostí nebo rozdílnou růstovou dynamikou dřevin ve smíšeném porostu nebo rozdílným původem etáží (sdružený les).

Te

Evidence hospodářská lesní - přehled, který si vede vlastník, resp. uživatel lesa, jednak pro svoje potřeby (sledování stylu, úroveň hospodaření, jako podklad pro ekonomické rozvahy atd.), jednak pro potřeby pověřených kontrolních orgánů. Evidují se vždy pro konkrétní porosty údaje o 1. těžbě – druh těžby, plocha, vytěžená zásoba a její struktura, 2. zalesnění – plocha, druh sadebního materiálu a jeho původ, způsob zalesnění, 3. stavu holin, 4. výchově lesních porostů – použitý pěstební program, plocha, intenzita zásahu, 5. – ochraně kultur atd.

Sm, Vl

Fáze lesa růstové - představují rozdílné dlouhotrvající úseky života uměle založeného porostu, které jsou charakteristické podobnými hlavními znaky vnějšího vzhledu (zejména růstovým stupněm) a vnitřními biologickými vlastnostmi vývojového charakteru, rámcově i pěstebním programem. Jde o užité vyjádření věku porostu pro potřeby pěstebních, hospodářsko - úpravnických aj. opatření prostřednictvím růstových, popř. vývojových znaků a vlastností (střední porostní výšky, výčetní tloušťky, původu porostu, biologického zabezpečení, fyziologické zralosti ap.). V porostech vzniklých z přirozené, umělé nebo kombinované obnovy se tak vylíší sedm základních růstových fází: 1. nálet a kultura založená, 2. nárost a kultura odrostlá, 3. mlazina, 4. tyčkovina, 5. tyčovina, 6. kmenovina nastávající a 7. kmenovina vyspělá (viz stejnojmenná hesla). Jsou vymezeny tak, aby určitý pěstební úkon převládajícím rozsahu patřil jedné růstové fázi. Růstové fáze tvoří rámec pro plánování a realizaci pěstebních opatření vyúsťujících ve fázový pěstební výrobek.

Va

Fáze lesa vývojové - představují rozdílné dlouhotrvající úseky života přírodního lesa, v němž se jednotlivé složky podle vnitřních zákonitostí přizpůsobují prostředí, kvalitativně a kvantitativně se mění, vznikají, rostou, vyvíjejí se a zanikají. Jde o integrovaný cyklický vývoj, v jehož rámci můžeme vylíčit řadu vzájemně propojených cyklů (cyklus oběhu vody, výživy, zachování hmoty a energie atd.). Určitým nadstavbovým vývojovým cyklem je dynamický cyklický vývoj dřevinných složek přírodního lesa, v jehož rámci můžeme rozlišit tři typická základní vývojová stadia.

Stadium dorůstání - jedinci mladé generace intenzivně uplatňují své růstové schopnosti. Toto stadium se vyznačuje převládajícím zastoupením stromů ve výstavbě střední nebo spodní vrstvy, vysokým stupněm zápoje, vysokou vitalitou stromů, nepatrnou mortalitou stromů horní vrstvy a přibližně středním počtem živých stromů i objemu dřeva stromového patra. Menší mezery vzniklé v porostním zápoji po vypadnutí zbytku stromů z předcházejícího vývojového cyklu nebo náhodným předčasným odumřením jednotlivých silných stromů nového cyklu se rychle zapojují. Podstatně delší trvání životnosti než časový úsek výškového růstu u všech základních a většiny původních dřevin klimaxového lesa zapříčiňuje, že původně výškově silně rozrůzněný porost se i při značné různověkosti výškově vyrovná a přírodní les se dostává do stadia optima.

Stadium optima - les dosahuje maximální zásoby hroubí, výškový růst v důsledku snížené vitality téměř ustává a běžný objemový přírůst se značně zmenšuje. Toto stadium se vyznačuje malým počtem stromů na plošné jednotce, ztrátou patrovitosti, citelně zvýšenou mortalitou nejsilnějších stromů, částečně rozvolněným zápojem a výrazným převládáním stromů největších tloušťkových tříd. Výstavba porostu je výškově téměř stejnorodá a dostává vzhled podobný horizontálně zapojenému stejnověkému lesu hospodářskému. Na konci stadia optima začínají přestárlé nevitální stromy postupně hynout a porost se dostává do třetího stadia.

Stadium rozpadu - zásoba hroubí značně klesá, jelikož mortalita četných mohutných stromů nestačí být nahrazována zvyšujícím se běžným přírůstem na zbylých živých stromech a na jedincích nastupující nové generace. Prostorová struktura porostů je velmi nepravidelná, hloučky až skupinky stromů střídají mezery nebo světliny s nastupující obnovou. Sporadické jednotlivé až hloučkovité zmlazení z konce stadia optima se postupně dostává do kontinuální obnovy. V rámci jednotlivých vývojových stadií se dále rozlišují vývojové fáze jako užší časové úseky vývojového cyklu (např. fáze obnovy, stárnutí, dožívání).

Va

FieldMap - technologie používaná např. u statistické provozní inventarizace. Jedná se o spojení softwarové aplikace stejného názvu a připojeného hardwarového vybavení, které se může skládat z následujících částí: a) přístroj pro určení geografické polohy (GPS), b) přístroj pro měření vzdáleností a vertikálních úhlů, c) přístroj pro měření azimutů, d) terénní počítač, e) (elektronická) průměrka, f) datový záznamník a g) doplňky a příslušenství.

Kd

Fotogrammetrie - věda a technologie získávání spolehlivých informací o fyzikálních objektech a o prostředí pomocí procesů registrace, měření a interpretace fotografických snímků a záznamů energie elektromagnetického záření a jiných jevů. Fotogrammetrie bývá rozdělována do několika kategorií podle typu fotografických nebo snímacích systémů, anebo podle způsobu jejich zpracování. Pozemní fotogrammetrie se zabývá snímky získanými z bodů na zemském povrchu. Letecká fotogrammetrie zahrnuje využití fotografií nebo jiných záznamů, které byly získány pomocí přístrojů na palubě letadla - může se jednat o vertikální letecké snímky nebo záznamy anebo šikmé letecké snímky nebo záznamy. Je-li snímacím a záznamovým zařízením radar, hovoří se někdy o radargrammetrii. Jiné speciální technologie zahrnují rentgenovou fotogrammetrii (využívající x-záření), hologrammetrii (využívající holografie), a jednosnímkovou fotogrammetrii (využívající jednosnímkové

technologie bez stereoskopického efektu). Je-li kamera nebo snímací zařízení umístěno na kosmickém tělese, hovoříme o družicové, kosmické nebo extraterestriální fotogrammetrii. V případě stereofotogrammetrie jsou pozorovány a měřeny nebo interpretovány tzv. stereoskopické dvojice, tj. plošně se do jisté míry překrývající páry s fotografií. K tomu se používá stereoskopických zařízení, které pozorovateli poskytuje třírozměrný vjem a vytváří iluzi plastického modelu reliéfu. V analytické fotogrammetrii jsou vstupní data, získávaná měřeními na fotografiích nebo obrazových záznamech, zpracovávána matematicky pomocí výpočetní techniky, v klasické stereofotogrammetrii se k tomuto účelu používá různých mechanických zařízení. Blízká fotogrammetrie se zabývá snímky získávanými z velmi krátkých (metrových až centimetrových) vzdáleností; zahrnuje tři hlavní oblasti aplikací – architektonickou stereofotogrammetrii, biostereometrii (biomedicínskou a bioinženýrskou fotogrammetrii) a industriální fotogrammetrii.

Zd

Füldnerův index - slouží pro posouzení typu smíšené několika dřevin v porostu. Matematicky je definován takto:

$$\bar{M} = \frac{1}{n \cdot N} \sum_{i=1}^N \sum_{j=1}^n v_{ij}$$

kde:

- \bar{M} - Füldnerův index porostu
- N - počet stromů v porostu
- n - počet hodnocených sousedních stromů
- v_{ij} - funkce, která nabývá hodnoty 0, je-li hodnocený sousední strom téhož druhu jako strom výchozí, a hodnoty 1, jde-li o jinou dřevinu
- i - index výchozích stromů
- j - index sousedících stromů

Füldnerův index je v podstatě průměrným zastoupením dřevin jiného druhu v okolí náhodně vybraného stromu porostu. Maximální hodnota 1 odpovídá stavu, kdy ani jeden ze stromů zastoupených v porostu nemá ve svém nejbližším hodnoceném okolí souseda téhož druhu. Minimální hodnota 0 odpovídá stavu, kdy každý ze stromů porostu je obklopen pouze jedinci svého druhu. Hodnoty do 0.5 vypovídají o skupinovitém smíšení dřevin, hodnoty nad 0.5 spíše o jednotlivém smíšení dřevin v porostu.

Mn

Funkce přírůstová - matematické vyjádření průběhu přírůstu jednotlivých taxačních veličin stromu nebo porostu v závislosti na věku. **F. p.** je zpravidla odvozena z příslušné funkce růstové. Funkce běžného přírůstu je první derivací růstové funkce s maximumem ve věku t (růstová funkce má v tomto věku inflexní bod). Funkce průměrného přírůstu se stanoví jako podíl růstové funkce a příslušného věku. Tato funkce má maximum ve věku t , kdy se velikost průměrného přírůstu rovná velikosti běžného přírůstu. **F. p.** nejdříve roste, ve věku t (běžný přírůst nebo t (průměrný přírůst) dosahuje maxima a poté klesá. Asymptotou **f. p.** pro $t \rightarrow \infty$ je nula. Grafickým obrazem **f. p.** je přírůstová křivka.

Dr

Funkce růstová - matematické vyjádření průběhu růstu jednotlivých taxačních veličin stromu nebo porostu v závislosti na věku. Obecně platí $y = f(t)$, kde y je taxační veličina, t je věk. Grafický obraz **f. r.** se nazývá růstová křivka. Je to spojitá hladká funkce tvaru protáhlého písmene S s inflexním bodem a asymptotou, která reprezentuje teoreticky nejvýše dosažitelnou hodnotu růstové veličiny. Musí vyjadřovat růst taxační veličiny v celém průběhu života stromu nebo porostu. Některé tvary známých **f.r.** jsou: Michajlovova, Gompertzova, Korfova, Chapman – Richardsova.

Dr

Funkce výšková - matematické vyjádření vývoje výšky porostu v závislosti na výčetní tloušťce ($d_{1,3}$). Grafickým vyjádřením **f. v.** je výšková křivka (výškový grafikon). Obecně vyjádření **f. v.** je $h = f(d_{1,3})$. Mezi známé **f. v.** patří funkce Michajlovova, Levakovičova, Naeslundova, Petersonova apod. **F. v.** jsou stadiální, tj. poloha a geometrický tvar těchto funkcí se mění s věkem porostu. Je to způsobeno různou rychlostí přírůstu výšky a výčetní tloušťky v různých vývojových stadiích. Proto je nutné pro určitý věk porostu sestavit nový výškový grafikon.

Dr

GIS, geoinformační systémy - počítačově orientované systémy k získávání, ukládání, editaci, správě a zobrazování prostorově orientovaných informací. Prostorově orientovaná (geografická) data zahrnují prostorová data a popisná data. Prostorová data se týkají lokalizace, tvaru a vztahů mezi uloženými prvky, zatímco popisná (atributová) data se týkají charakteristiky těchto prvků. Databáze GIS je modelem reálného světa, který může být použit k simulaci některých aspektů skutečnosti; systémové prostředky GIS k tomu poskytují potřebné nástroje. V některých anglicky psaných publikacích se můžeme setkat také s pojem land information sytem (LIS), česky informační systém o území, který je považován za podmnožinu GIS; GIS i LIS mají v tomto pojetí stejnou koncepci, ale liší se od sebe měřítkem, případně i druhem uložených atributových informací – GIS představují systémy malého měřítka, zatímco LIS systémy velkého měřítka s důrazem na vlastnické informace. Každý GIS umí pracovat s alfanumerickými i s grafickými daty. GIS vznikly syntézou tří velkých odvětví počítačových technologií: 1. databázových systémů; 2. počítačové grafiky, zejména počítačově podporovaného designe; 3. systémů počítačové kartografie. První z těchto nástrojů je určen ke správě tabulkových a atributových dat, druhý k práci s grafikou, třetí umožňuje automatizaci digitálně orientovaných kartografických prací. GIS zpracovávají alfanumerická data v souvislosti s prostorovými daty, ke kterým se vztahují. Modifikuje-li uživatel prostorová data, GIS provede automaticky nutné změny v přiřazené relační databázi. Tato spojitost mezi dvěma uvedenými typy dat je charakteristickým rysem GIS a odlišuje je od ostatních uvedených systémů.

Zd

GPS (Global Position System) - navigační systém, který je založen na výpočtu vzdáleností mezi uživatelem na Zemi a družicemi na oběžných drahách ve výšce přibližně 20 000 km. Vzdálenost mezi družicí a přijímačem se počítá na základě měření časového rozdílu mezi okamžikem vyslání signálu družicí a okamžikem příjmu signálu GPS přijímačem. Se znalostí minimálně tří vzdáleností mezi přijímačem a družicí a s informací o poloze družice v okamžiku vyslání signálu je možné určit polohu přijímače na Zemi.

Kd

Gurnaud, A. (1825 – 1898) - představitel klasické kontrolní metody. Podstatou jeho učení je kontrola přírůstu, neboť těžbou části zásoby stávající se podporuje přírůst ponechané části zásoby. Navrhuje krátkou dobu oběžní (6 – 8 let). Definuje normální zásobu podle objemů stromů tloušťkové třídy silných, středních a slabých v poměru 5 : 3 : 2. Každých 6 - 8 let se provede inventura a výpočet procenta běžného přírůstu na všech kontrolních jednotkách. Porovnání výsledků následně provedených kontrol dává lesnímu hospodáři podklad pro stanovení etátu.

Kd

Hloubka obrazu - digitální obraz bývá kromě rozlišení charakterizován ještě tzv. hloubkou. Její hodnota činí u moderních systémů analýzy a zpracování obrazu 24 bitů (3 x 8 bitů pro každou ze složek R, G, B). Rozlišení a hloubka obrazu jsou závislé na typu použité obrazové analýzy, použitém operačním systému, ovladači obrazovky a hardwarové konfiguraci.

Mz

Hodnota přírůstu - hodnota, která je ovlivňována stanovištěm, druhem dřeviny, hospodářským způsobem. Přibývání a hromadění **h. p.** nelze srovnávat s hromaděním peněžního kapitálu již proto, že **h. p.** není ani na téže dřevině pravidelná a stejná a v porostu tím více podléhá přírodním změnám a výkyvům, které nelze lidskou vůlí nebo prací odstranit. Také jeho hodnota není stejná. Jinou hodnotu má v kulturách a mlazinách, jinou v porostech předmýtních a mýtních. **H. p.** v jednotlivých letech vztažená k hodnotě porostní zásoby je hodnotové přírůstové procento, které je přírodním obrazem úrokové míry. Uvedené skutečnosti ukazují, proč výpočty v oceňování lesa provedené na podkladě bezvadných matematických vzorců tak málo souhlasí s praktickým hodnocením lesních kapitálů. Výše zmíněné lze aplikovat na hodnotové vyjádření jednotlivých přírůstů: **1. PMP, 2. CBP, 3. CPP.**

1. Průměrný mýtní přírůst (PMP) – postup, který může být použit pro jakékoliv u . V hodnotovém vyjádření se průměrný přírůst mýtní vypočítá jako:

$$PMP_h = \frac{A_u}{u}$$

2. Celkový běžný přírůst (CBP) – hodnotové vyjádření nejdůležitějšího produkčního ukazatele. K jeho výpočtu je možno použít celkové objemové produkce. Naturální sestavení hmot je třeba odvodit z růstových tabulek,

respektive ze šetření o přírůstu konkrétních porostů. K ocenění takto zjištěných objemů je třeba použít po srážce přiměřených těžebních ztrát kalkulované částky na 1 m³, které se odvozují v analogii zjišťování přírůstu. Z hlediska členění porostní zásoby je na hlavním porostu:

- úhrnný běžný přírůst, tj. objem hlavního porostu v t letech (V_t),
- běžný přírůst periodický ($V_t - V_{t-n}$),
- běžný přírůst roční, který je prakticky roven průměrnému periodickému přírůstu

$$\frac{V_t - V_{t-n}}{n}$$

Na porostu hlavním a probírkovém je

- celková objemová produkce v t letech ($V_t + \Sigma_i P$),
- celkový běžný přírůst periodický ($H_t - H_{t-n} + T$)
- celkový běžný přírůst roční:

$$CBP = \frac{V_t - V_{t-n} + T}{n}$$

kde:

- n - období, za něž se přírůst počítá,
- T - probírková těžba během n roků,
- $\Sigma_i P$ - součet objemu probírek od založení porostů do t roků,
- t - věk porostu pro daný celkový průměrný přírůst roční

Neboli v hodnotovém vyjádření CBP roční:

$$CBP_h = \frac{Ha_1 - Ha_2 + \sum_n D}{n}$$

kde:

- Ha_1 - hodnota porostu ve věku a_1 ,
- Ha_2 - hodnota porostu ve věku a_2 ,
- n - období, za něž se přírůst počítá,
- $\Sigma_n D$ - součet hodnot předmýtních těžeb během n roků.

3. Celkový průměrný přírůst (CPP) se počítá na podkladě celkové objemové produkce na konci doby obmýtní, resp. za dobu obmýtní. CPP nezávisí stejně jako PMP na věku porostu. V hospodářské skupině je CPP součtem CPP všech porostů a nezávisí tedy na věkové struktuře, čili na skutečném zastoupení věkových tříd v hospodářské skupině. Za předpokladu normálního zastoupení věkových tříd, normálního hospodářského stavu porostů a v oblasti, kde probírky odpovídají tabulkovým údajům, bude celkový etát v hospodářské skupině roven CPP a bude zde platit rovnice $CBP = CPP$.

Celkový průměrný přírůst lze v technických jednotkách vyjádřit vzorcem:

$$CPP = \frac{V_u + \sum_u P}{u}$$

Neboli v hodnotovém vyjádření:

$$CPP_h = \frac{A_u + \sum D}{u}$$

kde:

- V_u - hmota hlavního porostu na konci doby obmýtní,
 $\Sigma_u P$ - součet probírkových hmot od založení porostu do konce doby obmýtní,
 u - doba obmýtní,
 A_u - hodnota mýtní výtěže,
 ΣD - suma výnosů z probírek.

Sm

Holina - pozemky určené k plnění funkce lesa úmyslně odlesněné řádnou mýtní těžbou, nebo nahodile v důsledku živelné pohromy a dosud nezalesněná.

Kb, Sm

Holina redukována - ideální plocha vyplývající z rozdílu skutečné plochy porostu a plochy redukové zakmeněním, pokud je toto menší než 1. Lze-li ji zalesnit (bere se v úvahu věk porostu), pak ji nazýváme **h. r. produktivní**, v opačném případě **neproduktivní**.

Ko

Holina skutečná - součet všech dosud nezalesněných ploch v porostu, dílci či hospodářském souboru či ve vyšších lesních celcích.

Ko, Vl

Holoseč - je druh obnovní seče, při níž se v obnovovaném porostu nebo jeho části jednorázově zmýtní všechny stromy. Současná praxe hospodářské úpravy lesů navíc limituje i minimální šířku holé seče - ta přesahuje střední výšku obnovovaného porostu. Seče holosečného charakteru, které jsou užší než výška mýceného porostu jsou zařazovány do násečných forem obnovy (viz hospodářský způsob násečný). Legislativní předpisy České republiky umožňují ve většině hospodářských souborů holé seče o velikosti do jednoho hektaru, přičemž šířka seče nesmí překročit dvojnásobek výšky těženého porostu. Pouze v borových lesích na písčitých půdách (CHS 13) a v dubových, vrbových a topolových lesích lužních oblastí (CHS 19) jsou povoleny holé seče o velikosti do dvou hektarů bez omezení šířky seče. V odůvodněných případech lze povolit holé seče do velikosti 2 ha i na dopravně nepřístupných neexponovaných horských svazích delších než 250 m.

Ka

Horizontální struktura porostu - plošné rozmístění pat jednotlivých stromů. S určitým omezením je možné usuzovat i na horizontální strukturu korunového patra. Omezení vyplývají ze skutečnosti, že střed koruny se na kolmém průmětu v mnoha případech nepřekrývá s patou daného stromu a koruny nemají pravidelný tvar.

Mn

Hospodářsko úpravnické soustavy - Hospodářsko úpravnická soustava je provázaný systém metod a technologií, jejichž komplexní aplikace vede k tvorbě uceleného díla hospodářské úpravy lesů – lesního hospodářského plánu. Jednotlivé hospodářsko úpravnické soustavy jsou vytvořeny na základě následujících kritérií.

- a) **cílová představa lesa** – hodnocená na základě souborů, zpravidla kvantifikovatelných atributů lesa jako celku, i jednotlivých jeho částí (zpravidla nižších a nejnižších jednotek rozdělení lesa). Mezi základní atributy lze zařadit:
 - zastoupení dřevin s ohledem na celé využitelné druhové spektrum dřevin ve vztahu k diferenciaci jednotek členění přírodního prostředí (stejnorodé, nestejnověké porosty),
 - přiblížení druhové skladby dřevin přirozené skladbě dřevin,
 - věková diferenciacie či integrace hodnocena v nejnižší rozlišovací úrovni jako stejnověké a nestejnověké porosty,
 - struktura a textura porostů hodnotitelná na výběru z širokého spektra indexů.
- b) **způsoby a formy obnovy lesa** – základní spektrum způsobů a jejich kritérií specifikují hospodářské způsoby (viz kapitola 3). Mezi základní hlediska zde pak patří aspekt kontinuální obnovy, případně obnovy jednorázově v časových periodách, aspekt plochy obnovovaných prvků, aspekt věku, resp. z různých hledisek vymezeného vývojového stádia. Zásadní je i podíl využití přirozené a umělé obnovy lesa.
- c) **strategie výchovné péče** – formulovaná postupem k dosažení cílového stavu lesa v měřitelných attributech intenzity, kontinuálnosti či periodicity zásahu a charakteristiky odstraňované stromové složky.

- d) **způsob odvození intenzity výchovných a obnovních zásahů** – při využití kombinace induktivní a deduktivní metody. Při aplikaci deduktivní metody se hodnotí zejména druh použitého těžebního ukazatele.
- e) **doplňková kritéria** – doplňková kritéria nerozhodují o zařazení do hospodářsko úpravnické soustavy, mají ve vztahu k základním kritériím polohu indikátoru naplnění cíle. Z tohoto důvodu není nutné přesný výčet a specifikace. V kontextu současného nazírání na lesa a plnění jeho funkcí ve společnosti lze uvést např. následující:
- plnění společensky požadovaných mimoprodukčních funkcí lesa,
 - úroveň a zvyšování biodiverzity všech složek lesního ekosystému,
 - úroveň a zvyšování ekologické a statické stability lesa,
 - zároveň trvalé zajištění produkce dřevní hmoty.

Na základě využití a zhodnocení výše uvedených kritérií lze ve středoevropské oblasti vymezit dvě základní hospodářsko úpravnické soustavy:

- hospodářsko – úpravnická soustava lesa pasečného,
- hospodářsko úpravnická soustava lesa s bohatou strukturou.

V kontextu uvedeného je nutné ještě konstatovat fakt, že hospodářsko úpravnické soustavy jsou ucelené systémy, které spojuje myšlenkový postup záměru podle výše naznačených kritérií. Výsledný obraz praktického výstupu aplikace, lesního hospodářského plánu, se však regionálně liší a je přizpůsoben potřebám a konvencím jednotlivých regionů.

Sm

Hospodářský způsob - představuje soubor hospodářských opatření se svébytnými nástroji hospodářské úpravy, který vede k charakteristické věkové a prostorové struktuře lesa. Zejména podle způsobu obnovy se rozlišují čtyři hospodářské způsoby: *podrostní, násečný, holosečný a výběrný*.

Ka

Hospodářský způsob holosečný - je charakterizován obnovou lesních porostů, která probíhá na jednorázově vytěžených holosecích, jejichž šířka přesahuje výšku obnovovaného porostu. Velikost holých sečí je v České republice omezena zákonem (zpravidla do 1 ha při šířce do dvojnásobku výšky mýceného porostu). V odůvodněných případech může orgán státní správy lesů povolit výjimku ze stanovené velikosti nebo šířky holé seče, a to:

- v hospodářském souboru přirozených borových stanovišť na písčitéch půdách (CHS 13) a v hospodářském souboru přirozených lužních stanovišť (CHS 19) do velikosti 2 ha bez omezení šíře,
- na dopravně nepřístupných horských svazích delších než 250 m, nejedná-li se o exponované hospodářské soubory do velikosti 2 ha.

Druhy holosečných obnovních postupů:

Velkoplošná holá seč je širší jak dvojnásobek průměrné výšky těžného porostu.

Maloplošná holá seč svojí velikostí nepřekročí 0,5 hektaru a svojí šířkou dvojnásobek výšky těžného porostu.

Pruhová seč holá má zpravidla obdélníkovitý tvar. Přiřazuje se v jednom směru od výchozí linie, většinou od okraje porostu.

Kulisová seč holá má tvar pruhu, který se vkládá dovnitř porostu. Kulisy tvoří zachovaná část těžného porostu. Mají být nejméně trojnásobně širší než založená paseka.

Skupinová seč holá (kotlíková seč) - uvnitř porostu se zakládají holé skupiny zpravidla eliptického, kruhovitěho nebo obdélníkovitého tvaru. Jejich šíře je menší než dvojnásobek průměrné výšky těžného porostu.

Obnova semennými výstavky - na pasece se ponechává určitý počet výstavků převážně slunných dřevin. Výstavky se většinou odstraňují po vzniku žádoucího náletu.

Ka, Va

Hospodářský způsob násečný - je založen na obnově porostů holosečnými obnovními prvky (náseky) o rozloze do 1 ha různého tvaru (pruhy, kotlíky, klíny), jejichž šířka nepřesahuje výšku obnovovaného porostu. Převládá zde obnova umělá, ale účelně a cílevědomě lze využít i obnovu přirozenou bočním náletem semen. Po zajištění kultur (nárostů) se postupuje s obnovou proti směru bořivého větru.

Do hospodářského způsobu násečného patří i veškeré obnovní postupy založené na principu seče okrajové.

Prostá okrajová seč - porostní stěna se přesouvá jedním zásahem charakteru úzké holé seče - násekem.

Dvoufázová nebo třífázová okrajová seč - vnitřní okraj se napřed jedním, výjimečně dvěma těžebními zásahy uvolní, čímž se rozšíří zóna vnitřního okraje.

Podle směru postupu obnovy se odlišuje:

Odrubná seč - přímočará, zvlněná nebo stupňovitá porostní stěna se odsouvá zpravidla od okraje porostu jednosměrně.

Obrubná seč - skupiny založené uvnitř porostu se rozšiřují excentricky několika směry.

Ka, Va

Hospodářský způsob podrostní - je podmíněn obnovou pod ochranou (clonou) mateřského těžného porostu. Jeho podstatou je použití různých variant a kombinací clonných sečí, kdy záměrným a postupným snižováním zápoje obnovovaného porostu se vytváří optimální podmínky pro nasemenění, ujmoutí se a odrůstání náletu a nárostu (popř. podsíjí a podsadeb). Mateřský porost se domycuje ve fázi zajištěných nárostů.

Velkoplošná clonná seč - je širší než dvojnásobek průměrné výšky těžného porostu.

Maloplošná clonná seč - je užší než dvojnásobek průměrné výšky těžného porostu.

Okrajová seč clonná - porost se obnovuje postupně od okraje clonnými pruhy.

Pruhová seč clonná - porost se obnovuje na pruhu, který se zakládá uvnitř porostu. Pokud se pruhy rozšiřují v jednom směru, přechází v postupnou pruhovou seč clonnou.

Skupinová seč clonná - uvnitř porostu se zakládají clonné skupiny zpravidla eliptického nebo obdélníkovitého tvaru.

Ka, Va

Hospodářský způsob výběrný - je hospodářský způsob, při kterém se obnova provádí současně s výchovou na téže ploše jednotlivým nebo skupinovitým výběrem, a to teoreticky nepřetržitě. Základními nástroji pěstování lesů a hospodářské úpravy lesů jsou celkový běžný přírůst, zásoba porostu a její tloušťková struktura, doba přesunu a rozložení tloušťkových četností (viz také les výběrný a seč výběrná).

Jednotlivě výběrná seč - při obnově se těží převážně jednotlivé stromy.

Skupinovitě výběrná seč - při obnově se těží převážně skupiny stromů. Vzniká skupinovitá obnova.

Ka, Va

Hospodářství cílové - provozní systém v hospodářském lese zaměřený na pěstování lesa s představou optimální cílové produkce dřeva a optimálního plnění ostatních funkcí bez ohledu na současnou dřevinnou skladbu určitých porostů. Podle hlavních hospodářských dřevin a přirozených růstových podmínek je v současnosti vymezeno celkem dvacet čtyři **h. c.** lužních, borových, dubových, bukových, olšových, jedlových a smrkových, některá na stejných stanovištích variantně. Jsou označena dvou číselným symbolem; prvé místo symbolu označuje výškovou vegetační stupňovitost (polohy: 1, 2, 3 – nízké, 4 – střední, 5 - vyšší, 7 – vysoké), druhé místo šifrou vymezené stanovištní poměry (stanoviště: 1 – exponovaná, 3 – kyselá, 5 – živná, 7 – oglejená, 9 – podmáčená).

Výčet cílových hospodářství:

- 13 borové přirozených borových stanovišť,
- 19 lužních stanovišť,
- 21 borové/dubové exponovaných stanovišť,
- 23 borové/dubové kyselých stanovišť,
- 25 dubové živných stanovišť,
- 27 borové/dubové oglejených stanovišť,
- 29 olšové podmáčených stanovišť,
- 31 bukové (s dubem) exponovaných stanovišť,
- 35 bukové (s dubem) živných stanovišť,
- 39 borové podmáčených stanovišť,
- 41 bukové exponovaných stanovišť středních poloh,
- 43 smrkové/borové/bukové kyselých stanovišť středních poloh,
- 45 bukové/smrkové živných stanovišť středních poloh,
- 47 dubové/jedlové/smrkové oglejených stanovišť středních poloh,
- 51 bukové/smrkové exponovaných stanovišť vyšších poloh,
- 53 smrkové kyselých stanovišť vyšších poloh,
- 55 smrkové živných stanovišť vyšších poloh,
- 57 smrkové/jedlové oglejených stanovišť vyšších poloh,
- 59 smrkové na podmáčených stanovištích vyšších poloh,
- 71 přirozené smrkové exponovaných stanovišť,

- 73 přirozené smrkové kyselých stanovišť,
 75 přirozené smrkové živných stanovišť,
 77 přirozené smrkové oglejených stanovišť,
 79 přirozené smrkové podmáčených a rašelinných stanovišť.

Te

Hospodářství cílové - je provozní systém v hospodářském lese zaměřený na pěstování lesa s představou optimální cílové produkce dříví a optimálního plnění ostatních funkcí bez ohledu na současnou dřevinnou skladbu určitých porostů. Podle hlavních hospodářských dřevin a přirozených růstových podmínek je v současnosti vymezeno celkem 27 (dříve 29) cílových hospodářství. Jsou označena dvoučíslicovým symbolem; prvé místo symbolu označuje výškovou vegetační stupňovitost - polohy (2, 3 - nízké, 4 - střední, 5 - vyšší, 7 - vysoké), druhé místo širěji vymezené stanovištní poměry (stanoviště: 1 - exponovaná, 3 - kyselá, 5 - živná, 7 - oglejená, 9 - podmáčená).

Výčet cílových hospodářství podle dřívější vyhlášky č. 13/1978 Sb. a podle nové vyhlášky č. 83/ 1996 Sb. o oblastním lesním plánování k zákonu č. 289/95 Sb.

Podle vyhlášky č. 13/1978 Sb.	Podle vyhlášky č 83/ 1996 Sb.
13 borové přirozených borových stanovišť	přirozená borová stanoviště
19 lužních stanovišť	lužní stanoviště
21 borové/dubové exponovaných stanovišť	exponovaná stanoviště nižších poloh
23 borové/dubové kyselých stanovišť	kyselá stanoviště nižších poloh
25 dubové živných stanovišť	živná stanoviště nižších poloh
27 borové/dubové oglejených stanovišť	oglejená chudá stanoviště nižších a středních poloh
29 olšové podmáčených stanovišť	olšová stanoviště na podmáčených půdách
31 bukové (s dubem) exponovaných stanovišť	vysychavá a sušší acerózní a bazická stanoviště středních poloh
35 bukové (s dubem) živných stanovišť	živná bazická stanoviště středních poloh
39 borové podmáčených stanovišť	podmáčená chudá stanoviště
41 bukové exponovaných stanovišť středních poloh	exponovaná stanoviště středních poloh
43 smrkové/borové/bukové kyselých stanovišť středních poloh	kyselá stanoviště středních poloh
45 bukové/smrkové živných stanovišť středních poloh	živná stanoviště středních poloh
47 dubové/jedlové/smrkové oglejených stanovišť středních poloh	oglejená stanoviště středních poloh
51 bukové/smrkové exponovaných stanovišť vyšších poloh	exponovaná stanoviště vyšších poloh
53 smrkové kyselých stanovišť vyšších poloh	kyselá stanoviště vyšších poloh
55 smrkové živných stanovišť vyšších poloh	živná stanoviště vyšších poloh
57 smrkové/jedlové oglejených stanovišť vyšších poloh	oglejená stanoviště vyšších poloh
59 smrkové na podmáčených stanovištích vyšších poloh	podmáčená stanoviště vyšších a středních poloh
71 přirozené smrkové exponovaných stanovišť	exponovaná stanoviště horských poloh
73 přirozené smrkové kyselých stanovišť	kyselá stanoviště horských poloh
75 přirozené smrkové živných stanovišť	živná stanoviště horských poloh
77 přirozené smrkové oglejených stanovišť	oglejená stanoviště horských poloh
79 přirozené smrkové podmáčených a rašelinných stanovišť	podmáčená stanoviště horských poloh
01 mimořádně nepříznivá stanoviště	mimořádně nepříznivá stanoviště
02 vysokohorské lesy pod hranicí stromové vegetace (obvody lavin)	vysokohorské lesy pod hranicí stromové vegetace
03 pásmo kosodřeviny	lesy v klečovém lesním vegetačním stupni
04 ostatní ochranné lesy	

Te, Va

Hospodářství lesní funkčně integrované - lesní hospodářství, v jehož ekonomickém systému jsou rovnocennými složkami lesní výroba (produkce materiálních hodnot pro trh, např. dřeva) a lesnické služby (zabezpečování řízených mimoprodukčních funkcí lesů) jako součásti hospodářských cílů lesnických ekonomických subjektů. Na rozdíl od jednoúčelově strukturovaného dřevoprodukčního odvětví se lesní hospodářství funkčně integrované zabývá nejen produkčním využíváním lesů, ale také plánovitým využíváním lesů veřejného zájmu, např. pro rekreaci, ochranu vodních zdrojů, ochranu krajiny a přírody. Tomu odpovídá i hospodářská úprava se systémy víceúčelového hospodaření v lesích s důležitými mimoprodukčními funkcemi. Funkční integrace je procesem včleňování (internalizace) lesnických služeb do ekonomického systému lesního hospodářství. Lesnická politika, spočívající na liberálních principech, pokládá funkční integraci za obligatorní pro lesy veřejné (lesy státní, komunální a lesy organizací, řídicích se právem veřejným). U soukromých vlastníků lesů je funkční integrace stimulována systémem ekonomických nástrojů státní lesnické politiky (subvence, dotace, daně) tak, aby funkční integraci nevnímal vlastník jako omezování jeho lesopodnikatelských záměrů, jako zátěž veřejnými zájmy, nýbrž jako další možnost podnikání a zhodnocení jeho lesního majetku. Funkční integrace odpovídá strategii trvale udržitelného rozvoje v lesním hospodářství a plní jeden ze základních obecných požadavků této ideje: změnu ekonomického chování.

Kr

Hospodářství lesní víceúčelové - systém obhospodařování lesů ve funkčně integrovaném lesním hospodářství, který respektuje zásadu souběhu funkce produkční s řízenými funkcemi mimoprodukčními, popř. řízených funkcí mimoprodukčních mezi sebou tam, kde je to účelné (v lesích s důležitými mimoprodukčními funkcemi). Nejčastěji připadá v úvahu souběh funkce produkční s některou z hlavních řízených mimoprodukčních funkcí lesů (u nás zejména s funkcí vodohospodářskou, rekreační, ochrany přírody). Víceúčelové hospodaření vychází z víceúčelově pojaté hospodářské úpravy lesů, která ve svých dílech navrhuje opatření optimalizující plnění potřebných funkcí lesů v souladu s jejich relativní závažností (funkce podmíněné, druhořadé, rovnocenné, prvořadé). V případě funkce výlučné není třeba víceúčelových postupů v obhospodařování daného lesa. Hospodaření s cílem jen produkce dřeva má sice sdružené funkční efekty v podobě sdružených mimoprodukčních funkcí, není však hospodařením víceúčelovým.

Kr

Hospodářství přírůstné - je způsob pěstování porostů, jehož cílem je zvýšení hmotové produkce (viz výchovný cíl). Dělí se na hospodářství přírůstné prosté, které sleduje vyprodukování množství dřeva s malým důrazem na jeho kvalitu, a na hospodářství přírůstné jakostní, které je zaměřené na produkci vysokého objemu kvalitního dřeva. Až dosud bylo vytvořeno množství pěstebních technik přírůstného hospodářství, neboť zvyšování dřevní produkce bylo vždy cílem lesních hospodářů a pěstitelů. Speciální technologie přírůstného hospodářství jsou označovány jmény místa vzniku nebo jmény autorů. Jako autoři metod přírůstného hospodářství prostého jsou uváděni např. Bohdanecký, Schiffel a Wagener, přírůstného hospodářství jakostního Seebach, Homburg a Buckhardt. Hospodářství přírůstné je svou podstatou založeno na specifické metodě výchovy, a proto se s ní ztotožňuje.

Ch

Hospodářství výstavkové - je pěstební systém založený na pěstování výstavků. Při holosečné obnově se ponechá 10, 20 až 30 vitálních stromů s kvalitními kmeny na 1 ha. Ty mají zajistit dodatečné nasemenění a v dalším produkčním období poskytnout jakostní sortimenty. Výstavky jsou rozmístěny rovnoměrně, pokud se těží až v obmýtí následného porostu, nebo v dosahu vyklizovacích tras, aby při dřívějším mýcení nebyl poškozen následný porost. Výstavkové hospodářství je bez větších rizik možné u dřevin odolných proti korní spále, vývratům a netvořících kmenové výstřelky (borovice a modřín). Výstavkové hospodářství nelze zaměňovat za ponechávání jednotlivých stromů nebo skupin z důvodů estetických, krajinně ekologických, ochrany přírody nebo pro krátkodobou podporu přirozené obnovy. Výstavkové hospodářství má blízko přírodnímu vývoji lesa.

Te

Houština - je nízký, plně zapojený, těžce prostupný porost mladých stromků (nárůst až tyčkovina) či keřů, jejichž větve sahají téměř až k půdnímu povrchu a částečně se proplétají. Tento pojem je blízký termínu mlazina.

Va

Hranice registrační - tloušťka, pod kterou při inventuře zásob ve výběrném, nebo strukturně bohatém lese stromy nejsou do zásob započítávány. Většinou je registrační hranicí tloušťka hroubí t.j. 7cm.

Kn

Hustota porostu - je definována počtem stromů na jednotku plochy ($N \cdot ha^{-1}$). Vývojové a růstové procesy a hodnota dendrometrických ukazatelů jsou rozdílné u porostu přehoustlého, optimálně hustého a řídkého.

Te

Hroubí - nadzemní část stromu od 7 cm tloušťky s kůrou na slabším konci.

Sm

HÚS-SB - hospodářsko-úpravnická soustava lesa s bohatou strukturou. Ke zpracování lesního hospodářského plánu je možné využít metody povozní statistické inventarizace.

Sm

Index porostní proměnlivosti (JAEHNE, DOHRENBRUSCH 1997)

Tento index v sobě spojuje čtyři dílčí faktory, které se nejvýrazněji podílejí na diverzitě porostu. Těmito faktory jsou:

- Dřevinné složení
- Vertikální struktura porostu
- Prostorové uspořádání porostu
- Korunová diferenciac

Matematicky je index porostní proměnlivosti definován takto:

$$B = p \cdot A + q \cdot S + V + K$$

kde:

- A* - index dřevinného složení
S - index vertikální struktury
V - index prostorového rozdělení
K - index korunové diferenciac
p, q - parametry

Postup výpočtu dílčích indexů a metodická východiska uvádí JAEHNE a DOHRENBUSCH (1997).

Hodnota *B* je rozměrem porostní mnohotvárnosti (diverzity). Čím větší je jeho hodnota, tím rozmanitější je porostní skladba s ohledem na výše uvedené faktory.

Ve středoevropských podmínkách může index *B* dosahovat maximální hodnoty 15. Reálně je však v našich podmínkách dosahováno nejvyšší hodnoty 9, která charakterizuje porosty obzvláště rozmanité. U lesů vysokých, pasečně obhospodařovaných, je obvykle dosahováno hodnoty menší než 5.

Mn

Index probírkový - vyjadřuje druh výchovného zásahu na základě poměru některého z taxačních parametrů středního stromu porostu vedlejšího (těženého) ke střednímu stromu porostu sdruženého. Používán je index objemový, tloušťkový a výškový:

$$I_v = v / V \quad I_d = d / D \quad I_h = h / H$$

Nízký index značí, že byly těženy stromy nižších stromových tříd (podúrovňová probírka), vyšší index naopak ukazuje na těžbu stromů hmotnatějších, silnějších a vyšších, pocházejících z vyšších tříd (úrovňová probírka).

Ch

Index vegetační - míra klasifikace zelené biomasy zemského povrchu na základě družicových snímků. Nejčastěji se používá vegetační index normalizovaných diferencí (NDVI, normalized difference vegetation index), který využívá informací v červeném a infračerveném pásmu spektrální odrazivosti. NDVI je rozdílem mezi údaji v blízkém infračerveném a červeném pásmu, dělený součtem údajů v těchto pásmech. Platí tedy, že:

$$NDVI = \frac{NIR - R}{NIR + R}$$

Kde NDVI je vegetační index normalizovaných diferencí, R spektrální odrazivost v červeném pásmu (600-700 nm), a NIR spektrální odrazivost v blízkém infračerveném pásmu (750-1350 nm). Vysoká absorpce dopadajícího slunečního záření ve viditelném červeném spektrálním pásmu a vysoká odrazivost v blízkém infračerveném pásmu odlišuje fotosynteticky aktivní vegetaci od ostatních prvků zemského povrchu, zejména od půdy a vody.

Zd

Informační standard lesního hospodářství - určuje pro lesní hospodářství v České republice informační prvky a jejich identifikátory charakterizující základní informační jednotky při zjišťování stavu lesa při zpracování lesních hospodářských plánů. Je zpracován standardizační komisí MZe, revidován je každoročně.

Sm

Intenzifikace funkcí lesů - obvykle v oboru mimoprodukčních funkcí lesů cílená péče o posilování a úpravy přirozených, lesům vlastních (imanentních) funkčních efektů podle konkrétní potřeby funkčního zaměření lesa a utváření funkčních efektů nových, jakož i jejich reprodukce na požadované úrovni současně s útlumem nebo potlačováním efektů nežádoucích (dysfunkčních). Intenzifikace tedy spočívá v úpravách techniky a technologií lesní výroby, druhové, věkové skladby a struktury i rozmístění lesních porostů na zájmovém území, v úpravách objektů (např. lesních cest) i v pořizování specifického vybavení lesů (např. pro rekreaci). Tam, kde je možný a účelný souběh funkcí lesů (např. funkce produkční s některou z funkcí mimoprodukčních), se úpravy lesní výroby

i specifická, jen mimoprodukčními hledisky motivovaná opatření podřizují systémům víceúčelového obhospodařování lesů. Předpokladem intenzifikace funkcí mimoprodukčních je funkční integrace lesního hospodářství.

Intenzifikace funkce produkční (např. zlepšením růstových podmínek lesního porostu) může znamenat též posílení funkčních efektů sdružených mimoprodukčních funkcí; může však být z tohoto hlediska také funkčně neutrální, popř. i dysfunkční. Faktory produkční funkčnosti nejsou totožné ani paralelně působící s faktory funkčnosti mimoprodukční u mnohých funkcí lesů.

Kr

Intenzita hospodaření - je přímo závislá na hodnotě potenciální produkce a ekologické funkce lesa a přihlíží k rentabilitě hospodaření. Parametry určující produkční potenciál (PP) vycházejí z hodnotového CPP zvýšeného o tvorbu cenné kulatiny a zohledňují zvýšené náklady na zajištění produkce na staticky labilnějších stanovištích, na přiblížení dřeva ze svažitých a neúnosných terénů a s terénními překážkami a též určité omezení intenzity produkce na chudých a sušších stanovištích. Parametry určující ekologický potenciál (EP) vycházejí z infiltrační, desukční, klimatické a protierozní funkce daného stanoviště, z geomorfologické hodnoty stanoviště i z hodnoty potenciálu biodiverzity stanoviště (rozdíl mezi biodiverzitou přirozeného ekosystému a biodiverzitou jehličnaté kulticenozy). Oba potenciály působí ve vztahu k intenzitě hospodaření (IH) obráceným směrem. Se stoupajícím EP klesá IH a omezena je volnost hospodaření. Vyjadřuje ekonomicko-ekologickou a současně efektivní formu hospodaření. Ekologicko-ekonomické hodnocení každého SLT zpřesňuje kategorizaci lesů, zejména na přechodech mezi lesem hospodářským a ochranným. Intenzita hospodaření se nevztahuje k současnému stavu a skladbě porostů, ale k předpokladům daným hodnotou potenciální produkce cílové skladby a vlastnostmi stanoviště:

Intenzita hospodaření		Vztah PP k EP	Výčet SLT	Zastoupení v ČR (%)
A	Velmi intenzivní forma hospodaření	PP vysoko převyšuje EP	4K,5K,6K,3I,4I,5I,6I,3S,4S,4S,6S,3H,4H,5H,6H,4B,5B,6B,7B,4D,5D,6D	45,3
B	Intenzivní forma hospodaření	PP převyšuje EP	3K,7K,2S,7S,2H,3B,3D,3O,4O,5O,6O,7O,5P,6P	20,1
C	Standardní forma hospodaření	PP mírně převyšuje EP	1M,2M,3M,4M,5M,6M,7M,0K,1K,2K,8K,1I,2I,1S,8S,3F,4F,5F,6F,1B,2B,1D,2D,1L,1U,1V,2V,3V,4V,5V,6V,0O,1O,2O,0P,1P,2P,3P,4P,7P,1Q,2Q,3Q,4Q,5Q,6Q,0G,2G,3G,4G,5G,6G,7G	21,5

D	Omezená intenzita hospodaření	EP převyšuje PP nebo se rovnají	0M,8M,0N,1N,2N,3N,4N,5N,6N,7N,8N,0C,1C,2C,3C,4C,5C,7F,8F,1H,1W,2W,3W,4W,5W,2A,3A,4A,5A,6A,7A,2L,3L,5L,3U,5U,7V,8O,8P,0Q,7Q,8Q,0T,1T,2T,3T,5T,6T,7T,1G,8G,3R,4R,5R,6R	10,3
E	Péče o ochranné lesy	EP vysoko převyšuje PP	0X,1X,2X,3X,4X,0Z,1Z,2Z,3Z,4Z,5Z,6Z,7Z,8Z,9Z,0Y,2Y,3Y,4Y,5Y,6Y,7Y,8Y,9Y,9K,1A,8A,1J,3J,5J,6J,6L,8V,8T,0R,7R,8R,9R	2,8

Mi, Va

Intenzita probírková - procenticky vyjádřený počet stromů, resp. objem dříví, vytěžený v konkrétním porostu, případně doporučený k vytěžení v porostu spadajícím do vymezeného věkové stupně. Určuje se na základě výběru vhodného pěstebního programu pro rámec diferenciaci hospodaření po upřesnění v období vypracovávání lesního hospodářského plánu. Probírková intenzita je udána vždy pro stejnorodý stejnověký porost plného zakmenění. Jedná se o charakteristiku rámcovou a směrnou, která se upřesňuje v rámci podrobného plánování.

Sm

Intenzita růstová - poměr 1. derivace růstové funkce (běžného přírůstu – rychlosti růstu) k funkci samé. U nás ji zavedl do lesnictví B. Rychlý (1931) a na jejím vyjádření mocninovou funkcí hyperbolickou pak V. Korf (1939) odvodil svoji růstovou funkci.

Kb

Intenzita (síla, vydatnost) zásahu - ve výchově porostů vyjadřuje množství těžených stromů vzhledem k množství stromů porostu sdruženého (před zásahem). Množství se vyjadřuje buď počtem stromů, výčetní základnou nebo objemem, a to v hodnotách absolutních nebo relativních, přičemž hodnoty těchto parametrů porostu sdruženého jsou rovny 100 %. Podle druhu zásahu se rozlišuje intenzita slabá či mírná, střední, silná a velmi silná.

Ch

Interval zásahu - je období mezi dvěma po sobě se opakujícími zásahy. Je závislý na dynamice vývoje porostu, a proto na dřevině a stanovišti. Je buď pravidelný, např. pětiletý, nebo odstupňovaný tak, aby odpovídal vývojové křivce: v mládí kratší, později delší. Udává se buď počtem roků, nebo nově bezčasovým ukazatelem, jímž je např. rozdíl horní výšky, které porost dosáhne v době předcházejícího a následného zásahu. Časový interval je ovlivněn intenzitou růstu, popř. bonitou, bezčasový nikoliv a je proto universálnější. V obou případech délka intervalu souvisí s intenzitou zásahů. Interval je významnou součástí modelů výchovy porostů a výchovných programů.

Ch

Interpretace dat dálkového průzkumu Země - detekce, identifikace, popis a určení významu objektů a struktur (pattern) získaných prostřednictvím detektorů a záznamových zařízení umístěných na satelitech, v letadlech nebo jiných zařízeních umožňujících získávání dat o zemském povrchu.

Zd

Interpretace leteckých snímků - detekce, identifikace, popis a určení významu objektů a struktur (pattern) zobrazených na leteckých snímcích.

Zd

Inventarizace kvalitativní - k. i. vznikají jakostní třídy kontrolní metody hodnotové tak, že se zásoba rozřídí podle určité klasifikační stupnice (dřevina, tloušťkový stupeň, tloušťková třída a kvalita).

Kd

Inventarizace lesů - zjišťování stavu lesa, především objemu stromového inventáře, k nějaké pevně stanovené době. Inventarizace se provádí podle potřeby jak z hlediska času, tak z hlediska velikosti lesní části. Důležitými jsou tzv. národní inventarizace lesů, které podávají přehled o stavu lesů celého státu. Dále se provádějí **i. I.**, zaměřené na určitý účel (např. inventarizace lesů v imisních oblastech apod.). V naší republice jsou národní **i. I.** prováděny po desetiletích od r. 1950 a existují různé metody jejich provádění. V posledních desetiletích u nás prováděné **i. I.** představovaly součet údajů právě platných lesních hospodářských plánů. V zahraničí se většinou používají metody inventarizace založené na měření zkusných ploch a zpracované matematicko-statistické teorie

výběru. V letech 2001 – 2004 byla v ČR provedena první etapa národní inventarizace lesů na bázi statistického šetření.

Kb, Sm

Inventarizace provozní statistická - statistické výběrové šetření prováděné v síti trvalých inventarizačních ploch. Vyhodnocení získaných údajů se provádí pomocí běžných matematicko-statistických metod vázaných na stratifikované výběrové šetření (HÚS-SB)

Cr

Inventář stromový - porostní zásoba porostů. **I. s.** bývá většinou členěn do tloušťkových tříd a stupňů, podle počtu kmenů, podle jejich objemu, popř. i kvality.

Ko

Inventura - viz kontrola. Pojem z kontrolních metod.

Kd

Jakost zásoby prostní - charakteristika stromů porostu určitého věku s ohledem na možné využití jejich dřeva pro výrobu v dřevozpracujícím průmyslu či dalších zpracovatelských odvětvích. **J. z. p.** nelze charakterizovat všeobecně platným měřítkem, existuje celá řada metod provádění tzv. jakostní inventarizace.

Ko, Sm

Jednotka plánovací - viz. celek lesní hospodářský

Sm

Kalibrace - kalibrace má klíčový význam pro měření. Je to postup, který přiřazuje zobrazeným objektům formou kalibrační konstanty jejich reálný rozměr. Kalibrace se provádí běžně již při snímání obrazů, je ale možno ji provést (popř. změnit její původní hodnoty) kdykoliv během práce s konkrétním obrazem. Při otevření souboru, představujícího digitální barevný obraz, se automaticky aktivuje i spolu s ním uložená kalibrační konstanta a systém je tím připraven k měření reálných rozměrů.

Mz

Kategorie ekologická - soubor jednotek diferenciacie přírodního prostředí na základě rozdílů stanovištních, zejména půdních poměrů. V kombinaci s příslušností k jednotlivým lesním vegetačním stupňům se vymezují skupiny lesních typů jako základní jednotky typologického systému uplatňovaného v lesním hospodářském plánování.

Sm

Kategorie lesů - skupiny lesů podle jejich obecného funkčního poslání (produkční – mimoprodukční). Obvykle jsou stanoveny zákonem. U nás lesní zákony od r. 1960 rozlišují tři kategorie lesů : → lesy hospodářské (s hlavním posláním v produkci dřeva), → lesy ochranné (na exponovaných stanovištích, kde produkce není účelná nebo možná pro nepříznivé přírodní podmínky) a → lesy zvláštního určení (s posláním v mimoprodukční funkčnosti). Rozvoj civilizačních procesů vedl však k tomu, že dnes 47 % plochy kategorie hospodářských lesů patří k lesům s důležitými mimoprodukčními funkcemi. Víceúčelové hospodaření může tam i na části plochy **k. l.** zvláštního určení zajistit souběh produkce a mimoprodukční funkce bez újmy na kterékoli z nich. Původní pojetí kategorií lesů jako dělítky pro potřeby hospodářské úpravy (úpravy výnosu) ztrácí dnes smysl. Pro potřeby hospodářské úpravy (úpravy výnosu i funkčních efektů mimoprodukčních funkcí) jsou dnes vhodná podrobnější třídění lesů (např. hospodářské soubory). **K. l.** po jisté úpravě (přizpůsobení faktu, že mimoprodukční funkčnost není vlastní jen **k. l.** ochranných a lesů zvláštního určení) se mohou uplatnit jako pomůcka státní správy při uplatňování lesnické politiky a jejích ekonomických nástrojů, kde důležitým kritériem zůstává funkční poslání lesů.

Kr

Kategorizace lesů - systém členění lesů podle jejich poslání, popř. realizace tohoto systému např. v legislativě. Od 19. stol. sloužila jako pomůcka hospodářské úpravy lesů k oddělení lesů vhodných k produkci dřeva (lesy s úpravou výnosu) od lesů bez možnosti ekonomické produkce (lesy bez úpravy výnosu), jejichž existence však byla chráněna ve veřejném zájmu. Rozvoj civilizačních procesů vedl od poloviny 20. stol. k nárůstu lesů

s veřejným zájmem na mimoprodukční funkčnosti (lesy s částečnou úpravou výnosu). Dnes je princip kategorizace zásadně ovlivňován mimoprodukční funkčností lesů. Jeho původní pojetí ztratilo smysl, když pro diferenciaci návrhů hospodaření už hospodářské úpravě nestačí úprava výnosu a mimoprodukční funkčnost mají dnes lesy ve všech kategoriích. Pokud budou principy kategorizace lesů uvedeny do souladu s novou situací v poslání lesů, kategorizace umožní státní správě diferencované uplatňování nástrojů státní lesnické politiky a může iniciovat i stimulovat vlastníky lesa, aby respektovali veřejné zájmy. Takovým opatřením by bylo rozdělení dnešní kategorie hospodářských lesů na dvě subkategorie: 1. lesy hospodářské s mimoprodukčními funkcemi sdruženými, 2. lesy hospodářské s mimoprodukčními funkcemi řízenými, s víceúčelovým systémem hospodaření bez újmy na produkci.

Kr

Kirschner - představitel kontrolních metod hodnotových, tj. kvalitativní inventarizace.

Kd

Klasifikace stromů - je třídění stromů v porostu zpravidla podle vzájemného postavení (podle výšky a vzrůstu), hospodářského významu, popř. podle tzv. stadijního vývoje. V klasifikacích stromů se základní hodnotící hlediska často prolínají nebo slučují. Klasifikace stromů byly podníceny výzkumem probírek (Kraft, Polanský), dnes slouží v první řadě pro pěstební výběr a vyznačení pěstební zásahu.

Pe

Klasifikace měřických snímků - způsob získávání kvalitativních (sémantických) informací na základě interpretace leteckých měřických snímků (→ interpretace leteckých snímků). Informace jsou zpracovávány podle určitých kritérií, na jejichž základě je možno pozorované předměty, struktury nebo jevy zařadit do určitých kategorií – tříd.

Zd

Klasifikace stromů dánská - je třídění založené na hospodářském významu stromů, byla vyvinuta pro bukové porosty (vychází z francouzské klasifikace).

Klasifikace dánská

A	stromy hlavní	s kvalitním kmenem a úměrně velkou, pravidelnou korunou (nadějně stromy) - je to širěji chápaná kategorie budoucích cílových stromů.
B	vedlejší škodlivé stromy	negativně ovlivňují tvar nebo růst hlavních stromů.
C	vedlejší užitečné stromy	kladně ovlivňují formování a růst hlavních stromů
D	indiferentní stromy	v době třídění je nelze spolehlivě zařadit do třídy B nebo C.

Dánská klasifikace je součástí probírkové metody dánské. Pro jednoduchost a univerzálnost je vhodná pro vyznačování pěstebních zásahů ve spojení s kladným výběrem.

Pe

Klasifikace stromů francouzská - třídí stromy podle hospodářského významu. Vznikla jako součást francouzské probírkové metody pro dubové porosty.

Klasifikace francouzská

A	stromy hlavní, nadějně	jsou předmětem pěstební péče, postupně se z nich vybírají a ponechávají cílové stromy.
B	stromy vedlejší škodlivé	škodí stromům hlavním (A) utlačováním koruny nebo jiným způsobem a zpravidla se odstraňují
C	stromy vedlejší užitečné	čistí a formují stromy třídy A, kryjí půdu a ponechávají se v porostu.

Francouzská klasifikace je součástí probírkové metody francouzské. Je vhodná pro vyznačování pěstebních zásahů ve spojení s kladným výběrem.

Pe

Klasifikace stromů IUFRO - třídí stromy na základě podrobného hodnocení z biologických a hospodářských hledisek. Je univerzální pro všechny typy porostů, hodí se pro podrobné hodnocení struktury (vlastností) porostů k výzkumným (vědeckým) účelům, pro praktické vyznačování pěstebních zásahů je příliš složitá.

Klasifikace IUFRO

A. biologické hledisko		
a) podle výšky		
100	horní vrstva	výška stromu je větší jak 2/3 horní výšky porostu
200	střední vrstva	výška stromu je od 1/3 do 2/3 horní výšky porostu
300	spodní vrstva	výška stromu je menší jak 1/3 horní výšky porostu.
b) podle vitality		
10	bujný (výbojný) strom	
20	normálně vyvinutý strom	
30	slabě vyvinutý strom	
c) podle růstové tendence		
1	vzestupná	
2	setrvalá	
3	klesající	
40	kmen vysoké kvality	nejméně 50% objemu kmene je v době těžby vhodných jako dřevo zvláštní jakosti
50	kmen běžné kvality	nejméně 50% objemu kmene je vhodných na užitkové sortimenty
60	kmen špatné kvality	
c) podle délek korun		
4	dlouhá koruna	přesahuje 1/2 výšky stromu
5	střední koruna	délka od 1/2 do 1/4 výšky stromu
6	krátká koruna	délka je menší než 1/4 výšky stromu

Příklad: 223/556 - strom střední vrstvy, normálně vyvinutý, s klesající růstovou tendencí; strom užitečný, s kmenem normální kvality a krátkou korunou.

Pe

Klasifikace stromů Konšelova - je třídění stromů podle výšky (vzrůstu). Je to upravená klasifikace Kraftova.

Klasifikace Konšelova

1	Předrůstavé
2	Úrovňové hlavní (s korunou dokonalou) vedlejší (s korunou stíněnou)
3	Vrůstavé nebo ustupující
4	Zastíněné, životaschopné
5	Hynoucí nebo uhynulé

Tato klasifikace je součástí Konšelovy probírkové metody a podkladem pro stanovení probírkových stupňů a jednotlivých druhů probírek. Je vhodná pro stanovení pěstebního výběru a vyznačení zásahu zejména v jehličnatých (smrkových) porostech.

Pe

Klasifikace stromů Kraftova - je nejznámější třídění stromů podle výšky. Dělí stromy do pěti tříd.

Klasifikace Kraftova

1	Předrůstavé
2	Úrovňové
3	Z části úrovňové
4	Podúrovňové a) vrůstavé b) částečně zastíněné
5	Potlačené a) životaschopné b) odumírající a odumřelé

Kraftova klasifikace byla vypracována pro smrkové a borové porosty. Je základem pro určení probírkových stupňů příslušných variant probírek a pro vyznačení zásahu podle Krafta.

Pe

Klasifikace stromů Polanského - (1949) třídí stromy podle výšky (vzrůstu) a bere v úvahu i tloušťku kmene, tvar a jakost kmene a koruny:

Klasifikace Polanského

Číselné pořadí	I.	II.	III.	IV.
Jakostní třída	Tloušťka kmene	Výška stromu	Tvar a jakost kmene	Tvar a jakost koruny
I.	1 nejsilnější (nejtlustší)	1 předrůstavý	1 přímý, válcovitý, bez suků	1 odpovídající (ani velká, ani malá)
II.	2 silný (tlustý)	2 úrovňový	2 dosti rovný, ale sukátý	2 částečně deformovaná, jinak odpovídající
III.	3 středně tlustý a slabší	3 zastíněný	3 zakřivený, značně sukátý	3 zřetelně podprůměrná velikost i uspořádání
IV.	4 slabý	4 zcela zastíněný až hynoucí	4 velmi netvárný (rozsochatý, silně zakřivený)	4 neodpovídající (příliš malá, nebo velká)

Pe

Klasifikace stromů Schädelinova - (1931) je třídění stromů, které vychází z francouzské klasifikace. Je založeno na hodnocení stromů podle výšky (vzájemného postavení), kvality (tvaru) kmene a kvality (tvaru) a velikosti koruny.

Klasifikace Schädelinova

Klasifikace	Hodnocený znak
	Výškové postavení
100	1. Hlavní úrovňový strom
200	2. Vedlejší úrovňový strom
300	3. Ustupující strom
400	4. Podúrovňový (zastíněný) strom
	Kvalita kmene
10	1. tvárný kmen vysoké kvality
20	2. průměrný kmen
30	3. netvárný, nekvalitní kmen
	Kvalita koruny
1	1. dobrá (úměrně velká a symetrická)
2	2. průměrná
3	3. vadná (silně asymetrická, velmi malá)

Pe

Klasifikace stromů v mlazině (Jurčova) - třídí stromy podle výškové diferenciaci mlaziny a pěstební významu jedinců:

Klasifikace stromů v mlazině (Jurčova)

Výškové postavení stromu	Označení	Vlastnosti
Stromy nadúrovňové	A1	předrůstavé, dobré (kvalitní)
	A2	předrůstavé ostatní (předrost, předrostlík)
Stromy úrovňové	B1	Nadějné
	B2	ostatní (obrostlík)
Stromy podúrovňové	C1	Životaschopné
	C2	Ostatní

Pe

Klasifikace stromů Voropanovova - je třídění stromů, které vychází z teorie o stadijním vývoji stromů (z podobných principů vycházel např. Něstěrov). Stadijní stav byl uváděn do souvislosti s fyziologickými změnami organismu. Tato klasifikace byla v době vzniku používána ve výzkumu probírek, obecně nebyla přijata.

Klasifikace Voropanovova

Stromové třídy	Rozměry stromu	Plodnost	Hospodářské pokyny
I. Stromy vyžadující osvětlení (potlačené) a) které trpí nedostatkem světla b) které potřebují druhé uvolnění	normální malé	žádná žádná	uvolnění (osvětlení) životaschopných stromů
II. Stromy osvětlené, t.j. nejlépe rostoucí po uvolnění	střední	velká	ponechat v porostu
III. Stromy, které využily doby osvětlení	velké	ochablá	Vytěžit
IV. Stromy od mládí volně rostoucí (trvale osvětlené) a) malých rozměrů b) velkých rozměrů	malé velké	žádná ochablá	ponechat v porostu Vytěžit

Pe

Klasifikátor - většina v terénu zjišťovaných veličin při inventarizaci lesa je při statistickém zpracování použita jako klasifikátory. Klasifikátorem je pak nespojitá diskrétní hodnota pro níž jsou známy údaje vyhodnocované veličiny (např. TVL, tloušťková třída, stupeň rozkladu apod.) (HUS – SB).

Kd

Klín relaskopický - skleněný optický hranol používaný při relaskopické metodě k hodnocení zaujatosti stromů. Je to v současné době nejpoužívanější relaskopická pomůcka. Při jeho konstrukci se využívá principu lomu světelných paprsků při přechodu nejprve z prostředí opticky řidšího do hustšího (přechod paprsku ze vzduchu do skla klínu) a poté z prostředí opticky hustšího do řidšího (přechod paprsku z prostředí skla klínu do vzduchu). Tak dochází k vychýlení obrazu pozorované části kmene a podle míry vychýlení se stromy započítávají takto:

- zdánlivý obraz klínu se částečně překrývá se skutečným obrazem kmene – strom se započítává jako 1 m² kruhové výčetní základny;
- zdánlivý obraz klínu se přesně dotýká skutečného obrazu kmene – strom se započítává jako 0,5 m² kruhové výčetní základny;
- zdánlivý obraz klínu je zcela mimo skutečný obraz kmene – strom se nezapočítává do kruhové výčetní základny.

Dr

Klín - v pěstování lesů tvar obnovního prvku, jenž je základem klínové seče. Prostorová orientace tří stran klínu vytváří pestré ekologické podmínky, umožňující obnovu slunných i stín snášejících dřevin. Hrot klínu směřuje proti převládajícímu směru větru.

Ka

Kmen - **1.** v dendrometrii nadzemní část stromu od řezné plochy po vrchol bez větví; **2.** v biologické systematice jedna z nejvyšších taxonomických kategorií; skupina organismů jednoho fylogenetického původu (např. mechorosty, rostliny semenné, členovci, strunatci). **K.** se dělí na třídy; **3.** v bažantnictví chovná skupina sestávající z jednoho kohouta a 6-12 slepic; **4.** v chovu spárkaté zvěře uzavřená populace, odlišující se od jiných **k.** téhož druhu a rasy v některých znacích (např. ve zbarvení nebo tvaru paroží); **5.** v mikrobiologii populace mikroorganismů lišící se od ostatních populací téhož druhu morfologickými a fyziologickými vlastnostmi; v technické mikrobiologii se jako **k.** označuje potomstvo vybraného izolátu mikroorganismu.

Dr

Kmen střední - kmen, který reprezentuje střední hodnotu jedné nebo více taxačních veličin porostu, nejčastěji tloušťku a výšku nebo objem (střední objemový kmen). **K. s.** je zpravidla považován za reprezentanta celého porostu pro danou dřevinu. Jeho hodnoty výčetní tloušťky a výšky jsou uváděny v lesním hospodářském plánu v rámci popisu porostů. **K. s. objemový** se používá k výpočtu zásoby porostu (vzorníková metoda).

Dr

Kmenovina - ve smyslu pěstebním má dva významy. Jednak je poslední růstovou fází lesa, kdy porost dozrává, plně plodí, vlastnosti jedinců jsou téměř ustáleny a rozměry stromů se blíží zralostním hodnotám. Je vymezena střední výčetní tloušťkou od 20 cm výše a většinou i věkem nad 50 let. Rozlišujeme tenkou (výčetní tloušťka 20-27 cm), střední (28-35 cm), tlustou (36-43 cm) a velmi tlustou kmenovinu (nad 44 cm). Ve druhém významu je kmenovina les vzniklý ze semene (vysokokmenný les - viz) na rozdíl od lesa výmladkového (pařeziny).

Va

Kmenovina nastávající - je první růstovou fází kmenoviny. Jde o odrůstající, obvykle zřetelně rozvrstvený lesní porost, dosahující střední výčetní tloušťky 20 cm a většinou i věku 51-80 let, kdy vlastnosti jedinců se začínají ustalovat.

Va

Kmenovina nepravá - je porost vzniklý vegetativním způsobem, který se svým vzrůstem i kvalitou podobá dospívajícímu nebo dospělému porostu původu generativního. Kmenovina nepravá vzniká předržením kvalitního výmladkového lesa nad jeho běžné obmýtlí.

Va

Kmenovina pravá - je porost vzniklý generativním způsobem (ze semene).

Va

Kmenovina přestárlá - je poslední růstovou fází kmenoviny (velmi tlustá kmenovina) a lesa, přesahující fyziologickou zralost stromů. Jde o porost s klesajícím, nulovým až záporným hodnotovým přírůstem, jehož věk překročil obmýtní dobu zvětšenou o polovinu stanovené obnovní doby a přestal plnit určené funkce.

Va

Kmenovina vyspělá - je růstovou fází kmenoviny, nepřesahující však fyziologickou zralost stromů. Jde o růstově ustálený lesní porost (tlustou kmenovinu) s významným hodnotovým přírůstem. Dosahuje střední výčetní tloušťky nad 36 cm a většinou i věku nad 80 let.

Va

Knihy hospodářská (HÚS-SB) - obsahuje jednak údaje o stavu lesa pro typ vývoje lesa, typ porostu, případně jeho segmenty. Porostní skupina je pouze rámcem diferenciaci hospodaření, má funkci evidenční a orientační. Dále obsahuje návrh hospodářských opatření a evidenci hospodářských opatření.

Cr, Sm

Knuchel, K. - pokračovatel klasické kontrolní metody (švýcarský vliv). Pracuje se 4cm tloušťkovým intervalem. Doporučuje následující rozčlenění zásoby podle tloušťkových tříd:

I. 16 – 24cm – 2 stupně, II. 24 – 36cm – 3 stupně, III. 36 – 52cm – 4 stupně, IV. 52 – 72cm – 5 stupňů, V. (72cm +). Volí tedy registrační hranici 16cm. Dobu oběžní stanovuje úměrně růstovému rytmu ve vztahu k nadmořské výšce: a) 20 let – vysoké polohy a při malé hospodářské intenzitě, b) 16 let – ve středních polohách a c) 10 let – nízké polohy nebo při vysoké hospodářské intenzitě. Stanovení etátu provádí na základě těžebního procenta a běžného přírůstu. Těžební procento slouží jako východisko stanovení etátu. Pracuje s dorostem do kmenoviny. Zavádí pojmy oddělení (= kontrolní jednotka) a hospodářská skupina, která vzniká sdružováním jednotlivých oddělení.

Kd

Koeficient kůry - je stanoven pro jehličnaté dřeviny jako 0,90909, pro listnaté dřeviny jako 0,86956

Sm

Koeficient štíhlostní - poměr výšky stromu a jeho výčetní tloušťky $d_{1,3}$. **K.š.** charakterizuje tvar kmene. Závisí na dřevině, stanovišti a na věku (s věkem klesá, protože se zpomaluje výškový růst). Čím je jeho hodnota větší, tím je strom plnodřevnější. Obvyklé hodnoty **k. š.** (na základě dřeviny, věku a bonitního stupně) jsou uvedeny v tabulkách. Pokud se skutečný **k. š.** liší od tabulkového o více než $\pm 10\%$, doporučuje se bonitace nikoli podle střední výšky, ale podle jiných charakteristik (objem středního kmene). Též \rightarrow kvocient štíhlostní.

Dr

Kontrola - systematické porovnávání a vyhodnocování stavů rozčleněných stromových inventářů v přibližně stejných obdobích na kontrolních jednotkách. Tímto se sleduje postupné dosažení tzv. ekonomické zásoby, tj. takové zásoby, která poskytuje maximální přírůst, přírůstové procento či její kvalitu. Není přítom rozhodující pouze její výše, ale i její rozčlenění na tloušťkové třídy, příp. stupně.

Kd

Kontrolní jednotka (HUS – SB) - plošně vymezená část lesního majetku, která slouží k porovnávání a vyhodnocování k danému účelu předem zvolených veličin, tj. ke kontrole. U zařizování strukturálně bohatých lesů bývá k danému účelu využívána jednotka, která je označována jako „typ vývoje lesa“. Při zařizování lesů výběrných pracujeme s jednotkou, kterou nazýváme „dílec“. Platí, že kontrolní jednotka by měla být jednotkou trvalou, tj. stanovenou jednou provždy.

Kd

Kontrola pěstební - má za úkol posoudit shodu výsledku pěstebních opatření nebo zásahů s plánovaným cílem a zpravidla se uskutečňuje ve dvou časových rovinách. **1.** Kvalita uskutečnění zásahu se kontroluje průběžně nebo bezprostředně po ukončení (viz pěstební fázový výrobek), **2.** vhodnost a přiměřenost pěstebních postupů (pěstebního systému) pro dosažení hospodářských cílů se posoudí až po delším časovém odstupu.

Te

Kostra ekologické stability - soubor ekologicky relativně stabilnějších částí krajiny. Zahrnuje krajinné segmenty a liniová společenstva. Segmenty jsou části krajiny vyznačující se zvýšenou hodnotou některých jejích složek nebo celého krajinného komplexu z hlediska možnosti využití mimoprodukčních funkcí a jsou v nich příznivé podmínky pro existenci zástupců přirozené biodiverzity dané krajiny. Podle velikosti se dělí na:

- krajinný prvek (plocha řádově 0,001 až 0,1 km²),
- krajinný celek (plocha řádově 0,1 až 1,0 km²),
- krajinná oblast (plocha řádově 10 až 100 km²).

Liniová společenstva jsou specifickou formací trvalé vegetace v kulturní krajině. Tvoří je bylinotravní a dřevinná vegetace, členící bloky agrocenóz nebo lesní monokultury a umožňující alespoň dočasnou existenci zástupců přirozené biodiverzity krajiny.

Vymezení kostry ekologické stability je prvním krokem k navržení a vytvoření ÚSES.

No

Kotlík - je v pěstování lesů obnovní prvek oválného popř. kruhového tvaru. Při založení může mít holosečný charakter nebo clonné rozmístění stromů. Jeho výchozí velikost není obvykle větší než 0,2 až 0,3 ha (výjimečně až 0,5 ha).

Ka

Krutsch-Loetsch - zastánci kontrolní metody hodnotové, tj. kvalitativní inventarizace.

Kd

Krychlení dříví - v širším smyslu výpočet objemu dříví na základě měření jeho rozměrů. V užším významu je **k. d.** zjišťování objemu ležících kmenů a jejich částí, popř. rovnaného dříví stereometrickou nebo fyzikální metodou (xylometrie). Ke **k. d.** se používají zpravidla jednoduché stereometrické vzorce, vycházející z nejčastějších tvarů morfologické křivky. Krychlení je možné provádět pro celý kmen nebo po sekcích. V případě krychlení po sekcích se krychlící vzorce aplikují na každou sekci (zpravidla o délce 1 – 2 m) a objem kmene se získá součtem jednotlivých objemů sekcí. Tento způsob je přesnější, ale měřicky i početně velmi náročný, proto se používá jen zřídka. V praxi se nejčastěji používají krychlící tabulky (udávají objem kmene jako funkci jeho délky a tloušťky v určitém místě). Některé nejběžnější lesnické krychlící vzorce (pro všechny vzorce platí: v – objem kmene, L – délka kmene, K – kruhová plocha kmene):

$$\text{Huberův:} \quad v = K_{1/2} \cdot L,$$

kde

$K_{1/2}$ je kruhová plocha v polovině kmene;

$$\text{Smaliánův:} \quad v = l/2L \cdot (K_o + K_n),$$

kde

K_o , K_n jsou koncové kruhové plochy kmene.

Dr

Krychlení výřezů - zjištění objemu výřezu, který se vyjadřuje v m^3 .

Sm

Kryt ekologický - je pojem pro ochranu zpravidla mladých růstových fází lesních porostů (náletů, nárostů, kultur, mlazin) před působením škodlivých klimatických činitelů a imisí. Tato ochrana je zabezpečena v první řadě příznivým vlivem starších (vyšších) porostů cloněním bočním a při uplatnění clonných sečí cloněním horním. Naléhavá je potřeba ekologického krytí kultur v imisních územích, a to zejména pro utlumení vzdušného proudění a snížení výkyvů extrémních teplot. Toho lze dosáhnout především ponecháním nevytěžených zbytků (pruhů) původních porostů a dále snížením velikosti holých sečí i orientací jejich podélné osy kolmo na směr převládajícího větru. Při zalesňování lze dále účinně využít jako krytu i terénní nerovnosti, dostatečně vysoké a proti toku imisí situované valy shrnutého klestu atp.

Ka

Krytí porostů postupné - představuje ucelený systém ochrany lesních porostů proti bořivému větru a v imisních oblastech i proti působení imisí. Jeho podstatou je rozčlenění porostů do mýtních článků, v nichž je obnovní postup důsledně vedený proti převládajícímu směru větru. Nově vznikající porost je zpočátku chráněn proti účinkům větru (příp. imisí) dospělým porostem, v pozdějším věku prostorovým uspořádáním - postupným krytím věkově odstupňovaných porostů.

Ka

Křivka morfologická - obrysová čára, která ohraničuje průřez rotačního tělesa, např. průřez kmene vedený jeho podélnou osou. Její rotací vzniká plášť kmene. Nejběžnější obecné vyjádření **k. m.** je:

$$y^2 = p \cdot x^r$$

Kde:

- y - poloměr kmene ve vzdálenosti x od jeho slabšího konce,
- p - parametr,
- r - tvarový koeficient.

Tvarový koeficient kolísá zpravidla mezi hodnotami 0 – 3.

Hodnota r	Tvar kmene
0	válec
1	paraboloid
2	kužel
3	neiloid

Další možné vyjádření **k. m.** je např. pomocí polynomů.

Dr

Křivka objemová jednotná - normalizovaná objemová křivka udávající objem jednotlivých stromů pro tloušťkové stupně. Určuje se podle střední tloušťky a střední výšky porostu. Byla sestavena na základě jednotných výškových křivek a objemových tabulek. Je to jedna z nejpoužívanějších metod určování zásoby porostu. **K. o. j.** byly tabelovány v „Halajových“ tabulkách nazývaných tak podle jejich autora, prof. Halaje. Hlavními výhodami určování zásob porostů pomocí **k. o. j.** oproti objemovým tabulkám je možnost měření menšího počtu výšek a vynechání konstrukce individuálního výškového grafikonu pro každý porost.

Dr

Křivka přírůstová - grafický obraz přírůstové funkce; → přírůstová funkce, růstová funkce.

Dr

Křivka tloušťkových četností vzorová - křivka udávající pro výběrný les ideální rozložení stromů v tloušťkových stupních.

Kn

Křivka výšková jednotná - normalizovaná výšková křivka udávající průměrné výšky stromů pro tloušťkové stupně. Je sestavena na základě mnoha jednotlivých výškových grafikonů pro jednotlivé dřeviny. Je základem pro učení jednotných objemových křivek. Na základě Halajova grafického systému pro jednotlivé dřeviny sestavil Šmelko matematický model systémů **k. v. j.**

Dr

Kubelka - představitel domácích kontrolních metod. Pracuje s registrační hranicí 15 cm. Etát počítá na základě následujícího výrazu:

$$E_s = CBP + \frac{(V_p - V_b)}{a}, \text{ kde}$$

kde:

- E_s - etát skutečný
- CBP - celkový běžný přírůst
- V_p - zásoba přítomná v hospodářské skupině
- V_b - zásoba budoucí (dosažitelná)
- a - vyrovnávací doba

Metoda je pokusem o hospodářskou úpravu skupinovitě výběrných lesů.

Kd

Kubírování dřeva - určování objemu kmene poražených stromů, popř. objemu dalších částí stromu. Rozlišují se způsoby **k.** : **1.** stereometrické, za pomoci stereometrických → vzorců, **2.** fyzikální, založené na některých známých fyzikálních poučkách; sem patří především způsob xylometrický (→ xylometr), hydrostatický, podle objemové hmotnosti apod.

Si

Kulisa - je v lesnictví pruh obnovovaného, zpravidla dospělého porostu, ponechaný dočasně během obnovní doby mezi dvěma pruhovými pasekami (viz seč kulisová).

Ka

Kultura odrostlá - je růstovou fází mladého, již zajištěného lesního porostu, založeného uměle sadbou nebo sítí. Následuje po založené kultuře a je vymezená střední porostní výškou od 0,6 do 1,3 m. Je charakteristická značně stoupajícím výškovým přírůstem a počínající výškovou diferenciací jedinců relativně rovnoměrně rozmístěných po ploše.

Va

Kvocient geometrické řady - viz Liocourtův zákon.

Kd

Kvocient tvarový - veličina udávající poměr tlouštěk kmene v určité relativní vzdálenosti od paty kmene (např. 1/2, 1/3, 1/4) k základní tloušťce, kterou je zpravidla výčetní tloušťka – (nepravý **k. t.**) nebo tloušťka v 1/10 výšky kmene – (pravý **k. t.**). **K. t.** zavedl a propracoval Schieffel pro svoje empirické kubírovací vzorce. **K. t.** charakterizuje tvar kmene.

Dr

K – funkce umožňuje detailní hodnocení struktury bodových polí na různých úrovních měřítka. Je založena na teorii Poissonova homogenního procesu a definuje se následujícím způsobem:

$$\lambda \cdot K(r) = n_r$$

kde:

$K(r)$ - **K** – funkce

λ - intenzita Poissonova procesu, počet bodů (stromů) připadajících na jednotku plochy zkoumané oblasti

n_r - střední hodnota počtu bodů (stromů) ve vzdálenosti menší nebo rovné r od náhodně zvoleného výchozího bodu (stromu)

r - poloměr definující mezní vzdálenost od zvoleného bodu (stromu)

Na základě definice této funkce je odvozen algoritmus jejího výpočtu. Úpravou rovnice se získá výraz

$$K_{(r)} = \frac{1}{\lambda} \cdot n_r,$$

ve kterém je neznámou pouze průměrný počet bodů ve vzdálenosti maximálně r od náhodně zvoleného bodu. Tento průměrný počet bodů se vypočte tak, že kolem všech bodů v oblasti se zjistí počet bodů vyskytujících se nejdále v předem nastavené vzdálenosti r . Tyto počty se sečtou přes všechny výchozí body a na závěr je podělíme celkovým počtem bodů ve zkoumané oblasti.

Matematický zápis bude vypadat takto:

$$n_r = \frac{\sum_{i=1}^N \sum_{j=1, j \neq i}^N P(r_{ij})}{N}$$

kde:

n_r - průměrný počet bodů ve vzdálenosti maximálně r od náhodně zvoleného bodu

N - počet bodů v celé oblasti

r_{ij} - vzdálenost dvou bodů i (výchozí) a j (cílový)

$P(r_{ij})$ - funkce, která nabývá hodnoty 1, jestliže je $r_{ij} \leq r$, jinak je funkce rovna nule

Vlastní algoritmus probíhá tak, že zjišťuje n_r a jemu odpovídající $K(r)$ pro krokově se měnící r v rozmezí od stanovené velikosti kroku až po nastavené maximum r_{max} . Volba velikosti kroku ovlivňuje výpočetní náročnost a zároveň i množství detailní informace, kterou výsledná K-funkce poskytuje. Čím je velikost kroku menší, tím detailnější informaci o změnách struktury v závislosti na aktuálním r K-funkce poskytuje, průběh křivky se však stává komplikovanější a její interpretace může být obtížná. U většího kroku je průběh křivky hladší, je možné jej snadněji hodnotit, avšak ztrácí se část informace, kterou může K-funkce poskytovat. Zvolené maximum r_{max} by nemělo dosahovat řádově rozměrů zkoumané plochy. Na této úrovni (a často mnohem dříve) neposkytuje K-funkce již žádnou další informaci, vzhledem ke skutečnosti, že hodnota n_r dosahuje prakticky celkového počtu bodů oblasti.

Pokud je uspořádání stromů na dané úrovni vzdálenosti r čistě náhodné, pak by měla K-funkce nabývat hodnoty πr^2 . Je-li hodnota K-funkce vyšší, pak je zřejmá tendence ke shlukování. Pokud má K-funkce nižší hodnotu než πr^2 , jde, na dané úrovni, vzdáleností r o pravidelné uspořádání.

Odchytky K-funkce od její teoretické hodnoty je možné testovat na jejich významnost. Při testování se vychází z Poissonova rozdělení pravděpodobnosti zjištěných počtů n_r .

Mn

Landsat - americké družice typu Landsat, jsou vysílány na oběžnou dráhu v rámci dlouhodobého programu pro sledování zemského povrchu. Jejich vypouštění bylo zahájeno v r. 1972 (Landsat 1). Landsat 2 následoval v r. 1975, Landsat 3 v r. 1978, Landsat 4 v r. 1982, Landsat 5 v r. 1984. Všechny tyto družice sledovaly subpolární oběžnou dráhu blízkou kruhové, s oběžnou dobou asi 100 min. a sklonem dráhy asi 100 stupňů. Kolem Země obíhají Landsaty ve směru jihojihozápadním na osvětlené, severoseverozápadním na zastíněné polokouli. Landsat 1-3 denně vykonaly 14 oběhů ve výšce 970 km. Vlivem otáčení Země se průsečík dráhy s rovinou rovníku posunul při každém oběhu asi o 2800 km k západu. Asi za 18 dní se při svém 252. oběhu ocitaly tyto družice na téže orbitě jako při prvním. Jejich dráha byla vypočtena tak, aby se nacházely nad rovníkem vždy ve stejnou dobu (asi 9.30 a 21.30 místního času). U družic Landsat 4 a Landsat 5 byla stanovena nižší oběžná dráha – 720 km. Téže orbity je v tomto případě dosaženo po 16 dnech a 233 obletech. Landsat 4 a 5 byly určeny především k tématickému mapování zájmových území. Ke snímkování na družicích typu Landsat bylo použito televizního systému RBV, multispektrálního scanneru MSS a snímače tématického mapování (TM).

Zd

Les druhotný (sekundární) - les vzniklý po vytěžení nebo po přírodní katastrofě (požár, větrné polomy) na místě původního přírodního lesa, a to buď přirozenou obnovou nebo zalesněním. Druhovú struktura lesa druhotného je odlišná od struktury původního lesa. Evropské lesy je třeba považovat za druhotné bez ohledu na to, zda jejich druhová skladba je přirozená nebo nepřirozená.

St

Les hospodářský - zákonem stanovená kategorie lesů původně s posláním výlučně produkčním, zvaná dříve také les výnosový či s úpravou výnosu. Od r. 1960 zákon zakazoval narušování jejich sdružených funkčních efektů, od r. 1977 zákon připustil současně s produkcí také zabezpečování mimoprodukčních funkcí, tedy funkce řízené. Tato praxe se provozuje už na 47 % plochy kategorie hospodářských lesů. Jsou to lesy s důležitými mimoprodukčními funkcemi ve II. a III. pásmu hygienické ochrany vodních zdrojů, lesy této kategorie v horských chráněných oblastech přirozené akumulace povrchových vod, lesy této kategorie v chráněných krajinných oblastech a dále mnohé lesy této kategorie s rekreačním využíváním. Tyto lesy představují vlastně nevyhlášenou subkategorii lesů hospodářských: při uplatnění víceúčelového hospodaření může být zajištěna mimoprodukční funkčnost bez újmy na produkci.

Kr

Les chráněný - jedna z kategorií lesů, vytvořených podle jeho převládajícího poslání. Tato kategorie byla u nás dříve samostatně rozlišována, v současné době je spojena s kategorií lesa ochranného, i když určitý rozdíl mezi nimi existuje (v rakouském lesním zákoně jsou obě kategorie rozlišeny). Zatímco lesy ochranné působí svou existencí jako ochrana pro své prostředí (popř. okolí), lesy chráněné vyžadují samy ochranu (např. lesní rezervace, lesy při horní hranici lesa apod.).

Po

Les kulturní - les silně ovlivněný hospodářskými zásahy a často i záměnou autochtonních dřevin, nebo jejich částečným zastoupením dřevinami jiného původu, jako jsou dřeviny alochtonní, nepůvodní, kulturní, cizích ekotypů apod.

Vo

Les lázeňský - jedna ze subkategorií lesů zvláštního určení, pro kterou jsou formulovány specifické způsoby hospodaření. Jsou to lesy v blízkém okolí významných lázní, kterým vytvářejí příznivé mikroklimatické podmínky, poskytují ochranu léčivým pramenům a slouží i k určitým pohybovým aktivitám pacientů, tvořícím vhodný doplněk lázeňské léčby. V současné době jsou jako lázeňské vyhlášeny pouze lesy v okolí Karlových Varů a Mariánských Lázní. Do budoucna se počítá s vyhlášením dalších lázeňských lesů.

Po

Les nízký - viz. les výmladkový

Te

Les normální - les, který by za ideálního stavu zabezpečovat trvale vyrovnaný výnos. Lze jej charakterizovat jako určitý ideální, vzorový les, který musí splňovat určité podmínky normality, lišící se podle jednotlivých typů lesů (holosečný, výběrný, porostní). Tyto podmínky se však vždy vážou na určitou strukturu dřevní zástavy a její rozmístění na ploše, jejich dosažení není reálné, ani požadované.

Sm

Les ochranný - zákonem stanovená kategorie lesů s posláním zajišťovat funkčními efekty ochranu exponovaných přírodních lokalit. Ze zákona patří do této kategorie:

- lesy na mimořádně nepříznivých stanovištích,
- vysokohorské lesy pod hranicí stromové vegetace a lesy na exponovaných hřebenech,
- lesy v klečovém lesním vegetačním stupni.

Les této kategorie má významnou ekologickou funkci. Kromě funkčních efektů půdoochranných, klimatických a hydrických mohou se vyskytnout speciální hlediska dílčí funkce protilavinové, protisesuvné, vodohospodářské, ochrany přírody. Mimoprodukční funkce této kategorie je funkcí výlučnou. Z lesnického hlediska a při stavu horských lesů půjde často o funkci řízenou.

Kr

Les parkový - jedna ze subkategorií lesů zvláštního určení, která podle své převládající funkce patří do skupiny lesů rekreačních. Je to nejintenzivněji účelově obhospodařovaný les, který - jak název napovídá - svým charakterem zaujímá postavení na rozhraní mezi lesem a parkem. Zachovává si však ještě vlastnosti lesa (na rozdíl od lesního parku). Parkový les je zpravidla částí lesa příměstského, která bezprostředně navazuje na intravilán města, popř. je přímo v intravilánu. Jako parkový les však mohou být obhospodařovány i části lesů, které nemají charakter lesa příměstského (např. lesní části ve významných rekreačních a lázeňských střediscích, popř. v okolí velkých zámků a pod.). Parkový les je charakterizován především zvýšeným podílem plochy bezlesí (lesní loučky pro slunění a hry, procházkové cesty, průseky pro výhled do krajiny), bohatým rekreačním vybavením a zpravidla i sníženým zakmeněním.

Po

Les přechodný - forma druhotného lesa nastupující po lese přípravném s charakteristickou druhovou strukturou, ve které jsou zastoupeny jak dřeviny přípravného lesa (např. osika, vrba), tak i dřeviny závěrečného lesa (např. jedle, buk, smrk). Les přechodný je jedním z vývojových stádií přirozené dynamiky lesního ekosystému.

St

Les příměstský - les v bezprostřední blízkosti města či sídelní aglomerace. Termín příměstský nevyjadřuje žádnou funkci lesa ani funkční kategorii, a může být proto chápán pouze jako charakteristika vyjadřující polohu lesa v krajině. Jeho funkční poslání může být různé - může převládat funkce rekreační, ale často také funkce bioklimatická (zmírňování rychlosti větru či teplotních extrémů, zvyšování vzdušné vlhkosti apod.) nebo hygienická (zadržování prachu, mikroorganismů, hluku, regenerace a ionizace vzduchu atd.).

Po

Les přípravný - forma druhotného lesa vznikající sekundární sukcesí po katastrofickém (vývraty větrem, požár apod.) nebo záměrném (těžba, odlesnění) zániku původního lesa. Přirozená sukcese dřevin je charakterizována postupným šířením světlomilných dřevin (osika, bříza, topol, jíva, borovice apod.). Les přípravný je přípravným stadiem pro přechodný a závěrečný les.

St

Les přírodě blízký - les, který se při absenci lidských zásahů spontánně vyvíjí k vývojově vyspělejším formám. Má polopřírodní druhovou skladbu a sekundární strukturu. Je relativně rezistentní.

He

Les přírodě vzdálený - les, který se při absenci lidských zásahů postupně rozpadá a v případě spontánního vývoje je postupně nahrazován lesem lépe přizpůsobeným stanovišti a schopnějším odolávat vnějším faktorům. Má umělou strukturu a kombinaci spontánních druhů a je ekologicky labilní.

He

Les přírodní - les vzniklý přírodními procesy, avšak člověkem v minulosti ovlivňovaný (zejména toulavou těžbou a pastvou, nikoliv sadbou nebo sjíjí). Jeho dřevinná skladba i prostorová struktura převážně odpovídají stanovištním poměrům, pomístně se mohou odchylovat, např. vlivem spontánního vývoje, který proběhl v pozmeněných podmínkách (např. po vykloučení části lesů ve středověku a jejich dlouhodobém ponechání samovolnému vývoji apod.).

Vo, Va

Les přirozený - les, jehož dřevinná skladba odpovídá převážně poměrům stanovištním, avšak prostorová struktura je jednodušší než v původním lese. Tyto porosty vznikly pod vlivem člověka a jejich stav mohl být docílen i vědomě člověkem. Dlouhodobě docházelo k usměrňování samovolného vývoje a stopy tohoto usměrňování jsou dosud viditelné (odvoz odumřelého dříví, těžba dříví, výchovné zásahy apod.).

Vo, Va

Les původní (prales) - ve volnějším (a dnes častěji užívaném) pojetí člověkem víceméně neovlivněný les, kde dřevinná skladba i prostorová struktura odpovídají stanovištním poměrům. Za původní les lze označit i porosty, které byly v minulosti ovlivněny člověkem, ovšem zásah neměl vliv na vychýlení z přirozené vývojové trajektorie a stopy takového zásahu již dávno nejsou patrné - např. toulavá těžba jednotlivých stromů před více než 100 lety, odvoz odumřelých stromů z okrajů porostu před více než 50 lety apod.

Vo, Va

Les rekreační - les zvláštního určení, který slouží soustředěné rekreaci občanů v blízkosti větších měst (pro každodenní rekreaci) nebo v rekreačních oblastech (pro víkendovou či dlouhodobou rekreaci). Charakteristickými znaky rekreačního lesa jsou určité porostní úpravy (volba dřevin, struktura porostů, zvýšení mýtního věku, estetická úprava porostů), omezení některých hospodářských činností (těžká mechanizace, aplikace pesticidů, hnojení) a rekreační vybavení (parkoviště, sportoviště, procházkové cesty, přístřešky, stolky, lavičky atd.). Velikost rekreačního lesa a jeho vybavenost se řídí očekávaným počtem návštěvníků.

Po

Les sdružený (střední) - je etážový hospodářský tvar lesa, v němž spodní etáž je tvořena lesem výmladkovým, horní etáž pak různě starým stromovým inventářem semenného původu. Sdružený les vznikl tím, že se při každém mýcení výmladkové etáže v obvyklém obmýtí 30 až 50 let ponechal nebo vysadil určitý počet jedinců semenného původu. Tím vznikaly nad výmladkovou etáží 3 až 4 postupné generace výstavků, každá věkově víceméně stejná. Ve spodní etáži se pěstují listnaté dřeviny, které mají spolehlivou výmladnost a snáší stín, jako např. lípy, javory, jilmy, habr, avšak i dřeviny vyžadující více světla - duby, kaštan, olše, jasan. Horní etáž tvoří hospodářsky hodnotné dřeviny, nejčastěji dub, též javory, jilmy, třešeň, modřín, popř. i topoly a bříza. Nepravý sdružený les vznikl ponecháním nejkvalitnějších jedinců z výmladkové etáže, nebo z nepravé kmenoviny, a ty pak tvoří horní etáž přibližně stejně starou.

Sdružený les se udržuje tím, že se při každém mýcení výmladkové etáže ponechá nebo vysadí určitý počet jedinců semenného původu. Pěstování sdruženého lesa je odborně náročné; spočívá v udržování optimálního vztahu mezi spodní a horní etáží usměrňováním druhové skladby, počtu výstavků, zápoje apod., a to podle hospodářského cíle

s ohledem na stanovištní podmínky (lesní vegetační stupně s dubem) a na růstové vztahy mezi dřevinami. Dengler rozlišil sdružený les:

- a) s převahou výmladkové etáže,
- b) pěstovaný, tj. se zásobou v kmenovině $100-200 \text{ m}^3 \cdot \text{ha}^{-1}$,
- c) bohatou zásobou v kmenovině, tj. až do $400 \text{ m}^3 \cdot \text{ha}^{-1}$.

Sdružený les je překonaným hospodářským tvarem; protože nevyužívá produkčního potenciálu stanoviště, byl (u nás) v minulosti převáděn na les vysokokmenný. Dnes je nejvíce rozšířen ve Francii a v Německu, ale zaznamenává renesanci i jinde, a to zejména pro vysokou potenciální druhovou diverzitu. Sdruženým lesem, avšak v tomto tvaru dále nepěstovaným, jsou u nás některé obory a bažantnice.

Te

Les semenný (vysokokmenný, vysoký) - je tvar lesa vzniklý ze semene buď sítí, umělou sadbou či přirozenou obnovou. Vyznačuje se zpravidla dlouhým produkčním obdobím - doba obmýtí je obvykle nejméně stoletá, a těžené stromy dosahují značných rozměrů. Les semenný je nejčastější a nejrozšířenější tvar lesa a k jeho obhospodařování se vztahuje převážná většina pěstebních a hospodářsko-úpravnických pojmů.

Te

Les trvale tvořivý - (Dauerwald), prvně definoval Möller (1922) jako les, v němž se pečuje o trvalou produkci v souladu s rovnováhou všech složek les tvořících. Pojetí trvale tvořivého lesa tak dávno předznamenalo dnešní chápání ekologicky stabilního hospodářského lesa. Pojem se stal základem koncepce přírodě blízkého pěstování lesa.

Te

Les účelový - v dřívější legislativní terminologii se jedná o kategorii lesů s převažujícím mimoprodukčním posláním. Byly stanoveny dvě kategorie účelových lesů:

- 1) les účelový s částečnou úpravou výnosu (nyní kategorie lesů zvláštního určení),
- 2) les účelový bez úpravy výnosu (nyní kategorie lesů ochranných).

Terminologie odpovídá dřívějšímu pojetí funkčních úprav lesů: hospodářská úprava pracovala jen manipulací s dřevinným inventářem podle upravených hledisek produkční funkce (úprava výnosu či bez úpravy výnosu).

Kr

Les výběrný - je semenný les, v němž je dosaženo na co nejmenší ploše strukturální rovnováhy prostřednictvím stromového (jednotlivě výběrný les) nebo skupinovitého (skupinovitě výběrný les) střídání či mísení „nadúrovňových“, „úrovňových“ a „podúrovňových“ složek vertikálně zapojených, lišících se tloušťkou a věkem. Výběrný les je nejbližší přírodní dynamice lesa a představuje model biologické automatizace a samoregulace v obhospodařovaných lesních ekosystémech (usměrňovaných člověkem):

- 1) Uspořádáním všech věkových složek nad sebou je zajištěna trvalost lesa na každé jednotce plochy.
- 2) Zásoba porostu dlouhodobě osciluje okolo určité hladiny, nadzemní disponibilní prostor je plně využit.
- 3) Les se obnovuje přirozeně - nepřetržitě a nepravidelně.
- 4) Lesní porost má vysokou statickou a ekosystémovou stabilitu.

Pěstební technika výběrného lesa se vyznačuje tím, že na manipulační ploše se uskutečňují všechna hlavní opatření zároveň, tj. na zralostní těžbu bezprostředně navazují zásahy charakteru probírek a pročistek v nižších etážích podle zásad zušlechťovacího a zdravotního výběru. Výběrný les, původně pěstovaný pro trvale vyrovnanou produkci, je dnes považován za celkem nejschopnější plnit mimoprodukční funkce lesa. Výběrný les je znám ze Švýcarska a z Francie (Vogézy), u nás a jinde v Evropě nacházíme porosty v různě pokročilém a úspěšném převodu na výběrný les.

Te

Les výmladkový (nízký), pařezina - je hospodářský tvar lesa výlučně založený na systematicky opakované vegetativní obnově výmladky - pařezovými, popř. i kořenovými. Obmýtí je určeno především optimální výmladností, druhem a výší očekávané produkce a je vázáno i na úrodnost stanoviště; pohybuje se v rozmezí 5 (vrbové prutníky) až 40 (dub, habr, buk), popř. 60 let (olše). Výmladkový les roste díky možnosti čerpat živiny z živých kořenových systémů zpočátku velmi rychle, takže výškový i tloušťkový přírůst dřevin kulminuje podle úrodnosti stanoviště o 20-30 let dříve než v semenném lese. Těžené dřevo má však výrazně horší jakost, je sukaté, ve spodní části kmene zakřivené a má horší technické vlastnosti. Celková produkce vitálního dobře pěstovaného

výmladkového lesa se vyrovná produkci semenného lesa, hodnotový přírůst je však podstatně nižší. Výmladkový les je tvar lesa velmi vzdálený přírodnímu vývoji lesního ekosystému; často opakované a téměř úplné odnímání biomasy hluboce zasahuje do látkového koloběhu a krátká obmýtí jej trvale udržují ve fázi dorůstání.

Hospodářský tvar výmladkového lesa je historicky velmi starý; kryl zejména potřebu palivového dříví. Pro technologickou jednoduchost byl spojen se soukromým vlastnictvím lesů malé výměry. Se změnou hospodářského účelu výmladkový les ztratil mnoho ze svého opodstatnění a byl převáděn na les semenný.

Podle produkčního zaměření se dnes rozlišují výmladkové lesy tříslové, energetické (palivové), užitkové a prutníky. Výmladkový les najde uplatnění i jako les půdoochranný nebo pro zvláštní účely. Výmladkový les přispěl k zachování původních populací dřevin.

Te

Les závěrečný - závěrečná forma, popř. závěrečné vývojové stadium přírodního lesa klimaxového typu, jehož druhová struktura je v souladu s danými vlastnostmi edafotopu (klimatický nebo edafický klimax). Je to les ustálený, vrcholový. Někteří autoři jsou toho názoru, že les závěrečný je složený převážně ze stinných dřevin. Tato představa není zcela správná, existují totiž formy závěrečného lesa dubo-habrové nebo habro-dubové a buko-dubové, ve kterých může převládat dub, popř. i kombinace dubu a borovice (např. různé typy edafického klimaxu).

St

Les zvláštního určení - zákonem stanovená kategorie lesů s posláním zlepšovat a chránit životní prostředí nebo plnit jiné úkoly plynoucí z oprávněného (veřejného) zájmu na mimoprodukčních funkcích lesů, je-li toto posláním nadřazeno funkcím produkčním. Ze zákona 61/1977 Sb. byly podrobněji vymezeny lesy této kategorie:

- lesy v pásmu hygienické ochrany vodních zdrojů I. stupně,
- lesy v ochranných pásmech zdrojů přírodních léčivých a stolních minerálních vod,
- lesy národních parků, přírodních rezervací a národních kulturních památek.

Ve veřejném zájmu je možno za tuto kategorii vyhlásit :

- les v prvních zónách CHKO a lesy v přírodních rezervacích a přírodních památkách,
- lesy lázeňské,
- lesy příměstské a další lesy se zvýšenou rekreační funkcí,
- lesy sloužící lesnickému výzkumu a lesnické výuce,
- lesy se zvýšenou funkcí půdoochrannou, vodochrannou, klimatickou a krajinnotvornou,
- lesy potřebné pro zachování biologické různorodosti,
- lesy v uznaných oborách a samostatných bažantnicích,
- lesy, v nichž jiný důležitý veřejný zájem vyžaduje odlišný způsob hospodaření.

Zákon č. 289/95 Sb. vymezuje lesy zvláštního určení (kategorie ze zákona):

- lesy zvláštního určení jsou lesy, které nejsou lesy ochrannými a nacházejí se v pásmech hygienické ochrany vodních zdrojů I. stupně,
- v ochranných pásmech zdrojů přírodních léčivých a stolních minerálních vod,
- na území národních parků a národních přírodních rezervací.

Do kategorie lesů zvláštního určení lze dále zařadit lesy, u kterých veřejný zájem na zlepšení a ochraně životního prostředí či jiný oprávněný zájem na plnění mimoprodukčních funkcí lesa je nadřazen funkcím produkčním.

Jde o lesy:

- v prvních zónách chráněných krajinných oblastí a lesy v přírodních rezervacích a přírodních památkách,
- lázeňské,
- příměstské a další lesy se zvýšenou rekreační funkcí,
- sloužící lesnickému výzkumu a lesnické výuce,
- se zvýšenou funkcí půdoochrannou, vodochrannou, klimatickou nebo krajinnotvornou,
- potřebné pro zachování biologické různorodosti,
- v uznaných oborách a v samostatných bažantnicích,
- v nichž jiný důležitý veřejný zájem vyžaduje odlišný způsob hospodaření.

Pokud v kategorii lesa zvláštního určení není mimoprodukční funkce se závažností funkce výlučné a podmínky přírodní nevylučují funkci produkční, uplatní se systém víceúčelového hospodaření. Je pak možno i v této kategorii uplatnit souběh bez újmy produkční funkce nebo s újmou nepodstatnou.

Podle terminologie legislativy vycházející z lesního zákona z roku 1960 bývá ještě setrvačností tato kategorie lesů nazývána lesy účelovými.

Kr,Te

Licence pro zpracování lesních hospodářských plánů a osnov - speciální podmínky -

Odborné lesnické vzdělání. Při posuzování podmínek pro udělení licence se odborné lesnické vzdělání dokládá – **a)** diplomem o absolvování studia na lesnické fakultě příslušné vysoké školy, studijního oboru lesní inženýrství, ukončené státní závěrečnou zkouškou, **b)** vysvědčením o maturitní zkoušce na střední lesnické škole, studijní obor lesnictví nebo lesní hospodářství.

Odborná lesnická praxe – **1)** Při posuzování podmínek pro udělení licence se do doby trvání odborné lesnické praxe započítává pouze doba výkonu odborných činností v lesním hospodářství, za něhož se považuje též hospodářská úprava lesů, lesnické školství, lesnický výzkum a státní správa lesů; u licence udělované podle § 26 odst. 1. lesního zákona je třeba doložit alespoň pět let praxe v hospodářské úpravě lesů. **2)** Doby výkonu odborných činností uvedených v odstavci 1 se sčítají, pokud mezi jednotlivými dobami výkonu neuplynula doba delší než pět let. Doba výkonu základní vojenské služby se do doby výkonu odborné praxe nezapočítává.

Sm

Liocourt - stanovil zákon, podle kterého klesá ve vyrovnaném výběrném lese počet stromů se zvětšující se tloušťkou podle sestupné geometrické řady. Stav, při kterém skutečná křivka tloušťkových četností probíhá podle tohoto zákona (tj. s ní splývá) je označován jako „stav rovnováhy“. Dosažení tohoto stavu je cílem zastánců kontrolní metody křivkové.

Kd

Liocourtova křivka - grafické vyjádření Liocourtova zákona.

Kd

L-funkce poskytuje informaci o struktuře porostu stejné kvality a stejného významu jako K-funkce. To je dáno faktem, že L-funkci lze odvodit z tvaru K-funkce následující transformací:

$$L(r) = \sqrt{\frac{K(r)}{\pi}}, \text{ kde}$$

kde:

$L(r)$ - L-funkce

$K(r)$ - K-funkce

π - Ludolfovo číslo (3.14152)

Účelem transformace je linearizovat K-funkci a usnadnit tak její hodnocení. Volba této transformace vychází z vlastností K-funkce, která má pro případ náhodné struktury hodnotu π^2 . Vydělením K funkce číslem π a následným odmocněním se získá pro L-funkci (za předpokladu náhodného uspořádání) teoretickou hodnotu rovnou r . Grafem L-funkce je pro náhodné uspořádání bodového pole přímka ve tvaru $y = x$.

Mn

Mapa lesnická hospodářská - mapa zpracovávaná v měřítku 1:5000, sloužící k detailním polohopisným zákresům (změny rozdělení lesa, zákres hranic vlastnických subjektů, zákres nově geodeticky zaměřených prvků atd.) v době zpracovávání lesního hospodářského plánu, případně k evidenci změn v období plánovacího decenia. Je základní podkladovou mapou pro stanovení ploch a následně vypracování map obrysových.

Sm

Mapa obrysová - základní pracovní mapa využívaná jednak jako podklad pro vypracovávání obligatorních lesnických map, jednak jako materiál pro zákresy různého druhu hospodářského subjektu. Může sloužit jako doplněk lesní hospodářské evidence. Jedná se o mapu v měřítku zpravidla 1:10 000, bez koloritu, pouze s barevnými vyznačením výškopisu, vodních ploch a toků.

Sm

Mapa organizační - přehledová mapa v měřítku zpravidla 1:25000 nebo 1:50 000, která může sloužit řídicím pracovníkům na úrovni velkých vlastníků lesa, případně vlastníků s plošně roztroušenými částmi lesa k posuzování stylu a taktiky hospodaření. Zachycuje pouze základní polohopis a orientační jednotky rozdělení lesa. Forma zpracování je různá, podřizuje se požadavkům objednavatele.

Sm

Mapa porostní - tvoří základní přílohu lesního hospodářského plánu, zpracovává se v měřítku zpravidla 1:10 000. Zachycuje jednotky rozdělení lesa s příslušným označením a s kolorováním nejnižších jednotek rozdělení lesa – porostů po věkových třídách (věk 1-20 let žlutě, 21-40 let červeně, 41-60 let zeleně, 61-80 let modře - 81-100 let hnědě, další věkové třídy černě, tmavězeleně, fialově, holé plochy bíle atd.). Dále zachycuje hustotu porostu šrafováním, hranice jednotlivých kategorií lesa rámováním určité lesní části, zachycuje výškopis běžným způsobem a další údaje porostního detailu podle uvedeného značkového klíče.

Sm

Mapa provozně-technologická - mapa zachycující grafickou formou, ve speciálním značkovém klíči, veškerá hospodářská opatření navržena do jednotlivých porostů lesním hospodářským plánem v následujícím členění: **1.** zalesnění, **2.** vylepšení, **3.** prořezávky, **4.** probírky, **5.** mýtní úmyslná těžba, ve specifikaci dále ještě podle jednotlivých navržených obnovních postupů. Barevně rozlišuje naléhavost naplánovaného zásahu: červeně – naléhavý zásah, zeleně – zásah bez naléhavosti proveditelný v libovolné části decenia, okrově – podmíněný zásah, pro jehož provedení musí být ještě splněny další podmínky, specifikované v hospodářské knize. Vyhotovuje se v měřítku 1:10 000.

Sm

Mapa těžební - mapa zobrazující, v návaznosti na hospodářskou knihu LHP v jednotlivých porostech, umístění a způsob provedení mýtních úmyslných těžeb a okolností, které ovlivní jejich provedení a další zpracování vytěžené hmoty (odvozní místo, transportní linie atd.).

Sm

Mapa typologická - lesnická mapa s kartografickým zakreslením typologických jednotek, nejčastěji na úrovni lesních typů. Podává informaci o přírodních a rámcově i produkčních poměrech jednotlivých porostů, je základem pro jejich zařazení do jednotek diferenciacie hospodaření (hospodářských souborů). Bývá doplněna tabulkou s druhovou charakteristikou vyskytujících se lesních typů. Je obligatorní přílohou lesního hospodářského plánu, vyhotovuje se v měřítku 1:10 000.

Sm

Mapy družicové - družicové obrazové záznamy ve formátu mapových listů. Satelitní scény jsou digitálně sdruženy tak, aby pokryly požadované území, a potom rozděleny do mapových listů. Mapové listy obsahují souřadnicové údaje a doplňkové mapové informace. **M. d.** jsou reprodukovány v požadovaném měřítku pomocí fotografického média. Obrazový podklad **m. d.** je odvozen z přesně korigovaných scén LANDSATu a SPOTu. Mapová projekce a referenční elipsoid mohou být specifikovány podle požadavků. **M. d.**, kde byly pomocí digitálního modelu terénu vyloučeny chyby způsobené převýšením terénu, jsou známy pod názvem družicové ortofotomapy.

Sm

Mapy lesnické - soubor map, který slouží subjektům hospodařícím na lesních pozemcích, případně dalším dotčeným subjektům. Vyhotovují se, inovují, zpravidla vždy při vypracovávání lesních hospodářských plánů, v odůvodněných případech, dojde-li k zásadním změnám, i častěji. Lesnické mapy lze rozdělit do následujících skupin: **a)** mapy obligatorní – mapy porostní, typologické, těžební (dříve provozně-technologické), organizační, popř. imisních škod, **b)** mapy pracovní – mapy hospodářské, obrysové, další pomocné, **c)** další soubor účelových map, který může být zpracován na základě individuální objednávky vlastníka. Tvoří součást lesního hospodářského plánu.

Sm

Maska - v převážné většině měření je zapotřebí jeho specifikace na tzv. oblast měření (range of interest, ROI). Tato oblast může být v systému analýzy obrazu definována speciálním binárním obrazem, nazývaným obraz masky. Tento obraz může mít jakýkoliv, i velmi nepravidelný tvar, jako obraz masky může figurovat i několik (1 až n) binárních obrazů. V případě aktivace měření s maskou počítač měří barevné, šedé nebo binární obrazy pouze v oblasti omezené obrazem masky.

Mz

Měření - měření je zásadní funkcí obrazové analýzy. Začíná kalibrací systému, následuje kvantitativní vyhodnocení obrazu (volba vhodné statistiky – texturální nebo objektové, výběr veličin (tzv. příznaků), definování masky, resp. měřicího rámečku a obrazů, které mají být do měření zahrnuty) a končí vyhodnocením dat, resp. tvorbou příslušného reportu, který výsledky vhodným způsobem prezentuje.

Metoda analýzy a zpracování obrazu umožňuje mimo jiné např. měření délek (šířek), ploch, obvodů a tvarů zobrazených (a to i velmi nepravidelných a tedy běžnými metodami prakticky neměřitelných) objektů, včetně detekce jejich orientace na obraze.

Je možno také měřit barevné vlastnosti (intenzitu, odstín, sytost) a vyhodnocovat např. distribuci hodnot červené zelené a modré složky (RGB) v aktuálním barevném obraze nebo v jeho uživatelem vymezené části. Takto může být charakterizován každý zobrazený objekt až do úrovně jednotlivého konkrétního pixelu.

Obraz je možno rovněž digitálně zaostřit (vyhladit) nebo jiným způsobem upravit. Samozřejmostí je možnost archivace takto pořízených obrazů podle uživatelem zvoleného klíče (velikost, barva, typ objektu, datum zpracování, název, autoři atd.).

Mz

Měřicí rámeček - jedná se o pravoúhlou oblast, na kterou jsou omezena měření veličin. Má odlišný význam pro objektová a pro texturální měření. Při současném použití měřicího rámečku a masky je definitivní oblast měření definována průnikem tohoto rámečku a masky.

Mz

Metoda kontrolní klasická - hlavním kontrolním ukazatelem je přírůstové procento, tj. podíl přírůstu a zásoby, na které se přírůst vytvořil, násobený stem. Přírůst se zjišťuje vyhodnocením dvou po sobě následujících inventarizací, a to buď vcelku nebo po tloušťkových třídách, popř. stupních při použití základní přírůstové rovnice:

$$CBP_t = \frac{(V_t - V_{t-n} + T - D)}{n}, \text{ kde}$$

kde:

V_t - zásoba porostu na konci kontrolního období

V_{t-n} - zásoba porostu na počátku kontrolního období

T - těžba během kontrolního období

D - dorost do kmenoviny (zásoba stromoví, které přerostlo registrační hranici během kontrolního období)

n - počet let kontrolního období

Kd

Metoda kontrolní křivková - za jediný správný kontrolní ukazatel považuje křivku tloušťkových četností. Kontrola na kontrolní jednotce se zakládá na porovnání skutečné křivky četností tloušťek s tzv. křivkou vzorovou. Vzorová křivka zobrazuje četnosti tloušťek vzorových typů lesa. Odvozena je matematicky.

Ka

Metoda probírková - je pěstební technologie výchovy porostů začínající růstovým stupněm tyčkovin. Navazuje na pročistky a je charakterizována druhem, silou a intenzitou zásahu, způsobem výběru a intervalem mezi zásahy. Je určována výhledovým a výchovným cílem. Existuje velké množství probírkových metod, které specificky přihlížejí ke složení a stavu porostu a stanovištním podmínkám. Jsou označovány jmény autorů nebo podle místa jejich vzniku. Např. metoda Bohdaneckého a Borggreveho ve smrkových porostech, Michaelisova a dánská metoda v buku, francouzská v dubových porostech atp. Ve většině případů se jedná o větší či menší modifikace základních druhů probírek (viz druh zásahu), popř. jejich sledu.

Ch

Metoda Prodanova - metoda na určení kruhové výčetní základny porostu pomocí zkusných ploch, jejichž poloměr se rovná vzdálenosti k šestému nejbližšímu stromu od stanoviště měřiče. V každé takto vytyčené kruhové zkusné ploše se nachází 5,5 stromu, ale poloměr těchto ploch se mění podle hustoty porostu. Kruhová výčetní základna na 1 ha se určí podle vzorce:

$$G/ha = \frac{10000}{\pi r_6^2} \cdot \frac{\pi}{4} (d_1^2 + d_2^2 + \dots + 0,5d_6^2)$$

Kde d_1, \dots, d_6 jsou výčetní tloušťky prvního až šestého kmene.

Bylo ověřeno, že tato metoda je dosti přesná, ale vyžaduje na každém stanovišti měření vzdálenosti k šestému stromu, což její použití činí neekonomické (značná časová náročnost).

Dr

Metoda výchovná - je pěstební technologie výchovy porostů od prvního výchovného zásahu počínaje až do počátku obnovy. V modelech výchovy porostů je diferencována podle hospodářských souborů a výchovných cílů. Je definována výchovným programem, tj. časovým sledem druhu zásahů, intervaly, způsoby výběru a intenzitou. Výchovné metody jsou modifikovány podle konkrétních porostních a stanovištních poměrů.

Ch

Metody kontrolní - speciální metody hospodářské úpravy lesů, jejichž cílem je hledání tzv. ekonomické zásoby, tj. takové zásoby, kdy vzniká trvale nejvyšší přírůst s odpovídající kvalitou dřevní hmoty. Podstatou je systematické zjišťování, porovnávání a hodnocení parametrů lesních porostů v rámci kontrolních jednotek (jednotek rozdělení lesa). Člení se na klasické (vzorcové) a křivkové metody. Využívají se zejména tam, kde mýtní těžba je odvozena na základě běžného přírůstu (výběrný les).

Sm

Metody kontrolní hodnotové - za jediný správný kontrolní ukazatel považují stanovenou hodnotu, resp. kvalitu. Hlavním kontrolním ukazatelem je pak poměr jakostních, příp. hodnotových tříd. Hodnotové třídy se získají vynásobením jakostních tříd hodnotovými jednotkami.

Ka

Metoda Mélárdova - je vhodná pro hospodářskou úpravu lesa na přechodu mezi lesem pasečným a mezi lesem výběrným. Výpočet etátu je prováděn podle vzorce :

$$e = \frac{VB}{\frac{a}{3}} + \frac{VB}{2} \cdot t + \frac{VM + VJ}{q} \cdot t$$

kde:

e - celkový roční etát

VB - zásoba starých (silných a velmi silných) stromů, tloušťkové stupně 38 a výše

VM - zásoba středně starých (středně silných) stromů, tloušťkové stupně 26, 30, 34

VJ - zásoba mladých (slabé stromy a podružný porost) stromů, tloušťkové stupně 10, 14, 18, 22

a - vyrovnávací doba (50 let)

t - přírůstové % starých stromů

t' - přírůstové % středně starých a mladých stromů

1/q - podíl přírůstu středně starých a mladých stromů určených k těžbě (ve výpočtech uvažována 1/3 přírůstu)

V klasickém užití se považuje za normální poměr zásob v tloušťkových třídách slabých, středních a silných 2 : 3 : 5.

Kd

Metoda Strandova - modifikace relaskopické metody. Úhlové měření zaujatosti stromů se neprovádí z jednoho bodu, ale podél taxační linie o délce $5 \pi = 15,71$ m záměrným úhlem a:b = 2:100.

Dr

Metoda těžební úpravy - metoda úpravy výnosů (těžeb) z lesa za současného uspořádání lesa tak, aby se dosáhlo trvalého a vyrovnaného výnosu (těžby). Potřeba takových metod jednoznačně vyplývá z dlouhé doby růstu lesa, a tedy i dlouhé doby obmýtní. Tyto metody vycházejí z poznatků o životě lesa a růstu lesních porostů. Historicky se vyvinuly metody (soustavy) lánové – které rozdělily les na tolik lánů (mýtí), kolik činila doba obmýtní. Osvědčily se v pařezinách. Dále zejména v lese vysokém se užívaly metody staťové, rozdělující les na periody (třídy většinou 20leté) umožňující větší operativnost. Později to byly metody vzorcové vycházející z porovnání tzv. normálního lesa a lesa skutečného. Důležité je zavedení tzv. doby vyrovnávací v metodě tzv. rakouské kamerální taxy. Metody tzv. porostního hospodářství zavedl v Sasku Judeich a z těch se pak vyvinula metoda věkových tříd a později metoda tzv. ryzího porostního hospodářství využívající poznatků školy čistého výnosu z půdy. Speciální jsou metody kontrolní, které jsou základem hospodářského způsobu výběrného. V posledních letech se objevily metody těžební regulace, které využívají poznatků z teorie pravděpodobnosti a operačního výzkumu. V praktické oblasti, zpracování LHP, jsou základní přístupy k odvození výše předmýtní a mýtní úmyslné těžby. Dělí se na deduktivní (vzorcové) a induktivní, kdy odvození je provedeno na základě posouzení stavu jednotlivých porostů a odvození v rámci legislativních limitů empiricky. Zpravidla se používají metody kombinované s využitím obou principů. Tyto metody rozpracovali ve střední Evropě Jöbstl, Király, Kuba, Poznanski, ve světě pak Nautiyal, Pearse a Suzuki.

Ko, Sm

Metody zjišťování zásob - metody měření a výpočtu objemu dřeva v porostu. Zásoba se zpravidla udává v m³/ha. Metody se dělí na: **1. přímé** (přímé měření potřebných taxačních veličin v porostu): metoda objemových tabulek (měření je možné provést průměrkováním naplno nebo reprezentativními metodami, např. metodou kruhových nebo pásových ploch), metoda jednotných objemových křivek (měření je možné provádět stejnými způsoby jako u metody objemových tabulek) a metoda relaskopická; **2. nepřímé** (vstupní taxační veličiny se neměří, ale zpravidla odhadují, zejména zakmenění a zastoupení dřevin): metoda růstových tabulek.

Dr

Metr prostorový - krychle o hraně 1 m vyplněná jen částečně dřevem, přičemž část objemu připadá na mezery mezi jednotlivými kusy vyrovnaného dřeva. Jako pomocná objemová jednotka se převádí na plnometry tzv. převodními čísly.

Dr

Měření objektová a texturální - Před realizací měření je nutno rozhodnout, zda nás zajímá textura nebo objekt. Výsledkem objektového měření jsou hodnoty veličin jednotlivých objektů a následným výběrem můžeme uživatelsky definovat prostor, ve kterém budou provedeny výpočty základních statistických veličin pro objekty. Výsledkem texturálního měření jsou hodnoty veličin v jednotlivých polích (texturách) a následným výběrem může uživatel definovat prostor, ve kterém budou provedeny výpočty základních statistických veličin pro textury.

Mz

Miniprůměrka speciální - průměrka používaná pro zjištění prahových tlouštěk stromů na inventarizačních plochách. Obsahuje výřezy o rozteči 7 a 12 cm, což jsou prahové tloušťky rozhodující o měření jednotlivých stromů na příslušných soustředných kruzích inventarizační plochy.

Kn

Mlázina - je růstovou fází lesního porostu následující po nárůstu nebo odrostlé kultuře. Je vymezena střední porostní výškou větší než 1,5 m a výčetní tloušťkou do 5 cm. Většinou jde o dobře zapojený porost, vytvářející souvislou korunovou vrstvu. U jedinců se diferencuje kmenová a korunová část a obvykle vrcholí výškový přírůst. Dochází k vzájemné růstové předrůstavosti jedinců a porost se začíná rozčleňovat ve výškové vrstvy, kterými jsou vrstva spodní (podúroveň), střední (úroveň) a horní (nadúroveň). Stromy spodní vrstvy mají pod zapojenou úroveň ekologicky obtížné podmínky, a proto dochází k intenzivnímu přirozenému prořezávání, a to zejména v přirozeně vzniklých mlázinách.

Va

Model porostní výchovy - soustava instrukcí pro uskutečnění výchovných sečí od prvního výchovného zásahu až do ukončení výchovy, uspořádaná buď v časové (v závislosti na věku) nebo bezčasové (v závislosti na horní porostní výšce) posloupnosti. Určuje začátek výchovy, intenzitu zásahů, způsob výběru a délku pěstebního

intervalu. Bývá vyjádřen v tabulkové a grafické podobě. Modely porostní výchovy jsou diferencovány s ohledem na druh dřeviny, edafické jednotky, ohroženost porostů (vítr, sníh, imise) a výchovné cíle.

Ch

Naléhavost těžební - důležitost těžebních zásahů uvedených v lesním hospodářském plánu z hlediska vývoje stavu lesa. V případě, kdy je nutné těžební postupy změnit – např. z důvodu kalamity – je možné některé plánované zásahy odsunout nebo neprovést vůbec. Pro vyjádření naléhavosti se používá většinou 4 stupňové dělení. Nejvyšší naléhavosti jsou takové zásahy, jejichž neprovedení by mělo vysoce škodlivý vliv na stav lesa a je nutné provést je i tehdy, když byl lesní celek postižen kalamitou. Dále se rozlišují zásahy, jejichž provedení je vysoce účelné a zásahy, které je možné odsunout.

Ko

Nálet - je první růstovou fází lesa, která vznikla přírodním nasemeněním. Je vymezen biologicky nezabezpečenými semenáčky až po jedince o střední porostní výšce do 0,5 m.

Va

Náležitosti plánu péče o vybraná zvláště chráněná území - jsou uvedeny v § 38, odst. 3 zák. č. 114/1992 Sb. ve znění pozdějších předpisů:

- základní identifikační údaje chráněného území,
- motiv ochrany a celková charakteristika území se zvláštním zřetelem na hlavní předmět ochrany,
- rozbor současného stavu lesních porostů a zhodnocení dosavadního vývoje chráněného území,
- negativní vlivy současnosti, možnosti dalšího ohrožení a opatření k jejich odstranění,
- návrh způsobu řízení vývoje chráněného území - rámcové směrnice způsobu řízení vývoje podle SLT, popř. HS,
- seznam návrhů péče o les dle jednotlivých porostních skupin,
- způsob stabilizace a vyznačení hranic chráněného území,
- návrh opatření na řešení ostatních činností vztahujících se k chráněnému území (vědecko-výzkumná a osvětová činnost apod.),
- předběžné finanční vyčíslení nákladů na realizaci plánu péče.

Pro zpracování plánů péče je v současnosti závazná Směrnice MŽP č. j. M/100856/04, kterou se stanoví závazný postup zpracování a schvalování plánů péče o NPR, PR, NPP, PP a jejich ochranná pásma.

Va

Náležitosti lesního hospodářského plánu - lesní hospodářský plán obsahuje textovou část, hospodářskou knihu doplněnou plochovou tabulkou a lesnické mapy.

Sm

Nárost - je růstovou fází lesa, která vznikla přirozenou obnovou - nasemeněním, výmladností, popř. i hřížením. Je vymezen již růstově zabezpečenými jedinci o střední porostní výšce od 0,6 do 1,5 m.

Va

Nasazení živé koruny - u jehličnanů výška přeslenu s alespoň dvěma živými větvemi, pokud je takový přeslen součástí souvislé koruny. U listnáčů je spodní okraj živé koruny místo prvního rozdvojení osy kmene, případně místo, kde začíná souvislá zelená koruna.

Sm, Cr

Násek - obnovní prvek holosečného charakteru, jehož šířka nepřesahuje střední výšku mýceného porostu. Je charakteristický pro násečný hospodářský způsob. Má různý tvar: pruh, kotlík, klín, atp.

Ka

Násobnost zásahu - vyjadřuje počet (výchovných) zásahů v plánovacím decenniu a tím také přibližnou délku pěstebního intervalu. Např. násobnost 2 vyjadřuje, že v decenniu se mají uskutečnit dva zásahy, a to např. po pěti letech, nebo také první po třech a druhý po sedmi letech apod. Tím je násobnost přibližným, ale v hospodářskoupravnické praxi dostačujícím ukazatelem pro plánování výchovných sečí.

Ch

Natura 2000 - soustava chráněných území, kterou společně vytváří členské státy Evropské unie. Je určena k ochraně biologické rozmanitosti a jednotlivá území jsou navrhována podle přesně stanovených kritérií. Natura 2000 se nesnaží chránit jednotlivé druhy, ale především ohrožené typy prostředí. Aby tohoto úkolu bylo dosaženo co nejefektivněji, proběhlo ve všech členských státech mapování přírodních biotopů. Způsob ochrany území začleněného do soustavy Natura 2000, určuje každý členský stát na svém území podle svých vlastních zákonů. V České republice za naturové oblasti zodpovídá Agentura ochrany přírody a krajiny.

Vytváření probíhá v ČR tak, že vláda vyhláší:

- ptačí oblasti - (zkratka PO) jsou území vyhlášená podle evropské směrnice č. 79/409/EHS o ochraně volně žijících ptáků (zkráceně směrnice o ptácích). Ptačí oblasti jsou vymezovány podle výskytu druhů uvedených v přílohách směrnice, nebo jako shromaždiště (hnízdiště, zimoviště) ptáků libovolného druhu v počtu vyšším než 10 000 ks. V Česku bylo navrženo k ochraně celkem 41 ptačích oblastí o celkové rozloze 706 000 ha.
- evropsky významné lokality - jsou území vyhlášená podle evropské směrnice o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin č. 92/43 EHS. V Česku je navrženo 863 lokalit (724 412 ha), z toho 768 v kontinentální oblasti (693 22 ha) a 108 v panonské oblasti (31 180 ha). Český národní seznam Evropsky významných lokalit schválila vláda České republiky 22. 12. 2004 jako nařízení vlády č. 132/2005 Sb.

Va

Nebozez přírůstový - nebozez k vyřezávání tenkého válečku dřeva ze kmene stromu ve směru kolmém na jeho osu. Je to trubka z kvalitní oceli, opatřená na zúženém konci ostrým kruhovým břitem k řezání dřeva, a povrchovým ostrým dvojitým závitem na vtahování a uvedení nebozeze do dřeva, K vytažení válečku dřeva z trubky se použije podélně vyhloubená tyčinka s jemným ozubením hran, která je příslušenstvím nebozezu. Do lesnické praxe byl nebozez zaveden Presslerem ve Švédsku a upraven Matsonem. Nebozezy se vyrábějí v různých délkách a úpravách pro dřeviny jehličnaté a listnaté.

Zc

Období vyspívání porostu - je vázáno na čtyři nejstarší růstové fáze lesa - tyčkovinu, tyčovinu, nastávající kmenovinu a vyspělou kmenovinu. Je charakteristické opatřeními směřujícími ke zvyšování kvality jednotlivých stromů, odstraňování stromů nežádoucích vlastností, zlepšování stability porostu a plnění produkčních i mimoprodukčních funkcí lesa. Péče o první tři růstové fáze lesa (tyčkovina až nastávající kmenovina) spočívá v porůbkách, vyspělá kmenovina se připravuje pro obnovu nebo se obnovuje.

Va

Období vytváření porostu - je vázáno na tři nejmladší růstové fáze lesa: nálet a založenou kulturu, nárost a odrostlou kulturu, mlazinu. Je charakteristické opatřeními směřujícími k zabezpečení nejzákladnějších znaků a parametrů druhové, prostorové i věkové skladby porostů. V prvních dvou růstových fázích se jedná o všestrannou péči o nálety, nárosty i kultury a v třetí růstové fázi o výchovu mlaziny, pročistky.

Va

Objekt databáze - pojem z terminologie tvorby a správy databází. Databázovým objektem může být tabulka, dotaz, sestava, formulář, modul a makro.

Kn

Oblast chráněná krajinná (CHKO) - rozsáhlé území s harmonicky utvářenou krajinou, s charakteristicky vyvinutým reliéfem, významným podílem přirozených ekosystémů lesních a trvalých travních porostů s hojným zastoupením dřevin, případně dochovanými památkami historického osídlení. Hospodářské využívání tohoto území je odstupňováno tak, aby se udržoval a zlepšoval jeho přírodní stav a byly zachovány a vytvářeny jeho optimální ekologické funkce. Rekreační využití je přípustné, pokud se tím nepoškozuje přírodní hodnoty území.

St

Oblast lesní přírodní - nejvyšší jednotka přírodního členění lesního prostředí. Území ČR je rozčleněno na 41 stabilně vymezených lesních oblastí zahrnujících území přírodně, produkčně a hospodářsky jednotná. Lesní oblasti byly vylišeny na základě hledisek geologických, klimatologických, orografických, fyto geografických – typologických. Tvoří rámce pro vymezení nejvyšších jednotek rozdělení lesa (plánovacích jednotek) a jsou pomocným rámcem pro vypracování oblastních plánů rozvoje lesů.

Sm

Oblastní plány rozvoje lesů - jsou metodický nástroj lesnické politiky a doporučují zásady hospodaření v lesích, stanoví pro přírodní lesní oblasti (41) rámcové zásady hospodaření

Vl

Obnova lesa - je proces nahrazování stávajícího, zpravidla dospělého lesa novým pokolením (generací) lesních dřevin. Obnova v pralesovitých a přírodních lesích probíhá samovolně ve stadiu rozpadu, tj. v procesu odumírání fyziologicky dožívajících stromů nebo na místě stromů zničených požárem, větrnými popř. hmyzími kalamitami nebo z jiných příčin. Obnova porostů v hospodářských lesích je souborem péstebních opatření, směřujících k vytvoření nového porostu na místě porostu starého, a to buď umělým nebo přirozeným způsobem. Obnova lesa patří k základním úkolům pěstování lesů a obnovní postupy a způsoby jsou i stěžejním hlediskem při vylišování hospodářských způsobů. Proces obnovy lesních porostů lze popsat a hodnotit podle různých znaků. Základními jsou:

- způsob vytváření nového porostu,
- prostorové uspořádání obnovy,
- doba trvání obnovy,
- velikost obnovované plochy.

Základní členění obnovy hospodářských lesů je podmíněno způsobem vytváření nových porostů. Rozlišují se dvě základní formy obnovy - obnova přirozená a obnova umělá. Při přirozené obnově se pro vznik nové generace lesa cílevědomě využívá reprodukční schopnosti mateřského porostu opadem semen, popř. výmladností. Obnova umělá je naopak charakterizována založením nového porostu sadbou, příp. sítí. Souběžná přirozená a umělá obnova na téže obnovované ploše se označuje jako obnova kombinovaná.

Podle prostorového uspořádání obnovy se vylišují tři základní techniky obnovních postupů:

- obnova clonná,
- obnova holosečná,
- obnova okrajová (násečná).

Pro dosažení obnovních cílů je často nezbytné v jednom porostu použít dvou, příp. všech tří základních obnovních postupů v účelné prostorové a časové kombinaci.

Podle délky obnovní doby se rozeznává obnova

- krátkodobá (obnovní doba kratší než 20 až 30 let),
- obnova dlouhodobá (obnovní doba nejméně 30 let).

Relativní podtext má členění obnov podle velikosti obnovované plochy na obnovu maloplošnou a obnovu velkoplošnou. Podle současných právních předpisů je v podmínkách České republiky limitována velikost obnovních sečí jedním, resp. dvěma hektary a kromě specifických případů i jejich šířkou do dvojnásobku výšky mýcených porostů.

Ka

Obnova lesa kombinovaná - využívá záměrně obnovu přirozenou i obnovu umělou na jedné obnovované ploše. Základ nového porostu tvoří obvykle přirozené zmlazení, které je účelně (zejména v mezerách) uměle doplněno dřevinami obnovního cíle. Termín obnova lesa kombinovaná nelze zaměňovat s pojmem kombinovaná obnovní seč, kde se jedná o kombinaci základní techniky obnovních postupů, tj. obnovy clonné, holosečné a okrajové.

Ka

Obnova lesa přirozená - je způsob vytváření nové generace lesa autoreprodukcí mateřského porostu. V přirozeném lese probíhá samovolně, v lese hospodářském je spojena s cílevědomou činností lesního hospodáře. Rozhodující význam má přirozená obnova generativní (semenná). Její úspěšnost je podmíněna výskytem semenné úrody, vhodným stavem půdního povrchu s často nezbytnou přípravou půdy a příznivým porostním klimatem od opadu semen, ujmoutí se náletu až do stadia nárostu. Na generativní přirozenou obnovu je v podstatné míře vázán podrostní způsob hospodaření (přirozená obnova pod mateřským porostem s horním cloněním). Může být ale vědomě využívána i při obnově porostů holými sečemi, a to buď ponecháním výstavek na pasekách (viz výstavkové hospodářství) nebo očekávaným bočním náletem semen z okolních porostů (přirozená obnova vedle mateřského porostu se cloněním bočním). Přirozenou obnovou je i obnova vegetativní, pařezovou a kořenovou výmladností.

Ka

Obnova lesa semenná - (generativní) je základní formou přirozené obnovy lesa, kdy nový porost vzniká z náletu a opadu semen (plodů) vlastního mateřského porostu, příp. z okolních porostů.

Ka

Obnova lesa umělá - vzniká výlučně záměrnou činností lesního hospodáře. Je charakterizována jako způsob tvorby následného porostu buď sadbou semenáčků a sazenic vypěstovaných v lesních školkách (příp. stromků vyzvednutých z náletů) nebo sítí semen a plodů přímo na obnovovanou plochu. Umělá obnova zcela převládá na holosečných obnovních prvcích, pod clonou mateřských porostů se uplatňuje ve formě podsadeb a podsítí. Umělá obnova vegetativní dominuje v topolovém hospodářství (výsadba řízků), ale významně se uplatňuje i při obnově porostů hlavních hospodářských dřevin výsadbou řízkovanců.

Ka

Obnova lesa vegetativní - charakterizuje vznik nového porostu nezemennou, vegetativní cestou. Může být přirozená i umělá. Ve výmladkovém a sdruženém lese se uplatňuje přirozená vegetativní obnova listnatých dřevin pařezovými, popř. kořenovými výmladky (viz obnova lesa výmladností). Specifickou formou přirozené vegetativní obnovy je hřížení, kdy se využívá schopnosti některých dřevin zakořenit větve při styku s půdou. Umělá vegetativní obnova, původně vázaná převážně na výsadbu řízků v topolovém (vrbovém) hospodářství, nachází stále širší uplatnění při výsadbě řízkovanců téměř všech hlavních jehličnatých i listnatých dřevin.

Ka

Obnova lesa výmladností - využívá schopnosti některých, zejména listnatých dřevin vytvářet ze spících (proventivních) i adventivních pupenů výhony - pařezové, popř. kořenové výmladky. Praktický význam má pařezová výmladnost zejména u dubu, lípy a habru. Obnova kořenovými výmladky je v našich lesích spíše výjimečná (osika, akát, topol bílý), a proto není cílevědomě využívána.

Ka

Obnova předsunutá - je ucelený systém obnovních sečí a obnovních postupů v porostech, v nichž je nutné z různých důvodů zahájit obnovu časově a prostorově v předstihu. Vychází z obnovního cíle a bere ohled na stanovištní podmínky a skutečný stav porostů. Předsunutá obnova se uplatňuje zejména při obnově a přeměnách rozsáhlých smrkových monokultur. Významné postavení má předsunutá obnova i v imisních oblastech, kde je poměrně neúčinnější v málo narušených porostech.

Ka

Obrazy barevné - Barevné obrazy – v systému analýzy obrazu se zpravidla skládají ze 3 složek, které představují intenzitu červené, zelené a modré složky. Hodnoty pixelů (digital number, DN) jsou pro každou složku v intervalu od 0 do 255. Zpracování barevných obrazů v systému analýzy obrazu (LUCIA, NIS-Elements AR) představuje zpracování intenzitní složky, kdy odstín a sytost zůstávají stejné. Pro zpracování tedy užíváme prostor HSI (hue (odstín), saturation (sytost) intensity (intenzita)).

Mz

Obrazy binární - představují produkty segmentačních funkcí (např. threshold) a nazýváme je také segmentovanými obrazy – vznikají z obrazů barevných nebo šedých. Mají pouze dvě možné hodnoty a to 0 pro pozadí a 255 pro objekty a struktury. Používají se především pro měření různých příznaků (zejména tvarů a velikostí) a jsou významnou pomůckou při obrazové analytickém zpracování barevných a šedých obrazů.

Mz

Obrazy šedé - šedé obrazy (laicky nazývané též černobílé) jsou obrazy odvozené a představují podmnožinu obrazů barevných. Hodnoty obrazových bodů se pro různé obrazové body mění od 0 do 255, jsou však stejné pro všechny tři složky v každém konkrétním obrazovém bodu (pixelu).

Mz

Obruba porostní - vzniká zpravidla jako výchozí obnovní prvek maloplošného holosečného charakteru (násek) při okrajové obnově. Musí být založena s ohledem na převládající směr větru a její šířka je vždy menší než výška obnovovaného porostu. Při rozvinuté okrajové obnově se již nejedná o porostní obrubu, ale o vnější okraj okrajové seče.

Ka

Oddělení - jednotka vnější prostorové úpravy lesa. Má orientační funkci. V terénu je **o.** vylisováno na základě orografických podmínek, jeho hranice tvoří stabilní snadno identifikovatelné liniové objekty (lesní cestní síť, vodní toky, hřbetnice a údolnice atd.), jeho průměrná výměra je kolem 100 ha.

Sm

Odluka - seč zamezující poškození porostu při odtěžení porostu sousedního, v případě jejich nevhodného situování na směr bořivých větrů. Ve starším porostu se vytěží na hranici s porostem mladším pruh o šíři 10 až 30 metrů a obnoví se přirozeně či uměle. Proveďte-li se zásah 20 až 30 let před řádnou mýtní těžbou staršího porostu, vytvoří se mezistupeň, který zvýší ochranu mladšího porostu proti větru.

Ko

Opatření preventivní ochrany - cílová opatření z oblasti prostorové úpravy lesů zaměřená na ochranu zejména proti abiotickým činitelům (hlavně proti bořivému větru a imisím). Hovoříme o tzv. konvenčních opatřeních využívaných zejména proti bořivému větru (odluky, rozluky, závory, systém porostních okrajů a pásů atd.) a opatřeních modernějších, cílových, zejména na ochranu proti imisím (protiimisi pásy, stabilizační žebro atd.) **O. p. o.** jsou uplatňována v cíleném systému integrovaném do vyšších jednotek rozdělení lesa a doplňují tento systém např. v rámci pasečných řad. Jejich uplatňování musí předcházet komplexní průzkum území v tzv. širších ekologických rámcích.

Sm

Okraj porostu - obvodová hranice lesního porostu k okolnímu lesnímu prostředí; je současně výrazným ekologickým rozhraním, významným znakem výstavby porostu a neopomenutelným předmětem pěstování, ochrany a hospodářské úpravy lesa.

Porostním okrajem strmě probíhá gradient klimatologických prvků z vnějšku do nitra porostu. V důsledku zvláštní konfigurace fyziologicko-ekologických faktorů (fenomén porostního okraje) jsou stromy na vlastním okrajovém rozhraní nebo v okrajovém pásu zvláště silně vystaveny přirozenému stresu, a proto jsou oslabeny proti působení druhotných škodlivých faktorů.

Porostní okraj bývá stejnorodý (složený ze stejných dřevin) nebo různorodý (složený z jiných dřevin než vlastní porost), je utvářen příkře nebo stupňovitě, přímočaře nebo členitě. Může mít též podobu porostní stěny nebo porostního pláště.

Okraj porostu je významným prvkem statické stability porostu ohroženého bořivým větrem; zejména provozní systémy smrkového hospodářství se opírají o jejich cílevědomé zpevnění (viz seče zpevňovací, viz pláště porostní) v rámci vnější prostorové úpravy lesa. Též dynamika rozpadu smrkových komplexů působením imisí v podstatné míře závisí na hospodaření v porostních okrajích, na jejich co nejdelším udržení. Porostní okraj je zvláště silně esteticky vnímán a je hlavním předmětem úprav parkových a rekreačních lesů. Účinné porostní okraje jsou budovány ze stromů odolných proti projevům okrajového fenoménu a jsou intenzivně vychovávány.

Te

Okraj vnější - v pěstování lesů úzká holosečná součást obnovy okrajové. Jedná se o vnější holý pruh podél stěny obnovovaného porostu, vzniklý zmýcením vnitřního okraje porostu. Jeho šířka se rovná vzdálenosti, do níž sahá účinná boční ochrana starého porostu a mění se podle expozice svahu a orientace stěny porostu ke světovým stranám. Šířka vnějšího okraje nikdy nepřesahuje střední výšku porostu a obvykle se pohybuje v rozpětí 1/3 až 2/3 výšky mateřského porostu.

Ka

Okraj vnitřní - v pěstování lesů pruh mateřského porostu v clonném postavení podél porostní stěny u okrajové obnovy. Jeho šířka je limitována účinným dosahem přímého bočního světla (podzáření). V zapojených porostech nepřesahuje 2/3 výšky stromů, v rozvolněných porostech může činit 1,5 až 2 násobek porostní výšky.

Ka

Orgán schvalovací pro lesní hospodářský plán - základní orgán, který schvaluje lesní hospodářský plán (LHP) a kontroluje hospodaření podle tohoto plánu; je krajský úřad, který se v této věci řídí platným lesním zákonem a legislativou související s dalšími předpisy nižší úrovně.

Ko, Sm

Památku přírodní - přírodní útvar menší rozlohy, zejména geologický či geomorfologický, naleziště nerostů nebo vzácných či ohrožených druhů ve fragmentech ekosystémů s regionálním významem, a to i takový, který vedle přírody formoval svou činností člověk.

St

Památku přírodní národní - přírodní útvar různé rozlohy, zejména geologický či geomorfologický, naleziště nerostů nebo vzácných či ohrožených druhů ve fragmentech ekosystémů s národním nebo mezinárodním vědeckým či estetickým významem.

St

Park národní - rozlehlé a přírodovědecky vysoce hodnotné státem chráněné území s člověkem málo pozměněnou přírodou. Toto území má zpravidla i značný význam klimatický, vodohospodářský a půdoochranný, čímž příznivě ovlivňuje i své širší okolí. Ochrana národního parku spočívá v tom, že hospodářská činnost a ostatní lidské zásahy nejsou sice vyloučeny, ale jsou usměrňovány tak, aby všechny hodnoty a funkce tohoto území byly zachovány a podle možností i zvyšovány. Vyhlášení národních parků přísluší vládě. V současné době jsou na území ČR čtyři národní parky: Krkonošský národní park, Národní park Šumava, Národní park Podyjí a Národní park České Švýcarsko.

Po, Va

Park přírodní - území přírodně, kulturně a historicky významné, které nemá charakter národního parku nebo chráněné krajinné oblasti a má být chráněno před ohrožením jeho estetické a přírodní hodnoty. Takové území lze vyhlásit (ve smyslu zákona č. 114/1992 Sb.) za přírodní park a stanovit podmínky pro jeho využívání (hospodářské, turistické apod.).

St

Párová korelační funkce - je postavena na dvourozměrném Poissonovu rozdělení pravděpodobnosti. Nevýhodnocuje však počet bodů (stromů) v celém okolí o poloměru r , nýbrž se opírá o počty stromů v okolí definovaném jako kruhový prsteneček o poloměru r a šířce $2h$. Do výpočtu jsou tak zahrnuty pouze stromy ve vzdálenosti od $r - h$ po $r + h$ od stromu výchozího. Každému stromu, který se nachází v takto definovaném okolí se přiřazuje váha podle jisté jádrové funkce. Ta je definována tak, aby stromům přiřazovala tím větší váhu, čím blíže se tyto nachází u středové kružnice prstencového okolí definované poloměrem r .

Výpočet se opakuje nad všemi stromy v oblasti při postupném zvětšování r s předem nastavenou velikostí kroku od minima až po zvolené r_{max} . Šířka prstence $2h$ se nastavuje před spuštěním algoritmu. Čím je šířka prstence větší, tím je hladší průběh této funkce a tím méně detailů změny struktury je schopna funkce detekovat. Naopak při menších šířkách prstence se zvětšuje množství detailní informace, křivka je méně hladká a obsahuje více fluktuací, což na druhé straně znesnadňuje interpretaci. Pro volbu velikosti kroku změny r platí totéž, co bylo uvedeno v případě K-funkce.

Matematické vyjádření výše popsaného algoritmu je následující:

$$Z_{(r)} = \sum_{i=1}^N \sum_{j=1, j \neq i}^N k(r - \|s_i - s_j\|)$$

kde:

$Z_{(r)}$ - součet vah pro dané r

N - počet stromů ve zkoumané oblasti

R - poloměr prstencového okolí

$\|s_i - s_j\|$ - Euklidovská vzdálenost výchozího (i) a cílového (j) bodu

$k(r - \|s_i - s_j\|)$ - jádrová funkce

Jádrová funkce má tento tvar

$$k_r(t) = \frac{3}{4 \cdot h} \cdot \left(1 - \frac{t^2}{h^2}\right) \text{ když } -h \leq t \leq h$$

$k_r(t) = 0$ pro všechny ostatní případy.

Podle matematického vyjádření jádrové funkce, parametrů prstencového okolí a intenzity Poissonova procesu je možné odvodit teoretické hodnoty součtu vah platné pro čistě náhodné uspořádání struktury.

$$Z_{(r)}t = \frac{1}{2 \cdot \pi \cdot r \cdot \lambda^2 \cdot \gamma_{(r)}}$$

kde:

$Z_{(r)}t$ - teoretická hodnota součtu vah pro dané r za předpokladu náhodného uspořádání stromů

π - Ludolfovo číslo (3.14152)

r - poloměr prstencového okolí

λ - intenzita Poissonova homogenního procesu

$\gamma_{(r)}$ - korekce na okrajové efekty

Párová korelační funkce je pak rozdílem zjištěného a teoretického součtu vah pro danou velikost poloměru okolí r .

$$g_{(r)} = \frac{Z_{(r)}}{Z_{(r)}t}$$

kde:

$g_{(r)}$ - párová korelační funkce

Z definice korelační funkce vyplývá, že pokud tato funkce nabývá hodnoty 1, je uspořádání bodového pole čistě náhodné. U pravidelných či shlukovitých struktur má párová korelační funkce hodnoty nižší, respektive vyšší než 1.

Mn

Pás lesní zpevňovací - pruh lesního porostu upravený zvláštními pěstebními zásahy za účelem zpevnění porostu proti účinkům větru; rozeznávají se okrajové a vnitřní zpevňovací pásy, též závory a porostní žebra.

Te

Pás porostní - preventivně ochranné opatření z oblasti vnitřní prostorové úpravy lesů. Jeho cílem je stabilizovat okraj porostu (za použití pestrého druhového spektra dřevin) proti pronikání proudu imisí. Buduje se postupně, je zájem, aby v něm byly obsaženy dřeviny různého věku, doporučovaná šířka je do 40m.

Sm

Pás protiimisní - preventivně ochranné opatření zaměřené na ochranu porostu proti imisím. Používá se zejména v horských polohách, kde se zakládá na nejextrémnějších místech (hřebeny, náběhové části údolí, atd.). Rozlišujeme **p. p.** polopropustné (o šíři zhruba 20 m), které se zakládají na volných plochách a mají podobnou funkci jako větrolam, a **p. p.** nepropustné (o šířce zhruba 40 m), které se zakládají v dosud stojících, imisně poškozených porostech. při jejich zakládání se používá pestřejší druhová směs odolnějších dřevin.

Sm

Pásma hygienické ochrany vodních zdrojů - ochranná pásma určená k ochraně vydatnosti, jakosti nebo zdravotní nezávadnosti vodních zdrojů. Hospodářské využívání těchto pásem bývá omezeno, popř. i zakázáno rozhodnutím vodohospodářského orgánu.

St

Pásmo ohrožení imisemi - prostorové vymezení těch částí lesů, které mají obdobnou dynamikou zhoršování zdravotního stavu lesních porostů charakterizované stupněm poškození těchto porostů imisemi. Stupeň poškození lesního porostu je určen podílem středně a silně poškozených stromů z celkového počtu stromů v lesním porostu. Podle dynamiky zhoršování zdravotního stavu se lesy zařazují do pásem ohrožení:

A - porosty s výrazným imisním zatížením, kde poškození dospělého smrkového porostu se zvýší průměrně o 1 stupeň během pěti let,

B - porosty s výrazným imisním zatížením v příznivějších podmínkách, kde poškození dospělého smrkového porostu se zvýší průměrně o 1 stupeň během šesti až deseti let,

C - porosty s imisním zatížením, kde poškození dospělého smrkového porostu se zvýší průměrně o 1 stupeň během 11 až 15 let,

D - porosty s nižším imisním zatížením, kde poškození dospělého smrkového porostu se zvýší průměrně o 1 stupeň během 16 až 20 let. Do tohoto pásma se zahrnují i takové lesní porosty, kde je vliv imisí patrný, ale dynamiku zhoršování zdravotního stavu lesních porostů zatím nelze přesně definovat.

Dynamika poškození není dána jen imisním zatížením - koncentrací určité škodliviny a délkou působení - významnou roli hrají také stanovištní podmínky. U smrku je velice důležitá nadmožská výška a terénní expozice (podmiňují určitý typ režimu proudění vzduchu, vodní režim, zásobování živinami apod.). U borovice hraje větší roli výživa. Pásma ohrožení jsou spolu se stupni poškození důležitým podkladem pro hospodářské zásahy. Pásma ohrožení jsou zejména důležitá pro výběr vhodných dřevin při obnově porostů, protože je podle nich možno odvodit prognózu dalšího vývoje. Pásma ohrožení byla zatím odvozována především s ohledem na přímé působení oxidu siřičitého. Vymezení podle tohoto kritéria ztrácí postupně na aktuálnosti, protože zatížení krajiny touto škodlivinou klesá a je nutno brát v úvahu další příčiny zhoršování zdravotního stavu lesů - půdní změny, nepříznivé klimatické podmínky, vliv stoupajících koncentrací ozónu, přímý vliv kyselé depozice, vliv rizikových prvků apod. To omezuje význam současných pásem ohrožení a možnosti jejich využití zejména v oblastech s nižším zatížením oxidem siřičitým.

Ma, Va

Pásmo přírodních léčivých zdrojů ochranné - ochranné pásmo v oblastech výskytu minerálních pramenů určených k čerpání minerální vody nebo léčivých zdrojů vyhlášené za účelem zabezpečení ochrany a hygienické nezávadnosti a požadovaného dostatku vody. Hospodaření v těchto pásmech je omezeno, popř. zakázáno. V nich se vyskytující lesy patří do kategorie lesů zvláštního určení.

St

Patro porostní - soubor rostlin v lesním porostu, které dosahují stejného nebo podobného výškového vzrůstu. Patro porostní tedy vymezuje výšku nad zemí, ve které je soustředěna hlavní biomasa asimilačních orgánů rostlin, popřípadě pod zemí, kde se rozlišuje hloubka uložení jednotlivých kořenových systémů. Podle toho se nadzemní část lesního porostu dělí na: stromové patro (rostliny vyšší než 3 m nad zemí), keřové patro (rostliny o výšce 1 až 3 m), bylinné patro (rostliny o výšce do 1 m) a přizemní (mechové a lišejníkové) patro. V půdním prostoru rozlišujeme: svrchní kořenové patro (kořeny v hloubce 0 až 20 cm pod půdním povrchem), střední kořenové patro (v hloubce 20 až 100 cm) a spodní kořenové patro (v hloubce větší než 100 cm).

Va

Péče o porostní zásobu - 1. pěstební směr v pojetí H. Krutsche zaměřený na utváření jakosti porostní zásoby podle principu nejhorší se odstraňuje nejdříve, nejlepší zůstává, za účelem dosažení optimální výše a nejvyšší jakosti konečné porostní zásoby. Tento směr je součástí koncepce přírodě blízkého pěstování lesů (viz). Do extrému dovedená péče o porostní zásobu uplatňovala jen negativní výběr slabých sortimentů a záměrně opomíjela pěstební podporu zmlazování, což nakonec vedlo k záporným výsledkům ekonomickým i ve stavu lesa. **2.** Péče o porostní zásobu založená na zralostním výběru je základní součástí pěstební techniky ve výběrném lese.

Te

Péče o porosty - pěstební a ochranná opatření od založení, popř. zajištění porostu až po jeho obnovu. Jednotlivým růstovým fázím odpovídají příslušná opatření. V nejmladších porostech je to ošetřování, ochrana a vylepšování kultur, doplňování nárostů, pročistky nárostů, seče plecí v kulturách a úprava spádových okrajů. V mlazínách se uskutečňují pročistky podle stavu porostu v podobě sečí plecích, prořezávek a čistek. Tyčkovin a tyčovin se týkají probírky, popř. zpevňovací seče (odluka, rozluka, závora). Péče o nastávající kmenoviny zahrnuje zpočátku probírky, později prosvětlování, popř. opožděné zpevňovací seče. Na péči o porosty navazuje obnova kmenovin. Do celé pěstební péče se promítají potřebná opatření ochrany lesa proti škodlivým abiotickým a biotickým činitelům.

Te

Pěstební analytika - je teoretický úsek pěstování lesů, který vyhodnocováním růstu a vývoje porostů na dlouhodobě sledovaných výzkumných plochách analyzuje způsoby pěstební techniky. Upřesňuje jejich účelné uplatnění a dává podnět ke zlepšení a modifikaci podle růstových předpokladů a podle hospodářských (společenských) požadavků. Pěstební analytika pracuje metodami strukturální analýzy a produkční ekologie.

Te

Pěstební interval - určuje periodicitu pěstebního, zpravidla výchovného zásahu. Tato periodičita se vyjadřuje buď počtem let mezi dvěma za sebou následujícími pěstebními zásahy nebo v metrech intervalu výškového přírůstu (podle střední nebo horní výšky) vychovávaného porostu. Pěstební interval vymezený počtem let závisí nejen na druhové a prostorové skladbě porostu, ale i na intenzitě růstu a síle předcházejícího zásahu. Pěstební interval určovaný podle úseků výškového přírůstu je naproti tomu konstantní pro porosty různého věku a bonit.

Va

Pěstební opatření - jsou jednotlivé pěstební úkony, kterými se má bezprostředně dosáhnout žádoucí změny stavu porostu nebo usměrnit jeho další vývoj; dělí se na pěstební zásahy do vlastního porostu a jeho složek (seče a vyvětvování) a na jiná pěstební opatření, která nezasahují přímo dřevinnou složku, nýbrž jiné synuzie a ekotop (např. příprava půdy pro obnovu, hnojení aj.).

Te

Pěstební plánování - je stanovení pěstebních cílů, cest k jejich dosažení a nutných nákladů opřené o biologická (ekologická), ekonomická a technická východiska. Pěstební plánování v zásadě zabírá dva časové horizonty. Dlouhodobé pěstební plánování stanovuje pěstební cíle v souladu s pěstebním systémem - překračuje horizont decenní; krátkodobé pěstební plánování zahrnuje několikaleté plánovací periody, není však operativním ročním plánem pěstebních technologických činností. Pěstební plánování je více nebo méně propojeno s hospodářskoupravnickým plánováním.

Te

Pěstební systém - komplexní pěstební technologie vyznačující se určitým způsobem obnovy, výchovy a těžby lesních porostů, která vyúsťuje v určitou druhovou, prostorovou a věkovou skladbu a velikost nahromaděné biomasy. Pěstební systém je součástí provozního systému - je mu podřazen a musí vyhovovat hospodářskému způsobu, popř. jeho formě.

Te

Pěstební technika - soubor dovedností, postupů a opatření používaných při pěstebním usměrňování růstu, vývoje a obnovy lesních porostů ve smyslu pěstebních cílů a vytváření těch vlastností, které les má mít pro plnění stanovených funkcí. Podle obou hlavních pěstebních opatření se pak určují technika výchovy a technika obnovy lesa, rozdílné popř. podle pěstebních systémů.

Te

Pěstební technologie - způsob a postup uskutečňování pěstebních opatření.

Te

Pěstební výběr - vyhledávání a rozlišování stromů podle jejich vlastností za účelem zlepšení skladby porostu v souladu s pěstebními záměry.

Pe

Výběr kladný (pozitivní) - vyhledávají se při něm stromy dobrých vlastností, které se proto jako perspektivní porostní složka stávají předmětem výchovné péče. Při výchovných sečích se uvolňují od stromů, které jim brání v růstu. Výběr kladný se zpravidla soustředí na stromy úrovněvé, popř. nadúrovněvé. Na stromy nižších tříd jen v případech cenných a jinak zajímavých jedinců.

Pe

Výběr tvarový - případ kladného pěstebního výběru, při němž se klade zvláštní důraz na jakost kmene či koruny. Vybírají se při něm také stromy určené k vyvětvování nebo tvarování korun.

Pe

Výběr zralostní - výběr zaměřený na stromy, které dosáhly tržně zajímavých rozměrů, a které z hlediska produkčního ztratily opodstatněnost dalšího setrvávání v porostu. Uplatňuje se při tzv. komerčních probírkách, při obnovní těžbě a zejména ve výběrném lese.

Ch

Výběr záporný (negativní) - případem záporného pěstebního výběru je výběr zdravotní, jehož hlavním kritériem je zdravotní stav stromu nebo jeho napadení škodlivým činitelem.

Pe

Výběr jednotlivý (individuální) - způsob pěstebního výběru, při kterém se posuzují vlastnosti každého stromu. Podle pěstebního záměru se přihlíží k vitalitě stromu, kvalitě kmene, zavětvení, zdraví, stabilitě aj.

Pe

Výběr schematický - způsob pěstebního výběru, při kterém se nepřihlíží k vlastnostem jednotlivých stromů, ale pouze k jejich rozmístění. Smyslem výběru schematického je pouze snížení hustoty porostu a zlepšení porostního prostředí. Výběr schematický může být např. geometrický, řadový a pruhový. Je jedním z prvků racionální technologie výchovných sečí, neboť není třeba vyznačovat všechny stromy určené k těžbě, ale jen určit podle jakého schématu se má postupovat.

Pe

Výběr geometrický - způsob schematického pěstebního výběru, při němž se nepřihlíží k vlastnostem stromů, ale pouze k jejich prostorovému rozmístění. Výběr geometrický je soustředěn do okolí cílových nebo nadějných stromů. V jejich okruhu o určitém poloměru se vyznačí k těžbě všechny stromy. Velikost poloměru závisí na hustotě, věku a potřebě uvolnění cílového stromu.

Pe

Výběr kombinovaný - je současné použití dvou způsobů nebo druhů pěstebních výběrů: např. výběru kladného a záporného nebo podúrovňového a úrovňového nebo jednotlivého a schematického aj. Protože pojem výběr kombinovaný není jednoznačný, je třeba jej vždy blíže určit.

Pe

Pěstební zásah - pěstební opatření za účelem ovlivnění růstových a jakostních vlastností stromů a porostů.

Ch

Pěstování lesa - lesnický obor, který plánuje, uskutečňuje a kontroluje výsledek takových biotechnických opatření, která slouží k vytváření a dotváření lesních porostů v zájmu co největšího trvalého uspokojení požadavků vlastníka lesa a společnosti při zohledňování přírodních existenčních a produkčních podmínek - ekosystémové podstaty lesa. Přihlíží k rozvoji výrobních činitelů a k základním rámcům určeným hospodářskou úpravou lesa. Předmětem pěstování lesa je jednotlivý strom, porostní složka a lesní porost jako součást vyššího přírodního a hospodářského celku.

Úkolem pěstování lesa jako vědeckého oboru je shromažďovat, porovnávat, vyhodnocovat, vědecky dokladat pravidla používaná v praktickém pěstování lesa a ohraničit jejich platnost.

V důsledku prohlubující se dělby práce a vědecké specializace se pěstování lesa rozděluje v zásadě na zakládání lesů, tj. na semenářství, školkařství, zalesňování a šlechtění lesních dřevin a na pěstování lesů v užším významu, tj. usměrňování růstu a vývoje lesních porostů od jejich vzniku až po opětovnou obnovu.

Te

Pěstování lesa přírodě blízké - strategie obhospodařování lesů, při které je les chápán jako ekologický i technologický systém a je utvářen s nejlépe možným využitím ekologických zákonů a přírodních sil a jeho společensky rozhodující funkce jsou plněny bez přerušení. Pěstování lesa přírodě blízké samo o sobě není pěstebním systémem a se žádným jiným pěstebním systémem je nelze ztotožnit. Každá forma hospodářského způsobu, s výjimkou velkoplošné holosečné, může být posuzována podle přiblížení nebo vzdálení se přirozenému vývoji lesa. Je to tedy dynamická myšlenková orientace, která od svých počátků formulovaných koncem 19. stol. K. Gayerem získala další velký impuls v Möllerově pojetí lesa trvale tvořivého a poté našla řadu dalších výrazových odstínů na konci 20. stol. jako ekologicky opodstatněné (přiměřené, založené, orientované) pěstování lesů. Zastánci přírodě blízkého pěstování lesa se v evropském měřítku spojili v rámci hnutí Pro Silva.

Ze širokého evropského myšlenkového spektra lze odvodit obecné prvky přírodě blízkého pěstování lesa, kterými by se měl konkrétní objekt vyznačovat:

- 1) vytváření a udržení optimální druhové, věkové a prostorové skladby přiměřené stanovišti a hospodářskému cíli,
- 2) přesun hospodaření na ploše k hospodaření s jednotlivým stromem,
- 3) využití dynamiky lesa při obnově, v první řadě přirozené.

Souhrnně to znamená využívat, udržovat nebo zvyšovat produkční potenciál stanoviště účelně smíšenými porosty a stálou existencí lesa, tj. pokud možno vyloučit velkoplošné holosečné obnovní prvky. Přírodovědným prototypem pěstování lesa přírodě blízkého je na daném ekotopu stav přírodního lesa, ten však není cílem. Pěstování lesa je zaměřeno na hospodářský les bez rozdílu dosavadního způsobu obhospodařování; může být např. uplatněno i v nepřirozených jehličnatých porostech.

Pěstování lesa přírodě blízké směřuje k jednotě ekologie a ekonomie, tj. vytvoření a udržení lesa ekologicky stabilního se širokou nabídkou užitků - dřevoprodukčních i neprodukčních. Tím se stalo oporou trvale udržitelného (setrvalého) lesnictví podle mezinárodně stanovených kritérií.

Te

Pixel - (pxl, obrazový bod) je nejmenší bod obrazu. Počet aktuálních obrazových bodů je dán parametry obrazové matice, které závisí na konkrétní konfiguraci systému, zvláště pak na vlastnostech a nastavení digitalizační karty. (např. 600 x 480, 800 x 600, 1024 x 768, 1152 x 864, 1280 x 960, 1280 x 1024 pixelů apod.). Tyto hodnoty vyjadřující velikost obrazové matice nám udávají rozlišení obrazu. V teorii analýzy obrazu rozlišujeme tři základní typy obrazů: barevné, šedé a binární.

Mz

Plán lesní hospodářský - stěžejní dílo hospodářské úpravy lesů, je nástrojem vlastníka k hospodaření v lese. Dává přehled o přírodních, technických a ekonomických podmínkách hospodaření a o současném stavu lesa a navrhuje základní hospodářská opatření. Jeho náležitosti jsou textová část, hospodářská kniha a lesnické mapy

Vl

Plán hospodářský lesní modelový - návrh činností pro plánovací jednotku střední a větší výměry. Má dvě části: popis porostu zpracovaný běžným způsobem a plán hospodářských opatření vyjádřený formou simulačních modelů, nikoli pro konkrétní porosty, ale pro soubory porostů v rámci věkových stupňů. Může obsahovat: vývoj porostní zásoby (porostu hlavního, podružného i sdruženého), vývoj přírůstu a odvozené intenzity pěstební péče, stanovování etátu předmýtní i mýtní úmyslné těžby, diferencovaně pro věkové stupně, a to jak v zásobě, tak i ploše atd. Modelové zpracování umožňuje vlastníkově tržně rozhodovat o hospodaření na svém majetku, zároveň jej reguluje, stanovuje limity hospodaření.

Sm

Plán hospodářský souhrnný (SLHP) - sumář údajů lesního hospodářského plánu (LHP) pro celou republiku, případně oblasti lesů (podle krajů). SLHP pro ČR představuje podle dosavadní metodiky současně i českou národní inventarizaci lesů. Tyto plány uvádějí základní informace o stavu lesů, např. zastoupení dřevin podle ploch a věkových stupňů, zásoby, navrhované těžby mýtní a předmýtní, základní informaci o kvalitě dřevní zásoby a její sortimentu, přírůsty a další údaje. Protože se ročně u nás obnovovala zhruba jedna desetina lesních hospodářských plánů a tyto plány měly desetiletou dobu platnosti, představují údaje SLHP vlastně sumu současně platných LHP k datu tohoto plánu. Jsou tedy údaje těchto plánů uváděny v průměru s pětiletým časovým zpožděním. V současné době se již nezpracovávají.

Ko

Plánování rámcové - stanovení zásad a směrnic hospodaření pro jednotky s podobnými přírodními a porostními podmínkami - hospodářskými soubory, které jsou prostorovým rámcem tohoto plánování. Časovým rámcem je období zpravidla delší než doba platnosti lesního hospodářského plánu (LHP) a je limitována délkou obměty. Základním krokem **p. r.** je tvorba hospodářských souborů. Jeho výsledkem jsou rámcové směrnice hospodaření, obsahující pro vytvořené hospodářské soubory základní rozhodnutí a zásady sloužící pro usměrnění podrobného plánování a hospodaření. Tyto směrnice vyplývají ze závěrů a výsledků speciálního šetření (průzkumů). Rámcové směrnice jsou jednou ze základních součástí textové části LHP.

Ko

Plán péče o maloplošná zvláště chráněná území - je uceleným souborem provozně reálných preventivních a nápravných optimalizačních opatření k úpravě porostních i stanovištních poměrů lesního ekosystému, ve prospěch předmětu ochrany, s cílem nastolení autoregulačních procesů. Je závazným podkladem pro tvorbu LHP, tj. dokumentem, ve kterém by s potřebnou podrobností a srozumitelností měly být pro uživatele formulovány veškeré známé požadavky významné pro péči o „m“ZCHÚ a pro naplňování jejich poslání. Plány péče je povinné zpracovávat pro národní přírodní rezervace, přírodní rezervace, národní přírodní památky a přírodní památky. Pokud je zapotřebí zabezpečit „m“ZCHÚ před škodlivými vlivy z okolí, zpracovávají se i pro jejich ochranná pásma.

Va

Plán péče o velkoplošná zvláště chráněná území - plán navržený a schválený pro jednotlivé národní parky a jejich ochranná pásma i jednotlivé chráněné krajinné oblasti, a to zpravidla na období deseti až dvaceti let. Území národních parků a chráněných krajinných oblastí se člení do jednotlivých zón se specifickým režimem ochrany. Obsahem plánu péče jsou dlouhodobá a krátkodobá opatření na ochranu rostlin a živočichů, péče o les a půdu, vzhled krajiny, ekologické limity osídlení, dopravy, turistiky a hospodaření na území národních parků a chráněných krajinných oblastí. Kromě toho plán obsahuje úkoly pro strážní a informační službu a zásadní vnitřní úkoly pro činnost orgánů ochrany přírody.

St, Va

Plán rozvoje lesů oblastní - nástroj státní lesnické politiky upravující základní zásady hospodaření v lesích v určité lesní oblasti, s cílem dosažení optimálního stavu lesů a zlepšení všech funkcí lesa. Tyto **p. r. l. o.** byly u nás poprvé zmíněny v zákoně č. 96/1977 Sb., O hospodaření v lesích a státní správě lesního hospodářství (§4, odst. 1), a prováděcí vyhlášce MLVH č. 13/1978 Sb., O kategorizaci lesů, způsobech hospodaření a lesním hospodářském plánování (§ 24, odst. 2). Zde je stanoveno, že pro lesní oblasti tyto plány „stanoví základní směry a cíle hospodaření v lesích s ohledem na jejich přírodní a hospodářské podmínky a společenské zájmy těchto oblastí“. Z této stručné formulace je zřejmé, že **p. r. l. o.** mají sloužit nejen jako základna pro oblastní lesnickou politiku, ale že mají význam celospolečenský (pro zpracování územně-plánovací dokumentace). Přístup k těmto oblastním plánům byl v prvních letech po vydání citovaných právních norem značně váhavý a teprve politické a hospodářské změny po roce 1989 přispěly k oživení a k aktualizaci úkolů těchto plánů. Upravené označení „oblastní plán rozvoje lesů“ zavádí nový zákon č.289/1995 Sb., který také stanoví obsah těchto plánů:

Část textová: **a)** rozbor růstového prostředí, poslání a funkce lesů, systém ekologické stability a míra imisního ohrožení lesů, **b)** zásady obnovy výchovy, zalesňování, prostorové úpravy a ochrany lesů, meliorací a hrazení bystřin v lesích, **c)** rámcové směrnice hospodaření pro hospodářské soubory.

Mapy, obsahující schematické zobrazení růstových podmínek oblastí, systém ekologické stability, funkce lesů, kategorie a pásma ohrožení lesů imisemi.

Zákon také upřesňuje poslání těchto plánů: jsou podkladem pro zpracování lesních hospodářských plánů a lesních inventarizačních osnov, pro kategorizaci lesů, pro vymezení oblastí k zachování genofondu původních lesních dřevin, pro podporu hospodaření v lesích a pro zpracování územně-plánovací dokumentace.

Zpracování **p. r. l. o.** má podle návrhu zákona zadávat a schvalovat ústřední orgán státní správy lesů (Ministerstvo zemědělství). Vzhledem k výrazné převaze veřejného zájmu má zpracování těchto plánů hradit stát.

Sm

Plantáž lesní (lignikultura) - výsadba vhodných druhů, sort nebo ras dřevin sloužící pro průmyslovou (agrotechnickou) výrobu speciálních lesních výrobků (sortimentů dřeva) na stanovišti, které díky přirozenému produkčnímu potenciálu nebo jeho umělému udržování na vysoké úrovni mohou v krátké době poskytnout špičkový výnos v odpovídajícím množství a jakosti (viz hospodářství plantážní).

Te

Plášť porostní - okraj lesního porostu tvořený stromy s korunami sahajícími nízko k zemi a chránícími tak porostní nitro před bořivými vlivy. Dokonalý plášť porostní, tj. sahající až k zemi, se vytvoří samovolným přirozeným postupem po dlouhé době, v obhospodařovaném lese se proto spokojíme s částečně zapláštěným porostním okrajem. Stabilita pláště porostního spočívá i v lepším zakořenění stromů.

Te

Plášť větrný - hluboce zavětvěný okraj porostu, který má chránit stromy uvnitř před různými škodlivými vlivy. Nazývá se též ochranný plášť. Význam větrného pláště je uznáván již několik staletí. Chrání lesní porosty proti těmto škodlivým vlivům: proti větrným polomům, sněhovým polomům, námraze a ledovce, vysoušení, mrazu,

vysoké teplotě, ohni, světelnému a tepelnému záření, vzdušné erozi, plynným imisím, prašným imisím, lavinám, přenosu škodlivého hmyzu a přenosu houbových chorob. Větrný plášť má vést kolmo na směr větrného proudění. Uvnitř lesního komplexu má chránit každý porost a vytvořit z něj samostatnou část. Na rozhraní lesa a nelesních pozemků má tvořit ochranný lem. Účinnost větrného pláště zvyšuje skladba z více druhů dřevin, přičemž příměs listnatých dřevin má být aspoň 30 %. Spodní vrstva má být hustá, u náhle obnažených vyšších porostních stěn se má spodní vrstva vytvořit z rychle rostoucích stromových dřevin a keřů. Udrží se v pruhu 15 až 50 metrů v řidším sponu. S tvorbou větrných plášťů se začíná nejpozději ve věku 40 až 50 let. V pasečném hospodářství slouží k tvorbě pláště rozluky a odluky. Plášť je nutno pečlivě chránit proti poškozování dobyt看, stavbami objektů na lesních okrajích, vypouštěním odpadů a prováděním meliorací na lesních okrajích a zvláště proti poškozování přibližováním dříví. Uvnitř větrných plášťů není důležitý tvar stromů, ale především jejich zdravotní stav. Jako nejcennější část porostů se při obnově větrné pláště kácí až naposled.

Vi

Plocha cloněná - porostní plocha zmenšená o plochu nekrytou horizontální projekcí korunového patra. Cloněná plocha jednoho stromu se počítá jako podíl cloněné plochy porostu připadající na jeden strom (viz plocha úživná).

Te

Plocha clonná - úhrnná plocha horizontálních projekcí všech korun. Tato plocha může být i několikrát větší než je plocha vlastního porostu. Rozdíl plochy clonné a plochy cloněné, velký v mládí, se s přibývajícím věkem zmenšuje.

Te

Plocha inventarizační - inventarizační plocha má rozlohu 500 m² a skládá se ze tří pomyslných, různě velikých, soustředných inventarizačních kruhů, ve kterých probíhá vlastní měření a sběr dat. Nejmenší kruh (poloměr 3 m) slouží k měření stromů od výčetní tloušťky 7 cm, na kruhu o poloměru 7 m jsou měřeny stromy od výčetní tloušťky 12 cm a na celé inventarizační ploše jsou měřeny stromy s výčetní tloušťkou od 30 cm. Navíc se mimo střed inventarizační plochy zakládá tzv. obnovní kruh pro sledování obnovy (HÚS – SB).

Kd, Sm

Plocha úživná - podíl porostní plochy připadající na jeden strom. Rozdíl mezi plochou úživnou a plochou cloněnou stromem ukazuje na míru využití růstového prostoru. Plochu úživnou lze podstatně ovlivňovat pěstebními zásahy.

Te

Podrost - v pěstebním smyslu přízemní dřevinné patro - stromové nebo keřové, jež roste pod horním stromovým patrem.

Te

Plocha demonstrační - vzorová, trvale a viditelně označená plocha, na které je prezentován způsob obhospodařování lesa směřující k vytčenému pěstebnímu cíli pro určitý typ vývoje lesa a v konkrétním typu porostu (HÚS-SB).

Cr

Plocha dřeviny redukována (plocha dřeviny redukována) - ta část skutečné plochy dřeviny, která je plně využita k produkci dřevní zásoby (RPD). Ideální představu o ploše plně využité k produkci dávají růstové tabulky. Platí

$$RPD = \frac{V}{V_{tab}}$$

kde:

V - objem dřeviny na ploše porostu

V_{tab} - objem dřeviny na 1 ha pro daný věk a bonitu z růstových tabulek

plocha porostu redukována (RPP) je součet redukovaných ploch zastoupených dřevin, platí:

$$RPP = Psk \cdot \rho$$

kde:

Psk - skutečná plocha porostu
 ρ - zakmenění

Dr

Plocha inventarizační (HÚS-SB) - trvalá plocha o poloměru 12,62 m (rozloha 50 m²). Skládá se ze tří různě velkých soustředěných inventarizačních kruhů, ve kterých se realizuje vlastní měření a sběr dat. Navíc se mimo střed inventarizační ploch zakládá tzv. obnovní kruh pro sledování obnovy.

Cr

Plocha lesní části - kterou se rozumí číselný údaj o velikosti části lesa zjištěný měřením; plochu etází lze stanovit i též odhadem, uvádí se s přesností na setiny ha.

Sm

Plocha zkusná - reprezentativní dočasně nebo trvale vyznačená část porostu, která slouží zpravidla pro zjišťování stavu porostu a pro určení hospodářských opatření (např. probírkové zkusné plochy) nebo pro výzkumné účely. Při jejím využití se vychází z teorie náhodného výběru a odhadu statistických charakteristik základního souboru pomocí výběrových charakteristik. Nejběžnější je použití zkusných ploch pro zjišťování zásob reprezentativními metodami.

Dr

Plocha zkusná kruhová - plocha ve tvaru kruhu (zpravidla stejné velikosti), která se umísťuje na území, kde se provádí šetření. Základní statistický soubor je tvořen hodnotami veličiny ze všech možných **p. z. k.** Protože je **p. z. k.** určena středem a zpravidla konstantním poloměrem, je základní soubor **p. z. k.** tvořen všemi kruhy, které mají střed na ploše a které lze do plochy umístit. Výběrový soubor zkusných ploch se získá bodovým výběrem potřebného počtu zkusných ploch na celém zkoumaném území. Výhodně se uplatňuje systematický výběr. Velkou pozornost je třeba věnovat velikosti **p. z. k.** V praxi se zpravidla používají normované velikosti **p. z. k.** (0,02 ha, 0,03 ha, 0,05 ha a 0,10 ha). V lesnické praxi je metoda **p. z. k.** používána k zjišťování zásob porostů. Je vypracována přesná a závazná metodika, aby bylo zaručeno dosažení stanovené přesnosti a snížená časová náročnost a nákladnost prací.

Dr

Plocha zkusná pásová - plocha ve tvaru pásových ploch. Při výběru se určí směr linií a jejich umístění, tj. jejich odstupová vzdálenost. Kolem linií se vytyčí pás určité konstantní šířky. Rovněž variabilita veličiny se musí posuzovat podél linií. V naší lesnické praxi se dříve používalo metody **p. z. p.** zejména k zjišťování zásob porostů. Byla vypracována přesná a závazná metodika k dosažení stanovené přesnosti a snížení časové náročnosti a nákladnosti prací. V současné době se tato metoda používá zřídka, je nahrazována metodou kruhových zkusných ploch a hlavně metodou relaskopickou.

Dr

Počátek obnovy - se zjišťuje pro sudý počet decenní obmýtí +1 – polovina doby obnovní, pro lichý počet decenní obmýtí – 4 + polovina doby obnovní.

Vl

Počet ploch minimální - pojem z oblasti statistické provozní inventarizace. Počet inventarizačních ploch umístěných v rámci typu vývoje lesa a segmentu porostního typu, při kterém je dosaženo požadované přesnosti zjištění zásob (HUS – SB).

Kn

Podsadb (podsazování) - umělé vytváření nového porostu sadbou pod clonou staršího (obnovovaného) porostu. Podsadba má opodstatnění zejména při doplňování přirozené obnovy dřevinami, které nemohou z různých důvodů nasemenit v dostatečném rozsahu nebo dřevinami obnovního cíle, které nejsou zastoupeny v mateřském porostu. Podsadbu lze využít i jako krycí dřeviny především v modřínových, popř. rozvolněných dubových a borových porostech. Při uvolňovacích a domýtných sečích je nutné dodržovat technologii těžby a vyklizování i prostorový pořádek tak, aby poškození nového pokolení lesa bylo únosné. Podsadba se může uplatnit při obnově lesů

v imisních oblastech, kde lze např. úspěšně podsazovat dospívající a dospělé porosty rozvolněné vytěžením odumřelých a odumírajících stromů dřevinami obnovního cíle (buk).

Ka

Podsíje (podsévání) - umělé vytváření nového porostu sítí semen nebo plodů pod clonou staršího (obnovovaného) porostu. Používá se ze stejných důvodů jako podsadba u dřevin s velkými semeny (dub, buk).

Ka

Pole databáze - sloupec databázové tabulky obsahující pro jednotlivé záznamy jeden druh informace. Pole mívá definovaný datový typ a další parametry.

Kn

Pole pracovní - prostorově vymezená část porostu za účelem intenzivního celoplošného hospodaření, zvýšení přehlednosti pěstebních a těžebních zásahů a šetrného soustředování dřeva. Velikost a tvar pracovního pole závisí na terénním reliéfu, směru nebezpečného větru, věku a funkčním typu porostu i prostředku použitého k soustředování dříví. Rozčlenění porostů na pracovní pole vychází z vyřešeného systému přibližovacích linek v souladu se směrem obnovy a pohybu dříví k cestě.

Va

Popis porostu - součást hospodářské knihy lesního hospodářského plánu a lesní hospodářské obnovy. **P. p.** zahrnuje pro jednotlivé porosty obecné údaje charakterizující přírodní a hospodářské poměry a speciální údaje na úrovni taxační inventury, tzn. pro jednotlivé zastoupené dřeviny jejich základní dendrometrické charakteristiky jako podklad pro stanovení plánu hospodářských opatření.

Sm

Porost - části lesa odlišující se od sebe druhovou, věkovou nebo prostorovou skladbou, kategorií nebo odlišným hospodařením. Výměra neklesá pod 0,20 ha. Označujeme malými písmeny. Slouží k plánování, realizaci a evidenci hospodářských opatření

VI

Porost (HÚS-SB) - část lesa (i plošně nesouvislá), která má shodné či příbuzné stanovištní podmínky, směřující k podobné potenciaální přirozené vegetaci a určující velmi podobný vývojový cyklus přírodního lesa závěrečného typu. Přísluší k jednomu konkrétnímu typu vývoje lesa.

Cr

Porost dospělý - porost v růstové fázi vyspělé kmenoviny, který dosáhl mytní zralosti.

Va

Porost dospívající - porost v růstové fázi nastávající kmenoviny.

Va

Porost etážový - porost, v němž je zastoupeno více věkových stupňů (nejméně dva) v nadřazeném uspořádání. Vznikají-li etáže při obnově porostů, jedná se o etážové porosty obnovované. Vedle těchto porostů jsou časté porosty, ve kterých zůstávají etáže trvale nad sebou, pak se jedná o etážové porosty neobnovované, v nichž je vzájemný poměr etáží víceméně statický.

Ku

Porost labilní - porost se sníženým odolnostním potenciálem, tj. se značně narušenou ekologickou a statickou stabilitou. Snížená schopnost odolávat škodlivým abiotickým i biotickým činitelům vychází z malé vhodnosti druhů a ekotypů dřevin a jejich prostorové a věkové skladby nepřiměřené pro dané prostředí. Určitého zpevnění (stabilizace) porostu lze dosáhnout v období vytváření porostu při prvních pročistkách (úpravou druhové skladby, stupně zápoje apod.) a dále v období vyspívání porostu zpevňovacími sečemi.

Va

Porost lesní - v komplexním pojetí pěstování lesa je porost lesní základní růstově a vývojově vymezená část lesního ekosystému s jednotlivými jeho složkami - dřevinnými, bylinnými, půdními, hydrologickými, vzdušnými i živočišnými. Pěstební činnost se totiž váže na celý lesní ekosystém, i když převážnou péči věnuje jeho dřevinné složce. Proto jde především o skladbu porostu (viz), která zachycuje jeho vnější i vnitřní znaky, a to jednak po stránce druhové, věkové a prostorové a jednak po stránce hospodářsky funkční (produkční i mimoprodukční). Z praktického hlediska je lesní porost posuzován podle původu, druhové (ekotypové), věkové a prostorové skladby v souladu s hospodářskými cíli, včetně funkčního zaměření porostu. Podle toho rozlišujeme porost dospělý, dospívající, labilní, mladý, náhradní, nesmíšený, nezpevněný, přestárlý, různorodý, různověký, smíšený, stabilní, stejnorodý, stejnověký, středního věku, zpevněný a zralý. V taxačním pojetí je lesní porost základní jednotkou prostorového rozdělení lesa, a proto slouží k plánování, realizaci a evidenci hospodářských opatření. Každý porost jako celek vyžaduje zvláštní péči, která musí být v souladu s jeho porostní skladbou a funkčním zaměřením. Hranice porostu v obhospodařovaném lese nebývají vždy přesně ustáleny; v přírodním lese se přibližně kryjí s rozčleňovacími liniemi stanovišť.

Va

Porost mateřský - dospělý, přirozeně obnovovaný lesní porost. Cílevědomé snižování jeho zápoje je podstatou obnovy clonné, kdy nová generace lesa vzniká na místě původního porostu (přirozená obnova pod mateřským porostem). Úspěšné nasazení a ujetí se náletu na násečných a holosečných obnovních prvcích je charakteristické pro přirozenou obnovu vedle mateřského porostu.

Ka

Porost mladý - porost do růstové fáze tyčkoviny; zahrnuje tedy první tři růstové fáze lesa - nálet a zajištěnou kulturu, nárost a odrostlou kulturu, mlazinu.

Va

Porost nesmíšený - porost tvořený jednou dřevinou, která je určující z hlediska produkce a zásad obhospodařování, popř. se zastoupením vtroušených dřevin do 10 %. Tyto jednodruhové porosty vznikají většinou umělou obnovou.

Va

Porost přestárlý - porost v poslední růstové fázi lesa, přesahující fyziologickou a dosahující fyzickou zralost stromů (viz též kmenovina přestárlá).

Va

Porost rozvrácený - porost, který vzhledem ke svému poškození není schopen další existence. Rozvrácené porosty jsou vesměs porosty silně proředěné. Při poklesu zakmenění na 0,4 mají naději na regeneraci pouze mladé smrkové porosty do 50 let. Postupným růstem se může zakmenění doplnit na hodnotu 0,85 za 40 až 50 let. Regeneraci lze očekávat u smrkových porostů ve věku 60 až 70 let, u nichž zakmenění pokleslo na 0,6. Starší a silněji proředěné porosty je třeba předčasně smýtit, neboť povrch půdy zabuřeňuje a horní etáž dále proředuje vítr. K rozvrácení může dojít vlivem sněhu, větru, imisí, kalamitního usychání, velkoplošného loupání vysokou zvěří, hmyzích kalamit apod. Předčasná likvidace se provádí pouze v silně poškozených částech, u částečně poškozených se provádí např. úprava okrajů. Předčasná obnova může začít podsadbami, použitím odolnějších dřevin (přeměna porostu), odvodněním nebo prostorovými úpravami.

Vi

Porost různověký - porost, jehož porostní složky mají výrazně rozlišenou věkovou skladbu. Trvale různověké porosty si v průběhu celého vývoje zachovávají věkové členění a tím i rozrůzněnou prostorovou skladbu. Vznikají převážně přirozenou obnovou (např. přírodní lesy a lesy obhospodařované výběrným způsobem). U dočasně různověkých porostů je věkové členění patrné převážně v etapě mladosti.

Va

Porost smíšený - porost tvořený ze dvou a více dřevin, které jsou smíšeny v určitém poměru, přičemž zastoupení žádné z nich nedosahuje 90 %. Podle rozmístění dřevin na ploše může být smíšení pravidelné (u porostů založených umělou obnovou - sadbou) nebo náhodné až shlukovité (u porostů vzniklých přirozenou obnovou). Smíšený porostu je trvalým nebo dočasným znakem, který je ovlivňován přirozeným a pěstebním výběrem.

Va

Porost stabilní - porost s vysokým odolnostním potenciálem, tj. s optimální ekologickou a statickou stabilitou lesa. Ta je dána přirozenou schopností porostu neumožňovat, popř. potlačovat rozvoj škůdců lesních dřevin a odolávat vlivům abiotických škodlivých činitelů, zejména větru, sněhu a námraze. Oproti porostu zpevněnému má porost stabilní značnou ekologickou stabilitu danou především vhodnou druhovou skladbou.

Va

Porost stejnověký - porost, jehož porostní složky mají přibližně stejný věk. Jejich věkový rozdíl v etapě mladosti nepřevyšuje 5 let a v etapě dospělosti 10, maximálně 20 let.

Va

Porost středního věku - porost zpravidla v růstové fázi tyčoviny.

Va

Porost zpevněný - porost, který má vytvořen vnitřní i vnější zpevňovací systém vůči škodlivým abiotickým činitelům, zejména vůči větru, sněhu a námraze. Jedná se o cílevědomě vychovávaný porost v období vytváření porostu a dále stabilizovaný v období vyspívání porostu účelnou tvorbou závor, rozluk, odluk, zpevňovacích pásů apod. Je to porost staticky stabilní v důsledku intenzivní péstební péče.

Va

Porost zralý - porost z kvalitativně a kvantitativně produkčního hlediska vhodný k obnově, u něhož vrcholí průměrný roční hodnotový přírůstek, tj. porost ve stadiu mýtní zralosti.

Va

Porostní skupina - je část porostu plošně málo významné části lesa nevylišené jako porost. Nejmenší plocha porostní skupiny je zpravidla 0,04ha.

VI

Porostní typ současný - je charakterizován aktuální podobou porostů s podobným typem hospodaření (HUS – SB).

Kn

Postup obnovy - v konkrétním porostu charakterizuje základní formu obnovy (obnova přirozená, obnova umělá) i prostorové a časové uspořádání obnovy. Základním prostorovým rozhodnutím je volba typu obnovní seče (seč holá, clonná, okrajová, popř. kombinovaná). Současně musí být vyznačena východiska obnovy a s nimi související směr obnovy. Zde se vychází ze skutečného stavu porostu a terénních poměrů, zejména a zásadně však musí být obnova vedena proti směru převládajícího bořivého větru.

Z časových faktorů postupu obnovy je rozhodující obnovní doba, t.j. doba, která uplyne od prvního do posledního obnovního zásahu. Podle ní se rozlišuje obnova krátkodobá (do 20 až 30 let) a obnova dlouhodobá (nad 30 let). Významnými aspekty časové úpravy jsou dále začátek obnovy, t.j. věk, při němž se začíná porost obnovovat, návratná doba - časový úsek mezi jednotlivými obnovními zásahy a obnovní číslo, které udává vedle délky obnovní doby intenzitu zásahů v jednotlivých deceniích. Pro každý postup obnovy platí zásada jednotnosti a nedělitelnosti prostorové a časové úpravy obnovy.

Ka

Postup zpracování obrazu počítačovou analýzou obrazu (obecný) - základní etapy zpracování obrazu počítačovou analýzou obrazu jsou tyto:

- a) příprava a snímání objektů (scény)
- příprava objektu na snímání a měření
 - snímání (digitalizace) objektu

b) měření objektů

- kalibrace – objektivizace rozměrů – přiřazení kalibrační konstanty
- prahování barvy – předběžné určení měřených struktur
- vlastní měření potřebných veličin (příznaků)

c) zápis výsledků, výstup (report)

Mz

Potenciál lesa funkční - schopnost lesa plnit určité funkce dané jeho vlastnostmi přírodními (ekosystémy na lesních pozemcích) i uměle vytvářenými (hospodářskými procesy a objekty). Funkčním potenciálem lesa se vyjadřuje možnost plnit potřebné funkce a tedy také význam, který les a lesní hospodářství má v daných přírodních a hospodářských poměrech s ohledem jak na potřebu konkrétních funkcí v produkci materiálních statků pro trh (potenciál lesa produkční), tak v poskytování mimoprodukčních funkcí lesů s efekty charakteru veřejných statků (potenciál mimoprodukční). Funkční potenciál lesa je konkretizován funkčním typem lesa.

Kr

Potenciál lesa produkční - teoreticky odvozený maximální objem trvale možné produkce dřeva v daných růstových podmínkách lesa. Tento **p. l. p.** je možno odvozovat buď pro jednotlivý lesní porost, nebo pro lesní hospodářský celek. Jeho dosažení je možné pouze při splnění určitých podmínek, zejména optimální druhové, věkové a prostorové struktury (skladby) porostu či hospodářského celku a optimálního mýtního věku stromů či porostů. **P. l. p.** tedy chápeme jako cíl, ke kterému má lesní hospodářství z produkčního hlediska směřovat prostřednictvím konkrétních hospodářských opatření. Proti této cílové – teoreticky odvozené – maximální výši produkce stojí skutečný produkční efekt lesa. Obě uvedené veličiny se od sebe vždy více či méně odlišují. V praxi se používá porovnání **p. l. p.** a jeho skutečného produkčního efektu k posouzení nutnosti melioračních opatření, rekonstrukce či přeměny lesních porostů. **P. l. p.** má význam i při oceňování lesů.

Po

Pozemky určené k plnění funkcí lesa - pozemky s lesními porosty a plochy, na nichž byly lesní porosty odstraněny za účelem obnovy, lesní průseky a nezaplněné lesní cesty, nejsou-li širší než 4 m, a pozemky, na nichž byly lesní porosty dočasně odstraněny na základě rozhodnutí orgánu státní správy lesů podle § 13 odst. 1 lesního zákona. Zpevněné lesní cesty, drobné vodní plochy, ostatní plochy, pozemky nad horní hranicí dřevinné vegetace (hole), s výjimkou pozemků zastavěných a jejich příjezdních komunikací, a lesní pastviny a políčka pro zvěř, pokud nejsou součástí zemědělského půdního fondu a jestliže s lesem souvisejí nebo slouží lesnímu hospodářství, jsou klasifikovány jako „jiné pozemky“. U těchto pozemků může orgán státní správy lesů nařídít označení jejich příslušnosti k pozemkům určeným k plnění funkcí lesa.

Sm

Prahování - jako prahování (thresholding) označujeme proces, kterým se definují parametry pro následnou segmentaci barevného obrazu. Pomocí tohoto postupu je možno nastavit dolní a horní prahové hodnoty pro R, G, B složky barevného obrazu (celkem 6 hodnot) a dále hodnotu tolerance, která specifikuje eventuální rozšíření rozsahu segmentace. Odečteme-li hodnotu aktuální tolerance od dolních prahových hodnot R, G, B složek a přičteme-li uvedenou hodnotu k horním prahovým hodnotám R, G, B složek, obdržíme nové (tj. nižší dolní a vyšší horní) prahové hodnoty pro segmentaci.

Mz

Prales (les přírodní) - lesní ekosystém vzniklý přirozeným vývojem bez zásahu člověka.

He

Probírka - 1. výchovný zásah v lesním porostu v období jeho vyspívání, tj. ve vývojové fázi tyčkoviny nebo tyčoviny. Lesnická praxe zahrnuje do probírek i zásahy ve fázi nastávajících kmenovin (viz péče o nastávající kmenoviny). Probírka se uskutečňuje odstraněním porostní složky hospodářsky nevhodné a nežádoucí ve prospěch porostní složky nadějně. Úplné odstranění stromů je někdy možné nahradit omezením jejich negativního vlivu na ostatní stromy (viz tlumení růstu, viz vyvětvování). Základem je pěstební výběr, který se řídí dobou vykonání, silou a s tím souvisejícím intervalem zásahů, umístěním zásahů ve vertikálním profilu porostu a způsobem výběru. **2.** výchovná metoda (technologie) charakterizovaná sledem jednotlivých výchovných zásahů, které se mohou vzájemně lišit dobou vykonání, umístěním i způsobem výběru. Jsou zpravidla pojmenovány podle autora, místa vzniku, popř. podle základních charakteristických znaků.

Cílem probírky je usměrnění vlastností porostu po stránce:

- produkční, tj. zvýšení kvantitativní produkce, dosažení určité cílové skladby sortimentů (zvýšení kvalitativní produkce),
- zajištění bezpečnosti produkce, tj. odolnosti stromů a stability porostu proti škodlivým činitelům,
- ekologické, zejména v lesích ochranných a v lesích ovlivněných imisemi, environmentální, zejména v lesích zvláštního určení.

Pe

Nejnámější probírky nebo probírkové metody jsou:

Probírka podúrovňová - výchovný zásah v porostu středního věku, který je umístěn do spodní korunové vrstvy porostu, tj. do porostní podúrovně. Zasahuje tedy pouze do porostu podružného a odstraňuje ve stupních slabé, mírné a silné probírky (A, B, C) jen stromy třídy 5, 4 a 3 Konšelovy klasifikace (třídy 5a, 5b, 4a a 4b Kraftovy klasifikace). Podúrovňové probírky byly systematicky propracovány pro stejnorodé a stejnověké porosty v holosečném hospodářství.

Podúrovňové probírky jsou jednoduché po stránce techniky výběru, zlepšují bezprostředně po zásahu složení porostu odstraněním potlačovaných a produkčně méně významných stromů. Zlepšují mírně humifikaci, proudění vzduchu, ponechaným stromům uvolňují živiny v půdě i ovzduší. Neohrožují produkci porostu, ale slabé a mírné podúrovňové probírky zpravidla nesplňují výchovný cíl, poněvadž aktivně nezasahují do hlavního porostu, který je potřeba ve většině případů pěstebně regulovat. Proto se mohou uplatnit výjimečně nebo se zesilují posouváním výběru do vyšších stromových tříd s ponecháváním části podružného porostu. Zesílené podúrovňové zásahy v mladém věku mohou v potřebné míře uvolňovat zápoj a působit tak na prodlužování korun úrovnových stromů, usnadní pohyb v porostu a zpřehlední ho.

Pe

Probírka úrovnová - výchovný zásah v porostu středního věku, který je umístěn do hlavní korunové vrstvy porostu, tj. do porostní úrovně. Patří sem probírky stupně D - velmi silné, tvarové a stupně E - uvolňovací, při nichž se z porostu odstraňují též nevhodné stromy třídy 1, 2a a 2b podle Konšela (třídy 1, 2 a 3 podle Krafta). Úrovnová probírka se vytříbila v porostech listnatých, hlavně bukových a dubových. Ve smrkových porostech středního věku mohou úrovnové zásahy snížit produkci nebo při opožděné výchově jejich odolnost. Také v borových porostech úrovnové probírky zpravidla zhoršují produkci, proto je třeba borové porosty vytříbit úrovnovými zásahy již v I. věkové třídě a pro podporu kvalitativního přírůstu hlavního porostu přejít na probírky podúrovňové.

Pe

Probírka kombinovaná - probírka, při níž se uplatňují současně různé způsoby nebo umístění pěstebního výběru. V pěstování lesů se kombinovanou probírkou rozumí zpravidla současné použití úrovnového a podúrovňového zásahu.

Pe

Probírka slabá - probírkový stupeň (A) podle Konšela. Odstraňuje z porostu všechny stromy třídy 5, tj. stromy hynoucí a uhynulé, které zaostaly ve výškovém vývoji a mají mimořádně obtížné životní podmínky.

Pe

Probírka mírná - probírkový stupeň (B) podle Konšela. Při této probírce se odstraňují stromy třídy 5 a 4, tj. stromy hynoucí a uhynulé, i všechny zastíněné.

Pe

Probírka silná - probírkový stupeň (C) podle Konšela odstraňuje stromové třídy 5, 4 a 3, tj. stromy hynoucí a uhynulé, zastíněné životaschopné a stromy ustupující, které svými vrcholy zasahují do porostní úrovně. Ustupující popř. vrůstavé stromy však mají být těženy, jen když sousední úrovnové stromy jsou zcela zdravé a mají vyhovující tvar. Jinak je potřeba naopak odstraňovat méně vhodné stromy úrovnové (2b) ve prospěch stromů vrůstavých. Podobně lze v porostech smíšených ponechat cennější, růstově opožděné dřeviny na úkor méně vhodných dřevin v úrovni, např. vtroušené buky ve smrkových porostech.

Pe

Probírka velmi silná (tvarová) - probírkový stupeň (D) podle Konšela odstraňuje stromy třídy 2b (úrovnové stromy netvárné a poškozené), 5 (hynoucí a uhynulé), částečně i 4 a 3 (zastíněné a ustupující). Dochází tím k přerušení zápoje na dobu asi 5 let.

Pe

Probírka uvolňovací - probírkový stupeň (E) podle Konšela odstraňuje stromy třídy 2b (úrovnové stromy se stísňenou korunou). Probírka uvolňovací se uplatňuje různým způsobem, zůstává však při ní podle potřeby zachována část podružného porostu.

Pe

Probírka odstupňovaná - probírková metoda, při níž se výrazně diferencuje síla po sobě jdoucích výchovných zásahů. Počáteční zásahy jsou silné a dochází k rozvolnění porostu. Jejich cílem je zvýšení odolnosti porostu vytvořením sbíhavých kmenů s dlouhými korunami. V dalších probírkách síla zásahů klesá, což umožňuje zapojení porostu a v důsledku toho zlepšení kvality stromů. Principy odstupňované probírky jsou obsaženy již v pojetí Bohdaneckého výchovy smrkových porostů.

Pe

Probírka Bohdaneckého (česká, milimetrová, orlická) - podúrovňová výchovná metoda, která je v první polovině obmýtí založena na uvolňování korun stromů hlavního porostu s cílem zvýšit tloušťkový přírůst. V hustých mladých porostech začíná výchova nejprve čistkami, teprve potom se odstraňuje podružný porost na hustotu 2000-2500 ks.ha⁻¹, v porostech horší bonity na 2500-3500 ks.ha⁻¹. Až ve druhé polovině obmýtí se má vytvořit plný kmen, proto se od věku 30 roků, vždy až po vytvoření podružného porostu, dělají negativní podúrovňové probírky. Bohdaneckého probírka byla motivována snahou vypěstovat v co nejkratší době nejlépe zpeněžitelné kmeny tlusté 20-36 cm i za cenu zpomalení průběhu čistění kmenů. Porosty vychovávané probírkou Bohdaneckého měly ve věku 40 roků zásobu jako porosty staré 80 roků, založené s jím a nepěstované. Byly také odolnější proti kalamitám.

Pe

Probírka Borggreveho - klasická úrovňová metoda výchovy bukových porostů, nazývaná někdy také probírkou výběrnou. Byla založena na předpokladu, že ponechané kvalitnější vrůstavé stromy nahradí úbytek přírůstu odstraněných předrůstavých nekvalitních stromů. S výchovou se začíná až ve věku 50-60 roků, jednotlivé zásahy negativním úrovňovým výběrem se opakují 8-10 krát v intervalech 10 roků, síla jednotlivých zásahů je 10-20% zásoby porostu, obmýtí se prodlužuje na 140-160 roků. Z hospodářského hlediska byla probírka Borggreveho motivována poptávkou po silných kvalitních sortimentech buku. Probírka se v praxi neujala.

Pe

Probírka francouzská - klasická úrovňová probírková metoda, určená původně pro smíšené buko-dubové porosty, později používaná i v borových, smrkových a jedlových porostech. Je založena na pozitivním úrovňovém výběru. První výchovné zásahy do věku asi 50 roků v intervalu 6 až 12 roků jsou nejprve podúrovňové za účelem získat vysoké nezavětvené kmeny. V porostech nad 50 roků se postupuje intenzívními úrovňovými probírkami v intervalech 12 až 20 roků. Princip pěstebního výběru vychází z třídění stromů (viz klasifikace francouzská), při kterém se nejprve vyhledávají v pravidelných rozestupech stromy třídy A (stromy hlavní, nadějně) s odpovídající korunou a kvalitním dlouhým kmenem, odstraňují se stromy třídy B (stromy vedlejší škodlivé) tak, že koruny hlavních stromů zůstanou úplně volné. Ponechaný podružný porost buku zlepšuje růst dubu, kryje půdu a kmeny kvalitních dubů. Realizovala se tak důležitá pěstební zásada pro dub, že má mít korunu na slunci, kmen ve stínu a kořeny v čerstvé půdě. Probírka francouzská byla motivována snahou dosáhnout co nejrychlejší produkce kvalitních silných sortimentů dubu na stavbu lodí.

Pe

Probírka Konšelova - výchovná metoda, která se řadí mezi podúrovňové i úrovňové probírky. Při pěstebním výběru používá klasifikační stupnici (viz klasifikace Konšelova), která je základem pro stanovení probírkových stupňů. Rozlišuje 3 stupně podúrovňové a 2 stupně úrovňové probírky, které se liší silou zásahu. Odstraňují se v nich stromy následujících tříd:

Podúrovňové probírky:

- Stupeň A - probírka slabá - stromová třída 5 (odumírající a odumřelé),
- Stupeň B - probírka mírná - stromové třídy 5 a 4 (stromy odumírající, odumřelé a zastíněné životaschopné),
- Stupeň C - probírka silná - stromové třídy 5, 4 a 3 (stromy odumírající a odumřelé, zastíněné životaschopné i stromy ustupující) popř. i 2b (poškozené úrovňové vedlejší stromy).

Úrovňové probírky:

- Stupeň D - probírka velmi silná (tvarová), kterou se přednostně odstraňují úrovňové nekvalitní, netvarné a poškozené stromy (třída 2b) a stromy hynoucí a uhynulé (třída 5). Částečně se odstraňují i stromy zastíněné a ustupující (třída 4 a 3), které překážejí kvalitním úrovňovým stromům, šetří se stromy s příznivým účinkem

podružného porostu. Jde o určitou kombinaci pozitivního a negativního výběru v úrovni i podúrovni a svým způsobem o obdobu francouzské probírky.

- Stupeň E - probírka uvolňovací odstraňuje postupně všechny stromy úrovně se stísněnou korunou (třída 2b). Dochází tak k přerušení zápoje na 5-10 let, část podružného porostu zůstává na ochranu půdy. Probírka uvolňovací je určitou přípravou porostu na obnovu.

Konšelovo pojetí výchovy vychází z individuální potřeby porostu. Naléhavost probírky je podle Konšela dána stavem porostu, kdy ochabuje rozklad humusu, zmenšuje se přírůst, dochází k přeštíhlení kmenů a cenné dřeviny ustupují z porostní úrovně.

Pe

Probírka Něstěrovova - výchovná metoda, která je založena na tzv. fyziologickém omlazování porostu. Principem výběru je odstraňování stadijně starších stromů hlavního porostu ve prospěch stromů stadijně mladých s přiměřeným šetřením zápoje. Stromy stadijně staré mají podle teorie stadijního vývoje tyto vlastnosti: brzy kvetou a plodí, mají klesající výškový přírůst, vrcholy korun svírají tupý úhel a často usychají, mají silnější větve a tupý úhel větvení, hrubou borku a tmavou zeleň listovou. Stromy stadijně mladé mají vlastnosti opačné. Probírka se v praxi neujala, mj. pro obtížnost rozlišení stadijně starých a mladých stromů.

Pe

Probírka Schädelinova - úrovněová (jakostní) metoda výchovy založená na péči o jakostní vývoj stromů. Podle této metody začíná péče o jakostní vývoj již v nárostech a čistkami v mlazínách, tj. negativním výběrem v horní vrstvě porostu. Účelem je dosáhnout maximálního počtu jedinců, kteří jsou schopni jakostního vývoje. Vlastní probírky potom probíhají ve dvou etapách, nejdříve jakostní (tzv. selekční, či výběrnou probírkou) v tyčkovinách a tyčovinách, později uvolňovací probírkou v kmenovinách. Důsledně se uplatňuje pozitivní výběr, s jehož pomocí se odstraňuje jeden, nejvýše dva stromy škodící nadějným jedincům. V prvních probírkách nazývá Schädelin nadějně stromy náhradníky, z nich při dalších zásazích zůstávají čekatelé (tři vzestupných hodnot) a konečně vyvolenci, kteří tvoří elitní složku porostu. Při uvolňovací probírce dochází k trvalému přerušení korunového zápoje a odstraňují se i stromy podružného porostu, které mají negativní vliv na vyvolence. Při pěstebním výběru používá Schädelin vlastní klasifikační stupnici (viz klasifikace stromů Schädelinova). Přínosem je, že Schädelin definoval kladný a záporný výběr a probírkovou buňku (viz buňka pěstební). Kladným výběrem se může podle Schädelina zlepšit jakost i v porostech pěstebně zanedbaných.

Pe

Probírka Sučekého - podúrovněová probírková metoda, jejímž základem je redukce podúrovněových stromů, omezení i nekvalitní úrovněové složky. Vychází z Burckhardtova třídění stromů. Intenzita probírky se stanoví podle věku, absolutní výškové bonity a skutečného objemového přírůstu porostu probírkovým koeficientem. Pomocí absolutní výškové bonity se také určuje začátek výchovy. Opakování zásahů nezávisí na věku, ale na individuální potřebě porostu. Probírka Sučekého byla motivována snahou zabránit snižování objemové produkce, vznikla v Polsku a byla určena pro rozsáhlé borové a smíšené lesy.

Pe

Probírka Štefančíkova - originální úrovněová probírková metoda, v literatuře uváděna též jako úrovněová volná Štefančíkova probírka. Byla vyvinuta a ověřována více než 40 let Prof. L. Štefančíkem v rámci výzkumu probírek v bukových porostech Slovenska. Je použitelná i ve smíšených jehličnatolistnatých porostech. Hlavním cílem této výchovné metody je péče o budoucí mýtné stromy – stromy výběrové kvality (SVK), a to pomocí pozitivního výběru v úrovni, který je prvořadým a základním způsobem výběru. Vedle tohoto hlavního cíle se též současně provádí výchova porostní výplně, tj. výběr pozitivní v podúrovni, výběr negativní, výběr zdravotní a výběr zralostní. Od většiny ostatních probírkových metod se odlišuje tím, že uvedenými pěti způsoby výběru zasahuje v celém porostním profilu. Do SVK autor zařazuje nadějně stromy, kterých je zpravidla víc než dvojnásobek stromů cílových, a to na základě třech kritérií: jakostního (nejlepší jakostní znaky kmene a koruny), dimenzionálního (nejvyšší a nejtlustší nadúrovněové a úrovněové stromy) a rozestupového (co nejpravidelnější rozmístění stromů na ploše porostu).

Va

Probírka Voropanovova - úrovněová probírková metoda, která je založena na stadijním vývoji stromů. Teoretickým principem metody je negativní výběr. Odstraňují se stromy stadijně staré, tj. zpravidla předrůstavé a úrovněové, které již využily doby osvětlení, ve prospěch ponechaných stromů, stadijně mladých tj. stromů zastíněných

a vrůstavých. Ty jsou podle Voropanova po uvolnění schopny rychleji a déle přirůstat. Probírka Voropanovova byla určena pro smrkové porosty. Počátek výchovy je ve 20 letech a interval mezi probírkami 5-6 roků. Voropanovova probírka byla často nesprávně ztotožňována s probírkou Borggreveho, na rozdíl od ní však v porostu ponechává silné stromy se znaky stadijní mladosti.

Pe

Probírka výběrná - z německého Auslesedurchforstung viz probírka Schädelinova. V české lesnické terminologii je probírka výběrná pojmem nevhodným; termín "výběrný" se vztahuje k výběrnému způsobu hospodaření, ale ani ve spojení s výběrným lesem se u nás pojem probírka výběrná nepoužívá.

Pe

Probírka Wagenerova - podúrovňová probírková metoda založená na silném uvolňování vitálních i méně kvalitních stromů s velkými korunami v horní vrstvě porostu. Metoda vychází z probírky Bohdaneckého a řadí se k metodám přírůstného hospodářství (viz). Byla vyvinuta v lesích vzniklých po rozsáhlých převodech lesa středního na les vysoký, v důsledku čehož byl nedostatek mytních porostů. Proto byla vedena snahou po urychlení růstu a výtěže v mladších porostech.

Pe

Procento přírůstové - procentický podíl celkového běžného přírůstu (CBP_T) a zásoby porostu, popř. souboru porostů (V_T), tedy

$$p = \frac{CBP_T}{V_T} \cdot 100$$

Sm

Procento těžební - poměr objemu ročních nebo decennálních těžeb k objemu zásoby lesního celku, ve kterém je tato těžba prováděna. Z teorie normálního lesa vyplývá i normální **p. t.**, které vychází z poměru normální těžby a jí odpovídající normální zásoby. Porovnání skutečných nebo navrhovaných těžebních procent s těžebním procentem normálním je základem některých metod těžební úpravy. Současná těžební úprava je založena na předepsaných **p. t.**

Ko

Pročistka - souhrnný název pro výchovné seče v mladých porostech, tj. v zapojených nárostech, kulturách a mlazinách. Pročistka tedy zahrnuje seče plecí, čistky, prostřihávky, protrhávky a prořezávky. Jejich výkon se plánuje a vykazuje v ploše porostu (ha) na rozdíl od probírek, které se plánují a evidují v plošných (ha) a objemových (m^3) jednotkách. Na pročistku navazují probírky.

Ch

Produkce objemová celková - součet objemu hlavního porostu v určitém věku a součtu do té doby provedených probírek. Teoretická výše **p. o. c.** včetně jejich složek je v závislosti na věku tabelována v růstových tabulkách podle dřevin, jejich bonit a plného zakmenění. Skutečná **p. o. c.** v lesních porostech se od této tabulkové představy liší. Její konkrétní průběh a velikost lze zjistit za předpokladu periodického opakování hospodářskoúpravnických prací a pečlivého vedení lesní hospodářské evidence.

Ko

Profily kmenové - absolutní hodnoty vyrovnaných tloušťek kmene po úsecích 1 m nebo 2 m od paty kmene až k vrcholu. Jejich vynesení dostane průměrný tvar morfologické křivky kmene. **P. k.** jsou důležité pro studium tvaru kmene.

Dr

Prognóza hospodářsko-úpravnická - předpoklad vývoje při dlouhodobém uplatňování určitého stylu hospodaření na daném území, které specificky ovlivní veškeré charakteristiky lesa jako celku, je základem pro určitý stav lesa. Na základě posouzení uvedeného stylu hospodaření a posouzení stavu lesa se jednak hodnotí vhodnost dosavadního hospodaření, jednak se navrhuje další postup a jednak se zpravidla s použitím různých metod (matematických, ekofyziologických atd.) stanovují předpokládání účinky navrženého stylu hospodaření na stav

a vývoj lesa. Takto provedené hospodářsko-úpravnické prognózy jsou záležitostí širokou s možnou volbou celé řady kvantitativních a kvalitativních ukazatelů. Základem zpravidla bývá volba vhodných kontrolních metod, zaměřených zejména do produkční oblasti.

Sm

Prognóza vývoje lesa - předpokládaný směr vývoje, určený z pravidla na základě matematických metod, kterými pro různé charakteristiky porostu (přírůsty, zdravotní stav atd.) stanovuje s určitou pravděpodobností směr jejich vývoje.

Sm

Prořed'ování porostů - přirozené nebo záměrné zmenšování hustoty porostu a korunového zápoje. Záměrně se porosty dočasně prořed'ují při výchovných sečích, zejména při výchově porostů ve volném zápoji, nebo v dospělých porostech při sečích obnovních.

Ch

Prořed'ování porostu přirozené - zákonitý jev příznačný pro lesní porosty. Dochází k němu v důsledku různé genetické dispozice vitality jednotlivých stromů. Následkem kompetice v korunovém a půdním prostoru méně vitální jedinci zaostávají v růstu, postupně odumírají a počet stromů na jednotce plochy se zmenšuje. Proces prořed'ování porostu přirozeného začíná již ve stadiu nárostů a trvá až do mýtného věku, či fyziologického stáří stromů. Prořed'ování porostu přirozené má rozdílný průběh podle druhu dřevin a stanovištních podmínek: čím větší je počáteční hustota a příznivější podmínky prostředí, tím je prořed'ování rychlejší. Přirozeným vývojem porostu odumírá 80 – 99 % počátečního počtu stromů.

Ch

Prořezávka - výchovný zásah ve stadiu mlazin a tyčkovin, jehož účelem je v první řadě snížení hustoty porostu a dále úprava zdravotního a jakostního stavu porostu. Podle množství odstraněných jedinců se rozlišuje prořezávka slabá, střední, silná, popř. velmi silná (viz intenzita zásahu). Uskutečňuje se převážně na podkladě individuálního výběru v podúrovni, ale i schematicky, je-li porost dostatečně pravidelný. Prořezávka je důležitá zejména v nesmíšených a stejnověkových porostech jehličnatých dřevin, v nichž se vysoká hustota stává brzdou příznivého vývoje porostu.

Ch

Prostor korunový - porostní prostor vyplněný korunami stromů mezi porostní úrovní a spodní korunovou úrovní, tj. pomyslnou plochou proloženou nejspodnějšími ještě živými přesleny větví.

Te

Prostorová struktura porostu (struktura rozmístění stromů) - plošné rozmístění pat stromů a výškové uspořádání korun. Má dvě složky: horizontální a vertikální.

Mn

Prostřihávka - pěstební zásah v nárostech, jehož smyslem je snížení hustoty porostu prostřiháním. Prostřihávka předchází prořezávce. V přehoustlých nárostech dosahujících výšky okolo 1 m se prostřihávkou upravuje hustota na stav doporučený programem porostní výchovy. V souvislých a rozsáhlých nárostech se s výhodou používají schematické pruhové zásahy.

Ch

Prosvětlování porostů - postup, který prostřednictvím silných pěstebních zásahů vede k plnému porušení zápoje za účelem získání světlostního přírůstu. Prosvětlování porostů se používá převážně v nastávajících kmenovinách. Pokud se takto přerušený zápoj do mýtnosti neuzavře, je třeba pečovat o spodní patro podružných dřevin nebo keřů, které chrání půdu a porost před škodami osluněním (zejména v bukových a dubových porostech).

Pe

Protrhávka - pěstební zásah v nárostech a kulturách, jehož účelem je včasné vytrhání nežádoucích druhů dřevin nebo jedinců nekvalitních či pocházejících z nežádoucí populace (např. dodatečný nálet do kultur semenného porostu).

Ch

Průměrka - pomůcka na měření tloušťky kmene. Zpravidla má dvě rovnoběžná ramena uchycena na pravítku, na kterém se odečítá vzdálenost ramen. Tato vzdálenost se rovná měřené tloušťce.

P. dělíme podle účelu na **1.** pravé k měření tlouštěk, **2.** nepravé k stanovení odvozených veličin, např. objemu, kruhových základen.

P. dělíme podle konstrukce na **1.** s jedním pohyblivým ramenem (např. taxační, tyrolská, Fluryho, Šindelářova atd.), **2.** bez pohyblivého ramene („kosa“), **3.** s oběma rameny pevnými (např. Handlosova, Fridrichova, Püschelova, Wagnerova), **4.** registrační s mechanikou nebo elektronickou registrací.

Požadavky na dobrou **p.** : **1.** rovné pravítko; **2.** správná stupnice na pravítku; **3.** rovnoběžná ramena přesně kolmá k pravítku; **4.** délka ramen větší než polovina měřené tloušťky.

Dr

Průměrka registrační - průměrka, která slouží k měření a současně k ukládání naměřených údajů (popř. dalších dat). Průměrka má vlastní paměť a v současné době zpravidla umožňuje přímé propojení s osobním počítačem a zpracování uložených údajů počítačovými programy.

Dr

Průměrkování - měření tlouštěk stojících stromů ve výšce 1,3 m nad patou kmene pomocí průměrky. Požadavky na správné měření: **1.** přiřkládání průměrky v rovině kolmé na osu kmene; **2.** tři body dotyku průměrky a kmene; **3.** dodržení měření ve výšce 1,3 m nad patou kmene. **P.** je základní metoda zjišťování taxační veličiny - výčetní tloušťky. Používá se téměř ve všech metodách zjišťování zásob, i když v různém rozsahu. Naměřené tloušťky se zpravidla zařazují do dvou- nebo čtyřcentimetrových stupňů.

Dr

Průměrkování naplno - měření tlouštěk všech stojících stromů na dané ploše ve výšce 1,3 m nad patou kmene pomocí průměrky. Naměřené tloušťky se používají k výpočtu zásoby porostů pomocí objemových tabulek nebo tabulek jednotných objemových křivek. Používá se tam, kde je potřeba co nejpřesnějšího zjištění zásoby - zpravidla v porostech, kde je předepsána obnovní těžba. Měření provádí měřičská skupina skládající se z několika měřičů a zapisovatele. Výhodou je značná přesnost metody, nevýhodou velká pracovní a časová náročnost měření.

Dr

Průsek - dočasně (popř. trvale) odlesněná část porostu liniového charakteru sloužící zejména jako rozdělovací linie.

Si

Průvodce taxační - soubor tabulek a grafů používaných v taxační praxi. Obsahuje především tabulky porostních zásob a zakmenění, výčetních základen a jednotných výtvarnicových výšek, dále grafikony k vytyčení kruhových a relaskopických ploch a další potřebné grafikony a tabulky (jejich počet, uspořádání a obsah se liší podle jednotlivých vydání).

Dr

Průzkumy v hospodářské úpravě lesa - speciální šetření mající za cíl vytvořit širokou odbornou základnu pro odvození základních rozhodnutí a z nich vyplívajících dalších opatření v rámci jednotlivých stupňů úpravnického plánování. Předmětem těchto průzkumů jsou přírodní poměry, podmínky ochrany lesů, lesnické meliorace, technické podmínky, rekreační a zdravotní podmínky, myslivost a podmínky hospodářské. Na počátcích rozvoje těchto průzkumů byly prováděny i průzkumy, jejichž výsledky mají delší a aktuálnější platnost (např. průzkum historický, mapový, geologický apod.). Souhrnné výsledky těchto průzkumů, zejména průzkumu stanovištního, se pak projeví v zavedení hospodářských souborů a dříve provozních systémů v lesním plánování.

Ko, Sm

Prvek obnovní - pěstební termín, který charakterizuje základní tvar a podobu obnovní seče, např. kotlík - kotlíkovou seč, klín - klínovou seč, pruh - pruhovou seč atp. Každý obnovní prvek může mít buď clonné postavení stromů nebo holosečný charakter.

Ka

Předsunutí obnovy - významné pěstební opatření v lesních porostech, v nichž je nutné z různých důvodů zahájit obnovu časově a prostorově v předstihu. Na tomto principu je založena řada obnovních postupů, např. běžně používaná okrajová obnova s předsunutými kotlíky. Blíže viz obnova předsunutá.

Ka

Přeměna lesního porostu - zásadní změna dřevinné skladby předčasnou nebo urychlenou obnovou na cílové zastoupení dřevin. Důvodem pro přeměnu porostu je zásadní nesoulad mezi produkčním potenciálem stanoviště, popř. druhotně dlouhodobě změněnými růstovými podmínkami (např. působení imisí) a současnou dřevinnou, popř. ekotypovou skladbou porostů (nejčastěji smrkové a borové monokultury).

Te

Převod hospodářského způsobu - záměrná změna určitého hospodářského způsobu na způsob jiný. Jeho výsledkem je vždy změna výstavby porostů a lesa. Převod holosečné formy pasečného hospodářského způsobu na podrostní nebo pasečného hospodářského způsobu na výběrný je odůvodněn snahou o lepší, dokonalejší a dlouhodobě hospodárnější využití růstového potenciálu stanoviště a dosažení ekologické stability lesa. Uskutečňuje se souborem dlouho trvajících hospodářských opatření. Technika takových převodů používá především obnovních sečí využívajících ekologického vlivu převáděného porostu a spíše dlouhou obnovní dobu, přičemž uplatňuje zásady péče o porostní zásobu. Optimální je připravit porosty pro převod ve středním věku. Převod opačný se uskutečňuje zřídka a přináší krátkodobý hospodářský zisk. Převod hospodářského způsobu se obvykle spojuje s přeměnami porostů a společně jsou hlavním nástrojem uplatňování přírodě blízkého pěstování lesa, který byl dosavadní kulturou podstatně změněn proti přirozené skladbě.

Te

Převod tvaru lesa - záměrná změna tvaru lesa na jiný, uskutečněná souborem pěstebních a jiných lesohospodářských opatření. V minulosti byl nejobvyklejší převod lesa výmladkového na les semenný. Uskutečňoval se buď jako převod přímý, tj. umělou výsadbou po jednorázovém smýcení výmladkového porostu nebo jako převod nepřímý, při kterém se po dobu převodu využívá ekologických účinků převáděného porostu. Nový porost se pak vytváří kombinovanou obnovou (převod obnovou), podporou semenných jedinců a jakostních výmladkových jedinců (převod výchovou, předržením) nebo přes dočasný sdružený les. Možný, avšak neobvyklý, je opačný převod lesa semenného na les výmladkový.

Te

Příprava porostu technologická - spočívá v rozčlenění mladého porostu linkami na pracovní pole o takové velikosti, aby bylo přehledné při výběru, vlastní těžbě a vyklizování. V hustých mlazinách jsou proto pracovní pole menší, ve starších větších. Rozčleňovací a vyklizovací linky o šířce 2-3 m jsou orientovány s ohledem na dopravní síť a konfiguraci terénu tak, aby těžební materiál byl vyklizen nejvhodnější cestou. Technologická příprava se provádí před a nebo současně s prvním výchovným zásahem.

Ch

Přírůst - změna růstové veličiny za určitou dobu. Je to výsledek každoročně se opakující činnosti kambiálních a terminálních buněk. Přírůsty se dělí na běžné a průměrné. Přírůsty jsou modelovány pomocí přírůstových funkcí. Používají se téměř ve všech lesnických oborech, zvláště v hospodářské úpravě lesů, dendrometrii, nauce o produkci apod.

Dr

Přírůst běžný - rozdíl dvou hodnot růstové veličiny za určitý časový interval. Podle délky intervalu rozeznáváme: **p. b.** roční, **p. b.** periodický (pro danou krátkou periodu – zpravidla 5 nebo 10 let), **p. b.** úhrnný (pro celou délku intervalu od počátku růstu do stanoveného okamžiku). Zvláštním případem jsou okamžité přírůsty (pro velmi krátký časový interval $t \rightarrow 0$) počítané jako první derivace růstové funkce dané růstové veličiny. Využívají se pro podrobná šetření.

Dr

Přírůst běžný celkový - objemový běžný přírůst vztahující se k hlavnímu i podružnému (probírkvému) porostu. Vypočítá se jako běžný přírůst pro daný časový interval zvětšený o součet objemu probírek do daného věku. Rozeznáváme **p. b. c.** periodický a **p. b. c.** roční.

Dr

Přírůst objemový - přírůst objemu stromu nebo porostu. Je výsledkem přírůstu tloušťkového (jeho výsledkem je přírůst plošný – na kruhové výčetní základně), přírůstu výškového a změny tvaru, která se promítá do změny velikosti výtvarnice.

P. o. běžný na hlavním porostu: **1.** úhrnný běžný přírůst na hlavním porostu v t -letech; **2.** běžný přírůst periodický za n roků; **3.** běžný přírůst roční.

P. o. běžný na hlavním a probírkovém porostu: **1.** celková objemová produkce; **2.** celkový běžný přírůst periodický; **3.** celkový běžný přírůst roční;

P. o. průměrný na hlavním porostu: **1.** průměrný přírůst věkový (roční); **2.** průměrný přírůst mýtní ($t = u$ doba obmýtní);

P. o. průměrný na hlavním a probírkovém porostu: **1.** celkový průměrný přírůst; **2.** celkový průměrný přírůst vztahený k době obmýtní.

Dr

Přírůst periodický - přírůst růstové veličiny za určitý časový interval (periodu). **P. p.** může být běžný nebo průměrný.

Dr

Přírůst průměrný - přírůst vypočítaný jako podíl hodnoty veličiny v daném věku a počtu roků. Dělíme ho na **p. p.** roční (věkový), tj. hodnota veličiny od počátku růstu dělená celkovým počtem roků a na **p. p.** periodický, tj. běžný přírůst periodický dělený počtem roků periody. Zpravidla se používá k výpočtu běžného přírůstu celkového.

Dr

Přírůst průměrný celkový - průměrný přírůst vztahený k hlavnímu i podružnému (probírkovému) porostu. Vypočítá se jako součet průměrného přírůstu hlavního porostu a průměrné probírky (podíl součtu všech probírek a příslušného věku).

Dr

Přírůst průměrný mýtní - zvláštní případ věkového (ročního) průměrného přírůstu vztahený k obmýtní době. Vypočítá se jako podíl zásoby porostu (hlavního nebo celkového) v době obmýtní a obmýtní doby. Nezávisí tedy na věku porostu, pouze na stanovené době obmýtní. Má velký význam v hospodářské úpravě lesů jako těžební ukazatel (jeho velikost se rovná tzv. normálnímu etátu).

Dr

Přírůst světlostní - zesílený tloušťkový přírůst dostavující se po záměrném prosvětlení - uvolnění zápoje nastávajících a starších kmenovin. Výrazný je u stinných dřevin, zejména u buku a smrku, slabší u borovice a dubu. Světlostní přírůst je základem přírůstného hospodářství a zlepšuje výnos při převodech na maloplošný pasečný (podrostní) a výběrný les.

Te

Přírůstoměr - přístroj na měření přírůstu (zpravidla tloušťkového). Pro zjišťování přírůstu se používají v zásadě dva typy metod: **1.** destruktivní metody – vývrty, kmenové analýzy; **2.** nedestruktivní metody – speciální přírůstoměry (auximetry). Měření vývrvtů se provádí dvěma metodami: pomocí mechanických přírůstoměrů (pozitometrů), pomocí denzitometrických přístrojů a také pomocí analýzy obrazu.

Mechanický **p.** měří přímo šířku letokruhů. Přístroj se zpravidla skládá z optické části (mikroskop nebo binokulární lupa s nitkovým křížem), vyhodnocovací části (zařízení na odečítání šířek letokruhů) a v současné době je přístroj obvykle napojen na osobní počítač. Nevýhodou tohoto typu měření je možnost chyb způsobených nepřesností měřiče (nepřesnost ve stanovení hranic letokruhů a nutnost měření kolmých šířek letokruhů i při mimostředně vyvrtném vývrvtu). Denzitometrický **p.** je založen na měření šířek letokruhů pomocí hustoty dřeva (střední hustšího letního a řídnějšího jarního dřeva). Měření pomocí denzitometru je přesnější, ale tento přístroj je dražší a složitější než mechanický **p.** Přístroj se skládá z rentgenové jednotky, vyhodnocovací jednotky a je propojen na osobní počítač. Princip měření spočívá v prosvícení přesně seříznutého vývrvtu měkkým rentgenovým zářením. Části letokruhu s rozdílnou hustotou se zobrazí na filmu různými stupni šedi. Výsledný rentgenogram je potom speciálním měřicím zařízením (které měří průchod světla různě zčernalými částmi) převeden na denzitogram (graf hustoty dřeva) a pomocí speciálních počítačových programů je automaticky odvozena šířka letokruhu. Nevýhodou tohoto typu měření je především značná materiální i metodická náročnost daného postupu. Analýza obrazu využívá

digitalizovaného obrazu, který je proměřován pomocí speciálních počítačových programů buď na základě rozlišení tvarů a/nebo barev. Viz též Analýza obrazu, Příznaky měření.

Speciální **p.** (auximetr) je přístroj pro nedestruktivní, permanentní měření průběhu tloušťkového přírůstu (např. při sledování dynamiky tloušťkového přírůstu u jednotlivých stromů v pevně stanovených měřístích, v průběhu vegetačního období). Měřicí částí přístroje je pružné měřítko, které se umístí po obvodu kmene a které je uchyceno v odvíjecím bubnu pevně přichyceném ke kmeni stromu. Při zvětšování obvodu kmene odčítáme na rysce bubínku příslušné hodnoty. Výhodou takové přístroje je nedestruktivnost metody a již naznačená permanentnost měření. Hlavní nevýhodou je však poměrně nízká přesnost měření, daná objektivně možnostními chybami aplikace. Tyto chyby se zvyrazňují zejména při použití u stromů s deformacemi a se silnou borkou.

Dr

Příznaky měření - tímto pojmem se v teorii analýzy obrazu často označují měřené veličiny. Většina veličin je definována jak pro objektové tak i pro texturální měření s několika málo výjimkami. Pro lepší představu uvádíme alespoň stručný výčet nejdůležitějších veličin, používaných pro různé typy měření:

a) veličiny používané pro objektová i texturální měření:

- plocha
- odchylka intenzity
- typický odstín
- střední hodnota červené, zelené a modré složky (zvlášť pro každou složku)
- střední hodnota intenzity
- střední hodnota nasycení
- střední sečna
- obvod
- objem odpovídající válci (vypočte se z jeho průmětu – pravouhlého rovnoběžníku)
- objem odpovídající kouli (vypočte se z jejího průmětu – kruhu)

b) veličiny používané pouze pro objektová měření:

- x a y - souřadnice těžiště
- kruhovost - cirkularita
- výstřednost – elongace
- ekvivalentní průměr
- zaplněná plocha
- délka
- šířka
- maximální a minimální Feretův průměr
- orientace *a další*

c) veličiny používané pouze pro texturální měření:

- plošný podíl
- počet objektů
- plocha povrchu vztažená na jednotku objemu *a další*

Mz

Racionalizace pěstebních prací - souhrn fyto technických, pěstebně-technologických, technických a organizačních opatření směřujících k účelnějšímu, kvalitnějšímu a hospodárnějšímu zajišťování pěstebních prací. Skutečná racionalizace je ta, která bere plný ohled na ekosystémovou podstatu lesa.

Te

Racionalizace porostní výchovy - souhrn opatření sledujících efektivní dosažení výchovných cílů. V širším pojetí se jedná o zásady zajišťující výchovu porostů v hospodářském celku, v užším o použití jednodušších a lidskou práci šetřících pracovních postupů. V prvním případě se jedná o: **1.** zařazení porostů do pořadí podle stupně naléhavosti, **2.** upřesnění výchovného cíle pro jednotlivé porosty, **3.** definování výchovného programu. V druhém případě racionální technologie spočívá buď v zesílení sečí a následném prodloužení pěstebního intervalu (biologická racionalizace) nebo ve využití schematických zásahů s nasazením mechanických prostředků (technická racionalizace). Mezi racionální výchovné metody se zařazuje i metoda cílových stromů a výchova neceloplošná.

Ch

Rekonstrukce mlazin - zásadní přebudování druhové a prostorové skladby mlaziny, zpravidla její úplná nebo částečná likvidace se současným vytvořením nového porostu. Důvody k rekonstrukcím mohou být ekonomické (skladba porostu obvykle neodpovídá stanovenému cíli a dalším pěstováním by se neodůvodněně snížila produkce na daném stanovišti), ale i vodoochranné, půdoochranné, rekreační, estetické, hygienické aj.

Pe

Rekonstrukce porostů - zásadní přebudování porostu po stránce druhové, věkové, nebo prostorové (přeměna), provázené často změnou tvaru lesa, popř. změnou hospodářského způsobu nebo jeho formy (převod).

Pe

Relaskop zrcadlový - víceúčelový přístroj, který umožňuje měření výšky z odstupových vzdáleností 15, 20, 25 a 30 m, měření tloušťky v nepřístupných výškách, měření odstupové vzdálenosti 15-30m s korekcí do horizontální roviny a měření kruhové výčetní základny s korekcí do horizontální roviny pro násobný faktor $f_c = 1,2$ a 4. V přístroji mohou být používány čtyři typy stupnic: metrická standardní stupnice, široká stupnice - pro měření mimořádně silných stromů, korun apod., metrická stupnice - pro měření horizontálních a vertikálních úhlů, americká stupnice - pro měření v anglosaských jednotkách (palce, stopy).

Základní stupnicí je metrická standardní stupnice. Skládá se ze střídajících se černých a bílých pruhů různé šířky. Přístroj též umožňuje měřit některé další taxační veličiny díky různým úpravám relaskopické metody (např. počet stromů na 1 ha, objem stromů, Presslerovu úměrnou výšku apod.). Autorem přístroje je Rakušan Walter Bitterlich.

Dr

Relaskopování - optická reprezentativní metoda měření kruhové výčetní základny porostu na 1 ha na základě postupu vyvinutého W. Bitterlichem. Spočívá v hodnocení zaujatosti kmenů při zaměření relaskopickou pomůckou (nejčastěji relaskopická hůl, optický klín nebo zrcadlový relaskop). Strom se považuje za zaujatý, pokud jeho výčetní tloušťka je větší než záměrný úhel vytvořený relaskopickou pomůckou. Každý zaujatý strom se počítá za 1 m² kruhové výčetní základny. Relaskopování je základem dnes u nás nejpoužívanější metody zjišťování zásob porostů.

Dr

Rezervace přírodní - zvláště chráněné menší území soustředěných přírodních hodnot se zastoupením ekosystémů typických a významných pro příslušnou geografickou oblast. Přírodní rezervace vyhláší orgán ochrany přírody, který také stanoví její bližší ochranné podmínky.

No

Rezervace přírodní národní - zvláště chráněné menší území mimořádných přírodních hodnot (reliéf, geologická stavba, ekosystémy) významné a jedinečné v národním a mezinárodním měřítku. Státní orgán ochrany přírody vyhláší příslušné území za národní přírodní rezervaci a stanoví ochranné podmínky. Využívání národní přírodní rezervace je možné jen v případě, že se jím uchová nebo zlepší dosavadní stav přírodního prostředí. Hospodaření i umístění staveb, vstupování mimo vyznačené cesty a provozování různých aktivit narušujících charakter národní přírodní rezervace je zakázáno. Lesy v národní přírodní rezervaci nelze zařazovat do kategorie lesů hospodářských. Zásahy proti škůdcům a při živelných kalamitách je možno vykonávat jen se souhlasem orgánu ochrany přírody. Národní přírodní rezervace jsou zřizovány zejména pro ochranu lesních ekosystémů nebo pro ochranu biogenofondu zejména některých druhů lesních dřevin, popř. i jiných rostlin nebo pro ochranu na lesním fondu se vyskytujícími mokřadů.

St

Rovnice objemová - rovnice umožňující na základě měřených vstupů vypočítat objem stromu. Vstupem bývají výčetní tloušťka a výška stromu, někdy také výška nasazení koruny stromu. Rovnice bývají sestaveny pro jednotlivé dřeviny a pro snadnější praktické použití bývají tabelovány.

Kn

Rozčleňování porostů - rozdělování porostů na pracovní pole vytvářením sítě rozčleňovacích (orientačních, vyklizovacích a přibližovacích) linií. Slouží k usnadnění porostní výchovy nebo obnovy a s tím spojené těžby a vyklizování dřeva. Základními parametry rozčleňování jsou šířka linie, vzdálenost mezi liniemi, velikost a tvar pracovního pole vymezeného liniemi. V mladých porostech se volí rozdělovací síť hustější než v porostech starších, tzn. že některé linie mají dočasnou funkci. Při rozčleňování mladých porostů je třeba vycházet ze základní

rozčleňovací sítě, která bude vyhovovat všem pěstebním a těžebně dopravním technologiím, jež na sebe naváží. V uměle zakládaných porostech lze vytvářet rozčleňovací linie již při výsadbě, v porostech obnovených přirozenou obnovou až před první pročištěnkou. Pro vytváření rozčleňovacích linií lze také využít schematické zásahy. Rozčleňování porostů pro porostní výchovu je důležité zejména v plošně rozsáhlých porostech. Zvláště významné postavení má rozčleňování při clonných a násečných formách obnovy i ve výběrném hospodářství, kde je základním předpokladem bezškodného vyklizení těžných stromů i úspěšného zajištění nově vznikajících porostů. Součástí rozčleňování porostů jsou i rozčleňovací seče.

Pe

Rozdělení lesa prostorové - kancelářské a terénní vylišení trvalých jednotek rozdělení lesa. Rozdělení se provádí vždy při obnově lesního hospodářského plánu, jednotky se odlišují v rámci nejvyšší plánovací jednotky (vymezení na základě jednotných přírodních, produkčních, hospodářských a majetkových poměrů). V současné době používáme trojstupeňové rozdělení lesa na jednotky: **1.** lesní hospodářský celek (plánovací funkce); **2.** dílec (integrační funkce); **3.** porost (plánovací, hospodářská, evidenční a kontrolní funkce). Tzv. porostní skupina (např. etáž v porostu) není charakteru trvalého a za jednotku rozdělení lesa se nepovažuje. Jednotka oddělení má pouze orientační funkci.

Sm

Rozluka - rozčleňovací a zajišťovací seč vedená ve velmi rozsáhlých a souvislých stejnověkových porostech za účelem jejich rozčlenění a zvýšení jejich budoucí stability.

Ko

Růst - kvantitativně nevratné zvětšování objemu a biomasy živých organismů, jako jeden ze základních projevů života. **R. rostlin** se uskutečňuje přibýváním protoplazmy, tj. růstem buněk a jejich dělením. Je určován vlivy vnějšími, hlavně množstvím živin a vody, teplotou, intenzitou slunečního záření a kvalitou ovzduší i půdního prostředí. Je regulován vlivy vnitřními, hlavně dědičností, biokatalyzátory, vývojem a stářím rostliny. Růstový cyklus dvou základních znaků stromů (výšky a výčetní tloušťky) v čase vyjádřený graficky vytváří růstovou křivku, která má tvar protáhlého S. Pomalé přirůstání na počátku je vystřídáno prudkým vzestupem křivky, patrným v období tzv. velké růstové periody. Intenzivní prodlužovací **r.** v dospělosti postupně ustává, i když vnější podmínky zůstávají stálé. V průběhu **r.** tak stromy v lesním porostu zákonitě procházejí jednotlivými růstovými, popř. vývojovými fázemi lesa.

Va

Řada ekologická - pásový profil v krajiném segmentu, v němž se postupně mění určitý ekologický faktor. Využívá se pro studium závislostí mezi určitým ekologickým faktorem a vegetací.

Vo

Řada pasečná - jeden ze základních pojmů staťové soustavy plochové, která se snažila dosáhnout plošným rozdělením lesa výnosové vyrovnanosti. Oddělení byla určována k těžbě v jedné z period, na něž bylo rozčleněno celé obmýtí, a celý těžební postup byl směřován proti postupu bořivého větru. Předpokládala se těžba celého oddělení najednou. Tento postup bylo snažší realizovat v jednoduchém rovinatém terénu. I když se nepodařilo tento systém prakticky zcela realizovat, přesto představuje určitý jednoduchý postup zabezpečující těžební regulaci na základě principu výnosové vyrovnanosti a rozdělení lesů, který má i dodnes svůj určitý význam.

Ko

Řada růstová - soubor porostů různých věkových ročníků, shodného původu, shodného způsobu založení, shodného způsobu výchovy, na shodném nebo příbuzném stanovišti, pro který je charakteristický jednotný průběh růstu všech porostních veličin. O zařazení do **ř. r.** rozhodujeme podle vývoje taxačních veličin, zejména výšky, s věkem porostu. Zpravidla hovoříme o **ř. r.** taxační veličiny, což je podle věku uspořádaná posloupnost hodnot růstové veličiny. V lesnictví ji zpravidla známe ve formě tabulky číselných údajů získaných při periodicky opakovaných měřeních taxačních veličin biometricky dlouhodobě sledované pokusné plochy. Grafickým vyjádřením tabulky je růstová čára a jejím vyrovnáním růstová křivka vyjádřená určitou matematicky definovanou funkcí. Umělá **ř. r.** vznikne zanedbáním nepodstatných odchylek těchto růstových křivek a jejich nahrazením společnou růstovou funkcí. **Ř. r.** se často používají v biometrických výzkumech.

Dr

Řada tvarová pravá - řada procentuálně vyjádřených pravých tvarových kvocientů (vztažených k relativně stanovené tloušťce – zpravidla v 1/10 výšky kmene). Jsou to procentuálně vyjádřené poměry mezi tloušťkami kmene měřenými v určitých relativně stanovených vzdálenostech od paty kmene. (např. 1/10, 2/10 ... délky kmene) a základní tloušťkou v 1/10 délky kmene (ta reprezentuje 100%). Pro kmeny stejného tvaru, ale různých absolutních rozměrů jsou **ř. t. p.** stejné (všechny tloušťky jsou měřeny v relativně stejných vzdálenostech a srovnávány s tloušťkou, která je vždy relativně stejná z celkové délky kmene). Používají se ke studiu tvaru kmene a morfologické křivky.

Dr

Seč - 1. obecné označení pěstebních opatření v lesních porostech, při kterých se z porostu odstraňují jednotlivé stromy nebo jejich části nebo celé části porostu, za účelem výchovy nebo obnovy porostu. Podle cílů pěstebních opatření (i podle věku porostu) se rozlišují seče výchovné, seče zpevňovací a seče obnovní. **2.** plocha po vytyžení stromů tj. po seči holé.

Te

Seč bádenská - velkoplošná nepravidelná clonná seč s výraznou plošnou a časovou diferenciací síly zásahu a s dlouhou obnovní dobou (40 let i více). Přednostně se odstraňují mýtně zralé, nemocné, netvárné a nepřirůstavé stromy bez ohledu na jejich rozmístění a porušení zápoje.

Ka

Seč bavorská - maloplošná clonná seč s výchozími skupinovitými obnovními prvky - kotlíky. Původně byla propracována německým lesníkem K. Gayerem pro stejnověké smrkojedlobukové porosty s obnovní dobou 20 až 50 let (viz též seč Gayerova). Spojení této bavorské seče s okrajovým obnovním postupem je v odborné literatuře uváděno jako bavorská kombinovaná seč.

Ka

Seč clonná - jedna ze základních obnovních sečí, kdy nový porost vzniká pod ochranou (clonou) mateřského porostu. Její podstatou je záměrné postupné snižování zápoje mateřského porostu tak, aby byly vytvořeny optimální podmínky pro nasemenění, ujmoutí se a odrůstání náletu a nárůstu (popř. podsíjí a podsadeb). Pěstební pravidla pro obnovu lesních porostů (nejdříve bukových, později i borových a jedlových) clonným způsobem stanovil a v praxi rozšířil již koncem 18. stol. německý lesník G. L. Hartig. V polovině století 19. jiný německý lesník K. J. Heyer upřesnil a přesně vymezil jednotlivé fáze clonné seče. Základní technika tohoto způsobu obnovy má dodnes obecnou platnost a je známa jako Hartig-Heyerova velkoplošná clonná seč. V klasické podobě je charakterizována čtyřmi fázemi, t.j. sečí přípravnou, sečí semennou, sečí uvolňovací a sečí domýtnou, z nichž každá má v průběhu obnovy své specifické poslání:

Ka

Seč přípravná - má za úkol uskutečnit jednak závěrečnou selekci stromů mateřského porostu, jednak upravit půdní a klimatické poměry uvnitř porostu. Přednostně se odstraňují nežádoucí druhy dřevin, stromy geneticky nevhodné a nemocné. Celý zásah musí být důsledně veden snahou uvolnit nejkvalitnější jedince dřevin obnovního cíle. Souběžně lze u těchto stromů očekávat světlostní přírůst. Rozvolněním zápoje se mění i porostní klima - zvyšuje se přísun srážek a tepla k lesní půdě, dochází k příznivým změnám ve vrstvě povrchového humusu. Intenzita těžebního zásahu je podmíněna výchozím stavem mateřského porostu, zastoupením dřevin a stanovištními podmínkami; v průměru by se měl stupeň zakmenění po provedeném zásahu pohybovat v rozpětí 0,9 až 0,7.

Ka

Seč semenná - provádí se v roce semenné úrody s cílem vytvořit co nejpříznivější podmínky pro vyklíčení semene a úspěšný vývin náletu. Rozvolněný mateřský porost stále ještě poskytuje náletu ochranu proti extrémním výkyvům teploty, přímému slunečnímu světlu, vysoušivému větru a tlumí i agresivitu buřeně. Intenzita zásahu závisí opět na dřevině, stanovišti a periodicitě semenných let. Stupeň zakmenění klesá po semenné seči na 0,7 až 0,5. Mírnější intenzitu zásahu vyžadují zejména porosty na bohatých stanovištích a v exponovaných polohách.

Ka

Seč prosvětlovací (uvolňovací) - uskuteční se zpravidla 3 až 5 let po vyklíčení semen v době, kdy nálet je dobře zakořeněn, odolnější proti nepříznivým klimatickým vlivům a kdy již potřebuje ke svému růstu větší přístup světla a vláhy. Na rozdíl od předešlých fází je prosvětlovací seč charakteristická nepravidelným rozmístěním zásahu,

úspěšně zmlazená místa mohou být mnohem více prosvětlena. Síla zásahu tak závisí nejen na dřevině a stanovišti, ale i rozsahu přirozeného zmlazení. Zakmenění se po prosvětlovací seči snižuje na 0,4 až 0,2.

Ka

Seč domýtná - provede se v době, kdy nárost již nepotřebuje ochranu mateřského porostu (t.j. zpravidla při výšce 0,5 až 1,0 m) a znamená domýcení a vyklizení posledních zbytků původního mateřského porostu. Uskuteční-li se domýtná seč opožděně, t.j. až ve fázi mlazin, výrazně se zvyšuje nebezpečí jejich poškození, příp. i zničení. Doporučuje se těžit v době, kdy je nárost kryt sněhem.

Klasickou velkoplošnou čtyřfázovou clonnou seč lze modifikovat i na menších obnovních prvcích - potom se jedná o maloplošné varianty seče clonné. Podle stavu mateřského porostu a vývoje přirozeného zmlazení lze jednotlivé fáze opakovat nebo naopak slučovat. V nejjednodušší podobě může mít seč clonná pouze 2 fáze - seč semennou (popř. spojenou se sečí uvolňovací) a seč domýtnou.

Ka

Seč klínová - obnovní seč, jejímž základem jsou holosečné obnovní prvky ve tvaru klínů. Hroty klínů směřují proti směru nebezpečného větru. Pestrost ekologických podmínek klínové seče umožňuje obnovu slunných i stín snášejících dřevin. Postupným rozšiřováním obou okrajů klínů lze docílit vějířovitě se rozšiřující rychlý postup obnovy. Seč klínová se obvykle používá v kombinaci s jinými typy seče, nejčastěji se sečí clonnou. Známá je Eberhardova clonná, klínovitě rozestupná seč, což je v podstatě kombinace clonné seče v celém pracovním poli s následnou klínovou formou okrajové seče.

Ka

Seč Konšelova - varianta velkoplošné clonné seče nazvaná tak podle autora - profesora J. Konšela. Obnovovaný porost je rozdělen liniemi do obrazců, zpravidla kosočtverců o velikosti 0,5 až 1,0 ha. V každém obrazci probíhá obnova relativně samostatně s ohledem na stav porostu a požadavky zmlazovaných dřevin.

Ka

Seč Kravčinského - varianta velkoplošné clonné seče nazvaná podle D. M. Kravčinského (1857 - 1918) a používaná zejména v Rusku při obnově smrkových porostů s příměsí měkkých listnáčů (břízy, osiky). Je charakteristická silným prvním zásahem, kdy se vytěží 30 až 40 % zásoby, t.j. veškeré listnáče, popř. i část méně kvalitních smrků.

Ka

Seč kulisová - typ seče charakteristický současným vložení několika pruhových holých sečí do obnovovaného porostu. Ponechané netěžené části porostu - kulisy, jsou zpravidla 2 až 4 krát širší než paseky. V plánovaném časovém sledu se kulisy dotěží několika zásahy opět pruhovými sečemi. Seč kulisová může najít uplatnění v borových, popř. listnatých a smíšených porostech. Naopak se nedoporučuje pro obnovu porostů smrkových, poněvadž větší počet násečných stěn podstatně zvyšuje nebezpečí větrných polomů.

Ka

Seč obnovní - úmyslný zásah do obnovovaného lesního porostu, kdy se jednorázovým nebo postupným vykácením stromů vytváří podmínky pro úspěšnou přirozenou nebo umělou obnovu. Z pěstebně-těžebního i ekologického hlediska se vylišují tři základní typy obnovních sečí, a to holoseč, seč clonná a seč okrajová.

Ka

Seč Eberhardova - kombinovaná obnovní seč nazvaná podle německého lesníka J. Eberharda, který ji propracoval v jižním Württembersku. Její podstatou je kombinace seče clonné s navazující klínovitě rozestupnou okrajovou sečí (viz též seč klínová).

Ka

Seč Gayerova - obnovní seč, jejímž základem jsou vždy skupinovitě obnovní prvky - kotlíky, zpravidla holosečné, popř. clonné. Obnova obvykle postupuje podél okrajů kotlíků vějířovitě směrem do starého porostu. Seč je nazvána podle německého lesníka K. Gayera, který ji propracoval v Bavorsku a odtud se rozšířila i do jiných zemí.

Ka

Seč Hartig-Heyerova - viz seč clonná.

Ka

Seč obnovní kombinovaná - seč charakteristická záměrným spojováním a střídáním dvou, popř. všech tří základních typů sečí (viz seč obnovní). V odborné literatuře bylo popsáno mnoho kombinovaných sečí (např. okrajová obnova s předsunutými kotlíky, bavorská kombinovaná seč, Kubelkova skupinovitě clonná seč na střídavých pruzích, Říhova obnovní seč, Eberhardova clonná klínovitě rozestupná seč atp.), avšak ne všechny našly širší uplatnění v lesnické praxi. Např.:

Skupinovitá seč clonná (Gayerova - bavorská seč) je kombinací skupinové clonné seče, kterou se zahajuje obnova, s okrajovou obrubnou sečí, kterou se obnova rozšiřuje.

Skupinovitá seč holá je kombinací skupinové seče holé (kotlíkové) s okrajovou obrubnou sečí, kterou se skupina rozšiřuje.

Bavorská kombinovaná seč je kombinací skupinovitě clonné seče s okrajovou odrubnou sečí. Předsunuté skupiny, založené většinou v předstihu uvnitř porostu, se rozšiřují okrajovou sečí obrubnou ještě dříve, než se k nim přesune porostní stěna okrajové seče odrubné.

Wagnerova clonně-okrajová seč je kombinací okrajové nebo pruhové clonné seče s okrajovou sečí odrubnou. Často se ještě uplatňuje skupinová nebo skupinovitá clonná seč uvnitř porostu. Clonná seč se zakládá pokud možno při severním okraji porostu a uskuteční se v ní přípravná a semenná seč. Místo prosvětlovací seče se porosty postupně uvolňují okrajovou sečí odrubnou. Současně se v dalším pruhu obnovovaného porostu uskutečňuje přípravná seč.

Eberhardova klínovitě rozestupná seč je kombinací celoplošné clonné seče s plošně a orientačně specificky orientovanou okrajovou obrubnou sečí. V první fázi se na celé ploše pracovního pole provedou první dvě fáze velkoplošné clonné seče s cílem dosáhnout obnovy stinných dřevin. Ve druhé etapě se v centru zóny na úzkém pásu ve směru východ-západ realizuje prosvětlovací a dokončovací seč. Tím vzniknou dvě rovnoběžné porostní stěny (dva různě orientované okraje). Potom se okrajovou obrubnou sečí ve formě protáhnutého úzkého klínu směřující na dvě strany osamostatňuje existující nárost stinných dřevin a současně se doplňuje obnova smrku. Postupně dochází k vějířovitému rozšiřování tohoto klínu. Obdobná je Phillip-Kurzova kombinovaná seč.

Společným znakem kombinovaných obnovních sečí je snaha o skloubení výhod (a tím souběžně omezení nedostatků) základních obnovních sečí v závislosti na daných stanovištních podmínkách a porostních poměrech.

Ka

Seč obrubná - starší pojmenování seče okrajové.

Ka

Seč okrajová (násečná, násek) - v současném pojetí pěstování lesů jedna ze tří základních obnovních sečí (společně s holosečí a sečí clonou). Nový porost vzniká, popř. je zakládán, podél okraje obnovovaného porostu. Toto základní postavení okrajové seče vyplývá ze specifických ekologických podmínek v blízkosti porostního okraje (porostní stěny), a to jak směrem do nitra mateřského porostu, tak směrem na odmycenou holou plochu. U seče okrajové se tak rozlišuje okraj vnější a okraj vnitřní. Vnější okraj je holý pruh podél porostní stěny, která bočním cloněním výrazně ovlivňuje nový porost z přirozené, popř. umělé obnovy. Na holý vnější okraj navazuje procloněný pruh mateřského porostu - vnitřní okraj. Ten se po zajištění přirozené nebo umělé obnovy domýtlí a přebírá funkci okraje vnějšího. Současně se v navazujícím pásu dospělého porostu zakládá clonné uspořádání nového vnitřního okraje.

Seč okrajová se používá v různých úpravách. Je spojena zejména se jménem německého lesníka Ch. Wagnera, jenž ji ve značném rozsahu používal a propracoval. Zpočátku volil jednoduchý postup obnovy od okraje porostu, tj. postupně přiřazoval vedle sebe pouze úzké holé pruhy bez pěstebního zásahu uvnitř okrajového pásma. Později teoreticky zdůvodnil a přešel na klasickou podobu okrajové seče s okrajem vnějším a okrajem vnitřním. V literatuře, zejména starší, je proto také často vedena a popsána seč okrajová jako seč Wagnerova, popř. seč obrubná. Vedle toho je v pěstební terminologii, zejména slovenské, rozlišována seč okrajová obrubná a seč okrajová odrubná jako základní varianty seče okrajové.

Ka

Seč okrajová obrubná - forma okrajové seče, při níž okrajová obnova navazuje na skupinovitou seč (kotlíky) uvnitř porostu a odtud postupuje excentricky více, popř. všemi směry. Termín je používán zejména ve slovenské pěstební terminologii.

Ka

Seč okrajová odrubná - základní forma okrajové seče s protáhlou linií porostní stěny, s jednosměrným postupem vkládání vnějšího a vnitřního okraje. Tvar okraje může být přímočarý, zvlněný, lalokovitý, lomený, popř. stupňovitý. Termín je běžný ve slovenském pěstebním názvosloví, v českém se neujal a používá se pouze základní označení - seč okrajová.

Ka

Seč plecí - výchovná seč v mladých porostech, tj. v nárostech, kulturách a mlazinách, při které se odstraňováním druhově nevhodných, hospodářsky neceněných (plevelných) dřevin upravuje druhová skladba porostu.

Pe

Seč pruhová - typ maloplošné seče, která má tvar pruhu (pásu). Zpravidla se sečí pruhovou rozumí pruh vytěžený naholo, popř. může mít seč pruhová i clonné rozmístění stromů. Velikost, šířka, orientace a rozmístění pruhových sečí se přizpůsobují stanovištním podmínkám, porostním poměrům a terénu. Pruhové seče musí být zakládány a rozvíjeny tak, aby se s obnovou postupovalo proti směru bořivého větru. V horských polohách jsou zpravidla orientovány delší osou po spádnicí, v imisních územích je účelnější orientace vrstevnicová nebo šikmo po svahu. Současným vložením několika pruhových holých sečí do obnovovaného porostu vzniká seč kulisová.

Ka

Seč rozčleňovací - seč, která plní funkci rozdělení rozsáhlých předmýtných nebo mýtných porostů v první fázi obnovy. Funkci rozčleňovací seče má i odluka a rozluka.

Ka

Seč skupinová (kotlíková) - obnovní seč, která se vyznačuje zpravidla jednorázovým smýcením stromů na ploše oválného, popř. kruhového tvaru. Pokud je šířka těchto obnovních prvků – kotlíků – menší než výška obnovovaného porostu, přísluší seč skupinová do násečného hospodářského způsobu, v ostatních případech do hospodářského způsobu holosečného. Kotlík, jehož výchozí velikost není obvykle větší než 0,2 až 0,3 ha (pouze výjimečně 0,5 ha), vytváří specifické mikroklima. Podle expozice porostních stěn a pohybu stínu vrhaného porostním okrajem se zde mění světelný a teplotní režim i půdní vlhkost. Toho lze účinně využít při obnově více druhů dřevin s odlišnými nároky na světlo a vláhu. Při obnově sečí skupinovou je nutné vzhledem k malé velikosti obnovních prvků rozpracovat porost soustavou kotlíků, jejichž počet a uspořádání musí přihlížet k terénu, směru bořivého větru a ke stavu porostu. Postupným rozšiřováním kotlíků se zpravidla zajistí obnova jen na určité porostní části, proto je pro její dokončení nutné použít i jiné obnovní seče. Seč skupinová je tak většinou jen součástí různých typů kombinovaných sečí a postupů. Nejznámější je obnovní postup, který propracoval ve smíšených porostech v Bavorsku K. Gayer a jehož základem je seč skupinová s navazující okrajovou obnovou. Tento postup je často popisován jako seč Gayerova, popř. kombinovaná seč bavorská. Vedle běžného holosečného charakteru mohou mít kotlíky v první fázi obnovy i clonné rozmístění stromů.

Ka

Seč tmavá - zastaralý termín převzatý z němčiny (Dunkelschlag) pro bavorskou formu clonné seče, která zdůrazňovala význam světlostního přírůstku postupně rozvolňovaného mateřského porostu. Ve starší české lesnické literatuře se používalo označení seč tmavá nepřesně i jako obecné synonymum pro seč clonnou, popř. pro přípravnou fázi seče clonné.

Ka

Seč toulavá - historická a v lesnických vyspělých zemích již nepoužívaná seč výběrného charakteru. Seč toulavá je nevhodná, poněvadž se netěží zralé stromy podle pěstebních hledisek, ale těžba je řízena vyhledáváním požadovaných druhů dřevin nebo sortimentů.

Ka

Seč výběrná - seč vlastní hospodářskému způsobu výběrnému. Je založena na principu trvalé možnosti těžby mýtně zralých stromů. V každém porostu se tak záměrně a pravidelně mohou těžit zralé stromy až do výše běžného periodického přírůstu nahromaděného během návratné doby. Stromy určené k těžbě výběrnou sečí se vybírají podle kritérií individuálního zušlechťovacího výběru a potřeby vyvážené struktury porostu, takže trvale existující zásoba výběrného lesa se kvalitativně a produkčně zlepšuje, popř. udržuje na žádoucím vysokém stupni.

Ka

Seč výchovná - pěstební opatření v mladých a středně starých porostech, při kterém se z porostu cílevědomě a systematicky odstraňují nežádoucí jedinci s cílem zlepšit podmínky růstu, vlastnosti a vývoj ponechaných stromů a tím celého porostu. Záměrné zmenšování počtu stromů tak má předcházet přirozenému výběru a hospodářsky neřízenému prořezávání porostů. Výchovného cíle lze dosáhnout též dalšími opatřeními jako je tlumení růstu, nebo úpravou tvaru stromu - vyvětčováním.

Pe

Seč Wagnerova - starší, ale dosud běžně používané pojmenování okrajové seče podle německého lesníka Ch. Wagnera.

Ka

Seč zpevňovací - seč, jejímž účelem je zpevnit osamostatňované porostní části proti působení zejména bořivého větru, popř. námrazy. Seče zpevňovací zahrnují seče holosečné - odluku a rozluku (obě se nazývají též sečemi rozčleňovacími) a závoru, seč výchovného typu. Obětují produkci současných porostů na ploše seče vyššímu zájmu na zabezpečení jistoty produkce v mýtnosti.

Te

Segment porostního typu – pojem z problematiky statistické provozní inventarizace. Společenství dřevin, které se podle porostní výstavby, struktury, skladby dřevin, stupně přirozenosti, případně podle věku a pod. odlišuje od sousedních lesních porostů. (např. konkrétní růstové stádium porostního typu) (HUS – SB).

Kn

Segregační index Pielou - slouží podobně jako předchozí k hodnocení typu porostní směsi. Vychází ze zařazení nejbližších sousedů do druhu dřeviny. Je definován jako rozdíl jedničky a podílu pozorovaného počtu smíšených párů k jejich očekávanému počtu. Pro názorné pochopení výpočtu segregačního indexu je přiložena tabulka.

Tabulka pro výpočet indexu segregace Pielou		Počet nejbližších sousedů dané dřeviny		
		Dřevina A	Dřevina B	součet
Výchozí stromy	Dřevina A	a	c	m
	Dřevina B	d	b	n
	součet	v	w	N

Tabulka podává informaci o četnostech všech možných kombinací sousedství dvou dřevin. Například dřevina A sousedí v *c* případech s jedinci dřeviny B a dřevina B sousedí v *d* případech s jedinci dřeviny A.

Na základě četností v takto zpracované tabulce je možné odvodit segregační index podle Pieloua. Je-li vzájemné promísení dřevin v porostu čistě náhodné, pak by jednotlivým četnostem *a*, *b*, *c*, *d* tabulky měly odpovídat tyto teoretické hodnoty:

$$a = \frac{m}{N} \cdot v; b = \frac{n}{N} \cdot w; c = \frac{m}{N} \cdot w; d = \frac{n}{N} \cdot v$$

Teoretický počet smíšených párů by měl být roven teoretickému součtu četností

$$c + d \text{ tj. } \frac{m}{N} \cdot w + \frac{n}{N} \cdot v$$

Segregační index je pak dán tímto předpisem

$$S = 1 - \frac{N \cdot (c + d)}{(m \cdot w + n \cdot v)}$$

kde:

- m - počet jedinců dřeviny A v porostu
- n - počet jedinců dřeviny B v porostu
- N - celkový počet jedinců v porostu
- c - počet případů, kdy dřevina B je nejbližším sousedem dřeviny A
- d - počet případů, kdy dřevina A je nejbližším sousedem dřeviny B

Obor hodnot je od -1 do +1. Hodnoty indexu blízké -1 charakterizují silnou asociaci mezi zkoumanými druhy dřevin (jednotlivé smíšení), hodnoty blízké 1 vypovídají o silné segregaci zkoumaných dřevin (skupinovitě smíšení dřevin). Pokud index nabývá hodnoty nula, pak hovoříme o indiferenci – čistě náhodném vzájemném rozmístění dřevin.

Segregační index Pielou je možné stanovit pro libovolný počet dohromady, avšak s dílčí nevýhodou, která spočívá v tom, že hodnota takového indexu se hůře interpretuje.

Mn

Shannonův index - je běžně používanou charakteristikou diverzity porostu.

$$H = -\sum_{i=1}^s p_i \ln p_i ; p_i = \frac{n_i}{N}$$

kde:

- H - Shannonův index
- $\sum_{i=1}^s p_i \ln p_i$ - součet součinů relativní četnosti p_i druhu i a přirozeného logaritmu této četnosti
- p_i - relativní četnost druhu i počítaná jako podíl počtu jedinců n_i daného druhu a celkového počtu jedinců společenstva N
- s - celkový počet druhů společenstva
- \ln - přirozený logaritmus

Obecně platí, že čím je vyšší hodnota tohoto indexu, tím vyšší je diverzita společenstva. Výhodou je, že přítomnost méně zastoupených druhů ovlivňuje více než proporciálně hodnotu indexu. Naopak dominantní druhy zvyšují hodnotu indexu méně než proporciálně. Shannonův index je možné použít k absolutnímu porovnání diverzity společenstev. Nepodává však informaci, nakolik se blíží diverzita uvažovaného společenstva jejímu teoretickému maximu při daném počtu druhů.

Mn

Sít' inventarizační - sít' inventarizačních ploch, která je tvořená pravidelnou sítí ploch páteřní sítě (vzdálenost cca 200 x 200 m) a sítě zahušťovací. Rozměry inventarizační sítě jsou odvozeny z parametrů národní inventarizační sítě a jsou s touto sítí plně kompatibilní. Vlastní inventarizační sít' analyzovaného území tak vznikne zahuštěním národní inventarizační sítě v množství ploch, které zaručí výpočet zásob o předem deklarované přesnosti měření (HÚS – SB).

Kd

Sít' páteřní - pravidelná sít' inventarizačních bodů pro účely statistické provozní inventarizace o rozestupu 250x250m. Je kompatibilní se sítí národní inventarizace lesů. Do kruhu o poloměru 50m se středem v průsečíku páteřní inventarizační sítě se umísťuje střed páteřní plochy (HUS – SB).

Kn

Sít' zahušťovací - pravidelná sít' inventarizačních bodů pro účely statistické provozní inventarizace o rozestupu 125x125m. Slouží k zahuštění sítě páteřní. Body zahušťovací sítě nejsou proměřovány všechny, nýbrž pouze jistá část umístěná na základě náhodných čísel (HUS – SB).

Kn

Skladba (složení) dřevinná (druhová) - výčet druhů dřevin a jejich zastoupení ve skladbě porostu. Rozeznáváme tak porosty jehličnaté (skládající se z dřevin jehličnatých) a porosty listnaté (skládající se z dřevin listnatých). Jak jehličnaté, tak i listnaté porosty mohou být smíšené - různorodé nebo nesmíšené - stejnorodé. Zastoupení dřevin ve skladbě dřevinné se stanoví jako plošný podíl jednotlivých dřevin v porostu. Vyjadřuje se jednak v jednotkách absolutních (biomasa v m³, kruhová základna v m²), ale i v jednotkách relativních (%). Hlavní (základní) dřeviny mají zastoupení větší než 30 %, přimíšené 10 - 30 % a vtroušené do 10 %.

Va

Skladba (struktura, složení) porostu - souhrn vnějších i vnitřních znaků charakterizujících celé jeho vnitřní uspořádání, tj. obraz stavu porostu zaznamenaný v určitém okamžiku. Je to statické zachycení kvantitativních a kvalitativních znaků jako výslednice růstu a vývoje porostu. **S. p.** je dána jeho původem (semenným, vegetativním, autochtonním, alochtonním), druhovým složením, věkovým členěním a prostorovým uspořádáním. Podle toho rozlišujeme zejména skladbu dřevinnou (druhovou), skladbu věkovou a skladbu prostorovou.

Va

Skladba porostní cílová - druhová skladba na konci vývoje porostu, kterou je nutno dosáhnout hospodářskými opatřeními v období vytváření a vyspívání porostu. Jde o zastoupení dřevin v mýtném věku optimalizované ekologicky, funkčně i ekonomicky v rámci hospodářského souboru, popřípadě souboru lesních typů. Skladba porostní cílová je cílem provozním.

Va

Skladba prostorová - skladba porostu posuzovaná ve směru horizontálním (vodorovném) a vertikálním (svislém). Z hlediska horizontálního rozmístění (horizontální struktury) se sleduje hustota porostu, zakmenění a zápoj, kdežto z hlediska vertikálního rozmístění (vertikální struktury) tvorba jednoho nebo více porostních pater a v jejich rámci porostních vrstev. Na horizontální rozmístění stromů má největší vliv způsob a postup vzniku porostu a způsob redukce počtu stromů přirozeným vylučováním a cílevědomým zásahem lesního hospodáře. Porosty vysazované uměle mají převážně pravidelné výchozí rozmístění jedinců, zatímco porosty vzniklé přirozenou obnovou (nasemeněním a výmladky) mají obvykle shlukovité až náhodně nepravidelné výchozí rozmístění. V průběhu vývoje porostu se pak tyto typy rozmístění mění směrem k rozmístění mírně pravidelnému. Rovnoměrnější rozmístění stromů na porostní ploše, ve spojení s optimálním zápojem, dává možnost dobrého využití produkčního prostoru, dosažení jakostních kmenů a maxima objemového přírůstu. Na vertikální rozvrstvení porostu má největší vliv věk stromů, dále pak různá růstová rychlost jednotlivých druhů stromů a jejich cenotické vztahy na daném stanovišti. Podle toho stromy zaujímají trvalé nebo dočasné postavení v porostních vrstvách.

Va

Skladba věková - skladba porostu charakterizovaná věkovým členěním, resp. rozdíly věku stromů jednoho nebo více druhů dřevin, které tvoří porost. Skladba věková se vyjadřuje ve věkových stupních nebo třídách (věkové rozpětí 10 nebo 20 let). Podle věkového členění dělíme porosty na stejnověké a různověké. Skladba věková je i důležitou populační charakteristikou, která ovlivňuje jak životnost, tak i mortalitu, popř. délku vývojového cyklu či délku života porostu. Věkové členění do stupňů či tříd odráží současné produkční a reprodukční možnosti a naznačuje, co lze v tomto směru očekávat v budoucnu. Ve stabilní věkové struktuře různověkého přírodního lesa početně převažují jedinci v nejmladších věkových stupních, v opačném případě (kdy je v těchto stupních nízká četnost) to znamená, že populace je na ústupu. V důsledku věkových rozdílů, růstových schopností jednotlivých stromů a druhů dřevin dochází v průběhu růstu porostu k výškové a tloušťkové diferenciaci. Podle věku porostu a jeho vzhledu, který s věkem souvisí, se proto rozlišují fáze lesa růstové a vývojové.

Va

Skupina hospodářská - části lesního hospodářského celku, které byly tvořeny porostními soubory stejného hospodářského tvaru, způsobu a určení a stejnou dobou obmýtí. Dále je třeba přihlídnout k poměrům stanovištním, zastoupení dřevin, případně k dopravním poměrům, které by měly být obdobné. Hospodářská skupina byla před

zavedením provozního plánování založeného na hospodářských souborech základní jednotkou pro stanovení těžebního etátu a provozního plánu.

Ko

Skupina porostní (HÚS-SB) - části porostu, které budou obhospodařovány stejným nebo podobným způsobem. Je možno je přiřadit k jednomu konkrétnímu typu porostu, popř. k segmentu. Označují se podle typu porostu (1 - porosty cílové, 2 - porosty přechodné, 3 - porosty jehličnaté, 4 - porosty akátové), případně podle druhu uplatňovaného pěstebního zásahu (v - výchovné zásahy doporučené, x - zásahy naléhavé ve věku do 40ti let, y - péče o kultury, z - zalesnění).

Cr

Složka porostní - soubor stromů charakterizovaný znaky, jež ho odlišují od ostatního porostu. Nejčastěji je charakterizována účastí v porostní skladbě (např. stromy úrovně, nadúrovně), druhem dřeviny, jakostními ukazateli kmene a koruny, poškozením aj.

Te

Směr obnovy - směr, kterým se obnova rozvíjí ze svých východisek (viz východisko obnovy). Musí přihlížet k současnému stavu obnovovaného porostu, rozsahu a vlastnostem případného přirozeného zmlazení, formě obnovy (obnova přirozená, obnova umělá), stanovištním podmínkám, obnovním cílům i expozici a sklonu svahu. Vždy a zásadně musí být ale obnova vedena proti směru převládajícího nebezpečného větru. Toto základní pravidlo musí být bezpodmínečně dodrženo v první řadě při obnovních postupech holosečného a násečného charakteru. Směr obnovy je jedním z rozhodujících parametrů prostorové úpravy obnovních postupů, zejména maloplošných.

Při obnově lesů v imisních územích musí být směr obnovy volen proti kritickému směru působení imisí, a to i za cenu, že se východiska obnovy založí v relativně nejméně poškozených závětrných částech porostů.

Ka

Smíšené dřevin - druh a forma (způsob) vzájemného uspořádání dřevin ve smíšeném porostu. Druh smíšené charakterizuje vzájemné výškové postavení dřevin, forma smíšené je způsobem seskupení a rozmístění dřevin po ploše. Při popisu smíšené jsou obvyklá označení:

Te

Smíšené jednotlivé - dřeviny se v porostu střídají strom od stromu, jsou rozmístěny jako prostorově izolovaní jedinci. Je to nejčastější forma účasti vtroušených dřevin.

Te

Smíšené hloučkové - malé seskupení jedinců (nejvýš 0,01 ha), které se z desítek jedinců v mládí snižuje na 3 až 5 jedinců v dospělosti.

Te

Smíšené skupinkové - dřevina tvoří v základním porostu seskupení o velikosti 0,01 až 0,20 ha umožňující nezávislou pěstební péči jen v růstové fázi mlaziny.

Te

Smíšené skupinové - plošně výrazné seskupení dřeviny (0,20 až 0,50 ha), avšak stále nedostatečné pro nezávislou pěstební péči v růstové fázi kmenovin.

Te

Smíšené etážové - smíšené, při kterém jednotlivé druhy nebo společně několik dřevin s podobným růstovým chováním tvoří rozlišené porostní etáže. Takové smíšené zřídka přetrvává po celý život porostu (např. ve sduženém lese), většinou bývá přechodné, tzn. že nejspodnější etáž sama zanikne nebo je odstraněna po splnění úlohy (výchovná dřevina), jindy musí být naopak odstraněna horní etáž (pomocné nebo přípravné dřeviny).

Te

Smíšené pásové (pruhové) - přimíšená dřevina byla v kultuře vysazena v podobě zřetelných pásů (pruhů) různé šířky. Smíšené pásové přetrvává do dospělého porostu nebo se mění na skupinové.

Te

Smíšené řadové - přimíšená dřevina byla v kultuře rozmístěna v řadách. Ty zůstávají zachovány až do dospělého porostu nebo se smíšené řadové vývojem porostu mění ve smíšené jednotlivé.

Te

Snímek - obrazový záznam informací o objektu, produkovaný optickými, elektrooptickými, opticko-mechanickými nebo elektronickými prostředky. Některé prameny ještě dále rozlišují snímky (získávané fotograficky) a obrazové záznamy (získávané jinými prostředky).

Zd

Snímkování letecké - proces, při němž jsou charakteristiky zemského povrchu registrovány na palubě letadla; výsledkem jsou svislé nebo šikmé letecké snímky (resp. obrazové záznamy). Získané snímky mohou být dále zpracovávány fotogrammetricky (viz též fotogrammetrie), jde-li především o geometrické vlastnosti objektů, nebo různými technikami klasifikace a interpretace, jedná-li se spíše o analýzu kvalitativních vlastností objektů.

Zd

Snímky kosmické - družicové snímky, které spolu s infračervenými spektrálními oblastmi registrovaného záření odraženého od zemského povrchu (1 scéna: 185x185 km, obrazový bod: 30x30 m, 7 spektrálních pásem, výška orbity: 800 km, perioda: 16 dní) vytvářejí na základě počítačového zpracování digitálních dat podklad pro vyhotovení map zdravotního stavu lesů. V datech **s. k.** pořízených družicí Landsat-TM jsou (mimo jiné) obsaženy informace, které umožňují za určitých předpokladů hodnotit stav vegetace. Při aplikaci na lesní porosty se prokázalo, že data v sobě nesou smíšenou informaci o množství jehličí (listí) v korunách lesních porostů a o objemu v něm obsažené vody. Zdravotní stav lesa, vyhodnocený ze **s. k.**, popisuje celkový výsledný stav lesních porostů jako důsledek působení imisí, klimatu, stanovištních podmínek, biotických škůdců a lidské činnosti. Indikovat zvlášť tyto faktory ze **s. k.** není možné. Pro kvalifikaci hodnocení zdravotního stavu lesů ze **s. k.** se využívá stupnice klasifikace poškození jehličnatých porostů imisemi, užívaná v lesním hospodářství České republiky. Tato stupnice vychází při klasifikaci poškození jednotlivých stromů a následně porostů především z hodnocení úbytku jehličí (listí) v korunách stromů a jako pomocný faktor je posuzován jeho stav. Tyto dva parametry jsou velmi blízké výše uvedeným dvěma faktorům, jejichž společný souhrnný projev lze získat zpracováním dat kosmického snímku Landsat-(tm) jako veličinu určující kvantitativně zdravotní stav lesa.

Metoda vyhodnocení zdravotního stavu lesů ze **s. k.** má své podmínky aplikace a omezení. Mezi důležitější patří dostatečná hustota zápoje korun stromů v porostu a homogenita dřevinné skladby. Při nízké hustotě zápoje je spektrální charakteristika lesního porostu ovlivňována podrostem. Při klasifikaci porostů s větším procentem příměsí jiných dřevin než dřeviny klasifikované vzniká obvykle zkreslení, neboť každá dřevina má v dané lokalitě svou vlastní spektrální charakteristiku a rozsah hodnot. Tyto závislosti jsou však při znalosti dřevinné skladby porostů do určité míry korigovatelné. Pouze u listnatých porostů není zjišťování zdravotního stavu ze **s. k.** prakticky možné, protože u nich olistění a obsah vody v listí podléhají výrazným sezóním změnám. Při vyhodnocování zdravotního stavu lesů ze **s. k.** se u nich proto určuje pouze stupeň vitality v době vzniku snímku.

Významné zvýšení informační hodnoty map zdravotního stavu lesů přináší vyhodnocení časové řady **s. k.** daného území. Vzhledem k tomu, že podmínky a případné zkreslující faktory jsou při vyhodnocení jedné a téže lokality přibližně stejné, je pak rozdíl mezi údaji map v různých časových horizontech v podstatě přímo úměrný změně zdravotního stavu lesního porostu.

Na mapy zdravotního stavu lesů navazují další dva produkty: mapa prognózy zdravotního stavu smrkových lesů a mapa vývoje zdravotního stavu jehličnatých lesů za celé období sledování. Prognóza je extrapolací zdravotního stavu porostů v období posledních let na příští rok. Mapa vývoje zdravotního stavu jehličnatých lesů zobrazuje směr a rychlost vývoje zdravotního stavu za celé období monitorování lesů ze **s. k.** od roku 1984.

Sk

Snímky radarové - soubory digitálních dat nebo jejich vizuální obrazy vzniklé numerickým zpracováním odrazu (retrodifuze) radarového signálu. Data jsou obvykle získávána pomocí systémů SLAR (akronymum z anglického Side-Looking Airborne Radar) s reálnou aperturou, nebo SAR (Synthetic-Aperture Radar) se syntetickou aperturou. V poslední době jsou čím dál více využívány i družicové **s. r.** (poskytované např. družicí ERS-1).

Zd

Snímky spektrozónální - barevné infračervené snímky v nepřirozených (nepravých) barvách. Oproti standardním barevným snímkům zde dochází k záměrnému posunu barevného podání. Objekty, které odrážejí infračervené záření, se na spektrozónálním snímku zobrazují červeně, objekty, které odrážejí především červenou barvu, se zobrazují zeleně, objekty, které odrážejí především zelenou barvu, se zobrazují modře (odtud termín nepřirozené, resp. nepravé barvy). **S. s.** se používají zejména při sledování vegetace a umožňují nejen dobré rozlišení různých tříd vegetace, ale i detekci příznaků poškození. Při analýzách **s. s.** je třeba jisté obezřetnosti, poněvadž barevná situace na snímcích se výrazně liší od běžné skutečnosti.

Zd

Snímky tepelné - snímky termální - analogové či digitální záznamy tepelného vyzařování objektů ve vlnových délkách středního a vzdáleného infračerveného pásma spektra, nejčastěji získávané v rozmezí 3,5 až 5,5 a 8 až 14 mikrometrů. Při interpretaci se výhodně využívá rozdílných charakteristik denních a nočních záznamů povrchové teploty objektů. Běžnou aplikací je detekce úniku tepla z objektů nebo detekce tepelného znečištění vodních toků.

Zd

Soubor hospodářský - vyjadřuje jednotu přírodních, produkčních a hospodářských podmínek. Je charakterizován funkčním zaměřením, přírodními podmínkami a stavem lesních porostů. Je rámcem diferenciacie hospodaření.

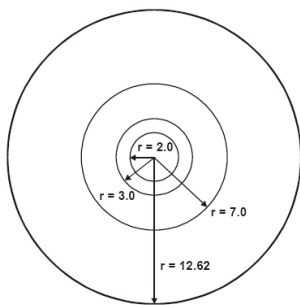
VI

Soubor lesních typů (SLT) - je nosnou jednotkou typologického systému. V ekologické síti je vymezen lesními vegetačními stupni, které jsou označeny čísly (1 – 9) a edafickými (stanovištními) kategoriemi, které jsou označeny velkými písmeny abecedy (A – Z). Základní charakteristiku zonálních souborů lesních typů je většinou možno odvodit z charakteristiky odpovídajícího lesního vegetačního stupně a z charakteristiky dané ekologické řady a edafické kategorie. Výjimku tvoří bory, jejichž výskyt není podmíněn výškovým klimatem a nejsou zařazeny do vegetačních stupňů. Podobně jsou odlišné i charakteristiky SLT edafických kategorií jedlin - O, P, Q, T, G, luhů - L, U a R, javořin - A, J, a dále pak některých souborů formálně řazených do 1. LVS. Ty mohou většinou zasahovat i do vyšších vegetačních stupňů a navíc se liší od charakteristiky edafické kategorie ostatních SLT. Jsou to soubory 1M, 1S, 1U, 1V, 1O, 1P, 1Q, 1T a 1G.

Mi

Soustředné kruhy inventarizační plochy - inventarizační plocha se skládá ze čtyř pomyslných, různě velkých, soustředných inventarizačních kruhů, ve kterých probíhá měření a sběr dat v rámci statistické provozní inventarizace. Důvodem pro uspořádání inventarizační plochy do soustředných kruhů je optimalizace rozsahu venkovních prací ve vztahu k přesnosti zjišťovaných stromových veličin, především jejich zásoby. Stromy menších dimenzí jsou zjišťovány pouze na menších kruzích, takže celkový počet měřených stromů se snižuje. O příslušnosti stromu k určitému inventarizačnímu kruhu rozhoduje vzdálenost tohoto stromu od středu inventarizační plochy a jeho výčetní tloušťka. Nejmenší kruh (poloměr 2 m) ve středu plochy je určen pro popis obnovy, na kruhu o poloměru 3 m jsou měřeny stromy od výčetní tloušťky 7 cm, na kruhu o poloměru 7 m jsou měřeny stromy od výčetní tloušťky 12 cm a na celé inventarizační ploše jsou měřeny stromy s výčetní tloušťkou od 30 cm (HUS – SB).

Kn



Stabilizace inventarizační plochy - středy inventarizačních ploch se zabezpečují zpravidla tak, aby nebylo v terénu pro lesní personál patrné, kde se plocha nachází, ale přitom bylo možné tuto dohledat s využitím databáze projektu. Střed inventarizační plochy se zabezpečí zaměřením polohy jednoho vybraného stromu (dále jen označený strom) v blízkosti samotné inventarizační plochy. Označený strom se zaměří ze středu plochy, čímž se vytvoří skrytá georeference tohoto středu plochy. Následně se vybraný strom označí barvou a to pruhem ve výšce očí; zároveň se strom označí na kořenových náběžích. U ploch náležejících k páteřní síti se navíc střed inventarizační plochy fixuje 20 cm dlouhým železným kolíkem zatlučeným do úrovně terénu. U ploch zahušťovacích (doplňkových) sítí se pouze zaměří vybraný označený strom (HUS – SB).

Kn

Standardizovaný Shannonův index

$$E = \frac{H}{H_{\max}}$$

kde:

E - standardizovaný Shannonův index

H - Shannonův index

H_{\max} - maximální hodnota při daném počtu druhů, která se zjistí $H_{\max} = \ln(S)$

S - počet druhů společenstva

Při rovnoměrném zastoupení druhů dosahuje standardizovaný index hodnoty 1 (100 %). Standardizovaný index slouží k relativnímu porovnání diverzity společenstev (porostů). Udává, na kolik se diverzity uvažovaného porostu vyjádřená proutým Shannonovým indexem blíží ke své maximální hodnotě.

Mn

Stanoviště lesa - v širším slova smyslu soubor všech životních podmínek a činitelů, které působí na určitém místě (lokalitě) na organismy nebo jejich společenstva ekosystému lesa. Pro soubor abiotických činitelů se užívá označení ekotop (edatop, klimatop). V užším slova smyslu shodnými přírodními podmínkami vymezená lokalita biotopu lesa. Pojem stanoviště bývá často užíván i ve smyslu lokalita či naleziště nebo místo, kde se něco nachází.

Mi

Statistická provozní inventarizace - metoda inventarizace zásob a stavu lesa ve strukturně bohatých lesích. Kombinace prvků kontrolních metod hospodářské úpravy a matematicko - statistických metod sběru a vyhodnocení dat o lese. Cílem je získat statisticky podložené údaje o lesních porostech lesního majetku. Hospodářská úprava lesů na bázi provozní inventarizace zjišťuje stav lesa pomocí statistické provozní inventarizace a opouští klasifikaci nejnižších jednotek rozdělení lesa podle věku. Statistická metoda zjišťování stavu lesa a odklon od časové úpravy lesa jsou hlavní odlišnosti oproti stávajícímu postupu zařízení lesů. Dnes se prakticky využívá zejména v přírodních a přírodě blízkých lesích národních parků.

Kn

Stav časová - část obmýtní doby, jejíž porosty se uvažují při odvozování etátu mýtní těžby. Např. u ukazatele 1/20 je těžebním etátem jedna dvacatina objemu porostů poslední věkové třídy a porostů starších.

Ko

Stav lesa - popis jednotlivých částí lesa za pomoci kvantitativních (biometrických) a kvalitativních charakteristik, který udává zdravotní stav lesa a jeho stabilitu, schopnost lesa plnit všechny požadované mimoprodukční funkce, produkční úroveň a zajištěnost produkce.

Uvedené charakteristiky jsou hodnoceny na základě posouzení minulého hospodaření a slouží jako podklad pro návrh hospodářských opatření.

Sm

Stav lesa odpovídající - modelová, vzorová představa lesa jako celku (v komplexním ekosystémovém chápání) vyjádřená diferencovaně pro jednotky, které jsou si podobné a na základě přírodních a produkčních poměrů a hospodářského zaměření a cíle hospodaření. Slouží jako srovnávací kritérium pro posuzování stavu lesa v konkrétních případech.

Sm

Stěna porostní - obnažený okraj porostu vzniklý po smýcení nebo jiným (náhlým) zánikem jeho částí. Stěna porostní vzniká v mladých a středně starých porostech odlukou nebo rozlukou postupně vytvoří porostní plášť, naopak stěna vzniká v porostech dospívajících a dospělých se již nezapláští. Na porostní stěně se nitro porostu náhle otevírá působení všech škodlivých činitelů. Bez vážného rizika rozvratu lesa je možné vytvářet porostní stěnu jen v odvráceném směru působení bořivých abiotických činitelů.

Te

Stratifikátor - parametr sloužící k rozdělení lesa v rámci statistické provozní inventarizace na menší, z hlediska variability zásob a počtů stromů homogennější části za účelem optimalizace počtu ploch inventarizační sítě (HUS – SB).

Kn

Strom cílový - zvolený strom, zpravidla v horní porostní vrstvě, který vlastnostmi odpovídá konečnému hospodářsko-technickému cíli. Počet cílových stromů v porostu odpovídá počtu, který má mít příslušná dřevina v mýtném věku. Cílové stromy se postupně vybírají v druhé polovině obmýtí z nadějných stromů a je užitečné je trvale a viditelně označovat. Vlastnosti cílového stromu jsou dány rozhodujícími požadavky pěstebního cíle. Protože se ve vývoji lesního porostu mohou také stanovovat postupné cíle, vztahující se k určitým vývojovým fázím, lze považovat též za cílové stromy stromy v hlavním porostu, které mají vlastnosti požadované pro tuto vývojovou fázi.

Te

Strom nadějný (čekatel) - strom hlavního porostu a dřeviny provozního cíle, jenž parametry splňuje předpoklady, že se stane stromem cílovým. Nadějně stromy se vyhledávají v průběhu výchovy kladným výběrem a výchovnými zásahy se usměrňuje jejich růst a tvar. Počet nadějných stromů je ve srovnání s počtem cílových stromů zpravidla až trojnásobný.

Te

Strom nadúrovňový (předrůstavý) - strom, který vlivem růstové dynamiky, popř. pro vyšší věk, má aspoň podstatnou část koruny nad hlavní korunovou vrstvou porostu nebo nad sousedními stromy. Obecně jsou v porostní struktuře vhodné nadúrovňové stromy ve smrkových porostech, ve směsích (např. modřín), naopak nevhodná je přítomnost nadúrovňového stromu ve stejnorodých porostech listnatých a borových.

Te

Strom označený - snadno identifikovatelný výrazný strom nacházející se poblíž středu inventarizační plochy. Bývá označen reflexní barvou a hřebem s identifikačním štítkem na patě kmene. Slouží pro identifikaci plochy a k navigaci měřiče na střed plochy (HUS – SB).

Kn

Strom podúrovňový - strom, který má korunu pod hlavní korunovou vrstvou porostu nebo sousedních stromů

Te

Strom potlačený - podúrovňový strom, který vlivem mezidruhové nebo vnitrodruhové konkurence zaostal v přírůstu, má sníženou vitalitu a perspektiva jeho přežití a setrvání v porostní struktuře je nejistá.

Te

Strom předrůstavý - strom, který biologicky danou růstovou dynamikou příslušné dřeviny a vitalitou výškově zřetelně předstihuje okolní stromy.

Te

Strom úrovňový - strom, který s dalšími přibližně stejně vysokými stromy spoluvytváří hlavní korunovou vrstvu porostu.

Te

Strom ustupující - strom, který horní částí koruny ještě zasahuje do hlavní korunové vrstvy - úrovně porostu, jehož výškový přírůst a vitalita se zmenšuje. Nemá předpoklady, ani po uvolnění, růstem dosáhnout sousední úrovňové stromy.

Te

Strom vrůstavý - strom, který horní částí koruny zasahuje do hlavní korunové vrstvy - úrovně porostu; je vitální, přirůstavý a má předpoklady, zejména po uvolnění, dosáhnout sousední úrovňové stromy.

Te

Strom výběrové jakosti - strom zřetelně převyšující svými jakostními parametry jiné stromy v porostu; v mýtném věku poskytuje relativně nejčistší sortimenty.

Te

Stromová třída - označení pro soubor stromů, které mají společný jeden nebo více určitých znaků. Stromové třídy jsou charakterizovány příslušnou třídící - klasifikační stupnicí (viz klasifikace stromů).

Pe

Struktura porostní - souborné označení pro uspořádání porostu provedené na základě posouzení socioekologického postavení jednotlivých stromů. Pro uvedené posouzení byla vytvořena celá škála různých klasifikačních metod a stupnic hodnotících v první řadě postavení stromů v porostu (nadúroveň, úroveň, podúroveň), dále pak kvalitu porostu (korunové parametry, charakteristika kmene atd.), vitalitu atd. Z hlediska porostu stromů zahrnuje pojem **s. p.** i část oblasti tzv. architektury lesa (např. charakteristiky porostních etází, vertikální zastoupení jednotlivých dřevin v porostu atd.).

Sm

Struktura porostu tloušťková - uspořádání stromů podle výčetní tloušťky všech stromů porostu nebo stromů vybraného souboru (reprezentativního souboru). Pro stejnověkové nesmíšené porosty je typické rozdělení jednovrcholové, podle okolností (dřevina, věk, atd.) nejčastěji levostranně, řidčeji pravostranně nesouměrné (staré porosty smrku a jedle). Jako vhodný model z teoretických rozdělení vyhovuje normální rozdělení. Rozdělení Beta a Weibullovo se uplatňují zejména v modelech vývoje **s. p. t.** v závislosti na věku, střední tloušťce a bonitě. Velmi dobře se přizpůsobují změnám v souměrnosti a zahrocenosti souborů. Ve smíšených porostech mají jednotlivé dřeviny, pokud zaujímají rovnocenné výškové a sociální postavení, rozdělení shodné s rozdělením v nesmíšených porostech. Světlo milné dřeviny mají všeobecně rozdělení špičatější a variační rozpětí menší než dřeviny stín snášející. Ve stejnověkových porostech se s rostoucím věkem zvyšuje aritmetický průměr, zvětšuje se variační rozpětí a zmenšuje koeficient zahrocenosti (rozdělení je plošší). Studium tloušťkové struktury je důležité pro konstrukci sortimentačních tabulek, stanovení modelů probírek, růstových modelů apod.

Dr

Struktura porostu výšková – rozvrstvení stromů podle změřené výšky všech stromů porostu nebo stromů vybraného souboru (reprezentativní soubor). V rozdělení výšek jsou však větší rozdíly v tvarech rozdělení než v případě výčetní tloušťky. Výškové četnosti mají rozdělení většinou pravostranně nesouměrné. Pouze v nejmladších porostech se vyskytují i značně levostranná nesymetrická rozdělení. Na tvar rozdělení četností výšek má u stejnověkových nesmíšených porostů vliv druh dřeviny, bonita, biosociologická výstavba porostu, způsob výchovy a další faktory vyplývající z porostní výstavby. Vliv všech těchto faktorů je komplexní a projevuje se značným kolísáním charakteristik rozdělení. Za všeobecnou lze pokládat zákonitost, podle které s rostoucí střední výškou se zvětšuje variační rozpětí a směrodatná odchylka a klesá variační koeficient výšek. Porosty mladé mají špičatá rozdělení, která se s rostoucím věkem zplošťují. Na tvar rozdělení má vliv uplatněný druh probírek a jejich intenzita. Uvádí se, že variabilita u slunných dřevin je menší.

Dr

Stupeň lesní vegetační (LVS) - lesní vegetační stupně vyjadřují vertikální členitost vegetace v závislosti na změnách výškového mezoklimatu a jsou tedy charakterizovány určitou klimaxovou vegetací, která je podmíněna výškovým klimatem. Pro vymezení a označení vegetačního stupně je rozhodující dřevinná skladba klimaxové vegetace na půdách v normálním hydrickém režimu, kdy vegetace využívá jen spadlé atmosférické srážky. Jedná se tedy o stanoviště, kde je půda propustná pro vodu, odjinud přiváděnou vodou není obohacována ani není o vodu ochuzována na stanovištích živné a kyselé ekologické řady. Hranice lesního vegetačního stupně nelze stanovit pouze rozmezím nadmořské výšky. Rozdíly ve výškovém rozložení vegetačních stupňů jsou vyvolávány makroklimatem vegetačních zón, oceanitou či kontinentalitou klimatu jednotlivých oblastí, mocností pohoří, formami reliéfu terénu, orientací svahů a dalšími vlivy.

Mi

Stupeň přirozenosti lesního porostu – posuzuje se v porostních skupinách či na jednotlivých plochách na základě porovnání současné dřevinné skladby se skladbou přirozenou. Podkladem je typologická mapa a přehled přirozené dřevinné skladby dle lesních typů za jednotlivé přírodní lesní oblasti. Např. v ochraně přírody se v současné době vylíšíje následujících 6 stupňů přirozenosti lesních porostů:

Stupně přirozenosti lesních porostů	Druhová skladba dřevin		Přípustné způsoby ovlivnění lesních porostů	Barva v mapě
	geograficky nepůvodní dřeviny (%)	geograficky původní dřeviny *)		
1. Les původní	0 - 5	+	1. mýtní těžba jednotlivých stromů (toulavá t.) před více než 100 lety, 2. odvoz odumřelého dříví před více než 50 lety, 3. pastva domácích zvířat nebo chov spárkaté zvěře v minulosti, přičemž tyto vlivy na druhovou skladbu, strukturu a texturu dřevinné složky jsou v současnosti zanedbatelné	zelená
2. Les přírodní	0 - 5	+	1. obnovní (těžba, umělá obnova) a výchovné zásahy sledující hospodářské cíle v minulosti na méně než 1/4 plochy (v současnosti ne), mýtní těžba s následnou sekundární sukcesí lesa v minulosti, 2. zásahy sledující cíle ochrany přírody v minulosti (v současnosti ne), 3. odvoz odumřelého dříví v posl. 50-ti letech (v současnosti ne)	hnědá
3. Les přírodě blízký	0-10	+	1. obnovní (těžba, umělá obnova) a výchovné zásahy sledující hospodářské cíle v minulosti na více než 1/4 plochy (v současnosti ne), 2. v současnosti pouze zásahy sledující cíle ochrany přírody (zásahy managementové), 3. nahodilá těžba živých stromů nalétnutých kalamitními druhy hmyzu a odvoz tohoto dříví v současnosti	žlutá
4. Les přírodě vzdálený	0-50	-	-	modrá
5. Les nepůvodní	51-100	-	-	červená
6. Holina	-	-	-	bílá

*) přítomnost všech hlavních geograficky a stanovištně původních druhů dřevin, tj. druhů s předpokládaným původním zastoupením více než 20%, se zastoupením reprodukce schopných jedinců

Va

Stupeň tloušťkový - jednotka rozdělení základního souboru tlouštěk do stanoveného tloušťkového intervalu se zvolenou spodní a horní hranicí tlouštěk. **S. t.** je charakterizován svou střední hodnotou, tj. aritmetickým průměrem spodní a horní hranice. Do **s. t.** se zařazují měření tloušťky stromů při určování zásob porostů. Toto zařazení zrychluje a zjednodušuje výpočet při zachování dostatečné přesnosti. Obvykle se používají dvoucentimetrové nebo čtyřcentimetrové **s. t.** (jejich volba souvisí se zvolenou metodou - např. pro metodu objemových tabulek se používají obvykle dvoucentimetrové **s. t.**, pro metodu jednotných objemových křivek čtyřcentimetrové **s. t.** - volba vychází z uspořádání příslušných tabulek.)

Dr

Stupeň věkový - desetiletý interval věku porostu (0-10, 11-20, ...). Dva **s. v.** tvoří věkovou třídu.

Dr

Stupeň zásahu - ukazatel informující o tom, do kterých stromových tříd je výchovný zásah zaměřen. Klasická probírková stupnice Krafca vztahující se k podúrovňovým zásahům má 3 stupně: při prvním stupni A se odstraňují stromy potlačené, životaschopné a odumírající, při stupni B navíc stromy podúrovňové a částečně zastíněné a při

stupni C ještě část stromů vrůstavých. Jiné stupnice (např. Fluryho (1888), Konšelova (1931), Wiedemana (1935) rozšířené i na zásahy úrovnové) označují slabý úrovnový stupeň písmenem D a silný stupeň písmenem E.

Ch

Zásah podúrovnový - výchovná seč, při které se podle stupně zásahu těží stromy nižších stromových tříd. Při slabém zásahu se odstraňují stromy odumírající a suché, při mírném zásahu stromy suché, odumírající a potlačené a při silném zásahu také stromy vrůstavé, popř. jedinci z úrovně. Zásah podúrovnový je nejobvyklejší v jehličnatých porostech mladšího věku.

Ch

Zásah úrovnový - výchovný zásah, při kterém se odstraňují z porostu netvárné, stínící nebo jinak nevhodné stromy vyšších stromových tříd, tj. stromy vrůstavé, úrovnové i předrůstavé.

Ch

Zásah kombinovaný - výchovná těžba stromů určených k odstranění na základě kombinovaného výběru.

Ch

Zásah individuální - výchovná těžba stromů určených k odstranění na základě individuálního výběru.

Ch

Zásah schematický - výchovná těžba, při níž se odstraňují stromy ve smyslu schematického výběru. Je použitelný ve stejnověkových nesmíšených homogenních porostech smrku a borovice jako součást racionální technologie za použití motomanuálních nebo plně mechanizačních prostředků.

Ch

Subjekt plánovací - právnická, resp. fyzická osoba, která vlastní oprávnění pro vyhotovování lesních hospodářských plánů. Oprávnění se vydává na úrovni krajského úřadu.

Sm

Sukcese (posloupnost, střídání společenstev) - kvalitativní, kvantitativní i prostorové změny společenstva na určitém místě v průběhu času. Jsou vyvolávány aktivitou biocenózy, která mění vlastní prostředí tak, že se stává příznivější pro jinou biocenózu a ta postupně nahradí biocenózu současnou. V širším slova smyslu mohou být vyvolány i změnami přírodních podmínek nebo lidskou činností. Sukcese může být primární (relativně dlouhý proces postupné změny prostředí dosud neovlivněného biotickým společenstvem spontánně se vyvíjejícími společenstvy) nebo sekundární (relativně krátký proces obnovy kteréhokoliv stadií primární sukcese poté, co bylo toto stadium zničeno přírodními faktory nebo lidským zásahem). Přirozená sukcese končí ustáleným ekosystémem, klimaxem, není-li v některém stadiu blokována. Spouštěcím mechanismem sukcese je nerovnost vstupů a výstupů.

He,Vo

Sukcese ekosystému - živým subsystemem vyvolávaný pohyb ekosystému v biologicky progresivním směru, tj. k větší složitosti vazeb uvnitř ekosystému. Je to samovolný vývoj ekosystému v přírodních podmínkách, které nenarušují jeho homeostázu, vymezený typem trvalých přírodních podmínek lokality (ekotopu).

He

Sukcese krajinná - následnost fází vývoje krajiny až po stadium, kdy dosáhne homeostázy.

He

Synekosystém - jednotný osídlený prostor se svým živým i neživým obsahem s navzájem ekologicky propojenými ekosystémovými složkami.

Vo

Synuzie - soubor populací různých druhů v geobiocenóze, ekologicky blízkých způsobem výživy a tvořící dílčí ekologickou jednotu determinant anebo závislých druhů v prostorově diferencovaných částech životního prostoru geobiocenózy, např. synuzie dřevin, podrostu, edafonu, epifytů atd.

Vo

Systém anemo-orografický - zvláštní případ prostorového uspořádání ekosystému vymezeného na základě orografické jednotky a specifických větrných poměrů. Lze ho schematicky rozdělit na tři části: vodicí návětrná část údolí, zrychlující vrcholová část, turbulentní závětrný prostor. Každá z těchto částí je charakteristická určitým větrným režimem. **S. a-o.** je možno využít jako širší ekologický rámec pro produkčně-ekologickou klasifikaci terénu v imisních podmínkách, ve finální formě jako jeden z podkladů pro umístění jednotek rozdělení lesa v terénu.

Sm

Systém družicový geopoziční - navigační systém, který umožňuje na základě údajů družicové sítě určení polohopisných a výškopisných parametrů daného místa (angl. Global positioning systém GPS). Podle konkrétního způsobu zapojení do sítě je možno získávat údaje s metrovou až milimetrovou přesností. Družicová síť je komponována z 18 až 24 družic, nesoucích vysoce přesné hodiny, které jsou ještě pravidelně kontrolovány a seřizovány pozemními procesory. Uživatel s přijímací stanicí, která je vybavena příslušnými programovými systémy, může velmi přesně stanovit svou polohu na základě měření Dopplerova efektu a časových diferencí.

Zd

Systém ekologické stability území (ÚSES) - nepravidelná síť ekologicky významných vzájemně propojených segmentů krajiny, které jsou účelně rozmístěny na základě funkčních kritérií, jimiž jsou:

- a) rozmanitost potenciálních přírodních ekosystémů v území,
- b) jejich prostorové vazby (směry biokoridorů spojovacích i kontaktních a poloha přirozených migračních bariér),
- c) nezbytné prostorové parametry (minimální plochy biocenter, maximální délky biokoridorů a jejich minimální nutné šířky),
- d) aktuální stav krajiny,
- e) společenské limity a záměry určující možnosti kompletování uceleného systému.

ÚSES se vytváří pro celé území, je však pouze částí ekologické stabilizace. Jeho prvky jsou propojeny podle dosavadního stavu znalostí - podle nároků jednotlivých společenstev, popř. druhů organismů. Je to součástí komplexního uspořádání krajiny, nikoli soubor přírodních prvků stojících mimo civilizační proces. Základními funkcemi jsou:

- a) uchování a produkce přirozeného genofondu,
- b) příznivé působení na okolní ekologicky labilní části krajiny,
- c) umožnění polyfunkčního využívání krajiny.

Skladebními prvky jsou biocentra a biokoridory. Podle hierarchického členění mohou být ÚSES lokální (na úrovni souborů lesních typů), regionální (lesní, na úrovni lesních vegetačních stupňů) a nadregionální (oblastní, na úrovni přírodních lesních oblastí). Prvky vyšších ÚSES se stávají součástí ÚSES nižších a dosycují je volně v nich žijícími organismy.

He

Systém provozní - určitý způsob (styl) hospodaření; soustava hospodářských opatření, v přírodně, produkčně a hospodářsky typizovaných souborech lesních porostů, která vykazuje jednotné a cílevědomé usměrnění. Výrazným znakem **s. p.** je komplexnost.

Sm

Šetření speciální - konkrétní průzkum, který se provádí zpravidla při obnově lesních hospodářských plánů, v odůvodněných případech i za doby platnosti plánu; na základě objednávky majitele lesa se může provádět celá řada **š. s.** (průzkumů), která mají poskytnout podkladové materiály pro optimalizaci lesního hospodářského plánování a obecně pro zkvalitnění stavu, hospodaření a využití lesa. Z nejběžněji prováděných **š. s.** lze jmenovat: typologický průzkum, ochranný průzkum (zejména v imisních podmínkách), meliorační průzkum, myslivecký průzkum, těžebně technologický průzkum, komplexně pojatý průzkum týkající se stavu a perspektiv lesního majetku (lesnický audit) atd.

Sm

Tabulka plochová - příloha (nutná součást) lesního hospodářského plánu. Udává, resp. zahrnuje všechny plochy a výměry zařizované části lesa, které patří k pozemkům určeným k plnění funkcí lesa. Je členěna jednak horizontálně – členění podle využití jednotlivých pozemků (např. porostní půda, pozemky bez lesních porostů,

ostatní atd.), jednak vertikálně. Vertikální členění rozděluje obsažené výměry podle pozemkové držby, příslušnosti k jednotlivých katastrálním územím, podle funkčního zaměření atd.

Sm

Tabulky krychlíci - tabulky, které jsou určeny k rychlému zjištění objemu kulatiny, výřezů nebo tyčí a tyček. Nejznámější **t. k.** obsahují objemy válců (pro určitý průměr d a délku l), vypočítaných podle vzorce:

$$v = \frac{\pi \cdot d^2 \cdot l}{4}$$

Tento vzorec odpovídá v lesnictví používanému vzorci Huberovu, je-li ve vzorci d tloušťka kulatiny nebo výřezu měřená uprostřed kusu. **T. k.** jsou v lesnické praxi stále hojně používány. Jsou často vydávány v různých úpravách, které nesou jméno autory úpravy. Pro krychlení kulatiny a výřezů jsou určeny a používány též tabulky sestavené vyrovnáním empiricky zjištěných hodnot objemu, délky a tloušťek kusů měřených v určitém místě, např. na slabém konci kusu. Pro krychlení tyčoviny byly sestaveny empirické **t. k.**, podle kterých se krychlí tyče a tyčky po 100 kusech (→ též vzorce krychlíci).

Zc

Tabulky objemové - tabulky udávající objemy jednotlivých stojících stromů jako funkci výčetní tloušťky (po dvoucentimetrových tloušťkových stupních) a výšky (po metrech) pro jednotlivé dřeviny. V praxi se **t. o.** používají především pro zjištění zásoby porostů. Předpokladem jejich použití je výškový grafikón (pro odvození vyrovnaných výšek pro jednotlivé tloušťkové stupně). Určení zásoby pomocí **t. o.** je přesné, ale měřické práce jsou náročné (je nutno měřit výšky pro každý tloušťkový stupeň).

Princip tvorby tabulek vychází ze skutečnosti, že stromy téže dřeviny rostoucí v průměrných porostních podmínkách, mající stejnou výčetní tloušťku D a výšku H , mají přibližně stejnou velkou nepravou výtvarnici F a tím i objem V . Mezi těmito veličinami existuje silný korelační vztah, který je v regresním modelu základem pro konstrukci objemových tabulek. Podstatu konstrukce **t. o.** založených na tomto předpokladu je možno zapsat takto:

$$E(F/D = d, H = h) = \Phi(d, h)$$

$$E(V/D = d, H = h) = \Theta(d, h)$$

Předpokládá se tedy, že v základním souboru stromů dané dřeviny a růstové oblasti, rostoucích v průměrných porostních podmínkách, existují regresní funkce $\Phi(d, h)$ a $\Theta(d, h)$, které daným hodnotám d (výčetní tloušťka) a h (výška) přiřazují střední hodnoty $E(F)$ a $E(V)$ veličin F (nepravá výtvarnice) a V (objem). K získání správného regresního modelu **t. o.** je třeba reprezentativní náhodný výběr stromů ke změření hodnot D a H a k zjištění příslušné hodnoty F , resp. V , a nalezení vhodného matematického tvaru regresní funkce

$$f = \Phi(d, h)$$

$$v = \theta(d, h),$$

kde $\Phi(d, h)$ a $\theta(d, h)$ jsou bodové odhady $\Phi(d, h)$ a $\Theta(d, h)$.

Výhodnější je nalezení modelu výtvarnice, sestavení tabulek výtvarnice a potom sestavení tabulek vypočítaných objemů, protože platí:

$$v = k \cdot h \cdot f = \frac{\pi}{4} \cdot d^2 \cdot h \cdot f = \frac{\pi}{4} \cdot d^2 \cdot h \Phi(d, h) = \theta(d, h)$$

Splnění daných podmínek je tím obtížnější, čím větší je území, pro které se tabulky konstruují. Jinou cestou ke konstrukci objemových tabulek je nalezení regresního vztahu výtvarnicové výšky, tj. součinu výšky a příslušné výtvarnice. Sestaví se tabulky výtvarnicových výšek a z nich potom **t. o.** Teoreticky nejsprávnější metodou řešení úkolu konstrukce **t. o.** je získání soustavy morfologických křivek kmenů dřeviny, ze kterých lze **t. o.** získat integraci.

Dr

Tabulky růstové - číselné nebo grafické přehledy udávající nejdůležitější taxační a růstové veličiny stejnověkových, zpravidla nesmíšených, určitým způsobem zakládáných a zejména vychovávaných porostů na 1 ha při plném zakmenění: jsou sestavené podle dřevin, bonit, věku popř. dalších veličin. Možnosti využití těchto tabulek pro

určování jednotlivých taxačních veličin tkví v důležitém požadavku, aby používané **t. r.** odpovídaly svými údaji růstovým poměrům, pro něž jsou používány. Podkladem pro konstrukci **t. r.** je empirický materiál. Obsahem **t. r.** jsou taxační údaje rozčleněné podle bonit a odstupňované podle věku. Věkový interval je nejčastěji 5letý. Tabelované taxační údaje představují průměrné hodnoty taxačních veličin na 1 ha lesní plochy při tzv. plném zkamenění (v současné praxi se vyjadřuje číslem 10), uspořádané podle věku. V naší taxační praxi se nejvíce až do 90-tých let 20. stol. používaly všeobecné **t. r.** Schwappachovy. V současné době se v ČR používají Růstové tabulky hlavních dřevin ČR, které byly sestaveny Ústavem pro výzkum lesních ekosystémů (IFER) pro smrk, borovici, dub a buk. Statické **t.r.** ve formě tištěné tabulky jsou stále častěji nahrazovány růstovými modely – počítačovými programy, které umožňují modelování růstu a vývoje lesa daleko pružněji s využitím variabilních údajů o růstovém prostředí (např. klimatické vlivy, zásobování vodou, živinami apod.) a o výchovném programu (např. různé typy a intenzita probírek).

T. r. obvykle obsahují následující údaje:

- pro porost hlavní: **1.** počet stromů; **2.** střední porostní výška v m; **3.** porostní výčetní základna v m²; **4.** střední porostní tloušťka v cm; **5.** objem: **a)** hroubí v m³; **b)** klestu v m³; **c)** stromový v m³; **6.** výtvarnice hroubí; **7.** výtvarnice stromová.
- pro porost podružný, který se vylučuje probírkou v pěti- nebo desetiletích: **1.** počet probírkových stromů; **2.** výčetní základna v m²; **3.** objem: **a)** hroubí v m³; **b)** klestu v m³; **c)** stromový v m³; **4.** součet stromů všech probírek od založení porostu až po daný věk: **a)** hroubí v m³; **b)** stromový v m³.
- pro porost hlavní a podružný dohromady: **1.** celková objemová produkce: **a)** hroubí v m³; **b)** stromová v m³;
- podíl celkového objemu probírek na celkový objem plochy: **a)** hroubí v %; **b)** stromového v %;
- průměrný roční přírůst: **1.** na zásobě hlavního porostu: **a)** hroubí v m³ . rok⁻¹; **b)** stromové v m³ . rok⁻¹; **2.** na úhrnné zásobě od založení porostu: **a)** hroubí v m³ . rok⁻¹; **b)** stromové v m³ . rok⁻¹.
- běžný přírůst na celkovém objemu: **a)** hroubí v m³ . rok⁻¹ , v % . rok⁻¹; **b)** stromovém v m³ . rok⁻¹ , v % . rok⁻¹.

Dr

Tabulky růstové lokální - růstové tabulky zpracované pro malé omezené území z empirického materiálu získaného jednorázovým měřením na zkusných plochách. Pro větší oblasti se sestavují růstové tabulky oblastní (pro oblasti charakterizované určitými základními vlastnostmi růstového prostředí), např. Fluryho švýcarské tabulky smrku pro oblast horskou a pro oblast pahorkatin.

Dr

Tabulky růstové stanovištní - růstové tabulky sestavené se zřetelem na stanovištní podmínky podle určité typologické klasifikace, např. Ilvessalovy finské tabulky.

Dr

Tabulky růstové všeobecné - růstové tabulky platné pro území celých států. V současné době jsou nejpoužívanější.

Dr

Tabulky sortimentační - tabulky sloužící k rychlému rozčlenění dřevní hmoty stojících stromů nebo porostu na předpokládané sortimenty, které je potřebné pro různé hospodářské kalkulace. Pro tyto účely slouží stromové či porostní **t. s.**, které jsou vlastně obdobou tabulek objemových či růstových s tím, že objem stromu či zásoba porostů v závislosti na dřevině je rozčleněna na předpokládané nejvýhodnější rozdělení sortimentů.

Ko

Tarif objemový lokální - poskytuje hodnotu objemu kmene v daném tloušťkovém stupni pro konkrétní oblast, proto označení lokální. S jeho pomocí je možno jednoduše vypočítat objem (zásobu) – jeho pronásobením počtem stromů tohoto tloušťkového stupně – a především tento použít i při následujících inventarizacích a výsledky tak porovnat na základě stejného metodického postupu. V podstatě se jedná o obdobu použití klasického výpočtu zásoby porostu metodou objemových tabulek, avšak pro konkrétní oblast.

Kd

Tarify objemové - zjednodušené objemové tabulky, kde vstupní veličinou je pouze výčetní tloušťka měřeného kmene. Důvodem pro vznik **t. o.** byly požadavky rychlého zjištění objemu jednotlivých stromů při hospodářské

úpravě a kontrole ve výběrných lesích. Za zvláštní formu těchto tarifů lze považovat i tzv. jednotné výškové a objemové křivky sestavené Halajem.

Ko

Taxace - odhad či ocenění, které byly v počátcích lesnictví prováděny zkušenými odborníky bez zvláštních podkladů a pomůcek na základě jejich praktických zkušeností. Postupně se tento pojem v přeneseném slova smyslu rozšířil na všechny práce prováděné v rámci hospodářské úpravy lesů.

Ko

Taxátor - původně odhadce, zkušený lesní praktik, který odhadoval zásoby lesních porostů a popř. je i oceňoval. Postupem času se tento název rozšířil i na všechny pracovníky, kteří se zabývají pracemi hospodářské úpravy lesů.

Ko

Telerelaskop - přesný víceúčelový přístroj, který pracuje na stejném principu jako zrcadlový relaskop, ale má rozšířené možnosti použití a vyšší přesnost. Jeho autorem je Walter Bitterlich.

T. slouží k měření: výšky (udávaná přesnost 0,01%); tloušťky v nepřístupných výškách bez ohledu na odstupovou vzdálenost a sklon terénu; odstupové vzdálenosti; kruhové výčetní základny; z těchto měření lze výpočty odvodit další veličiny, jako počet kmenů/ha, objem stromů a porostů apod. **T.** je používán hlavně pro přesná měření k výzkumným a vědeckým účelům. Musí být používán jen na stavivu. K přístroji bývá dodáván speciální stativ jako součást vybavení. Tento stativ umožňuje přesný pohyb přístroje ve všech osách nutný pro přesná měření. Je zde pouze jedna univerzální stupnice, která měří ve speciálních tachymetrických jednotkách (TU). Tachymetrická jednotka je konstruována tak, že vzdálenost objektu, jehož šířka se přesně shoduje s jednou TU, je stonásobek jeho skutečné šířky. Jinak vyjádřeno, každá TU představuje 1 % vodorovné vzdálenosti od pozorovatele k měřenému objektu. Stupnice obsahuje 4 TU, přičemž pravá TU je rozdělena na desetiny (se slabou tmavou střední dělicí čarou). Každá TU se může využít jako záměrná úsečka pro relaskopování. Násobný faktor je možné vypočítat podle vzorce $f_c = TU^2/4$. Měřený objekt (např. strom) by měl být umístěn na stupnici tak, aby vlevo byl jeho okraj shodný s okrajem některé TU, a napravo je možno odečítat desetiny (a odhadovat setiny) TU. Pro měření vzdálenosti se využívá zpravidla horizontální nebo vertikální lať. Při použití horizontální latě se odečte vzdálenost na latě a vydělí příslušným počtem TU.

Dr

Teorie normálního lesa - viz. les normální.

Sm

Textová část lesního hospodářského plánu - obsahuje tyto náležitosti:

- a) všeobecné údaje
- b) zhodnocení přírodních poměrů,
- c) zhodnocení stavu lesa a dosavadního hospodaření,
- d) údaje vycházející z oblastního plánu rozvoje lesů, zejména přehled vyhlášených kategorií lesů a omezení z toho plynoucích,
- e) definování hospodářských cílů vlastníka lesů
- f) rámcové směrnice hospodaření
- g) výše a zdůvodnění závazných ustanovení plánu
- h) závěrečné tabulky
- i) technickou zprávu,
- j) přílohy

Sm

Tloušťka cílová - viz dimenze mýtního typu.

Kd

Tloušťka kmene - vlastnost, která je jednou z rozhodujících dimenzí pro krychlení vyrobeného dříví a jeho zařazení do tříd jakosti. **T. k.** je vzdálenost mezi dvěma tečnami vedenými rovnoběžně v protilehlých bodech příčného řezu kmene. Tloušťka výřezu je vzdálenost mezi vnitřními plochami ramen průměrky měřená kolmo na podélnou osu výřezu, resp. Délka paprsku procházejícího v místě měření kolmo na podélnou osu výřezu při optickém měření

dříví. Tloušťka čepová se zjišťuje na tenkém konci výřezu. Tloušťka čepová nejmenší udává normou nebo obchodní uzancí stanovenou minimální tloušťku čepu pro určitý způsob zpracování dříví (resp. pro určitou třídu jakosti). Tloušťka dolního čela se zjišťuje na tlustém konci výřezu a umožňuje zjišťování objemu dříví uloženého na hromadách, kdy je známa délka výřezů, ale není přístupná jejich středová tloušťka. Tloušťka středová ($d_{1/2}$) se zjišťuje uprostřed jmenovité délky výřezu a pro tyče a tyčky se pro zařazení do tříd zjišťuje tloušťka ve vzdálenosti 1m od čela. **T. k.** se měří průměrkami. Je-li v místě měření tloušťky růstová nepravidelnost, stanoví se **t. k.** ze dvou měření na obou koncích nepravidelnosti v místech, kde již průběh obrysové čáry kmene je normální. U stojících stromů se obvykle měří výčetní tloušťka, tj. **t. k.** ve výšce 1,3 m nad patou kmene.

Si, Zc

Tloušťka porostu průměrná - aritmetický průměr všech tlouštěk stromů v porostu. Je to nejlepší charakteristika reprezentující soubor výčetní tloušťka (za předpokladu normálního rozdělení tlouštěk). Strom s touto výčetní tloušťkou je tloušťkovým porostním vzorníkem. Vzhledem k tomu, že v běžných porostech je rozdělení tloušťky normální, **t. p. p.** je možné také stanovit pomocí odhadního vzorce na základě minimální a maximální tloušťky

$$d_{1,3} = \frac{d_{\min} + d_{\max}}{2} - c$$

kde c je konstanta tabelovaná v taxačních tabulkách. Závisí na tom, zda porost je vychovávaný, nebo pěstebně zanedbaný, a na věku.

Dr

Tloušťka stromu cílová (HÚS-SB) - tloušťka stromu konkrétní dřeviny, žádanou výčetní tloušťka mýtně zralého stromu. Zásadní veličina pro stanovení cílové zásoby a pro výši produkce

Cr

Tloušťka střední výčetní - se zjišťuje jako tloušťka středního (průměrného) kmene hlavního porostu, ve výšce 1,3 m nad terénem, pro každou zastoupenou dřevinu (pouze hroubí).

VI

Tloušťka střední Weiseho - tloušťka porostu odvozená pomocí Weiseho pravidla (1888) – střední tloušťku má strom, který leží ve vzdálenosti 60 % celkového počtu stromů od nejslabšího stromu nebo ve vzdálenosti 40 % celkového počtu stromů od nejtlustšího. V současné době se používají čtyři hodnoty Weiseho procenta podle tvaru rozdělení tlouštěk příslušného porostu.

Prakticky se **t. W. s.** určí z rozdělení počtu stromů v tloušťkových stupních v průměrkovacím zápisníku interpolací. Je to běžně používaný způsob určení střední tloušťky při výpočtu zásoby porostů.

Rozdělení tlouštěk	Pravostranné	Souměrné	Levostranné	Klesající
%	57 %	61 %	65 %	69 %

Prvním krokem k použití Weiseho tloušťky je sestavení polygonů třídnicích četností v tloušťkových stupních. Na základě odhadu (koeficient nesouměrnosti apod. zpravidla nepoužíváme) určíme jeden ze čtyř typů rozdělení. Jestliže např. určíme souměrné rozdělení, potom bude střední tloušťka ležet ve vzdálenosti 61 % z celkového počtu stromů od nejslabšího.

V dalším kroku musíme určit, které tloušťce odpovídá příslušné pořadové číslo středního kmene. To zjistíme podle kumulativních četností jednotlivých tloušťkových stupňů. Do kterého tloušťkového stupně patří příslušné pořadové číslo, taková je střední tloušťka dané dřeviny. Zpravidla se střed tohoto tloušťkového stupně (Weiseho tloušťkový stupeň) považuje zároveň za střední tloušťku dřeviny. Při potřebě přesnějšího stanovení střední tloušťky je možno použít vzorec:

$$d_w = d_1 + \frac{n_w - n_1}{N_s} \cdot h$$

kde:

- d_w - je Weiseho střední tloušťka,
- n_w - pořadové číslo Weiseho střední tloušťky,
- n_1 - kumulativní četnost tloušťkového stupně předcházejícího Weiseho tloušťkovému stupni
- N_s - počet stromů ve Weiseho tloušťkovém stupni,
- d_1 - dolní hranice Weiseho tloušťkového stupně,
- h - třídní interval Weiseho tloušťkového stupně.

Dr

Tloušťka středová - tloušťka kmene (výřezu) měřená v polovině jeho délky. Je to veličina důležitá pro určování objemu ležících kmenů pomocí krychlicích vzorců (např. Huberův, Newtonův atd.). K dostatečně přesnému určení **t. s.** se doporučuje u kmenů s tloušťkou větší než 20 cm provést dvě měření tloušťky na sebe kolmá a za **t. s.** považovat jejich aritmetický průměr.

Dr

Tloušťka výčetní - tloušťka měřená ve výšce 1,3 m nad patou kmene. Je to jedna ze základních taxačních veličin používaných v lesnictví.

Dr

Třída tloušťková - soubor několika tloušťkových stupňů následujících po sobě. **T. t.** se používá v případě, že je účelné sloučit tloušťkové stupně do větších celků (např. v sortimentačních tabulkách, tabulkách jednotných objemových křivek apod.). **T. t.** mohou mít pravidelný nebo nepravidelný interval.

Dr

Třída věková - ve vysokém lese věkový interval 20 roků, do kterého se zařezují stejnověké porosty podle hodnot skutečného věku. I. **t. v.** – porosty ve věku 1-20 roků, II. **t. v.** – porosty ve věku 21-40 roků, atd. V nízkém lese mají věkové třídy interval 10 roků.

Zc

Tvar kmene - vnější podoba kmene. **T. k.** stromu lesních dřevin ovlivňují biologické vlastnosti dřeviny, vnější vlivy a věk. Z toho vyplývá, že kmen určité dřeviny a v určitém časovém okamžiku dosahuje jistých rozměrů a tvaru, který je příslušný druhu dřeviny a odpovídá vnějším vlivům trvalým a dočasným, popř. pěstebními zásahům.

Studium **t. k.** stromu může být zaměřeno k zjištění objemu kmene, k analýze dynamiky změn **t. k.** v čase v závislosti na různých vlivech, k získání pokladů ke kvalitativnímu hodnocení dřeva, tj. sortimentaci. Společným základem studia **t. k.** je snaha o obecné vyjádření tvaru stromu ve formě všeobecně využitelné.

Kmen stromu je prostorové těleso. Lze ho studovat metodami prostorové geometrie, matematické analýzy, vektorové analýzy a modelovými. Zjednodušení do studia přináší stanovisko, že kmen je rotační těleso, přičemž osa rotace je v podélné ose kmene. Proto se základem studia **t. k.** stala morfologická křivka kmene. Mezi základní metody studia morfologické křivky patří indukční metody (založené na přímém měření tloušťek v různých vzdálenostech od paty kmene – tvarové kvocienty, tvarové řady, kmenové profily) a deduktivní metody (založené na vyšetření **t. k.** na základě určitých předpokladů o jeho úloze – např. kmen jako vetknutý jednostranně zatížený nosník).

Dr

Tvar lesa hospodářský - výsledek pěstování lesa podle toho, je-li zakládán ze semene nebo s pomocí výmladnosti dřevin. Rozlišujeme tři tvary lesa: les vysoký (vysokokmenný), jež vzniká vždy ze semene; les střední (sdružený), jež využívá výmladnosti dřevin ale část vzniká ze semene; les nízký (výmladkový, pařezina), jež vzniká pouze výmladností dřevin. Změna jednoho tvaru lesa na druhý se nazývá převod lesa. Kombinací různých pěstebních zásahů a opatření lze dosahovat výsledků, které tvary lesa stírají (např. nepravá kmenovina je vychovávaný předřazený výmladkový případně sdružený les).

Mi

Tvorba krajiny - soubor cílevědomých tvořivých a udržovacích záměrů a zásahů v krajině sledující soulad hospodářské činnosti a využívání přírodních zdrojů s přírodním potenciálem krajiny tak, aby současným

i budoucím generacím byla zachována možnost uspokojovat jejich základní životní potřeby. Zároveň je třeba udržet rozmanitost krajiny a přirozené funkce ekosystému.

St

Tyčkovina - čtvrtá růstová fáze lesa následující po mlazině; jí začíná období vyspívání porostu. Zpravidla se jedná o porost 2. až 4. věkového stupně se střední výčetní tloušťkou v rozpětí 6 až 12 cm. V této růstové fázi obvykle vrcholí tloušťkový přírůst. V důsledku dlouhotrvajícího plného zápoje a snižujícího se přístupu světla do spodních partií růstového prostoru dochází k intenzivnímu přirozenému vylučování jedinců spodní vrstvy a k zřetelnému odumírání spodních větví (do výšky asi 2 m) u přežívajících stromů.

Va

Tyčovina - pátá růstová fáze lesa, následující po tyčkovině. Je vymezena střední výčetní tloušťkou 13 až 19 cm. V této růstové fázi již dochází k poklesu výškového přírůstu, ale přetrvává intenzivní tloušťkový přírůst, takže u většiny našich dřevin vrcholí objemový přírůst. I nadále trvá velká výšková diferenciacce stromů v růstovém prostoru. Výrazným rozčleňováním jedinců na zelenou korunu a kmen jeho přirozeným čištěním (obvykle do výšky nad 2 m) se značně zvyšuje podíl neasimilujících částí. Stromy již dosahují uživatelných dimenzí při probírkách.

Va

Typ ekosystému reprezentativní - pro uvažovanou biogeografickou jednotku typické, zonálně uspořádané, na úrovni potenciální přírodní vegetace plošně převažující společenstvo na běžných, nikoli extrémních stanovištích.

He

Typ ekosystému unikátní - ekosystém, který se ustálil díky zvláštním, často extrémním vlastnostem prostředí, ať už přírodních podmínek (sucho, mokro, půdní chemismus) nebo specifickým ovlivňováním člověkem (pastva, kosení). Organismy vázané na unikátní ekosystémy nemají schopnost se šířit na stanoviště ekosystémů reprezentativních a pro organismy z ekosystémů reprezentativních stanoviště ekosystému unikátního představují nepřekročitelnou bariéru. Tyto typy ekosystémů přispívají k biotické diverzitě přirozené krajiny, nemají však příliš velký význam pro ekologickou stabilizaci průměrných stanovišť.

He

Typ krajiny - základní klasifikační jednotka souboru krajin se společnými znaky odlišovacích (diferenciačních) a poznávacích (diagnostických). Výběr znaků a jejich významová hierarchie nejsou jednoznačně stanoveny. Nejčastěji se používají tyto charakteristiky: podnebné pásmo, vegetační stupeň, geomorfologie, celková struktura (přírodní, antropická a antropogenní), heterogenita.

No

Typ lesa funkční - charakteristika lesního porostu udávající druh funkcí a stupeň jejich relativní významnosti. Funkční typ lesa vystihuje funkce lesů na dané lokalitě v jejich utřídění podle důležitosti, hospodářské potřeby a veřejných zájmů, konkretizuje funkční potenciál lesa, je základem integrace potřebných funkcí. Stanovení funkčního typu lesa je proto předpokladem pro návrh systému víceúčelového využívání lesů v dílech hospodářské úpravy, pokud mají postihnout hlediska jak produkce, tak produkované lesnické infrastruktury.

Kr

Typ lesní (typ geobiocénu) - soubor lesních biocenóz (ZLATNÍK 1956) původních a změněných a jejich vývojových stadií včetně prostředí, tj. geobiocenóz k sobě náležejících se stejnými trvalými ekologickými podmínkami. Typ lesní je produkčně jednotnou jednotkou (se stejnými trvalými produkčními podmínkami).

Vo

Typ porostní cílový - dlouhodobý cíl pěstování lesa charakterizovaný cílovou dřevinnou skladbou, strukturou apod. V podmínkách národních parků je cílem péče o les dosažení přirozeného porostního typu (modelový – potenciální přirozená vegetace). V lesích mimo národní parky rozlišujeme další cílové porostní typy (přírodě blízký, kulturní, degradační).

Kd

Typ porostu - typizační jednotka lesních porostů charakterizována znaky vztahujícími se k jejich dřevinné skladbě, prostorovému rozmístění porostních složek (struktura, textura), zdravotnímu stavu a stupni přirozenosti, které se odrážejí ve způsobu jejich obhospodařování. Rozlišuje se:

- současný typ porostu,
- cílový typ porostu (modelový),
- segment typu porostu – je část typu porostu, která se podle porostní výstavby, struktury, případně věku odlišuje od sousedních částí lesa a která bude po určitou dobu stejně nebo obdobně obhospodařována.

Typ porostu v soustavě hospodářsko-úpravnické lesa strukturně bohatého je vylišován jako cílový, přechodný, jehličnatý, akátový (HUS-SB).

Cr

Typ porostu (porostní) - typizační jednotka lesních porostů charakterizovaná znaky vztahujícími se k jejich dřevinné skladbě, prostorovému rozmístění porostních složek (skladbě a textuře), zdravotnímu a hospodářskému stavu. Typ porostu je jedním ze tří kritérií pro rozlišení hospodářských souborů. Současný typ porostu může plně odpovídat typu přirozeného lesa a pak se kryje s typem lesa nebo se přibližovat optimálnímu provoznímu cíli (cílový typ porostu), může se však od nich naprosto lišit. K typu porostu se vztahuje jednotná pěstební technika.

Te

Typ půdní - půdní kategorie, do které se půdy řadí podle diagnostických horizontů (u nichž jsou dominantní vizuální morfogenetické znaky); u mladých půd (např. fluvizemí) také podle kombinace diagnostických horizont – půdotvorný substrát

Ma

Typ systému - systémy rozlišované podle autoregulačních (autoorganizačních) schopností. Máme typy systémů: *mechanické*, které reagují na podněty z vnějšku, aniž by měnily podstatu; *adaptivní*, přizpůsobující se podnětům z vnějšku změnami své vnitřní struktury v závislosti na zabudované informaci (u biologických systémů geneticky naprogramované) a *intenzivní*, které mění svou vnitřní strukturu na základě vnitřního generování informace (invence) systémem zpětných vazeb s vnějším prostředím.

He

Typ vegetační - heterotypický soubor populací rostlin v přírodě vymezený podle fyziognomických, fyziognomicko-ekologických a popř. ekologických znaků rostlin.

Vo

Typ vývoje lesa - soubor stanovišť s podobnou potencionální přirozenou vegetací a s velmi podobným vývojovým cyklem přírodního lesa závěrečného typu. Je jednotkou pro zjištění stavu lesa a plánování v hospodářsko-úpravnické soustavě lesa strukturně bohatého (HÚS- SB).

Cr, Sm

Typizace - sdružování objektů či jevů se společnými vlastnostmi (typizační znaky) do abstraktních jednotek pod pojmem typ. Typ vytváří soubor skutečně se vyskytujících objektů či procesů jakéhokoliv rázu (např. organismů, neživých objektů v přírodě, společenstev, ekosystémů, výrobků atd.). Pro proces typizace objektů či jevů je důležitá určitá podobnost jejich vlastností pokládáných za důležité a rozhodující pro tvoření typu.

Vo

Typizace lesa - proces syntézy dat z lesních geobiocenologických (typologických) ploch, které poskytují základní analytické údaje pro syntézu a indikaci trvalých ekologických podmínek jednotlivých lesnických typologických jednotek všech úrovní. Prakticky nejdůležitější je pak provádění typizace (syntézy) lesních typů. Podle Zlatníka „hlavním posláním geobiocenologických (typologických) ploch je získat spolehlivý a úplný materiál pro vystavění geobiocenologických typologických jednotek na úrovni lesních typů (typů geobiocénů) a pro nadstavbové jednotky v typologických klasifikacích lesů. Proto počet typologických ploch musí být dostačující pro syntetické typizační práce“. Ve zkoumaném území se zakládají typologické plochy, pokud je to možné, nejprve v lesích nejméně ovlivněných člověkem, jako jsou lesy přírodní (pralesy) a přirozené. Dále se zakládají typologické plochy pro potřebu typizace lesa na plochách ovlivněných člověkem, především v mýtních různověkých i stejnověkových porostech s dřevinnou skladbou blízkou přirozené a také se skladbou silně až zcela změněnou a v různých hospodářských tvarech i způsobech. Kde je to možné, zakládají se dvojice ploch se skladbou přírodní nebo

přirozenou a se skladbou změněnou jako plochy paralelní nebo analogické. Paralelní typologické plochy se zakládají za účelem srovnání v různých biocenózách téhož typu trvalých ekologických podmínek na téže reliéfní jednotce, např. na rovině, svahu, náhorní plošině apod. Srovnávání paralelní plochy musí být shodné v trvalých znacích ekotopu. Je možné zakládat i více paralelních ploch, např. ve starém porostu, v sousední tyčovině, na pasece apod. Analogické typologické plochy se zakládají v oddělených biocenózách za stejných poměrů reliéfních a edafických, ale různých v dřevinné skladbě. Zatímco paralelní plochy jsou v sousedství, analogické plochy mohou být od sebe i více vzdáleny a jsou od sebe odděleny i jinými typy geobiocenóz. Tvorba geobiocenologických (typologických) jednotek se řeší: **1.** floristickou typizací komponent fytoocenóz na principu vylišení základních typů fytoocenóz z analytického materiálu typologických ploch jednak s autochtonní a přirozenou skladbou a dále změněných fytoocenóz z ploch paralelních, popř. analogických; **2.** typizací neživé složky na typologických plochách, hlavně půd reliéfu terénu a porostního klimatu jako typů ekotopů a biotopů; **3.** konfrontací typů fytoocenóz a typů ekotopů a biotopů a obou jako indikátorů trvalých ekologických podmínek. Abiotická indikace se týká rozlišování půd, hlavně jejich trofnosti a vodního režimu, půdotvorné horniny a dále konfigurace terénu včetně geomorfologických tvarů.

Vo

Typizace pěstebně-technologická - třídění lesních porostů do tzv. pěstebně-technologických jednotek (PTJ) podle přírodních růstových podmínek a hospodářského stavu porostů použitelné pro uplatnění jednotné pěstební technologie. Typizace pěstebně-technologická je krokem k účelné diferenciaci pěstební techniky a předpokladem racionalizace pěstebních prací a přispěla k jednotnému vymezení hospodářských souborů.

Te

Typologie lesa - vědní disciplína zabývající se typologickými jednotkami lesa sdruženými do lesnických typologických klasifikací. Každá lesnická typologická klasifikace vychází z pojetí jednoty živé a neživé přírody. Biocenóza, tj. fytoocenóza a zoocenóza, se svým přírodním prostředím tvoří celek, který se nazývá geobiocenóza - v případě lesa lesní geobiocenóza nebo též lesní ekosystém. Termín geobiocenóza a ekosystém bývají často považovány za synonyma. Neplatí to však obecně, neboť termín ekosystém je obsahově mnohem širší než termín geobiocenóza. Za ekosystém se považuje každý systém jednoty organismu nebo souborů (společenstev) organismů s jejich prostředím, (přírodním či umělým), ať už je tato jednotka z časového hlediska relativně trvalá nebo dočasná. Geobiocenóza je jednotka souboru (společenstev) organismů s jejich přírodním prostředím v krajině. Geobiocenózy jsou ovlivňovány různými faktory. Jedním z nejúčinnějších souborů faktorů je klima, které se na zemském povrchu zákonitě mění jednak se změnou zeměpisné šířky ve spojitosti s rozložením oceánů, kontinentů a rozsáhlých pohoří, jednak se změnou nadmořské výšky, což se odráží v zonaci a stupňovitosti nejen vegetace, ale i geobiocenóz. V území České republiky s úzkým rozpětím zeměpisných šířek přichází v úvahu hlavně jev stupňovitosti, zatímco zonace horizontálního charakteru je jen zcela málo patrná a více vystupuje ovlivňování mezoklimatem v terénu se značně proměnlivou konfigurací, což se odráží hlavně v jevech vegetační stupňovitosti. Přesto však lze i na území České republiky pozorovat některé jevy vegetační zonace v kombinaci se změnami makroklimatu ve směru západ-východ, např. v jižních částech území Moravy v nížinách mimo aluvia řek se nachází velkoplošně dubový vegetační stupeň bez účasti buku, zatímco na území Polabské nížiny se vyskytuje mimo aluvia řek dubový vegetační stupeň mnohem méně v kontaktu s výskytem buku. Je to jev určité zonace v rámci listnatých opadavých lesů temperátního klimatu. Ve vertikálním směru se vyskytují v České republice vegetační stupně, které je třeba chápat jako geobiocenologické (typologické) jednotky indikované hlavně převažující dřevinnou skladbou autochtonních lesů nebo jejich rekonstruovanou, tzv. potenciální dřevinnou skladbou. Názvy vegetačních stupňů jsou odvozeny od zastoupení a dominance významných stromových nebo křovitých dřevin v příslušném vegetačním stupni.

Zlatník vylišil následující vegetační stupně: **1.** dubový (DB), **2.** bukovo-dubový (BK-DB), **3.** dubovo-bukový (DB-BK), **4.** bukový a dubovo-jehličnatý (BK, DBjehl), **5.** jedlovo-bukový (JD-BK), **6.** smrkovo-bukovo-jedlový (SM-BK-JD), **7.** smrkový (SM), **8.** klečový (KLEČ), **9.** alpský (ALP).

ÚHÚL vylišil následující vegetační stupně: **1.** dubový (DB), **2.** bukodubový (BK-DB), **3.** dubobukový (DB-BK), **4.** bukový (BK), **5.** jedlobukový (JD-BK), **6.** smrkobukový (SM-BK), **7.** bukosmrkový (BK-SM), **8.** smrkový (SM), **9.** klečový (KLEČ).

Vo

Typologie vegetační - součást geobotaniky, popř. fytoocenologické geobotaniky, zabývající se typizací vegetace převážně na úrovni rostlinných formací znázorněných v přehledových vegetačních mapách Země nebo jednotlivých světdílů. Problematikou vegetačního mapování na principech typologie vegetační se zabývají

nejrůznější fytoecologické školy vytvářející jednotlivé vegetační klasifikační jednotky, které mohou být i mapovacími jednotkami.

Vo

Typy ekologické stability - soubor znaků ekologického systému, které vykazují schopnost přetrvávat i za působení rušivého vlivu a reprodukovat své podstatné charakteristiky v podmínkách exogenního narušování: **1.** minimální změnou za působení rušivého vlivu nebo **2.** spontánním návratem do výchozího stavu, resp. na původní sukcesní trajektorii po případné změně. Jak vyplývá z této charakteristiky, jde o dva značně rozdílné aspekty ekologické stability, přičemž existence jednoho z nich stačí k tomu, aby se dalo hovořit o ekologické stabilitě. První typ ekologické stability se označuje za rezistenci, typ druhý za resilienci. Na rozdíl od stability nutno odlišovat ekologickou labilitu (nestabilitu) projevující se neschopností ekologického systému přetrvávat působení rušivého faktoru zvenčí nebo neschopnost vrátit se po případné změně k výchozímu stavu, resp. na původní trajektorii. Labilní ekologické systémy mají nedokonale vyvinuté autoregulační mechanismy, v narušeném životním prostředí jsou nevhodné (např. smrkové ekosystémy v pahorkatině).

St

Udržitelnost trvalá - spravování a využívání lesů a lesní půdy způsobem a v rozsahu, který zachovává jeho biodiverzitu, produktivitu, regenerační schopnost, vitalitu a schopnost plnit v současné době i v budoucnosti příslušné ekologické, ekonomické a společenské funkce a to na místní, národní a celosvětové úrovni, a který nepoškozuje ostatní ekosystémy.

Sm

Ukazatel bonitační - údaj, který kvantitativně specifikuje produkční schopnost dřeviny na stanovišti, tj. určuje bonitu lesního porostu. Za nejlepší **u. b.** je většinou považována tzv. horní výška (střední výška např. 10 % z počtu kmenů v porostu nebo 100 nejvyšších kmenů v porostu). Dále je vhodná střední porostní výška. **U. b.** je základem pro rozdělení bonit v růstových tabulkách. Některé tabulky používají jako **u. b.** celkovou objemovou produkci v určitém věku maximální hodnotu celkového přírůstu, případně objem středního kmene.

Ko, Sm

Úprava lesa časová - soubor poznatků a opatření zaměřených na časové (dobové) uspořádání hospodaření v lese. Úkolem **u. l. č.** je: stanovit kategorii věku ve vztahu k vývoji porostů, stanovit zralost stromů a porostů, vytvořit rámce praktické **ú. l. č.**, tedy rámce jednotlivých hospodářských opatření, zejména ve vztahu k obnově porostů a jejich souborů (doba obmýtí, obnovní doba atd.).

Sm

Úprava lesa hospodářská - ekologická, syntézní, metodická a prognostická disciplína, jejímž úkolem je zajištění přírodní reprodukce lesního ekosystému v souladu se zájmy společnosti a vlastníků lesa. Řídí se dvěma základními principy: princip hospodaření v souladu s přírodními podmínkami, princip těžební vyrovnanosti a nepřetržitosti. Oblast praxe **ú. l. h.** je prostředkem dlouhodobého lesnického plánování na různých organizačních úrovních, zajišťuje vazby mezi těmito úrovněmi, navrhuje, resp. posuzuje cíle hospodaření, má informační a kontrolní funkci, je prostředkem řízení, na nejvyšší úrovni je službou vlastníkovu lesa.

Sm

Úprava lesa prostorová - soubor poznatků a opatření řešící otázky související s prostorovou organizací lesa jako celku i jeho jednotlivých dílčích částí. Problematiku rozdělujeme: **1.** na oblast prostorové úpravy vnější, jejímž cílem je rozdělení lesa, tedy kancelářské i terénní vymezení hospodářsko-úpravnických jednotek jako rámců pro plánování, zjišťování a vyhodnocování stavu lesa; **2.** na prostorovou úpravu vnitřní, která se zabývá uspořádáním jednotlivých porostů z hlediska druhu a prostoru. Je možné ji dále rozdělit na úpravu porostního složení (druhového složení atd.) a prostorovou porostní výstavbu (uplatňování preventivně ochranných prvků atd.).

Sm

Úprava spádových okrajů - úprava porostní struktury na rozhraní dvou věkově a tím i výškově rozdílných částí mladých porostů (zpravidla v listnatých porostech). Jejím účelem je odstranit toto ostré rozhraní. Uskutečňuje se snížením počtu netvárných a rozpínavých okrajových stromů starší porostní skupiny ve prospěch tvárných

podúrovňových stromů. V mladší porostní skupině se podporují, popř. vysazují rychleji rostoucí dřeviny. Může se také podporovat výškový přírůst stromů podněcovacím oklestem (viz vyvětvování).

Pe

Úroveň modelového lesního hospodářského plánu - stupeň zpracování modelových lesních hospodářských plánů, vypracovaných zpravidla na metodickém základě simulačních modelů; mohou být řešeny na různých úrovních. Je možné je vytvářet jako konkrétní lesní hospodářský plán pro středního a většího vlastníka lesa, resp. pro sdružení vlastníků, s funkcí plánovací, kontrolní a v omezené míře prognostickou. Dále mohou být součástí oblastních plánů rozvoje lesů (regionálních plánů) s funkcí zejména prognostickou, popř. mohou sloužit v určité úpravě pro kontrolní činnost orgánů státní správy.

Sm

Úroveň porostu - pomyslná rovnoběžná s terénem probíhající plocha spojující vrcholy stromů. Na úrovni porostu se odehrává výměna energie mezi volným prostorem a vlastním porostem.

Te

Úroveň výnosová - kritérium, které vychází z poznatku, že porosty určité dřeviny se stejnou výškovou bonitou a stejným vývojem a výchovou mohou za celé produkční období (obmýtí) dosahovat k jeho konci rozdílných objemů hlavního porostu, resp. rozdílné velikosti celkové objemové produkce.

Ko

Úroveň zásobová - kritérium, které vychází z poznatku, že stejnověký a stejnorodý porost určité dřeviny se stejnou bonitou a plným zakmeněním může dosahovat podstatně odlišné velikosti porostní zásoby. Zásobové úrovně uvádějí např. růstové tabulky, které zpracoval Ján Halaj.

Ko

ÚSES - (Územní systém ekologické stability) – účelně vzájemně propojený soubor přírodních a pozmeněných, avšak přírodě blízkých ekosystémů, které udržují přírodní rovnováhu a biodiverzitu krajiny. Nosnými segmenty ÚSES jsou: ⇒ biocentrum, ⇒ biokoridor, ⇒ prvek interakční. Tyto segmenty jsou v ÚSES účelně rozmístěny na základě funkčních a prostorových kritérií, jež jsou: rozmanitost potenciálních přírodních ekosystémů v řešeném území, prostorové vazby (udávají směry biokoridorů, polohu přírodních migračních bariér), prostorové parametry /minimální plochy biocenter, maximální délky a minimální šířky biokoridorů), aktuální stav krajiny, společenské limity a záměry určující stav krajiny, společenské limity a záměry určující současné a perspektivní možnosti kompletování uceleného systému. Rozšiřuje se místní, regionální a nadregionální ÚSES. Jejich vymezení stanoví orgány ochrany přírody v plánu ÚSES. Plán ÚSES je podkladem pro projekt ÚSES. Tyto projekty jsou souborem přírodovědecké, technické, organizační a majetkoprávní dokumentace, jsou podkladem zejména k provádění pozemkových úprav. Plán ÚSES a projekt ÚSES schvalují příslušné orgány územního plánování v územně-plánovací dokumentaci nebo v územním rozhodnutí.

No

Ustanovení lesního hospodářského plánu závazná - patří mezi ně maximální celková výše těžeb, minimální plošný rozsah výchovných zásahů v porostech do 40ti let, minimální podíl melioračních a zpevňujících dřevin při obnově porostu. Liší se podle typu vlastnictví.

Sm

Uvolňování náletu - pěstební opatření založené na redukci clony mateřského porostu. Uvolňování náletu předchází uvolňování nárostu a uskuteční se zpravidla pouze tehdy, když vysoký stupeň zápoje a zakmenění neumožňuje přežít nejmladší fáze přirozeného zmlazení.

Ka

Uvolňování nárostu - pěstební opatření uskutečněné tak, že se těžbou snižuje zápoj a zakmenění mateřského porostu s cílem poskytnout nové generaci lesa dostatečné množství světla a srážek. Nárosty se uvolňují zpravidla při prosvětlovacích (uvolňovacích) a domýtných fázích seče clonné. Zejména ze skupin odrůstajících nárostů je třeba odstranit stromy mateřské etáže, které by mohly při pozdější těžbě ve větší míře poškodit nově se tvořící porost.

Ka

Uvolňování zápoje - pěstební opatření, které zmenšováním počtu stromů mateřské etáže vytváří příznivé podmínky pro nasazení, ujmutí a odrůstání nové generace lesa. Na cílevědomém a řízeném uvolňování zápoje je založena clonná obnova lesa. Uvolňováním zápoje dospívajících a dospělých porostů se u zbylých stromů zvyšuje tloušťkový (světlostní) přírůst. Ze záměrného uvolnění zápoje, z trvalého prosvětlení porostů v určitých růstových fázích lesa vychází tzv. přírůstné hospodářství.

Ka

Vazba relační - spojení dvou tabulek v relační databázi pomocí jednoznačného identifikátoru (klíče).

Kn

Věk fyzický - skutečný věk stromu nebo lesního porostu.

Ko

Věk mýtní - věk, kterého má lesní porost dosáhnout, aby jeho vytěžení bylo hospodářsky výhodné. Dále lze uvažovat skutečný **v. m.**, tj. věk, ve kterém byl porost skutečně vytěžen, ať už úmyslně nebo z důvodů přírodní kalamity, nebo z nějakého vážného hospodářského důvodu.

Ko

Věk mýtní střední - střední věk, ve kterém jsou skutečně těženy lesní porosty určitého hospodářského souboru. Vypočítá se jako vážený aritmetický průměr vycházející ze skutečných mýtních věků jednotlivých porostů a jim odpovídajících těžebních ploch.

Ko

Vrstva porostní – je ekvivalentem etáže, používá se v terminologii statistické provozní inventarizace.

Kn

Vrstva porostní - výškově výrazně rozlišitelná část porostního patra na dvě a více úrovně (podpater). Vytvoření vrstvy porostní je výsledkem dlouhodobého procesu přizpůsobování a konkurenčního vylučování stromů v daných podmínkách prostředí vertikálního gradientu, tj. v nadúrovni, úrovni, podúrovni apod. Stromy mohou zejména v mladším věku své postavení v porostu měnit, a to nejen směrem k podúrovni, ale i nadúrovni. Právě proto je vlastní provádění probírek často spjato s klasifikací stromů, která je prostředkem k navržení stromů k pěstebnímu zásahu.

Va

Vrstva stromová (HÚS-SB) - slouží k popisu vertikální struktury lesa. Základ pro vylišování stromových vrstev tvoří modifikovaná klasifikace IUFRO. Vylišuje se horní, střední a spodní stromová vrstva podle výšky hlavní dřeviny.

Cr

Východisko obnovy - místo, odkud se zahajuje obnova porostu. Musí vycházet ze skutečného stavu obnovovaného porostu i porostů okolních, přihlížet k terénním poměrům i možnostem vyklizování dřeva, ale zejména musí být východiska obnovy situována tak, aby postup byl proti směru převládajícího větru. Východisko obnovy má rozhodující význam v prostorovém uspořádání zejména maloplošných obnovních postupů.

Analogicky musí být východiska obnovy zakládána v imisních oblastech, kde je navíc nutné začít s obnovou z těch částí porostu, které jsou nejlépe chráněny před imisním tokem.

Ka

Vyznačování stromů - vyznačují se buď stromy určené k těžbě nebo naopak stromy nadějně, popř. cílové, které budou tvořit základní kostru porostu. Výběr těchto stromů by měl provádět zkušený lesní hospodář v souladu s pěstebními cíli. Vyznačování stromů musí být šetrné, dobře viditelné a relativně trvalé. K vyznačování stromů se většinou používá světlých olejových barev. Naprosto nevhodný je způsob vyznačování stromů črtákem nebo sekerou.

Va

Výchova lesních porostů (porostní) - účelný soubor pěstebních opatření týkajících se lesních porostů v období jejich vytváření (fáze kultur, nárostů a mlazin) a vyspívání (fáze tyčkovin a tyčovin). Účelem výchovy je vytvářet a usměrňovat porostní skladbu po stránce druhové, prostorové a věkové pro ovlivnění kvantitativního

i kvalitativního vývoje porostu a dosažení postupného nebo konečného provozního cíle. Výchova lesních porostů se realizuje výchovnými sečemi. V kulturách a nárůstech nejde v pravém slova smyslu o výchovu, neboť v nich převažují opatření ochranného charakteru související se zajištěním dalšího vývoje porostu. Nejúčinnější, a proto nejdůležitější, je výchova mlazin, kde může být snadno a výrazně měněna např. druhová skladba porostu, kdežto v porostech středního věku lze druhovou skladbu pouze usměrňovat. Také v dospívajících porostech výchovný význam pěstebních opatření klesá (viz prosvětlování porostů).

Pe

Výměra lesní části - kterou se rozumí číselný údaj o velikosti části lesa zjištěný na podkladě katastru nemovitostí; údaj výměry lze nahradit plochou pouze v případech, kdy rozdíl mezi zjištěným stavem a údajem katastru nemovitostí překračuje mez stanovenou podle vzorce $\delta = 5 \cdot (0,001P + 0,5\sqrt{P})$, kde P je výměra v m²; výměra se uvádí zaokrouhlená na setiny ha. Plochou se rozumí údaj zjištěný přímým měřením.

Sm

Výpočet přírůstu „en bloc“ - jedná se o nejjednodušší kontrolní metodu. Počítá přírůst inventarizované části lesa jako rozdíl zásob na konci a počátku inventarizační periody minus hodnota dorostu do kmenoviny plus těžba v rámci inventarizační periody.

Kn

Výpočet přírůstu po tloušťkových stupních - Jedná se o obměnu výpočtu přírůstu po tloušťkových třídách. Zaveden byl BIOLLEYem, inspirován GURNAUDEM. Tento postup nejhluběji představuje myšlenku učení kontrolních metod v její snaze nahlédnout do vývoje celého stromového společenstva. Pro každý tloušťkový stupeň se stanovuje zásoba počáteční a konečná, těžba a dorost. Rozdílem konečné a počáteční zásoby, odečtením dorostu a přičtením těžby získáme přírůst pro tloušťkový stupeň.

Kn

Výpočet přírůstu po tloušťkových třídách - zjemňuje výpočet přírůstu „en bloc“. Počítá přírůst pro různě silné části stromového inventáře. Klasicky jsou tl. třídy rozlišeny následovně:

- silná (tloušťkové stupně 55 - 75 cm, interval 5 cm)
- střední (tloušťkové stupně 35 - 50 cm)
- slabá (tloušťkové stupně 15 - 30 cm)

Pro každou třídu se stanovuje zásoba počáteční a konečná, těžba a dorost. Rozdílem konečné a počáteční zásoby, odečtením dorostu a přičtením těžby získáme přírůst pro tloušťkovou třídu.

Kn

Výstavba lesa - část vnitřní prostorové úpravy lesů zabývající se využitím a uplatňováním zejména preventivně-ochrannářských prvků v lesním prostředí jako celku. Uvedené prvky jsou zaměřeny zejména na zabránění vzniku škod způsobených bořivým větrem (odluky, rozluky, závory atd.) a na omezení negativních vlivů antropogenních imisí (protiimisní pásy, žebra, porostní okraje, pásy atd.). V jistém směru lze do v. l. začlenit i širší polyfunkčně koncipované územní systémy ekologické stability. Opatření berou zřetel i na ostatní škodlivé, zejména abiotické faktory. V. l. bývá někdy nazývána architekturou lesa.

Sm

Výška porostu střední - výška odvozená z hodnot zjištěných výšek stromů v porostu podle dřevin, např. z výškového grafikonu, statisticky apod.; zpravidla odpovídá výšce středního kmene.

V. p. s. lze definovat

$$\bar{h} = \frac{1}{n} \cdot \sum_{i=1}^k n_i \bar{h}_i$$

kde: \bar{h}_i , - jsou výšky příslušné středům jednotlivých tloušťkových stupňů určené z výškové křivky,
 n_i - četnosti stromů v i -tém tloušťkovém stupni (celkem k tloušťkových stupňů).

Z výškové křivky lze určit střední výšku příslušnou vhodně zvolené střední výčetní tloušťce, např. střední výčetní tloušťce odvozené z kruhové výčetní základny ($d_g \rightarrow h_g$) nebo ze středního objemového kmene ($d_m \rightarrow h_m$). Platí, že čím lepší je stanoviště pro danou dřevinu, tím je vyšší **v. p. s.** Výškový přírůst slunných dřevin stoupá rychle a maxima dosahuje poměrně brzo, u dřevin stín snázejících stoupá pomaleji a kulminuje později (období kulminace se s klesající bonitou posouvá do vyššího věku). **V. p. s.** je jedna ze základních taxačních veličin porostu, která je běžně používána pro výpočet zásob porostu, konstrukci růstových a objemových tabulek apod.

Dr

Výška Presslerova úměrná - výška úměrného bodu nad úřezovou plochou pařezu. Úměrný bod je místo, ve kterém se tloušťka kmene rovná polovině výčetní tloušťky. Používá se ke stanovení objemu stromu. Poloha úměrného bodu se musí určit přístrojem, který umožňuje měřit tloušťky v nepřístupných místech kmene (zrcadlový relaskop, telerelaskop, dendrometr).

Objem stromu se vypočítá podle vzorce:

$$v = \frac{2}{3} g_{1,3} \cdot \left(h_1 + \frac{m}{2} \right)$$

kde: $g_{1,3}$ - je kruhová výčetní plocha (ve výšce 1,3 m nad patou stromu),
 h_1 - je Presslerova úměrná výška,
 m - je vzdálenost úřezové plochy pařezu a kruhové výčetní plochy.

V. P. ú. se také používá k odhadu výtvarnicové výšky:

$$hf = \frac{2}{3} \cdot \left(h_1 + \frac{m}{2} \right)$$

Dr

Výška stromu - vzdálenost dvou rovnoběžných rovin kolmých k ose kmene, z nichž dolní prochází patou kmene a horní vrcholem stromu. Vrchol stromu je nejvyšší místo vegetačního orgánu měřeného stromu (s vrcholem kmene se shoduje u stromů s průběžným kmenem). Měření **v. s.** ve smyslu výše uvedené definice vyžaduje, aby roviny, v nichž probíhají záměrné paprsky, byly rovnoběžné s rovinou procházející osou kmene a bodem pozorování. To je technicky velmi náročně. Proto se měří svislá výška, u které je základní směr osy a příslušných rovin svislý a jednoduchými prostředky jej lze fixovat. Svislá výška je vzdálenost dvou vodorovných rovin, z nichž dolní prochází patou kmene a horní vrcholem stromu. Rozdíl mezi **v. s.** a svislou **v. s.** je pro běžné potřeby lesnické praxe zanedbatelný. Proto se **v. s.** i mírně nakloněných stromů měří jako výška svislá. U silně nakloněných stromů se **v. s.** měří v rovině naklonění ze dvou protilehlých stanovišť.

Dr

Výška střední porostní - je průměrná hodnota určitého počtu měřených výšek stromů se střední výčetní tloušťkou. Zjišťuje se měřením na několika středních kmenech u každé zastoupené dřeviny v celých metrech.

Vl

Výška výčetní - smluvně (zvykově) stanovená výška pro měření tloušťky stojících stromů a výpočet odvozených veličin. Nachází se 1,3 m nad patou kmene.

Dr

Výška výtvarnicová - součin výtvarnice a výšky stromu (stromová výtvarnice) nebo jejich středních porostních hodnot (porostní výtvarnice). Je to funkce výšky, výtvarnice a tloušťky stromu (porostu). Používá se k výpočtu objemu stromu (porostu). Objem stromu (porostu) je součinem kruhové výčetní plochy (základny) a výtvarnicové výšky. V tabelárních přehledech (taxační tabulky apod.) je zpravidla uváděna jednotná **v. v.** (střední hodnota **v. v.** pro určitou tloušťku) včetně analytických tvarů.

Dr

Výškoměr - v dendrometrii přístroj na měření výšky stromů. **V.** dělíme na pravé a nepravé. **V.** pravé jsou určeny přímo k měření výšky (naměřenou výšku čteme přímo na stupnici). **V.** nepravé jsou takové přístroje, kde přímo měříme jinou veličinu (např. vertikální úhel) a výšku potom vypočítáme (např. teodolity). **V.** pravé mohou být založeny na podobnosti pravoúhlých trojúhelníků, stejnolehlosti obecných trojúhelníků, optických principech.

a) V. založené na podobnosti pravoúhlých trojúhelníků měří výšku na základě aplikace rovnice

$$h = l \cdot \operatorname{tg} \alpha$$

kde: h - je výška stromu (odvěsna pravoúhlého trojúhelníka),
 l - je vzdálenost od stromu (odvěsna pravoúhlého trojúhelníka),
 α - je výškový nebo hloubkový úhel (úhel trojúhelníka).

Konstrukce **v.** musí zaručit, že při měření výšky stromu se v přístroji vytvoří pravoúhlý trojúhelník podobný trojúhelníku vytvořenému záměrnými při měření stromu, přičemž úsečka odpovídající výšce musí ležet na stupnici výšek. Při měření tímto **v.** je nutné měřit přesně ve vzdálenosti, pro kterou je sestavena výšková stupnice **v.** Do této skupiny patří např. **v.** Faustmannův (zrcadlový), Weiseho (rourkový), Blume-Leissův, Haga, Metra (revolverové), Suunto. Při vlastním měření výšky měřič levým okem pozoruje vrchol měřeného stromu, pravým okem současně odečítá hodnotu výšky přes optické zařízení na příslušné stupnici. Poté stejným způsobem zaměří patu stromu. Výška stromu je pak součtem obou měření. Měření je náročné na zrakové schopnosti měřiče, zejména musí být zajištěna souosost obou očí, kterou je třeba otestovat. **b)** Konstrukce **v.** založených na principu stejnolehlosti obecných trojúhelníků (ve svislé rovině) spočívá na geometrickém principu svazku různoběžek proťatého svislými rovnoběžkami (patří sem např. **v.** Christenův). U těchto **v.** není nutné dodržet přesně stanovenou vzdálenost od stromu, ale jejich přesnost je zpravidla nižší. Výhodou je snadnější nalezení vhodného místa měření. Nevýhodou je labilní poloha měřičské soustavy a nutnost sledovat tři záměrné. **c)** Optické **v.** jsou přístroje s vysokou přesností měření. Princip je založen na zobrazení vrcholu a paty stromu na optický obraz stupnice. V konkrétních přístrojích se k tomu používá různých optických soustav. Jejich výhodou je možnost měření z libovolné distanční vzdálenosti a vysoká přesnost, nevýhodou však značná pořizovací cena, náchylnost na poškození a váha. V našich podmínkách se obvykle používají revolverové **v.**, v poslední době se stále více využívá optických **v.**

Dr

Výtvarnice - veličina, která vyjadřuje koncentrovanou formou tvar kmene. **V** jednoho stromu je číslo, které je rovno podílu skutečného objemu stromu k objemu ideálního válce s průměrem a výškou shodnými s rozměry měření na kmeni stromu:

$$f = \frac{v}{k \cdot h}$$

kde: v - je skutečný objem stromu,
 k - je kruhová plocha některého jeho příčného průřezu,
 h - je výška stromu,

a určitému integrálu vypočítanému z definičního tvaru ýtvarnice, kterým je posloupnost tvarových kvocientů.

$$f = \int_0^1 q^2(x) dx$$

kde: q - je tvarový kvocient.

V. se používá ke studiu tvaru kmene a k výpočtu objemu. **V.** může být kmenová, stromová, porostní, hroubí apod. Porostní **v.** je aritmetickým průměrem výtvarnic všech stromů v porostu. Může to být buď stromová porostní **v.** (týká se celého stromu), nebo **v.** hroubí (týká se jen hroubí). Porostní **v.** je velmi variabilní a poskytuje jen rámcovou informaci o tvarovém vývoji porostu a v podstatě žádnou informaci o produkční schopnosti porostu. Stromová porostní **v.** začíná v mladém věku u všech dřevin a na všech bonitách maximem. Se stoupajícím věkem, podle druhu dřeviny, rychle klesá, ve vyšším věku (kolem 70-100 roků) se její pokles velmi zpomaluje. Porostní **v.** hroubí začíná v mladém věku malými hodnotami, ale rychle stoupá. U jehličnanů dosahje určité maximum a potom jen nepatrně klesá. U listnáčů stoupá pozvolněji a déle.

Dr

Výtvarnice absolutní - výtvarnice vztažená ke kruhové ploše paty kmene (popř. úřezové ploše pařezu). Vypočítá se:

$$f_0 = \frac{v}{\frac{\pi}{4} \cdot d_0^2 \cdot h}$$

kde: v - je skutečný objem stromu,
 d_0 - je tloušťka na úrovni paty stromu (na úřezové ploše pařezu),
 h - je výška.

Výtvarnice nepravá - výtvarnice vztažená ke kruhové ploše ve výčetní výšce (1,3 m). Vypočítá se:

$$f_{1,3} = \frac{v}{\frac{\pi}{4} \cdot d_{1,3}^2 \cdot h}$$

kde: v - je skutečný objem stromu,
 $d_{1,3}$ - je výčetní tloušťka,
 h - je výška.

Vzhledem k tomu, že vztažná kruhová plocha je v konstantní výšce 1,3 m, **v. n.** se mění s měnící se výškou stromu i tehdy, je-li stereometrický tvar kmene stejný. Znamená to, že dva rozdílně vysoké stromy mají při stejném stereometrickém tvaru jinou **v.n.** Má vyšší variabilitu než pravá výtvarnice (vyplývá to ze závislosti na rozměrech stromu). **V. n.** je velmi důležitá pro metody určování objemu stromů a porostů, zvláště pro konstrukci objemových tabulek.

Dr

Výtvarnice pravá - výtvarnice vztažená k relativně stanovené kruhové ploše (zpravidla ke kruhové ploše ve výšce rovnající se 1/10 výšky stromu). Vypočítá se:

$$f_{1/10} = \frac{v}{\frac{\pi}{4} \cdot d_{1/10}^2 \cdot h}$$

kde: v - je skutečný objem stromu,
 $d_{1/10}$ - je tloušťka v 1/10 výšky stromu,
 h - je výška.

V. p. je vhodná pro zkoumání tvaru kmene. Její hodnota charakterizuje tvar kmene bez ohledu na rozměry (tloušťku, výšku) kmene. Vzhledem k tomu, že porovnávací kruhová plocha je určena relativně (obvykle v 1/10 výšky), **v. p.** nezávisí na absolutní výšce stromu (na rozdíl od výtvarnice nepravé). Čím je hodnota výtvarnice vyšší (více se blíží hodnotě 1), tím je kmen plnodřevnější (jeho tvar se více blíží tvaru ideálního válce). Všeobecně je možno uvést, že u našich hlavních hospodářských dřevin (hlavně u smrku, méně u buku) platí, že vyšší rychlost růstu (vlivem lepších podmínek) způsobuje zhoršení tvaru kmene (nižší hodnoty výtvarnice), pomalejší růst a horší podmínky relativně zlepšují tvar kmene (vyšší hodnoty výtvarnice).

Dr

Vývrt - v dendrometrii váleček dřeva odebraný z kmene v radiálním směru. Na v . jsou vidět jednotlivé letokruhy. V . se odebrá přírůstovým nebo zezem. Při odběru je nutno zachovat kolmý směr vrtání na osu kmene a na střed (dřeň) kmene. Na v . se buď pouze spočítá počet letokruhů (určení věku), nebo se šířky letokruhů měří pomocí přírůstoměrů. V . se používá hlavně při stanovení věku stojícího stromu, v dendrochronologii a pro výzkumné účely (archeologické a jiné).

Dr

3. typ, který roste rovnoměrně po celý život. Myšlenky o organickém čase mají velký význam v pěstování lesa a v hospodářské úpravě lesa.

Zc

Zákon Liocourtův - v každém dokonalém výběrném lese, nalézajícím se v rovnováze, zmenšuje se počet stromů od jednoho stupně tloušťkového k druhému podle stálého poměru. Tuto skutečnost je možno matematicky zapsat:

$$N_n = a \cdot q^{-(n-1)}$$

kde:

- N_n - počet stromů příslušného tloušťkového stupně n
- a - maximální počáteční četnost v prvním tloušťkovém stupni
- q - kvocient geometrické řady (zpravidla v rozmezí 1,3 – 1,5)
- n - počet tloušťkových tříd

Kd

Zařízení lesů - dřívější název pro → hospodářskou úpravu lesů (použitý ještě např. ve vládním nařízení č. 35/1944 Sb., O zařízení lesů). Ještě dříve (a po určitou dobu i souběžně se pro tento obor užívalo označení hospodářské zřízení lesní nebo i hospodářské zřízení lesů.

Po

Zapláštění porostního okraje - tendence k vytváření porostního pláště na okraji porostu a na porostní stěně. Pro zapláštění je třeba určité doby okrajového postavení, poměrně nejkratší před kulminací výškového přírůstu porostu. Zapláštění porostního okraje podporované pěstebními sečemi je významným prostředkem pro zpevnění porostů a zásadním předpokladem bezpečnosti provozních systémů smrkového hospodářství ohrožovaného bořivým větrem.

Te

Zápoj - vzájemný dotyk a prolínání větví stromů. Podstatný znak při hodnocení pěstebního stavu porostu, neboť ovlivňuje energetický, světelný a látkový režim porostu a celého ekosystému. Zápoj se z pěstebního hlediska klasifikuje jako přehoustlý, dokonalý, uvolněný a dočasně nebo trvale přerušovaný. Rozlišuje se:

Te

Zápoj horizontální - koruny zaujímají víceméně stejnou (totožnou) část porostního prostoru a tvoří zřetelně vylišenou vrstvu, popř. vrstev několik.

Te

Zápoj stupňovitý (diagonální) - vrcholy korun jsou ve vertikálním směru uspořádány tak nepravidelně, že není možné odlišit jakékoliv korunové vrstvy.

Te

Zápoj vertikální - koruny se vzájemně dotýkají a prostupují ve svislé rovině.

Te

Zařizovací obvod - území pro které je zpracovávána lesní hospodářská osnova

Vl

Zásah opožděný - těžba stromů v pěstebně zanedbaném porostu za účelem výchovy. Protože zanedbané porosty jsou přehoustlé, mají sníženou statickou stabilitu, kvalitu a snížený tloušťkový přírůst, je výchovný účinek opožděného zásahu nejen menší, ale může být pro odolnost porostu i nebezpečný. Proto opožděný zásah musí být mírnější a častěji opakovaný. Celý výchovný program se podřizuje stavu zanedbaného porostu. V listnatých porostech je opožděný zásah (opoždění výchovy) zcela nevhodný.

Ch

Zásah předčasný - těžba stromů v porostech, které z hlediska výchovy ještě nevyžadují úpravu hustoty. Při takovém zásahu vystává nebezpečí přírůstových ztrát, zahuštění půdy, zhoršení kvality stromů v důsledku zvětšování i ohrožení statické stability. Předčasný zásah má malý výchovný účinek a není hospodárný.

Ch

Zásah včasný - výchovný zásah uskutečněný v optimálním stavu porostu a proto účinně vedoucí k dosažení výchovného cíle. Zásahy včasné mají největší význam v mladých porostech, v nichž je vývoj i růst stromů nejintenzivnější. Zabrání se jimi zahuštění zápoje s následným zkrácením korun, škodlivému rozpínání předostlíků a obrostlíků a sníží se zastoupení nežádoucích druhů dřevin. Jiný zásah je buď předčasný nebo opožděný.

Ch

Zásah výchovný - péstební opatření za účelem dosažení výchovného cíle.

Ch

Zásoba cílová (HÚS-SB) - v rámci typu vývoje lesa je to výše zásoby v konkrétním členění, které by se mělo dosáhnout na konci doby vyrovnávací. Souhrn cílových zásob odvozený pro typy vývoje lesa tvoří cílovou zásobu pro hospodářský celek.

Cr

Zásoba optimální (HÚS-SB) - zásoba lesa, v konkrétní struktuře, která je schopna nejlépe využít produkčních možností, nejlépe využít produkčních možností stanoviště, za předpokladu dosažení přirozené ekologické stability, nejvyšší hodnoty produkovaného dřeva a plnění všech ostatních funkcí lesa.

Cr, Sm

Zásoba porostní - objem stromů určitého porostu, který závisí na dřevině, věku a stanovišti. **Z. p.** je zjišťována jako skutečná zásoba daného porostu a jí odpovídající zásoba tabulková. Zásobu vyjadřujeme v m³.

Ko

Zastoupení dřevin - plošný podíl jednotlivých dřevin v porostu vyjádřený v procentech. Je ukazatelem druhové skladby porostu. Vypočítá se jako podíl redukované plochy dřeviny k celkové redukované ploše porostu vyjádřený v procentech, tedy podle vzorce:

$$z = \frac{RPD}{P} \cdot 100$$

Kde *z* je zastoupení dřeviny, *RPD* je redukováná plocha dřeviny, *P* je redukováná plocha porostu. Pokud neznáme redukované plochy, lze zastoupení přímo v porostu odhadnout. Požadovaná přesnost odhadu je určena účelem, ke kterému bude hodnota zastoupení použita.

Zc

Zastoupení dřevin - které udává procentický podíl redukováných ploch jednotlivých dřevin hlavního porostu v šetřené jednotce.

Sm

Zakmenění porostu - kterým se rozumí desetinásobek poměru redukované a skutečné plochy zaokrouhlený na celé číslo. Redukovaná plocha je součtem podílů skutečné a tabulkové zásoby dřevin hlavního porostu na skutečné ploše.

Sm

Zmlazení přirozené - nejmladší vývojová fáze přirozeně obnovovaného porostu - nálet, popř. i nárost. Přirozeným zmlazením je i vegetativní obnova pařezovými nebo kořenovými výmladky ve výmladkovém lese.

Ka

Zmlazování přirozené - proces nahrazování obnovovaného porostu novým pokolením lesa přirozenou cestou. Může být generativní - z nalétnutých a napadaných semen a plodů nebo vegetativní - z výmladků.

Ka

Znaky porostu - charakteristiky, zejména pak kvantitativní a kvalitativní veličiny, sloužící k popisu a posuzování stavu dřevinné složky lesního porostu, tj. skladby porostu. Znaky porostu jsou určující pro plánování a realizaci pěstební péče v jednotlivých růstových, popř. vývojových fázích lesa. Z vnějších a vnitřních znaků se jedná zejména o základní a pomocné taxační veličiny, původ a způsob vzniku porostu.

Va

Zobrazení - optický způsob prezentace digitálních nebo analogových datových souborů (které reprezentují určité objekty) ve formě snímku, resp. obrazového záznamu.

Zd

Zobrazení map trojrozměrně - výsledné sdružené (obvykle elektronické) zpracování digitálního modelu reliéfu terénu (→ modelování topografické) a družicových nebo leteckých snímků, resp. digitalizovaných map. Tímto způsobem je možno simulovat šikmý pohled na terén z jakéhokoli úhlu nebo výšky, případně zvýraznit charakteristické prvky reliéfu.

Zd

Zóna vegetační → členění vegetace horizontální

Zpevňování porostu - ucelený soubor pěstebních opatření pro zvýšení odolnosti proti působení abiotických činitelů, tj. bořivého větru, sněhu a imisí a tím i zvýšení ekologické stability lesa. Porosty se zpevňují zpevňovacími sečemi, a to buď celoplošně při výchově mladých porostů nebo pomístně, zpravidla v pruzích umístěných kolmo na směr působení škodlivého činitele.

Pe

Zpracování dat analogové - pracovní postup, kterým jsou data, reprezentovaná přímo měřitelnými veličinami (napětí, rezistence, optická hustota) přetvářena analogovými prostředky (elektricky, mechanicky, fotograficky) do požadovaného tvaru.

Zd

Zpracování dat digitální - pracovní postup, kterým jsou data v digitálním (číslicovém) tvaru přetvářena numerickými metodami z jedné podoby (resp. formátu) v jinou pomocí elektronické výpočetní techniky.

Zd

Zralost fyzická - stav lesních stromů nebo porostů, ve kterém se začínají projevovat známky přirozeného odumírání (zastavení výškového přírůstu, snížení tloušťkového přírůstu, zmenšování a prořezávání koruny, u porostů přirozené prořezávání).

Sm

Zralost fyziologická - stav lesních stromů nebo porostů, kdy začínají dávat uspokojivé množství zdravého semene s vysokým procentem klíčivosti, popř. stav, kdy stromy a porosty vykazují největší schopnost přirozené obnovy. U výmladkových lesů je horní hranicí této zralosti stav stromů, při kterém ustává schopnost vytvářet kvalitní výmladky.

Sm

Zralost hodnotová - stav porostu, kdy les dosáhne největší průměrný celkový hodnotový přírůst. Odvozuje se z průběhu křivky celkového průměrného objemového přírůstu, kde pro věkové intervaly (stupně v rozmezí 10 let) se pro převod do hodnotové formy využívají tzv. kvalitativní čísla odrážející sortimentní skladbu a hodnotu jednotlivých sortimentů.

Sm

Zralost imisně-produkční - stav porostů v imisních podmínkách určující vhodnost k těžbě. Vlastní zralost je vyjádřena intervalem, jehož počátek je určen kulminací celkového průměrného objemového přírůstu, jeho konec je dán předpokládaným okamžikem dožití porostu. Dožití porostu je určováno na základě prognostických ekofyziologických metod (doporučována je metoda koeficientů vitality). V rámci takto vymezeného intervalu je možné konkrétní hodnotu mýtní zralosti upřesnit v souladu s cílem hospodaření vlastníka.

Sm

Zralost kvantitativní - stav porostu, při kterém vrcholí (kulminuje) celkový průměrný objemový přírůst. Nazývá se také mýtní zralost nejvyšší objemové produkce.

Sm

Zralost mýtní - stav stromů a porostů, kdy dosáhnou vlastností určených cílem hospodaření majitele, a kdy je tedy nejvhodnější je vytěžit. Pro hodnocení **z. m.** se využívá různých kritérií, nejběžněji bývají využívána produkční kritéria.

Sm

Žebro porostní - druh zpevňovacího lesního pásu vytvořený při obnově uvnitř porostu z dřevin odolných vůči větru.

Te

Žebro zpevňovací - porostní prvek sloužící ke zvýšení odolnosti porostů proti bořivým větrům a imisím. Jsou to 15 až 20 metrů široké pruhy zalesněné odolnými dřevinami, např. bukem, javorem, modřínem aj. Zpevňovací žebra vedou přibližně kolmo na směr bořivých větrů a tok imisí. Používají se hlavně k rozdělení rozsáhlých smrkových a borových monokultur na menší části o velikosti 3 až 5 hektarů. Podíl odolných dřevin má být 40 % a více. Zpevňovací žebra se zakreslují graficky do mapy ochrany lesa společně s dalšími zpevňovacími prvky. Pokud nebyla zpevňovací žebra založena již při zalesnění, lze odolnými dřevinami dodatečně doplnit již založené kultury.

Vi

Rejstřík:

A

Analýza diverzity porostu ve vztahu k dřevinné skladbě a vertikálnímu uspořádání	6
Analýza fotogrammetrická	6
Analýza horizontální struktury	6
Analýza kmene	6
Analýza obrazu	6
Analýza prostorových dat	7
Analýza přírodního prostředí dynamická	7
Arnswald, H.T.	7
Artenprofil index	7

B

Bezlesí	8
Biocentrum	8
Biodiverzita	8
Biokoridor	8
Biolley, H.	8
Biometrika	9
Biotechnika	9
Bod úměrný	9
Bonita absolutní	9
Bonita dřeviny	9
Bonita relativní	9
Bonitace dřevin	9

C

Celek lesní hospodářský	9
Centrum informační datové (IDC)	9
Cíl hospodaření	9
Cíl obnovní	9
Cíl výhledový	10
Cíl výchovný	10
Clark – Evansův agregační index	10
Četnost počáteční	10
Četnost stromová	10
Číslo konkurenční	10
Číslo obnovní	10
Článek mýtní	11
Čtení leteckých snímků	11

D

D'Alverny	11
Databáze relační	11
Deklinace magnetická	11
Diferenciace pěstební techniky	13
Dílčí těžební procento, normální paseka a probírkové intenzity pro odvození závazného ustanovení maximální celkové výše těžeb	12
Dílec	11

Dimenze mýtního typu	13
Diverzita druhová	13
Doba návratná	13
Doba oběžní	13
Doba obmýtní	13
Doba obnovní	13
Doba obnovní dílčí	14
Doba obnovní porostní	14
Doba produkční	14
Doba přesunu	14
Doba převodní	14
Doba vyrovnávací	14
Doležal Bohumil	14
Domýcení	14
Doporučení hospodářská základní	14
Dorost do kmenoviny (D)	14
Dotaz aktualizací	14
Dotaz výběrový	15
Dotaz vytvářecí	15
Druh zásahu	15
Dřevina autochtonní (původní)	15
Dřevina cílová	15
Dřevina ekonomická	15
Dřevina geograficky nepůvodní	15
Dřevina hlavní (základní)	15
Dřevina hospodářská	15
Dřevina introdukovaná	15
Dřevina meliorační	15
Dřevina náhradní	16
Dřevina pomocná	16
Dřevina převládající (dominantní)	16
Dřevina přimíšená	16
Dřevina přípravná (pionýrská)	16
Dřevina vedlejší	16
Dřevina vtroušená	16
Dřevina výchovná	16
Dřevina zpevňující	16
Dřeviny meliorační a zpevňující	16
Dřeviny stanovištně vhodné přirozené skladby ..	17
Dvojice snímková	18

E

Eberbach, O.	18
Edatop	18
Edifikátor	18
Efekt ekosystému funkční	18
Efekt krajiny funkční	18
Efekt lesa funkční	18
Ekologie	18
Ekologie krajiny	18
Ekologie krajiny	19
Ekologie lesnická	19
Ekologie obecná	18

<i>Ekologie speciální</i>	18	Hospodářství lesní funkčně integrované	30
<i>Ekologie technologická</i>	18	Hospodářství lesní víceúčelové	30
<i>Ekologie teoretická</i>	18	Hospodářství přírůstné	30
Ekologie výchovy lesních porostů	19	Hospodářství výstavkové	30
Ekologizace hospodářství	19	Houština	30
Ekorajon	20	Hranice registrační	31
Ekoregion	20	Hroubí	31
Ekosféra	20	HÚS-SB	31
Ekosystém	20	Hustota porostu	31
Ekosystém klimaxový	20		
Ekosystém lesní	20	I	
Ekotechnologie	20	Index porostní proměnlivosti	31
Ekoton	20	Index probírkový	31
Ekotop	20	Index vegetační	31
Ekotyp	20	Informační standard lesního hospodářství	32
Etapa dospělosti	21	Intenzifikace funkcí lesů	32
Etapa mladosti	21	Intenzita (síla, vydatnost) zásahu	33
Etát	21	Intenzita hospodaření	32
Etát bilancovaný	21	Intenzita probírková	33
Etát lesa výběrného	21	Intenzita růstová	33
Etáž porostní	21	Interpretace dat dálkového průzkumu Země	33
Evidence hospodářská lesní	21	Interpretace leteckých snímků	33
		Interval zásahu	33
F		Inventarizace kvalitativní	33
Fáze lesa růstové	22	Inventarizace lesů	33
Fáze lesa vývojové	22	Inventarizace provozní statistická	34
FieldMap	22	Inventář stromový	34
Fotogrammetrie	22	Inventura	34
Füldnerův index	23		
Funkce přírůstová	23	J	
Funkce růstová	23	Jakost zásoby prostní	34
Funkce výšková	23	Jednotka plánovací	34
G		K	
GIS, geoinformační systémy	24	K – funkce	43
GPS (Global Position System)	24	Kalibrace	34
Gurnaud, A. (1825 – 1898)	24	Kategorie ekologická	34
		Kategorie lesů	34
H		Kategorizace lesů	34
Hloubka obrazu	24	Kirschner	35
Hodnota přírůstu	24	Klasifikace měřických snímků	35
Holina	26	Klasifikace stromů	35
Holina redukována	26	Klasifikace stromů dánská	35
Holina skutečná	26	Klasifikace stromů francouzská	35
Holoseč	26	Klasifikace stromů IUFRO	36
Horizontální struktura porostu	26	Klasifikace stromů Konšelova	36
Hospodářsko úpravnické soustavy	26	Klasifikace stromů Kraftova	37
Hospodářský způsob	27	Klasifikace stromů Polanského	37
Hospodářský způsob holosečný	27	Klasifikace stromů Schädelinova	37
Hospodářský způsob násečný	27	Klasifikace stromů v mlazině (Jurčova)	38
Hospodářský způsob podroستní	28	Klasifikace stromů Voropanovova	38
Hospodářský způsob výběrný	28	Klasifikátor	38
Hospodářství cílové	28, 29	Klín	39

Klín relaskopický.....	38	Les sdružený (střední).....	46
Kmen.....	39	Les semenný (vysokokmenný, vysoký).....	47
Kmen střední.....	39	Les trvale tvořivý.....	47
Kmenovina.....	39	Les účelový.....	47
Kmenovina nastávající.....	39	Les výběrný.....	47
Kmenovina nepravá.....	39	Les výmladkový (nízký), pařezina.....	47
Kmenovina pravá.....	39	Les závěrečný.....	48
Kmenovina přestárlá.....	39	Les zvláštního určení.....	48
Kmenovina vyspělá.....	39	L-funkce.....	49
Kniha hospodářská (HÚS-SB).....	39	Licence pro zpracování lesních hospodářských plánů a osnov.....	49
Knuchel, K.....	40	Liocourt.....	49
Koeficient kůry.....	40	Liocourtova křivka.....	49
Koeficient štíhlostní.....	40		
Kontrola.....	40	M	
Kontrola pěstební.....	40	Mapa lesnická hospodářská.....	49
Kontrolní jednotka (HUS – SB).....	40	Mapa obrysová.....	49
Kostra ekologické stability.....	40	Mapa organizační.....	50
Kotlík.....	41	Mapa porostní.....	50
Krutsch-Loetsch.....	41	Mapa provozně-technologická.....	50
Krychlení dříví.....	41	Mapa těžební.....	50
Krychlení výřezů.....	41	Mapa typologická.....	50
Kryt ekologický.....	41	Mapy družicové.....	50
Krytí porostů postupné.....	41	Mapy lesnické.....	50
Křivka morfologická.....	41	Maska.....	51
Křivka objemová jednotná.....	42	Měření.....	51
Křivka přírůstová.....	42	Měření objektová a texturální.....	53
Křivka tloušťkových četností vzorová.....	42	Měřicí rámeček.....	51
Křivka výšková jednotná.....	42	Metoda kontrolní klasická.....	51
Kubelka.....	42	Metoda kontrolní křivková.....	51
Kubírování dřeva.....	42	Metoda Mélérdova.....	52
Kulisa.....	43	Metoda probírková.....	51
Kultura odrostlá.....	43	Metoda Prodanova.....	52
Kvociant geometrické řady.....	43	Metoda Strandova.....	52
Kvociant tvarový.....	43	Metoda těžební úpravy.....	53
		Metoda výchovná.....	52
L		Metody kontrolní.....	52
Landsat.....	44	Metody kontrolní hodnotové.....	52
Les druhotný (sekundární).....	44	Metody zjišťování zásob.....	53
Les hospodářský.....	44	Metr prostorový.....	53
Les chráněný.....	44	Miniprůměrka speciální.....	53
Les kulturní.....	45	Mlazina.....	53
Les lázeňský.....	45	Model porostní výchovy.....	53
Les nízký.....	45		
Les normální.....	45		
Les ochranný.....	45	N	
Les parkový.....	45	Naléhavost těžební.....	54
Les přechodný.....	45	Nálet.....	54
Les příměstský.....	45	Náležitosti lesního hospodářského plánu.....	54
Les přípravný.....	46	Náležitosti plánu péče o vybraná zvláště chráněná území.....	54
Les přírodě blízký.....	46	Nárost.....	54
Les přírodě vzdálený.....	46	Nasazení živé koruny.....	54
Les přírodní.....	46	Násek.....	54
Les přirozený.....	46	Násobnost zásahu.....	54
Les původní (prales).....	46		
Les rekreační.....	46		

Natura 2000	55	Pěstování lesa přírodě blízké	63
Nebozez přírůstový	55	Pixel	64
O		Plán hospodářský lesní modelový	64
Období vyspívání porostu	55	Plán hospodářský souhrnný (SLHP)	64
Období vytváření porostu	55	Plán lesní hospodářský	64
Objekt databáze	55	Plán péče o maloplošná zvláště chráněná území	65
Oblast chráněná krajinná (CHKO)	55	Plán péče o velkoplošná zvláště chráněná území	65
Oblast lesní přírodní	55	Plán rozvoje lesů oblastní	65
Oblastní plány rozvoje lesů	56	Plánování rámcové	64
Obnova lesa	56	Plantáž lesní (lignikultura)	65
Obnova lesa kombinovaná	56	Plášť porostní	65
Obnova lesa přirozená	56	Plášť větrný	65
Obnova lesa semenná	57	Plocha cloněná	66
Obnova lesa umělá	57	Plocha clonná	66
Obnova lesa vegetativní	57	Plocha demonstrační	66
Obnova lesa výmladností	57	Plocha dřeviny redukována	66
Obnova předsunutá	57	Plocha inventarizační	66
Obrazy barevné	57	Plocha inventarizační (HÚS-SB)	67
Obrazy binární	57	Plocha lesní částí	67
Obrazy šedé	57	Plocha úživná	66
Obruba porostní	57	Plocha zkusná	67
Oddělení	58	Plocha zkusná kruhová	67
Odluka	58	Plocha zkusná pásová	67
Okraj porostu	58	Počátek obnovy	67
Okraj vnější	58	Počet ploch minimální	67
Okraj vnitřní	58	Podrost	66
Opatření preventivní ochrany	58	Podsadbá (podsazování)	67
Orgán schvalovací pro lesní hospodářský plán ..	58	Podsíje (podsévání)	68
P		Pole databáze	68
Památka přírodní	59	Pole pracovní	68
Památka přírodní národní	59	Popis porostu	68
Park národní	59	Porost	68
Párová korelační funkce	59	Porost (HÚS-SB)	68
Pás lesní zpevňovací	60	Porost dospělý	68
Pás porostní	60	Porost dospívající	68
Pás protiimísí	60	Porost etážový	68
Pásma hygienické ochrany vodních zdrojů	60	Porost labilní	68
Pásmo ohrožení imisemi	60	Porost lesní	69
Pásmo přírodních léčivých zdrojů ochranné	61	Porost mateřský	69
Patro porostní	61	Porost mladý	69
Péče o porostní zásobu	61	Porost nesmíšený	69
Péče o porosty	61	Porost přestárlý	69
Pěstební analytika	62	Porost rozvrácený	69
Pěstební interval	62	Porost různověký	69
Pěstební opatření	62	Porost smíšený	69
Pěstební plánování	62	Porost stabilní	70
Pěstební systém	62	Porost stejnověký	70
Pěstební technika	62	Porost středního věku	70
Pěstební technologie	62	Porost zpevněný	70
Pěstební výběr	62	Porost zralý	70
Pěstební zásah	63	Porostní skupina	70
Pěstování lesa	63	Porostní typ současný	70
		Postup obnovy	70

Postup zpracování obrazu počítačovou analýzou obrazu (obecný)	70	Převod tvaru lesa	78
Potenciál lesa funkční	71	Příprava porostu technologická	78
Potenciál lesa produkční	71	Přírůst	78
Pozemky určené k plnění funkcí lesa	71	Přírůst běžný	78
Prahování	71	Přírůst běžný celkový	78
Prales (les přírodní)	71	Přírůst objemový	79
Probírka	71	Přírůst periodický	79
<i>Probírka Bohdaneckého (česká, milimetrová, orlická)</i>	73	Přírůst průměrný	79
<i>Probírka Borggreveho</i>	73	Přírůst průměrný celkový	79
<i>Probírka francouzská</i>	73	Přírůst průměrný mýtní	79
<i>Probírka kombinovaná</i>	72	Přírůst světlostní	79
<i>Probírka Konšelova</i>	73	Přírůstoměr	79
<i>Probírka mírná</i>	72	Příznaky měření	80
<i>Probírka Něstěrovova</i>	74		
<i>Probírka odstupňovaná</i>	73	R	
<i>Probírka podúrovňová</i>	72	Racionalizace pěstebních prací	80
<i>Probírka Schädelinova</i>	74	Racionalizace porostní výchovy	80
<i>Probírka silná</i>	72	Rekonstrukce mlazín	81
<i>Probírka slabá</i>	72	Rekonstrukce porostů	81
<i>Probírka Sucheckého</i>	74	Relaskop zrcadlový	81
<i>Probírka Štefančíkova</i>	74	Relaskopování	81
<i>Probírka úrovňová</i>	72	Rezervace přírodní	81
<i>Probírka uvolňovací</i>	72	Rezervace přírodní národní	81
<i>Probírka velmi silná</i>	72	Rovnice objemová	81
<i>Probírka Voropanovova</i>	74	Rozčleňování porostů	81
<i>Probírka výběrná</i>	75	Rozdělení lesa prostorové	82
<i>Probírka Wagenerova</i>	75	Rozluka	82
Procento přírůstové	75	Růst	82
Procento těžební	75		
Pročistka	75	Ř	
Produkce objemová celková	75	Řada ekologická	82
Profily kmenové	75	Řada pasečná	82
Prognóza hospodářsko-úpravnická	75	Řada růstová	82
Prognóza vývoje lesa	76	Řada tvarová pravá	83
Prořed'ování porostů	76		
Prořed'ování porostu přirozené	76	S	
Prořezávka	76	Seč	83
Prostor korunový	76	Seč bádanská	83
Prostorová struktura porostu (struktura rozmístění stromů)	76	Seč bavorská	83
Prostřihávka	76	Seč clonná	83
Prosvětlování porostů	76	<i>Seč domýtná</i>	84
Protrhávka	76	Seč Eberhardova	84
Průměrka	77	Seč Gayerova	84
Průměrka registrační	77	Seč Hartig-Heyerova	85
Průměrkování	77	Seč klínová	84
Průměrkování naplno	77	Seč Konšelova	84
Průsek	77	Seč Kravčinského	84
Průvodce taxační	77	Seč kulisová	84
Průzkumy v hospodářské úpravě lesa	77	Seč obnovní	84
Prvek obnovní	77	Seč obnovní kombinovaná	85
Předsunutí obnovy	78	Seč obrubná	85
Přeměna lesního porostu	78	Seč okrajová (násečná, násek)	85
Převod hospodářského způsobu	78	Seč okrajová obrubná	85

Seč okrajová odrubná.....	86	Strom nadějný (čekatel)	94
Seč plecí	86	Strom nadúrovňový (předrůstavý).....	94
Seč prosvětlovací (uvolňovací)	83	Strom označený	94
Seč pruhová	86	Strom podúrovňový	94
Seč přípravná	83	Strom potlačený	94
Seč rozčleňovací	86	Strom předrůstavý	94
Seč semenná.....	83	Strom úrovňový	94
Seč skupinová (kotlíková)	86	Strom ustupující.....	94
Seč tmavá.....	86	Strom vrůstavý	94
Seč toulavá.....	86	Strom výběrové jakosti.....	95
Seč výběrná	86	Stromová třída	95
Seč výchovná	87	Struktura porostní	95
Seč Wagnerova.....	87	Struktura porostu tloušťková	95
Seče zpevňovací.....	87	Struktura porostu výšková	95
Segment porostního typu	87	Stupeň lesní vegetační.....	95
Segregační index Pielou.....	87	Stupeň přirozenosti lesního porostu	95
Shannonův index.....	88	Stupeň tloušťkový.....	96
Sít' inventarizační	88	Stupeň věkový	96
Sít' páteřní	88	Stupeň zásahu.....	96
Sít' zahušťovací	89	Subjekt plánovací.....	97
Skladba (složení) dřevinná (druhová).....	89	Sukcese.....	97
Skladba (struktura, složení) porostu.....	89	Sukcese ekosystému	97
Skladba porostní cílová	89	Sukcese krajinná	97
Skladba prostorová.....	89	Synekosystém	97
Skladba věková	89	Synuzie	97
Skupina hospodářská	89	Systém anemo-orografický.....	98
Skupina porostní (HÚS-SB).....	90	Systém družicový geopoziční	98
Složka porostní.....	90	Systém provozní	98
Směr obnovy.....	90		
Smíšení dřevin.....	90	Š	
Smíšení etážové	90	Šetření speciální	98
Smíšení hloučkové	90		
Smíšení jednotlivé	90		
Smíšení pásové (pruhové).....	91	T	
Smíšení řadové	91	Tabulka plochová.....	98
Smíšení skupinkové.....	90	Tabulky krychlící.....	99
Smíšení skupinové.....	90	Tabulky objemové	99
Snímek	91	Tabulky růstové	99
Snímkování letecké	91	Tabulky růstové lokální.....	100
Snímky kosmické	91	Tabulky růstové stanovištní.....	100
Snímky radarové.....	91	Tabulky růstové všeobecné	100
Snímky spektrozónální	92	Tabulky sortimentační	100
Snímky tepelné.....	92	Tarif objemový lokální	100
Soubor hospodářský	92	Tarify objemové.....	100
Soubor lesních typů (SLT)	92	Taxace	101
Soustředné kruhy inventarizační plochy	92	Taxátor	101
Stabilizace inventarizační plochy	92	Telerelaskop	101
Standardizovaný Shannonův index.....	93	Teorie normálního lesa	101
Stanoviště lesa	93	Textová část lesního hospodářského plánu.....	101
Stat' časová	93	Tloušťka cílová	101
Statistická provozní inventarizace.....	93	Tloušťka kmene	101
Stav lesa	93	Tloušťka porostu průměrná	102
Stav lesa odpovídající	93	Tloušťka stromu cílová (HÚS-SB)	102
Stěna porostní	93	Tloušťka střední výčetní	102
Stratifikátor.....	94	Tloušťka střední Weiseho	102
Strom cílový.....	94		

Tloušťka středová.....	103	Vrstva stromová (HÚS-SB).....	109
Tloušťka výčetní.....	103	Výběr geometrický.....	63
Třída tloušťková.....	103	Výběr jednotlivý (individuální).....	63
Třída věková.....	103	Výběr kladný (pozitivní).....	62
Tvar kmene.....	103	Výběr kombinovaný.....	63
Tvar lesa hospodářský.....	103	Výběr schematický.....	63
Tvorba krajiny.....	103	Výběr tvarový.....	62
Tyčkovina.....	104	Výběr záporný (negativní).....	63
Tyčovina.....	104	Výběr zralostní.....	63
Typ ekosystému reprezentativní.....	104	Východisko obnovy.....	109
Typ ekosystému unikátní.....	104	Výchova lesních porostů (porostní).....	109
Typ krajiny.....	104	Výměra lesní části.....	110
Typ lesa funkční.....	104	Výpočet přírůstu „en bloc“.....	110
Typ lesní.....	104	Výpočet přírůstu po tloušťkových stupních.....	110
Typ porostní cílový.....	104	Výpočet přírůstu po tloušťkových třídách.....	110
Typ porostu.....	105	Výstavba lesa.....	110
Typ porostu (porostní).....	105	Výška porostu střední.....	110
Typ půdní.....	105	Výška Presslerova úměrná.....	111
Typ systému.....	105	Výška stromu.....	111
Typ vegetační.....	105	Výška střední porostní.....	111
Typ vývoje lesa.....	105	Výška výčetní.....	111
Typizace.....	105	Výška výtvarnicová.....	111
Typizace lesa.....	105	Výškoměr.....	112
Typizace pěstebně-technologická.....	106	Výtvarnice.....	112
Typologie lesa.....	106	Výtvarnice absolutní.....	113
Typologie vegetační.....	106	Výtvarnice nepravá.....	113
Typy ekologické stability.....	107	Výtvarnice pravá.....	113
U.....		Vývrt.....	113
Udržitelnost trvalá.....	107	Vyznačování stromů.....	109
Ukazatel bonitační.....	107	Vzorník.....	114
Úprava lesa časová.....	107	Z.....	
Úprava lesa hospodářská.....	107	Základna stromu výčetní.....	114
Úprava lesa prostorová.....	107	Základní typy morfologických operací.....	114
Úprava spádných okrajů.....	107	Zakmenění.....	114
Úroveň modelového lesního hospodářského plánu.....	108	Zakmenění porostu.....	116
Úroveň porostu.....	108	Zákon Backmanův růstový.....	114
Úroveň výnosová.....	108	Zákon Liocourtův.....	115
Úroveň zásobová.....	108	Zapláštění porostního okraje.....	115
ÚSES.....	98, 108	Zápoj.....	115
Ustanovení lesního hospodářského plánu závazná.....	108	Zápoj horizontální.....	115
Uvolňování náletu.....	108	Zápoj stupňovitý (diagonální).....	115
Uvolňování nárostu.....	108	Zápoj vertikální.....	115
Uvolňování zápoje.....	109	Zařízení lesů.....	115
Územní systém ekologické stability.....	98	Zařizovací obvod.....	115
V.....		Zásah individuální.....	97
Vazba relační.....	109	Zásah kombinovaný.....	97
Věk fyzický.....	109	Zásah opožděný.....	115
Věk mýtní.....	109	Zásah podúrovňový.....	97
Věk mýtní střední.....	109	Zásah předčasný.....	116
Vrstva porostní.....	109	Zásah schematický.....	97
		Zásah úrovňový.....	97
		Zásah včasný.....	116
		Zásah výchovný.....	116
		Zásoba cílová (HÚS-SB).....	116

Zásoba optimální (HÚS-SB)	116	Zralost fyzická.....	117
Zásoba porostní.....	116	Zralost fyziologická	117
Zastoupení dřevin	116	Zralost hodnotová.....	117
Zmlazení přirozené.....	116	Zralost imisně-produkční.....	117
Zmlazování přirozené.....	116	Zralost kvantitativní.....	118
Znaky porostu	117	Zralost mýtní.....	118
Zobrazení.....	117	Ž	
Zobrazení map trojrozměrně	117	Žebro porostní.....	118
Zóna vegetační	117	Žebro zpevňovací.....	118
Zpevňování porostu	117		
Zpracování dat analogové.....	117		
Zpracování dat digitální.....	117		